

Kerkenbeleidsplan Bilzen-Hoeselt

1. INLEIDING

In de periode van 2020 tot 2023 werd het kerkenbeleidsplan voor de toenmalige gemeente Hoeselt opgesteld. Het rapport van 22/12/2023 goedgekeurd in het begin van 2024.

In 2024 werd op vraag van de toenmalige stad Bilzen het kerkenbeleidsplan voor de kerken op het grondgebied van Bilzen opgemaakt.

Op 1 januari 2025 zijn de voormalige stad Bilzen en gemeente Hoeselt gefuseerd tot de nieuwe stad Bilzen-Hoeselt. Aangezien elke stad of gemeente een kerkenbeleidsplan moet hebben voor alle kerkgebouwen op haar grondgebied, en aangezien Bilzen en Hoeselt afzonderlijk over een recent kerkenbeleidsplan beschikken, werd beslist om de bestaande plannen van beide voormalige gemeenten te bundelen tot één geheel. Omdat de fusie intussen een feit is, heeft de stad Bilzen-Hoeselt ervoor gekozen om de twee plannen niet apart te herwerken, maar ze samen te voegen in één document.

Om de continuïteit te behouden en de reeds doorlopen processen te respecteren, worden beide kerkenbeleidsplannen hierna integraal samengevoegd. Het geheel vormt het kerkenbeleidsplan voor de stad Bilzen-Hoeselt.

Kerkenbeleidsplan Hoeselt

Opdrachthouder

Maatschap MAP Depot – Architectuur Depot
Langstraat 76
3630 Maasmechelen
KBO 0655.821.057
www.depot.nu

Opdrachtgever

Gemeente Hoeselt
Dorpsstraat 17
3730 Hoeselt

Datum: 09/05/2025

INHOUD

1.	Bij de start.....	4
1.1.	Context.....	4
1.2.	Opdrachtschrijving.....	5
1.3.	Definitie van een kerkenbeleidsplan.....	5
1.4.	De kerk in Vlaanderen.....	6
1.5.	Uitgangspunten.....	6
1.5.1.	Een participatief traject.....	7
1.5.2.	Een ruimtelijk en bouwkundig relevant plan.....	7
1.5.3.	Ambitieniveau.....	7
1.5.4.	Een geslaagd project?.....	7
1.5.5.	Een kerkenbeleidsplan, een roadmap.....	8
1.6.	Verloop van de opdracht.....	9
2.	Methodologie.....	10
2.1.	De beslissingsboom.....	10
2.2.	Typologie van een kerk: welke kerken lenen zich voor wat?.....	14
2.3.	Generalistische neven- en herbestemmingsthema's.....	19
3.	Analyse.....	21
3.1.	Sint-Stephanuskerk Hoeselt.....	21
3.1.1.	Omgevingsanalyse.....	21
3.1.2.	Juridisch-planologische context.....	21
3.1.3.	Bereikbaarheid, parkeren en toegankelijkheid.....	22
3.1.4.	Kerkgebouw.....	22
3.1.5.	Cultuurhistorische waarde.....	23
3.1.6.	Huidig gebruik.....	24
3.2.	Sint-Lambertuskerk Alt-Hoeselt.....	24
3.2.1.	Omgevingsanalyse.....	24
3.2.2.	Juridisch-planologische context.....	25
3.2.3.	Bereikbaarheid, parkeren en toegankelijkheid.....	26
3.2.4.	Kerkgebouw.....	26
3.2.5.	Cultuurhistorische waarde.....	26
3.2.6.	Huidig gebruik.....	27
3.3.	Sint-Jan-Baptistkerk Romershoven.....	27
3.3.1.	Omgevingsanalyse.....	27
3.3.2.	Juridisch-planologische context.....	28
3.3.3.	Bereikbaarheid, parkeren en toegankelijkheid.....	29
3.3.4.	Kerkgebouw.....	29
3.3.5.	Cultuurhistorische waarde.....	29
3.3.6.	Huidig gebruik.....	30
3.4.	Maria Middelaeskerk Hoeselt Onze-Lieve-Vrouw.....	30
3.4.1.	Omgevingsanalyse.....	30
3.4.2.	Juridisch-planologische context.....	31
3.4.3.	Bereikbaarheid, parkeren en toegankelijkheid.....	31
3.4.4.	Kerkgebouw.....	32
3.4.5.	Cultuurhistorische waarde.....	32
3.4.6.	Huidig gebruik.....	33
3.5.	Sint-Hubertuskerk Sint-Huibrechts-Hern.....	33
3.5.1.	Omgevingsanalyse.....	33
3.5.2.	Juridisch-planologische context.....	34
3.5.3.	Bereikbaarheid, parkeren en toegankelijkheid.....	34
3.5.4.	Kerkgebouw.....	35
3.5.5.	Cultuurhistorische waarde.....	36
3.5.6.	Huidig gebruik.....	36
3.5.7.	Stabiliteitsstudie.....	37
3.6.	Sint-Brixiuskerk Schalkhoven.....	37
3.6.1.	Omgevingsanalyse.....	37
3.6.2.	Juridisch-planologische context.....	38
3.6.3.	Bereikbaarheid, parkeren en toegankelijkheid.....	38

3.6.4.	Kerkgebouw.....	38
3.6.5.	Cultuurhistorische waarde.....	39
3.6.6.	Huidig gebruik.....	39
3.7.	Sint-Domitianuskerk Werm.....	40
3.7.1.	Omgevingsanalyse.....	40
3.7.2.	Juridisch-planologische context.....	40
3.7.3.	Bereikbaarheid, parkeren en toegankelijkheid.....	41
3.7.4.	Kerkgebouw.....	41
3.7.5.	Cultuurhistorische waarde.....	42
3.7.6.	Huidig gebruik.....	42
4.	Het participatieve luik.....	44
4.1.	Opzet.....	44
4.2.	Communicatie.....	44
4.3.	Agenda van de avonden.....	44
4.4.	Resultaten.....	45
5.	Visie: Kerk per kerk.....	48
5.1.	Kader.....	48
5.1.1.	Ambitieniveau.....	48
5.1.2.	Gebruiksfrequentie.....	48
5.1.3.	Pastoraal plan.....	48
5.1.4.	Uitgangspunten gemeente Hoeselt.....	48
5.2.	Hoofdkerken.....	49
5.2.1.	Sint-Stephanuskerk Hoeselt.....	49
5.2.2.	Sint-Lambertuskerk Alt-Hoeselt.....	49
5.2.3.	Sint-Jan-Baptistkerk Romershoven.....	49
5.2.4.	Maria Middelareskerk Onze-Lieve-Vrouw.....	49
5.3.	Sint-Brixiuskerk Schalkhoven.....	49
5.3.1.	De beslissingsboom.....	49
5.3.2.	Concept zacht commerciële toeristische functie.....	51
5.3.3.	Herlocalisatie gemeenschapsfunctie.....	53
5.3.4.	Implementatie.....	54
5.3.5.	Budget.....	55
5.4.	Sint-Hubertuskerk Sint-Huibrechts-Hern.....	57
5.4.1.	De beslissingsboom.....	57
5.4.2.	Concept zacht commercieel.....	59
5.4.3.	Concept gemeenschapsfunctie.....	59
5.4.4.	Concept zingeving.....	60
5.4.5.	Implementatie.....	61
5.4.6.	Budget.....	61
5.5.	Sint-Domitianuskerk Werm.....	64
5.5.1.	De beslissingsboom.....	64
5.5.2.	Concept.....	66
5.5.3.	Implementatie.....	66
5.5.4.	Budget.....	67
6.	Plan van aanpak.....	69
7.	Besluit.....	71
8.	Bijlagen.....	72

1. BIJ DE START

1.1. CONTEXT

Hoeselt telt 7 parochiekerken verdeeld over het grondgebied van de gemeente:

1. Sint-Stephanuskerk Hoeselt (Dorpsstraat z/n) - parochie Hoeselt Sint-Stephanus
2. Sint-Jan-Baptistkerk Romershoven (Romershovenstraat 58) - parochie Romershoven Sint-Jan-Baptist
3. Sint-Lambertuskerk Alt-Hoeselt (Sint-Lambertusstraat 14) - parochie Alt-Hoeselt Sint-Lambertus
4. Maria Middelareskerk Onze-Lieve-Vrouw (Onze-Lieve-Vrouwplein 1) - parochie Hoeselt O.L.V.-Maria Middelares
5. Sint-Hubertuskerk Sint-Huibrechts-Hern (Sint-Hubertusstraat 2) - Parochie Sint-Huibrechts-Hern Sint-Hubertus
6. Sint-Brixiuskerk Schalkhoven (Schalkhovenstraat 24) - Parochie Schalkhoven Sint-Brixius
7. Sint-Domitianuskerk Werm (Torenstraat 21) - Parochie Werm Sint-Domitianus

Alle kerken zijn eigendom van de desbetreffende kerkfabrieken met die uitzondering dat de toren van de Sint-Hubertuskerk eigendom is van de gemeente (het schip en het koor zijn eigendom van de kerkfabriek) en dat het eigendomsrecht betreffende de toren van de Sint-Stephanuskerk onduidelijk is (gemeente of kerkfabriek).

1.2. OPDRACHTOMSCHRIJVING

Het gemeentebestuur van Hoeselt heeft medio 2020 een offerteaanvraag uitgeschreven voor de opmaak van een kerkenbeleidsplan.

In de inleiding van het bijhorende bestek wordt vermeld dat de gemeente Hoeselt en het centraal kerkbestuur werk willen maken van een nieuw kerkenplan voor de gemeente Hoeselt en haar 7 parochiekerken. Voor 4 kerken (Sint-Stephanuskerk Hoeselt, Sint-Jan-Baptistkerk Romershoven, Sint-Lambertuskerk Alt Hoeselt en de Maria Middelaeskerk Onze-Lieve-Vrouw parochie) blijft het kerkenbeleidsplan beperkt tot het beschrijven van de huidige toestand en gebruik. Voor de overige 3 kerken gaat het een stuk verder. Hier wil de gemeente per kerk afzonderlijk een participatietraject doorlopen met de buurtbewoners en verschillende stakeholders.

Het doel van de participatietrajecten is te komen tot één of meerdere gedragen her- of nevenbestemmingen van de betreffende drie kerken. De voorkeur van het gemeentebestuur gaat naar herbestemmingen die de kostprijs van exploitatie en onderhoud legt bij derden. Ambitieuze projecten, al dan niet met algemeen maatschappelijk belang, moeten tot de mogelijkheden behoren.

Het vooropgestelde kerkenbeleidsplan is een gevoelig thema waarbij omzichtigheid aan de orde is, maar tegelijk bewustwording groeit. Het plan moet gezien worden als een positief verhaal van kansen en niet als een probleem. Het moet een breed gedragen plan zijn dat inspeelt op de lokale noden en wensen. Haalbaarheid en realisme zijn hierbij essentieel.

De Maatschap Map Depot – Architectuur Depot heeft zich op 12/05/2020 kandidaat gesteld per offertevoorstel. Op het College van Burgemeester en Schepenen van 22/07/2020 werd de opdracht toegewezen.

1.3. DEFINITIE VAN EEN KERKENBELEIDSPLAN

De definitie van een kerkenbeleidsplan is terug te vinden in artikel 2.1 van het 'Decreet betreffende het onroerend erfgoed' (beter gekend als het 'Onroerenderfgoeddecreet') van 12 juli 2013 en is gebaseerd op de definitie in de conceptnota 'Een toekomst voor de Vlaamse parochiekerk' van 24 juni 2011 en de omzendbrief van 30 september 2011 van Vlaams minister voor Binnenlands Bestuur en Onroerend Erfgoed Geert Bourgeois. Hieronder is de volledige definitie overgenomen. Een kerkenbeleidsplan is:

"[...] een schriftelijk document dat eerst door het representatief orgaan van de betrokken eredienst en vervolgens door de gemeente- of de provincieraad werd goedgekeurd en dat een lokaal gedragen langetermijnvisie biedt voor alle gebouwen die bestemd zijn voor de betrokken eredienst op het grondgebied van de gemeente of provincie. De langetermijnvisie moet minimaal volgende basisgegevens bevatten:

a) een beschrijving van de betrokken gebouwen bestemd voor de eredienst, met onder meer hun cultuurhistorische waarde, hun architecturale mogelijkheden, hun bouwfysische toestand;

b) de situering van elk gebouw bestemd voor de eredienst in zijn ruimtelijke omgeving;

c) een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie van de betrokken gebouwen bestemd voor de eredienst en

d) een onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie van de betrokken gebouwen, inclusief een plan van aanpak hoe de toekomstige invulling met nevenfuncties of herbestemming ervan zal worden onderzocht.”

1.4. DE KERK IN VLAANDEREN

Uit het jaarrapport 2021 van de katholieke kerk in België blijkt dat de kerk in België historisch opgebouwd is rond de structuur van parochies en bisdommen. In totaal zijn er 3.660 parochies in België (3.705 in 2020 en 3.732 in 2019). In 2021 werden 45 parochies opgeheven en opgenomen in een groter pastoraal verband (ter vergelijking: 33 in 2020 en 40 in 2019). Momenteel werken alle bisdommen aan grotere pastorale samenwerkingsverbanden. Eind 2021 waren 379 pastorale eenheden opgericht (349 in 2020 en 348 in 2019). Het streefdoel van de Katholieke kerk in België lag in 2021 op 513.

Door deze historische groei kunnen we binnen ‘de kerk’ niet spreken van een gecentraliseerde instelling. Het is dan ook zeer moeilijk om een getal te plakken op het aantal kerkgangers in België aangezien de katholieke kerk niet beschikt over een register van het aantal katholieken in België.

Indien we een beter inzicht willen krijgen in het aantal kerkgangers zullen we ons dus moeten baseren op studies en peilingen. Een van de meest recente is ‘Being a Christian in Western Europe’ uit 2018. Hieruit bleek dat 9,42% van de Belgische bevolking zichzelf beschouwt als praktiserend Christen en 52,76% zichzelf katholiek noemt. Als we dit vergelijken met een studie uit 2016 van het ‘Observatoire des Religions et de la Laïcité’ waarin 20% van de ondervraagden zich nog omschreef als praktiserend katholiek merken we toch een dalende lijn op.

Bij een telling in 2021 zien we dat op de derde zondag van oktober 166.785 mensen deel hebben genomen aan de Eucharistie en op kerstavond en -dag 347.229 (geen cijfers voor 2020 wegens de invloed van corona, in 2019 respectievelijk 241.029 en 551.134).

In het jaarrapport van 2021 staat dat er binnen de katholieke kerk nog ‘maar’ 1.975 diocesane priesters en 337 priesters-religieuzen meewerken in een parochie (2.167 en 349 in 2020, 2.301 en 374 in 2019). Dit zijn zowel actieve als gepensioneerde priesters. Als we kijken naar de leeftijden zien we dat 52,3% ouder is dan 75 jaar, en slechts 28,7% is jonger dan 65 jaar (respectievelijk 52,7% en 27% in 2020 en 51,4% en 26,6% in 2019).

Dit alles heeft ook tot direct gevolg dat er minder kerken nodig zijn en er ook meer nagedacht dient te worden over de herbestemming van deze religieuze, beeldbepalende gebouwen. Er worden dan ook steeds meer kerkgebouwen onttrokken aan de eredienst. In 2021 werden 35 kerken onttrokken aan de eredienst (17 in 2020, 26 in 2019, 31 in 2018). Dit is een getal dat in de toekomst alleen nog maar zal stijgen.

1.5. UITGANGSPUNTEN

Bij het opstellen van dit kerkenbeleidsplan, en het traject dat ertoe leidde, zijn enkele belangrijke uitgangspunten gehanteerd die hieronder kort omschreven zijn. Hoe ze concreet zijn uitgewerkt en toegepast, wordt later in het rapport uitvoeriger beschreven.

1.5.1. EEN PARTICIPATIEF TRAJECT

Kerkgebouwen zijn beeldbepalende gebouwen in de parochies. Ze staan er, in hun huidige of vroegere vorm, vaak al eeuwen. Ze zijn moeilijk weg te denken uit het straatbeeld. Generaties parochianen kwamen vaak naar de kerk bij de belangrijke levensmomenten: dopen, communies, huwelijken, overlijdens...

Het definiëren van een mogelijke neven- of herbestemming, of in het extreme geval verkoop of sloop, van een kerkgebouw kan dus moeilijk 'top-down' beslist worden. Dit zou altijd op verzet stuiten van de kerkbesturen en de (geloofs)gemeenschap. Het is belangrijk om de (geloofs)gemeenschap, en de andere gemeenschappen, verenigingen, organisaties, inwoners, etc. van bij het begin te betrekken in de zoektocht naar een mogelijke alternatieve invulling van de kerkgebouwen.

Er werd voor gekozen om in de drie kerken, waarin conform de vraagstelling in het bestek de nadruk op gelegd moest worden, een brainstormsessie te organiseren, waar iedereen (de brede gemeenschap) zijn mening kon geven over de (toekomstige invulling van de) kerk. De ideeën werden door de opdrachthouder gecapteerd en verwerkt. In samenspraak met de werkgroep (zie later) werden de ideeën verder uitgewerkt tot concepten en projectvoorstellen. Deze projectvoorstellen werden tijdens een infomoment op 5/4/2023 toegelicht aan de gemeenschap.

1.5.2. EEN RUIMTELIJK EN BOUWKUNDIG RELEVANT PLAN

Bij het zoeken naar mogelijke neven- of herbestemmingen van een kerk is het van belang om uit te gaan van de constructieve mogelijkheden die het gebouw heeft en/of de beperkingen die het gebouw met zich meebrengt. Ideeën kunnen mooi zijn, maar soms gewoon niet haalbaar binnen de constructie van het gebouw.

Ook moet er rekening gehouden worden met de omgeving van de kerk. Zowel de naaste omgeving (kerkplein, dorpskern, omliggende infrastructuur...) als het gemeentelijk en bovengemeentelijk niveau moeten geanalyseerd worden. Ideeën kunnen mooi zijn, maar soms zijn ze al elders uitgevoerd en/of is herhaling niet wenselijk.

Een derde belangrijk element in de zoektocht naar een her-of nevenbestemming is de erfgoedwaarde die aan het gebouw hangt. Beschermde monumenten, waardevolle interieurelementen, landschappelijk waardevolle gebieden,... bepalen mee de mogelijkheden van een kerk!

1.5.3. AMBITIENIVEAU

Er wordt uitgegaan van een zeker ambitieniveau. Een neven- of herbestemming van een kerk moet (in de meeste) gevallen verder gaan dan het occasioneel organiseren van een concert of een (tijdelijke) tentoonstelling. De ambitie moet zijn om verder te kijken en verder te zoeken zodat er functies in deze gebouwen ondergebracht worden die voldoende 'body' hebben om het lange termijn onderhoud van deze grote gebouwen te bekostigen!

1.5.4. EEN GESLAAGD PROJECT?

Artikel 52/1 van het 'Decreet betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten' van 7 mei 2004 bepaalt dat de gemeentebesturen de tekorten van de exploitatie van de kerkfabrieken bijpassen en in de investeringen in de gebouwen van de eredienst bijdragen.

Volgens cijfers aangeleverd door de gemeente Hoeselt droeg het gemeentebestuur tussen 2014 en 2020 in totaal 529.299,00 euro bij aan de exploitatie van de eredienstgebouwen en 810.562,00 euro aan investeringstoelagen. Dit komt op een jaarlijks gemiddelde van zo'n 75.614,14 euro exploitatietoelagen en zo'n 115.794,57 euro investeringstoelagen, over de laatste 7 jaren.

Wetende dat het aantal kerkgangers de laatste jaren af neemt, kan de vraag gesteld worden of de 'Return on investment' van het gemeenschapsgeld dat jaarlijks naar exploitatie en investeringen in de eredienstgebouwen gaat niet te laag is. Met andere woorden, **kan voor hetzelfde geïnvesteerde gemeenschapsgeld een veelvoud van de huidige bezoekers gebruik maken van deze gebouwen?**

Exploitatietoelagen aan de kerkfabrieken (bedragen goedgekeurde rekeningen)								
Jaar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
Sint-Stefanus Centrum	€ 13.853,00	€ 19.077,00	€ 20.782,00	€ 18.605,00	€ 13.873,00	€ 12.658,00	€ 17.081,00	€ 115.929,00
Sint Brixius Schalkhoven	€ 22.238,00	€ 12.731,00	€ 15.096,00	€ 7.633,00	€ 4.829,00	€ 7.819,00	€ 11.063,00	€ 81.409,00
Sin-Hubertus Hern	€ 1.319,00	€ 5.222,00	€ 4.784,00	€ 4.596,00	€ 10.133,00	€ 5.217,00	€ 393,00	€ 31.664,00
Maria Middelaes Neder	€ 10.446,00	€ 14.091,00	€ 4.395,00	€ 4.459,00	€ 13.701,00	€ 7.985,00	€ 13.780,00	€ 68.857,00
Sint-Jan Baptist Romershoven	€ 30.720,00	€ 20.765,00	€ 22.290,00	€ 28.037,00	€ 23.417,00	€ 26.250,00	€ 28.876,00	€ 180.355,00
Sint-Domitianus Werm	€ 3.102,00	€ 7.837,00	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 668,00	€ 11.607,00
Sint-Lambertus Alt-Hoeselt	€ 1.961,00	€ 2.798,00	€ 4.800,00	€ 7.965,00	€ 6.776,00	€ 5.655,00	€ 9.523,00	€ 39.478,00
Tot EUR	€ 83.639,00	€ 82.521,00	€ 72.147,00	€ 71.295,00	€ 72.729,00	€ 65.584,00	€ 81.384,00	€ 529.299,00

Investingstoelagen aan de kerkfabrieken (bedragen goedgekeurde rekeningen)								
Jaar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
Sint-Stefanus Centrum	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Sint Brixius Schalkhoven	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Sin-Hubertus Hern	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Maria Middelaes Neder	€ 25.000,00	€ 35.000,00	€ -	€ 350.000,00	€ -	€ -	€ -	€ 410.000,00
Sint-Jan Baptist Romershoven	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Sint-Domitianus Werm	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Sint-Lambertus Alt-Hoeselt	€ 16.494,00	€ -	€ -	€ -	€ 314.068,00	€ 70.000,00	€ -	€ 400.562,00
Tot EUR	€ 41.494,00	€ 35.000,00	€ -	€ 350.000,00	€ 314.068,00	€ 70.000,00	€ -	€ 810.562,00

Bron cijfermateriaal: Gemeente Hoeselt

1.5.5. EEN KERKENBELEIDSPAN, EEN ROADMAP

Dit kerkenbeleidsplan beoogt een roadmap te zijn. We trachten een leidraad aan te bieden waarbinnen de komende jaren strategische keuzes met betrekking tot deze beeldbepalend gebouwen gemaakt kunnen worden. De hieronder geformuleerde voorstellen zijn niet te nemen of te laten maar geven een richting aan waarbinnen gedacht moet worden. Het is niet zo dat een occasioneel, uitzonderlijk goed idee, dat niet opgenomen/past in dit plan, niet gerealiseerd kan worden.

1.6. VERLOOP VAN DE OPDRACHT

Bij de start van de opdracht werd een stuurgroep samengesteld met daarin:

- Schepen Croux van de gemeente Hoeselt
- Veerle Cosemans, voorzitter Centraal Kerkbestuur Hoeselt (vanaf juli 2021)
- Veerle Vansant, IOED Oost-Haspengouw & Voeren
- Vertegenwoordigers van het studiebureau

Deze stuurgroep heeft vergaderd op de volgende momenten:

- 29/09/2020: Installatievergadering stuurgroep - studiebureau
- 24/11/2020: Bespreking analyse van de kerken aan opdrachtgevend bestuur
- 26/01/2021: Bespreking analyse van de kerken aan een vertegenwoordiging van de 3 kerkfabrieken waarbij er gezocht wordt naar een neven- of herbestemming
- 07/09/2021: Online overleg ter voorbereiding brainstormsessies met stuurgroep
- 20/10/2021: Brainstormsessie Sint-Hubertuskerk Sint-Huibrechts-Hern
- 27/10/2021: Brainstormsessie Sint-Brixiuskerk Schalkhoven
- 18/11/2021: Brainstormsessie Sint-Domitianuskerk Werm
- 8/2/2022: Analyse brainstormsessies + voorstelling visie 3 kerken aan stuurgroep
- 19/4/2022: Vervolgvergadering visievorming met stuurgroep
- 7/6/2022: Voorstelling visievorming aan de 3 kerkfabrieken
- 19/10/2022: Overleg uitbaters 't Schalkske met stuurgroep
- 24/1/2023: Slotvergadering met stuurgroep
- 31/05/2023: Voorstelling kerkenbeleidsplan aan brede gemeenschap van Hoeselt

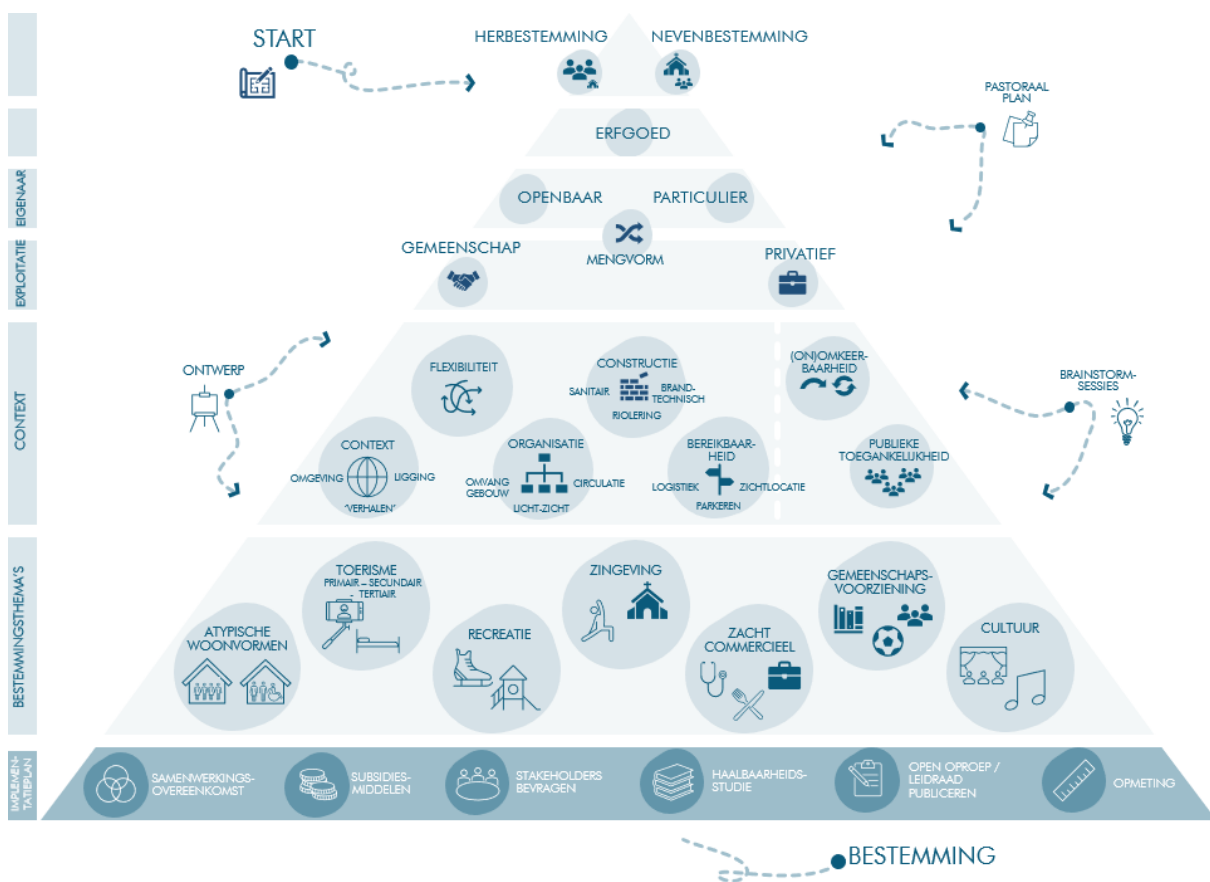
Op bepaalde vergaderingen werd de stuurgroep aangevuld met Deken Eric Reynders, Christos Knieper van het Bisdom en Tony Poorters, pastoor-moderator.

2. METHODOLOGIE

2.1. DE BESLISSINGSBOOM

In het traject naar het effectief neven- of herbestemmen van een kerk is het kerkenbeleidsplan maar een eerste stap. Het kerkenbeleidsplan zet de krijtlijnen uit waarbinnen verantwoorde beslissingen kunnen worden genomen en het vormt het kader om concrete voorstellen en invullingen te kunnen beoordelen.

Om te voorkomen dat een dergelijk plan onrealistische verwachtingen scheidt en daardoor dode letter blijft, is de voorgestelde methodologie erop gericht om het realisatieproces zo snel mogelijk op gang te brengen. Dit kerkenbeleidsplan kwam tot stand volgens het volgende schema:

Door het invullen van de beslissingsboom bekomen we uiteindelijk bestemmingsthema's die oplossing aanreiken. Hieronder meer uitleg per rubriek.

Her- of nevenbestemming

De eerste vraag die beantwoord moet worden is of er gesproken wordt over een her- of een nevenbestemming. Een **herbestemming** betekent dat het sacrale 'uit de kerk verdwijnt'. De kerk wordt volledig onttrokken aan de eredienst (met een procedure die eraan vasthangt, met o.a. de opheffing van de parochie) en krijgt een louter profane invulling.

Bij een nevenbestemming blijft het kerkgebouw (deels) onderdak bieden aan erediensten, maar worden ook andere, profane, initiatieven in de kerk toegelaten. Dit kan door ruimtelijke ingrepen gerealiseerd worden bv. het plaatsen van scheidingsmuren zodat er een afzonderlijke ruimte ontstaat. Dit noemt een **nevenbestemming in de ruimte**. Bij een **nevenbestemming in de tijd** kan het kerkgebouw buiten de uren van de religieuze activiteiten gebruikt worden voor andere doeleinden.

Pastoraal plan

Een pastoraal plan is een beginvoorwaarde om met een kerkenbeleidsplan van start te kunnen gaan. **Er wordt bepaald welke pastorale activiteiten in welke kerken zullen doorgaan**. Hieruit kan je afleiden voor welke kerken een gedeeltelijke of volledig nieuwe bestemming wenselijk is.

Het pastoraal plan Hoeselt werd opgesteld vanuit de kerkelijke entiteit van de gemeente Hoeselt. Op 25 juni 2019 werd het voorgedragen door deken Reynders aan de leden van de gemeente, het centraal kerkbestuur (CBK) en de intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst (IOED).

Bij de opstelling van het kerkenbeleidsplan wordt er dus steeds vertrokken vanuit dit pastorale plan van de pastorale eenheid H.-Maria-Magdalena. Uit dit plan blijkt dat er voor 3 kerken gezocht moet worden naar een neven- of herbestemming.

Erfgoedwaarde

In de keuze naar een mogelijke nevenbestemming of een volledige herbestemming is de **erfgoedwaarde van de betreffende kerk een belangrijk gegeven en uitgangspunt**. Kerken met een hoge erfgoedwaarde en dus als monument beschermd, zijn aan meer regels en dus ook beperkingen onderworpen dan kerken die geen bescherming als monument genieten. Ook het interieur van een kerk kan beschermd zijn of heel wat beschermd roerend erfgoed bevatten. Door de erfgoedwaarde is ook de beeldwaarde in de bebouwde kern groter en is de gehechtheid van de gemeenschap aan het gebouw meestal ook groter.

Eigenaarschap

Een volgende belangrijke afweging, die dikwijls nauw samenhangt met de vorige, is of het wenselijk is dat de kerk een **openbare functie behoudt of kan omgevormd worden naar een particuliere bestemming**. Bij een openbare functie blijft de kerk voor het merendeel publiek toegankelijk. Dit is uiteraard zo als de kerk haar religieuze functie behoudt, al dan niet met een nevenbestemming, maar kan ook bij een volledige herbestemming van de kerk. In dat geval komen vooral publieke functies in aanmerking, zoals een bibliotheek of een cultuurcentrum. Op die manier blijft de kerk haar rol in het gemeenschapsleven spelen, ook al heeft ze geen religieuze betekenis meer. Dit maakt een eventuele herbestemming voor de

gemeenschap dikwijls meer acceptabel, zeker bij kerken die belangrijk zijn in het collectief geheugen van een (dorps)gemeenschap.

Wanneer een kerk herbestemd wordt naar een particuliere functie, is ze niet meer vrij toegankelijk voor iedereen. De meest duidelijke vorm hiervan is een herbestemming naar een woning, waar je uiteraard niet meer zomaar kan binnenlopen. Maar ook andere bestemmingen, zoals een architectenkantoor of een hotel laten geen vrije in- en uitloop van het gebouw voor iedereen meer toe. Een café of een handelsruimte zijn wel vrij toegankelijk, maar kunnen toch eerder als semi-publiek beschouwd worden.

De keuze of een herbestemming een openbare dan wel een private functie moet krijgen, is ook telkens een item tijdens de brainstormsessies met de lokale bevolking. De deelnemers aan deze participatiesessies zijn immers geïnteresseerd in wat er gaat gebeuren met 'hun' kerk. Alhoewel hun aantal meestal statistisch niet representatief is voor de hele (dorps)gemeenschap, is het wel de groep die zich betrokken voelt waardoor het toch een goede indicatie geeft over de gevoeligheden en de keuze hierin.

Exploitatie

Nauw samenhangend met de vorige keuze moet er ook beslist worden over de **nieuwe beheersituatie**. Blijft de kerk eigendom van de kerkfabriek en blijft ze dus ook onder 'veilige paraplu' van medefinanciering door de gemeente/stad, komt er een private investeerder in beeld (als eigenaar of exploitant) of is een mengvorm tussen beide de beste optie? Dit is een belangrijke keuze die mee aan de basis ligt van de opmaak van een kerkenbeleidsplan.

Wanneer een kerk haar religieuze functie behoudt, zal ze ook eigendom blijven van de kerkfabriek en/of de gemeente en dus de 'gemeenschap'. Dit zal voor een aantal kerken de gewenste situatie zijn.

Ook bij andere, zuivere gemeenschapsfuncties die door de gemeente vervuld worden, zoals een bibliotheek of een gemeenschapscentrum, blijft de kerk beheerd met gemeenschapsgeld. In dit scenario zijn nevenbestemmingen met een gemeenschapsfunctie ook werkbaar.

Wanneer een kerk in de toekomst niet meer als kerk zal functioneren en er ook geen nood is aan een andere gemeenschapsfunctie, moet er gezocht worden naar een private investeerder of een exploitant. Het kan zijn dat de kerk verkocht wordt of dat ze via een zakelijk recht ter beschikking gesteld wordt van een exploitant. Bij een herbestemming naar een woning of een zuiver commerciële functie is het logisch dat het gebouw verkocht wordt. De verwerving van de eigendom en alle toekomstige kosten zijn dan voor rekening van de private investeerder. De kerkfabriek kan de inkomsten hiervan investeren in de kerken die wel nog in haar beheer blijven. Maar er kan ook gezocht worden naar een private uitbater, zonder dat de kerk verkocht wordt, bv. door ze in erfpacht te geven. Dit heeft als voordeel dat de exploitant niet de grote investering hoeft te doen van de aankoop van het gebouw en een herbestemming financieel mogelijk wordt naar minder rendabele functies, zoals een dansschool of een private kinderopvang. De kerkfabriek blijft bij een zakelijk recht eigenaar van het gebouw, maar hoeft niet meer financieel in te staan voor alle kosten. Het kerkgebouw krijgt hierdoor een nieuwe functie en wordt dus behoed voor leegstand en verval. Uiteraard veronderstelt dit model dat er een overeenkomst wordt opgemaakt waar eenduidig wordt vastgelegd wie verantwoordelijk is voor welke verbouwings- en onderhoudswerken, de financiële vergoeding, de looptijd van de huurovereenkomst of erfpacht, de nieuwe functies, ...

Naast deze twee opties kan er ook nog een mengvorm ontwikkeld worden, waarbij een deel van het gebouw beheerd wordt door en voor de gemeenschap en een deel een nieuwe bestemming krijgt met een exploitant, waaraan een zakelijk recht wordt verleend of een huurcontract wordt aangeboden.

Een volledig nieuwe bestemming kan tot ingrijpende verbouwings- of deels zelfs afbraakwerken leiden die zorgen dat er geen weg terug meer is. In dat geval spreken we van **onomkeerbaarheid**. Zeker bij herbestemmingen die leiden tot een verkoop van het kerkgebouw zal er meestal geen weg terug zijn. De nieuwe eigenaar zal het gebouw volledig aanpassen aan zijn noden en wensen, met uiteraard het bijhorende kostenplaatje. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een kerkje wordt herbestemd tot woning. Bij de opmaak van een kerkenbeleidsplan is het bijgevolg belangrijk dat er grondig wordt nagedacht over de toekomst van alle kerken in een gemeente, zodat men bij de keuze voor herbestemming niet over één nacht ijs gaat. De inbreng van de (dorps)bewoners in de brainstormsessies geven ook hier belangrijke input over hoe zij vanuit dit perspectief de toekomst van hun kerk zien.

Daar tegenover staat dat sommige nieuwe functies, zelfs bij volledige herbestemming, geen ingrijpende verbouwingen vragen. Wanneer een kerk wordt herbestemd tot een theater- of concertzaal zal de ruimte min of meer op dezelfde manier gebruikt worden als voorheen: het publiek zit in het schip van de kerk en kijkt naar een podium dat vooraan staat. In dat geval is de nieuwe situatie omkeerbaar. Als het gebouw ook nog beheerd blijft door de kerkfabriek of de gemeente, zou het gebouw immers in een verre toekomst opnieuw de functie voor de eredienst kunnen vervullen. Ook bij nevenfuncties is er dikwijls sprake van een omkeerbare situatie, vermits in de kerk de (eventueel occasionele) erediensten behouden blijven en dit ook met de nevenfunctie mogelijk moet blijven.

Context van het gebouw

Naast alle voorgaande overwegingen, die niet noodzakelijk gekoppeld zijn aan de specifieke kenmerken van het gebouw, moet er bij het opmaken van een bestemmingsvisie natuurlijk ook rekening gehouden worden met het gebouw zelf en zijn omgeving. Bij het overwegen van nieuwe, publieksaantrekkende functies is de bereikbaarheid en visibiliteit van het gebouw een belangrijk gegeven. Is er voldoende parkeermogelijkheid voor auto's en fietsen? Is er in de nabijheid een bushalte en/of ligt het gebouw aan het fietsroutenetwerk (functioneel of toeristisch)? Is er mogelijkheid tot laden en lossen zonder het verkeer te hinderen? Ligt het gebouw op een zichtlocatie? Ligt het gebouw hoger dan de omgeving, waardoor de toegankelijkheid bemoeilijkt wordt? Al deze elementen scheppen randvoorwaarden die een neven- of herbestemming mee sturen.

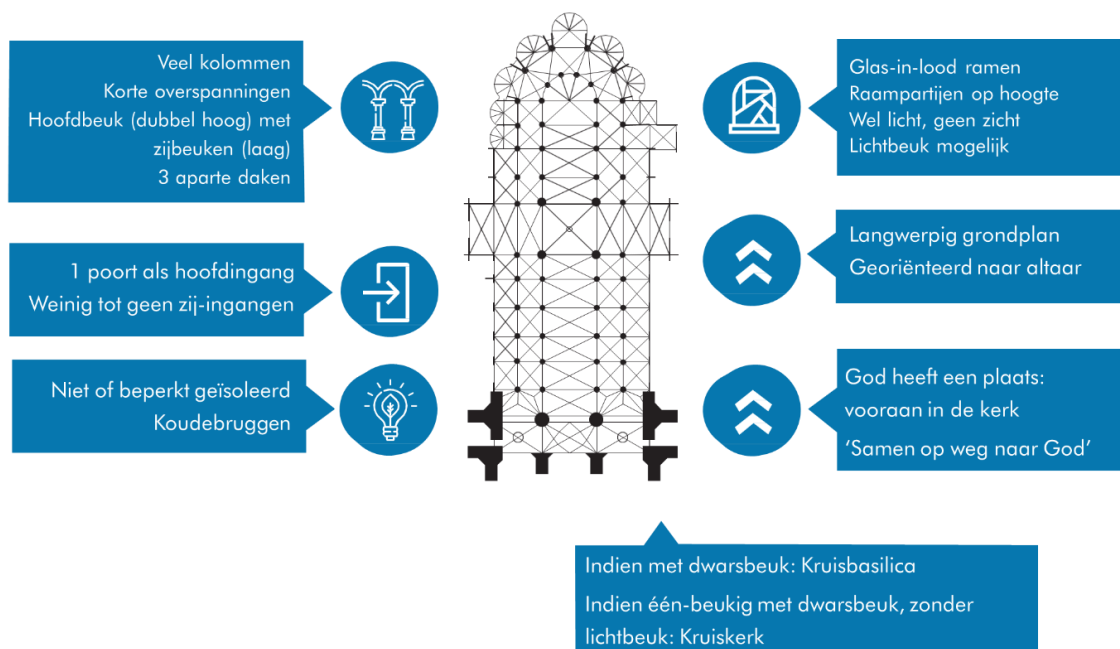
Maar ook het gebouw zelf heeft intrinsiek een aantal mogelijkheden en beperkingen die de flexibiliteit bepalen waarmee het nieuwe functies kan aannemen. Dit wordt in belangrijke mate bepaald door de typologie van de kerk (zie beschrijving in punt 2.2) met elk een specifiek organisatiepatroon. Een basilicatypologie, met veel kolommen, één hoofdingang en een sterke gerichtheid naar het altaar is anders georganiseerd dan een centraalbouw, met focuspunt in het midden of een zaalkerk, die geen kolommen heeft maar meestal ook kleiner is. Maar ook binnen eenzelfde typologie kan een gebouw meer of minder flexibel zijn door de specifieke structuur, de afmetingen van de ruimte(s), het aantal toegangen, de afmetingen en positie van de raamopeningen, de aanwezigheid van nevenruimtes naast de hoofdruimte van de kerk, ... En uiteraard spelen ook de technische kenmerken van het gebouw een rol: Bevindt het zich nog in goede staat? Zijn er vochtproblemen? Is de verwarmingsinstallatie accuraat en is er isolatie (voorzetramen, dakisolatie, ...)? Is er riolering aanwezig waar (bijkomende) sanitaire voorzieningen op aangesloten kunnen worden?

Op basis van al deze toetsstenen zal er dan, samen met de bewoners in de brainstormsessies, gezocht worden naar zinvolle neven- of herbestemmingen voor de verschillende kerken in de gemeente. Dit beslaat een hele range van mogelijke nieuwe functies, van zingeving en cultuur, over gemeenschapsvoorzieningen en zorgvoorzieningen tot toeristische, recreatieve en zacht commerciële bestemmingen, horeca en zelfs atypische woonvormen, al dan niet voor specifieke doelgroepen. Deze worden verder in dit rapport uitgelegd.

2.2. TYPOLOGIE VAN EEN KERK: WELKE KERKEN LENEN ZICH VOOR WAT?

Om een her- of nevenbestemming te bepalen is het goed om de ruimtelijke sterktes en zwaktes van de gebouwen nader te onderzoeken. Binnen de kerken in Vlaanderen en bij uitbreiding in België kunnen we vijf grote typologieën onderscheiden. Elk van deze verschillende typologieën zorgen er voor dat een kerk andere mogelijkheden heeft. Binnen deze typologieën kunnen we enkele hybride vormen detecteren. Hieronder bespreken we kort elk van deze typologieën met hun plus- en minpunten.

Basilica

Een basilicakerk is een van de oudste typologieën die we kennen. Omwille van de beperkte technische kennis in deze bouwperiode waren er geen grote overspanningen mogelijk en werden ze opgebouwd uit verschillende traveeën en zijbeuken. Als gevolg van deze opbouw staan in deze kerken veel kolommen. Dit zorgt ervoor dat deze kerk eenvoudiger op te splitsen is in verschillende compartimenten. Een nadeel is dat er geen grote open ruimte gecreëerd kan worden.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

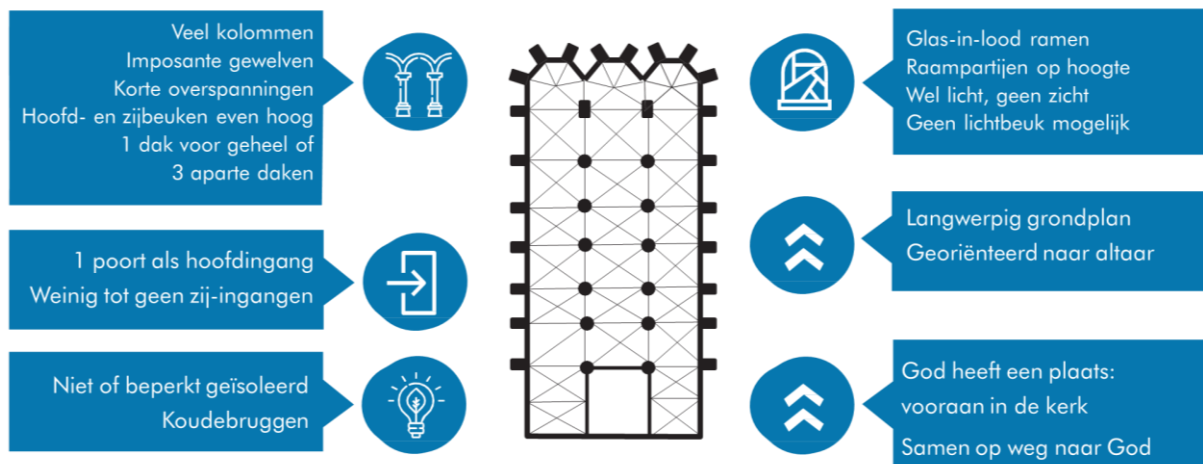
Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Sint-Catharinakerk Maaseik

Hallenkerk

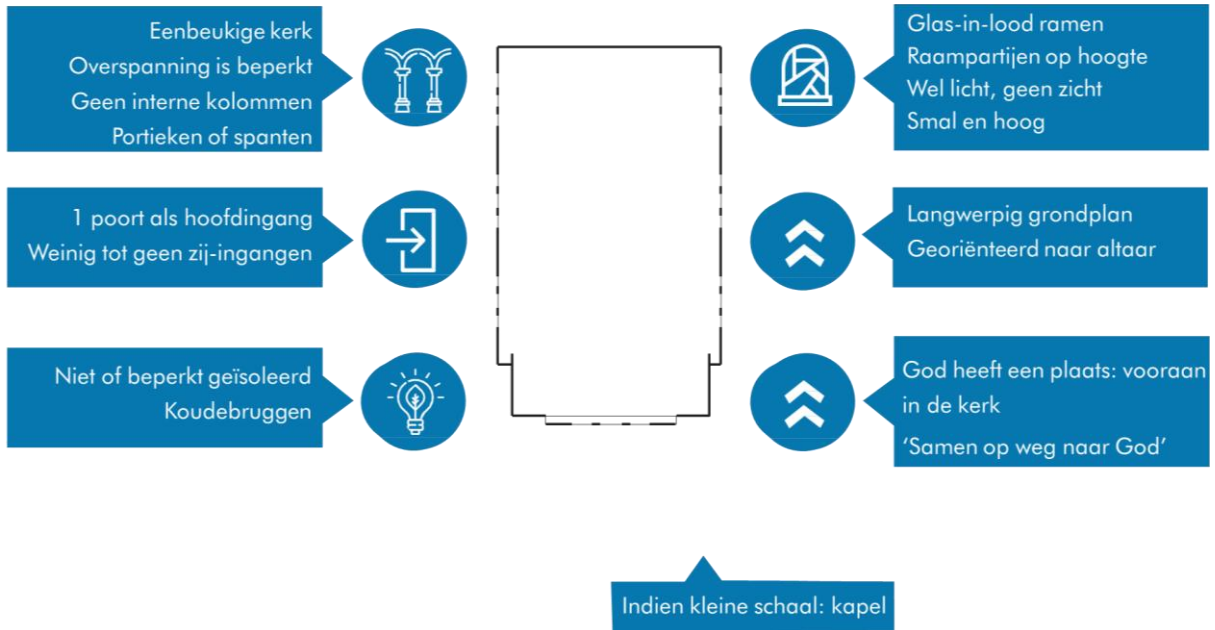
De hallenkerk is net als de basilicakerk een meerbeukige kerk opgebouwd uit verschillende traveeën. Het verschil met de basilicakerk is dat bij de hallenkerk alle beuken dezelfde hoogte hebben. De plus- en minpunten lopen gelijk met de basilicakerk.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Sint-Pietersabdijkerk Lo-Reninge

Zaalkerk

De zaalkerk heeft in tegenstelling tot de vorige twee typologieën een meer open karakter. Doordat het een eenbeukige kerk is zijn er geen interne kolommen. Vaak zijn deze kerken kleiner in omvang en volume omdat er slechts een beperkte overspanning mogelijk is.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

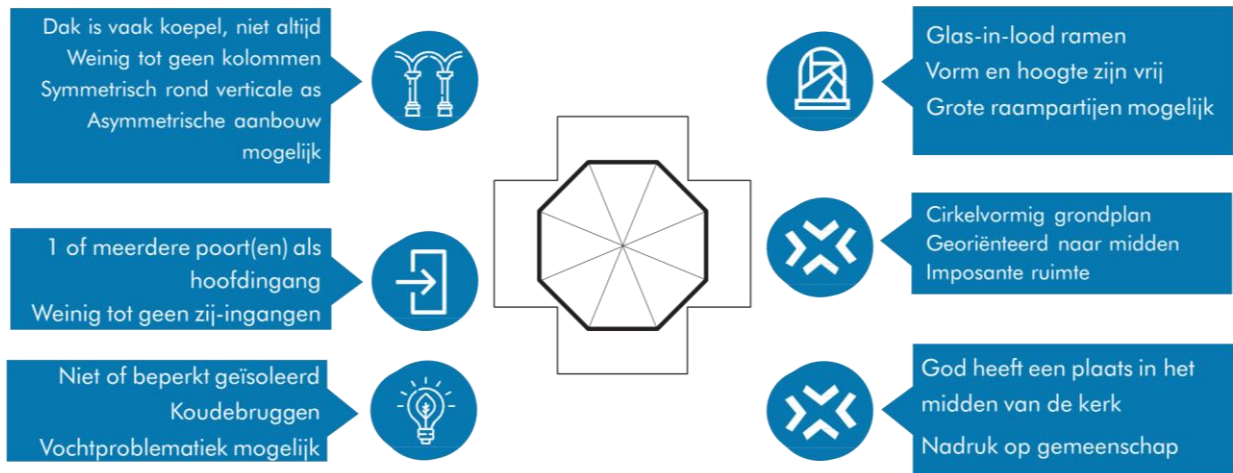
Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Sint-Gertrudiskerk Heppeneert

Centraalbouw

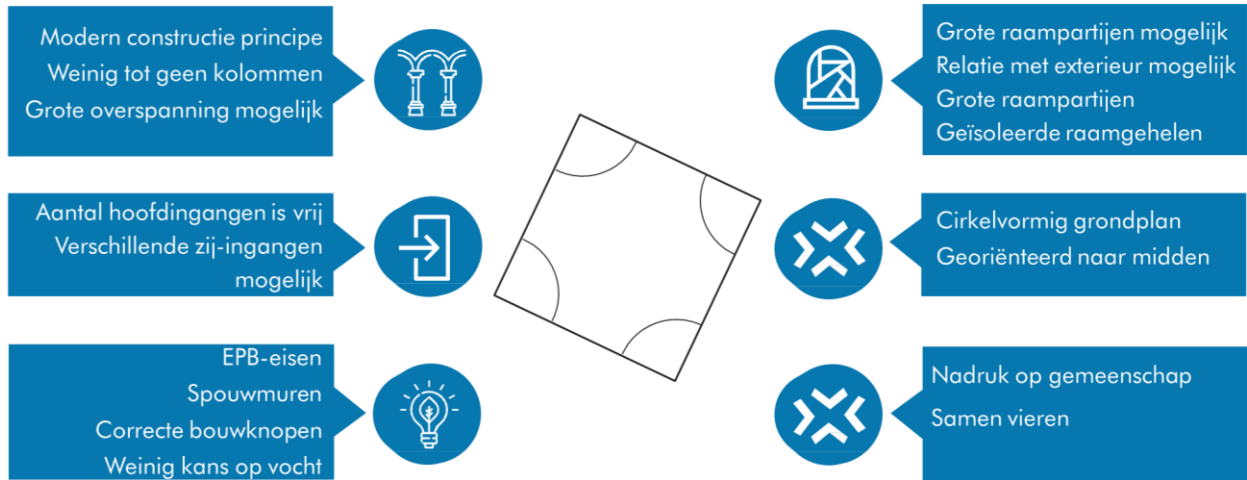

Anders dan alle voorgaande typologieën heeft de centraalbouw geen langwerpig maar een cirkelvormig grondplan. Doordat de kerk vaak een koepelvormig dak heeft staan er weinig tot geen kolommen in de kerk. De kerk is georiënteerd naar het midden. De koepelvorm zorgt ervoor dat er een imposante ruimte ontstaat in de kerk.

Basiliek van Onze-Lieve-Vrouw van Scherpenheuvel

Plan Libre

Een plan libre kerk kan veel verschillende vormen aannemen. Vaak wordt er ook gesproken over een "moderne kerk". Deze kerken zijn vaak gebouwd na de Tweede Wereldoorlog en maken gebruik van moderne bouwprincipes. Hierdoor zijn er grote overspanningen mogelijk zijn, modernere technieken, ... Ze kunnen zowel een cirkelvormig als een langwerpige grondplan hebben en ze zijn ook vaker geïsoleerd.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Sint-Donatuskerk Dorne

2.3. GENERALISTISCHE NEVEN- EN HERBESTEMMINGSTHEMA'S

2.3.1. ALGEMEEN

Zoals aangehaald gaan we op zoek naar generalistische thema's waarbinnen een kerk een neven- dan wel herbestemming kan vinden. We detecteren zeven thema's die hieronder verder worden uitgelegd. Sommige kerken lenen zich binnen meerdere thema's. Sommige thema's passen in elke kerk.

2.3.2. TOERISME

Het gezegde gaat dat de "kerk altijd in het midden staat" en dit klopt ook. Kerken staan vaak in het centrum van een dorp/stad en zijn als gebouw op zich al een bezienswaardigheid. Overal ter wereld bezoeken mensen dagelijks kerkgebouwen omwille van het feit dat deze gebouwen een zekere aantrekkingskracht hebben. Een toeristische activiteit kan vaak ook starten als een nevenbestemming en later overgaan in een volledige herbestemming.

2.3.3. GEMEENSCHAPSVOORZIENINGEN

Een kerk is van oudsher een publiek gebouw en kan zich lenen voor een publieke gemeenschapsfunctie. Een gemeente/stad heeft tal van publieke gebouwen in haar patrimonium. Dit gaat van schoolgebouwen over kinderopvang tot een fanfarezaal. Indien er een nieuw gebouw gezocht wordt of een bestaand gebouw vervangen dient te worden kan onderzocht worden of deze functies niet in een kerkgebouw ondergebracht kunnen worden. Op deze manier kan er een zinvolle herbestemming gevonden voor het kerkgebouw waardoor een win-win situatie kan ontstaan en de middelen die de gemeente in dit gebouw steekt "efficiënter" benut kunnen worden.

2.3.4. ATYPISCHE WOONVORMEN

De laatste jaren verandert de manier waarop we wonen razendsnel. Tal van nieuwe woonvormen steken de kop op: co-housing, kleinschaligere woonzorgcentra in het dorpscentrum, alternatief wonen. Sommige kerken komen hier ook voor in aanmerking.

2.3.5. RECREATIE

Onder recreatie verstaat men alle vormen van vrijetijdsbesteding, alle activiteiten die kunnen worden gedaan naast de dagelijkse verplichtingen die men doet voor ontspanning en vermaak.

Bij de her- of nevenbestemming van een kerkgebouw denkt men niet snel aan recreatie. Toch kan ook dit een geschikte bestemming zijn. Zo zijn er tal van voorbeelden in de wereld waarbij een kerk is omgevormd tot zwembad, klimzaal, ... maar ook minder extreme bestemmingen zoals een hotel of een cinema vallen onder de categorie 'recreatie'.

2.3.6. ZACHT COMMERCIEEL

De gemeenschap staat vaak wantrouwig tegenover commerciële functies in een kerk. Daarom spreken we eerder over (zacht) commercieel. Hierbij denken we eerder aan semipublieke commerciële functies zoals een dokterspraktijk, samenwerking met een non-profit organisatie, thema-restaurant ...

2.3.7. CULTUUR

Een kerk is vaak van nature een 'cultureel' gebouw. Ze hebben een lange geschiedenis en maken deel uit van ons onroerend erfgoed. Kerken hebben vaak een zeer goede akoestiek, waardoor ze uitermate geschikt zijn voor concerten of voorstellingen. Er zijn tal van voorbeelden waarbij kerken worden her- of nevenbestemd als cultuurcentrum.

2.3.8. ZINGEVING

Zingeving ligt meer in het verlengde van de bestaande functie. Een kerk is van zichzelf een plek waar mensen tot rust komen. Dit kan verdergezet worden in de nieuwe bestemming. Voorbeelden hiervan zijn een columbarium, stilteplek, ...

3. ANALYSE

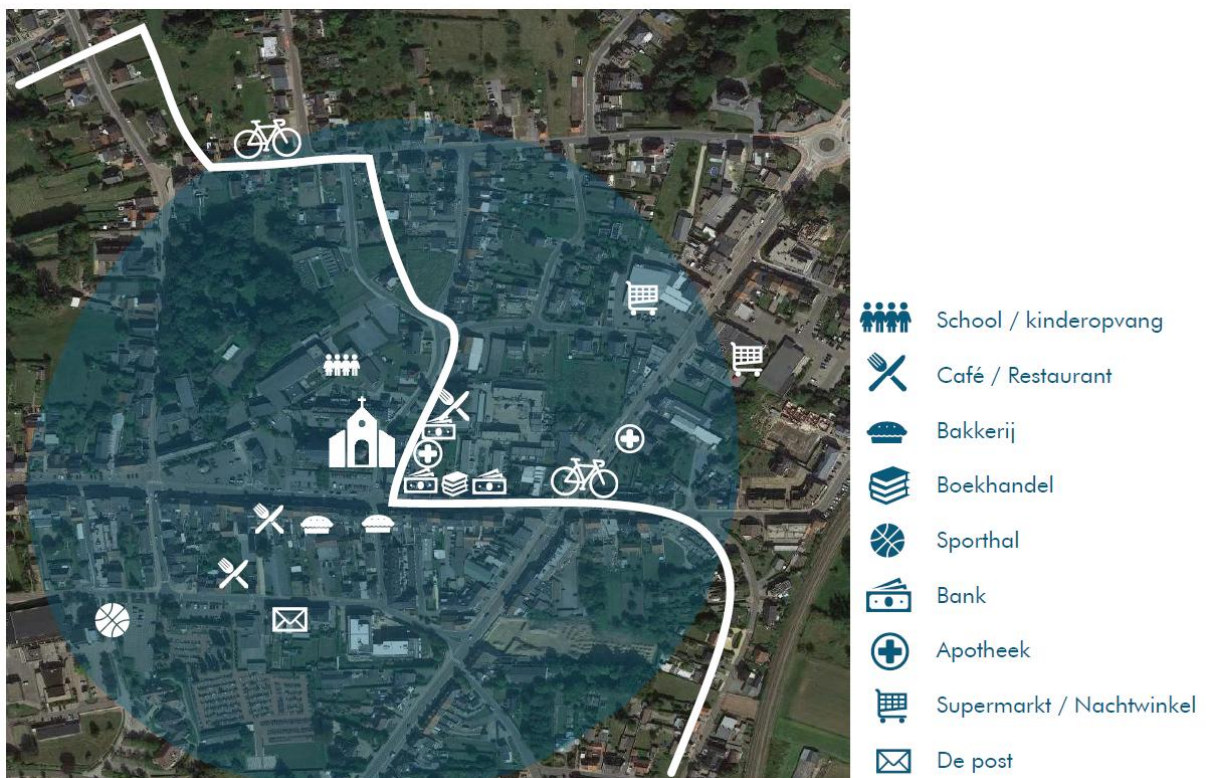
3.1. SINT-STEPHANUSKERK HOESELT

3.1.1. OMGEVINGSANALYSE

De ruimtelijke structuur van het centrum wordt opgebouwd door gesloten bebouwing in de kern. Uitgesproken halfopen bebouwing situeert zich in het zuiden van het centrum in de sociale woonwijk. De overige bebouwing bestaat hoofdzakelijk uit een open bouwtypologie en situeert zich rond de kern. Enkel in het noordwesten waaiert de lintbebouwing uit in de open ruimte.

Centraal in de kern bevindt zich het dorpsplein. Dit plein doet dienst als parkeerplaats voor de omliggende functies (scholen, gemeentehuis, kerk, handelszaken en diensten). Op een kleine afstand van elkaar bevinden zich het domein Burghof (met daarop het Bethaniakasteel en kasteel de Brouckmans), het Kasteel van Bockrijck en de restanten van een vroegmiddeleeuwse motheuvel. Centraal in het dorp staat de Sint-Stephanuskerk.

Zoals in onderstaande kaart te zien zijn er in de directe omgeving van de kerk voldoende faciliteiten en dorpsfuncties terug te vinden.

3.1.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

- Ligging: Dorpsstraat z.n., 3730 Hoeselt
- Eigenaar: kerk is eigendom van de kerkfabriek maar het eigendomsrecht van de toren is onduidelijk
- Parochie: Hoeselt Sint-Stephanus

- Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in ‘gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en algemeen nut’ volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977. De kerk en omgeving zijn sinds 19 april 2000 als beschermd monument en als dorpsgezicht in het kader van de wetgeving Onroerend Erfgoed.
- Bescherming: Monument (MB 19/04/2000); kerk en omgeving beschermd als dorpsgezicht (MB 19/04/2000)
- Erfgoedwaarden:
 - De historische, meer bepaald architectuurhistorische waarde, wordt als volgt omschreven: De Sint-Stephanusparochie is een zeer oude stichting die reeds in de Karolingische periode van Tongeren werd afgescheiden en zelf moederkerk werd van zeven parochies. Het geldt een architectuurhistorisch belangrijk gebouw. De onderbouw van de toren dateert uit de 11de eeuw. De bovenste geledingen in romaans-gotische stijl, situeren de toren bij een reeks gelijkaardige torens uit het einde van de 12de en het midden van de 13de eeuw die vermoedelijk zelfs toe te schrijven zijn aan éénzelfde bouwmeester. Het classicistisch schip dateert van 1770 en kende verschillende aanpassingen in 1896 naar ontwerp van architect M. Christiaens en in 1931 naar ontwerp van K. Gessler. Rijk gestoffeerd interieur met interessant mobiliair, waaronder het barokke hoofdaltaar, één van de weinige overblijfselen van de kathedraal van Luik.
 - De historische waarde wordt als volgt omschreven: De open ruimte rondom de kerk, als plaats van het voormalige kerkhof, en het monument voor de gesneuvelden maken integrerend deel uit van de historische kerksite.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Sint-Stephanus

3.1.3. BEREIKBAARHEID, PARKEREN EN TOEGANKELIJKHEID

De kerk is vlot bereikbaar met de auto en de fiets. De toegang tot het kerkgebouw voor mindervaliden wordt gegarandeerd door een drempelloze toegang. In de directe omgeving zijn 56 gedeelde parkeerplaatsen te vinden, waaronder 3 voor mindervaliden. Het fietsroutenetwerk loopt langs de kerk. Er is een mogelijkheid voor het stallen van fietsen aan de kerk, maar dat is niet heel duidelijk aangeduid.

3.1.4. KERKGEBOUW

Organisatie en gebruik

De toren, die dienstdoet als hoofdingang, staat voor de kerk. Zowel de toren als de kerk en de sacristie hebben een aparte toegang. De organisatie van het gebouw is georiënteerd in één richting: de middenbeuk richting altaar, de zijbeuken richting de zijaltaren.

De doopkapel maakt deel uit van een zijbeuk. In de linkerzijbeuk bevindt zich een afgesloten (vergader)lokaal. De sacristie e.a. zijn niet voelbaar in het hoofdvolume.

Constructie en ruimtelijkheid

De middenbeuken zijn dubbelhoog en extra hoogte wordt gecreëerd door het gebruik van gewelven tussen de dakspanten. De zijbeuken zijn lager en ondersteunen de middenbeuk. Er is geen dwarsbeuk. Het dragend skelet is opgevuld met metselwerk.

De kolommen in het hoofdvolume zorgen voor een ruimtelijkheid, waarbij een natuurlijke zonering ontstaat tussen de middenbeuk en de zijbeuken. Het hoogteverschil tussen de beuken en het gebruik van steunberen creëren een lichtbeuk, waardoor veel natuurlijk licht in de kerk valt.

Bouwknopen en materialisering

De kerk in zijn huidige vorm dateert uit 1931. In de periode 2006-2008 volgde een restauratie, waarbij de technieken vervangen werden en een behandeling tegen vocht plaatshad. Door de hedendaagse technieken (2008) is er een quasi constante binnentemperatuur, noodverlichting en sanitair.

Het gebouw bestaat uit massieve wanden, is niet geïsoleerd en de vloer ligt op volle grond. Koudebruggen zijn van nature aanwezig.

De glas-in-lood ramen zijn abstract en bevatten weinig of lichte kleuren. Ze zijn wel meer dan voldoende lichtdoorlatend.

Bouwfases

Hierbij een schema met de bouwfases van de Sint-Stephanuskerk:

BOUWFASES

- 11e E: driebeukige kerk met toren
- 1250: Verhoging toren
- 1769: Toevoeging torenspits
- 1766: Afbraak driebeukige kerk
Bouw éénbeukige zaalkerk
- 1896: Verlenging kerk
- 1931: Toevoeging zijbeuken
- 2006 – 2008: restauratie kerk

3.1.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Van het oorspronkelijke, preromaanse gebouw uit de 10de eeuw rest de onderste geleding van de toren. De twee bovenste geledingen werden gebouwd in overgangsstijl van circa 1250. Het schip dateert van 1770. Deze oorspronkelijke zaalkerk werd vergroot in 1896 en 1931 naar ontwerp van M. Christiaens tot het huidige basilicale gebouw.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed :

- schilderij op doek met voorstelling van de Kruisafname, naar Rubens (17de eeuw)
- schilderij op doek met voorstelling van de marteldood van Sint-Stephanus (18de eeuw)

- processiemadonna
- barok hoofdaltaar
- marmeren portiekaltaar met twee medaillons toegeschreven aan Delcour, afkomstig uit de Sint-Pauluskathedraal van Luik (1689)
- schilderij op doek, met voorstelling van de marteldood van Sint-Stephanus door Lodewijk Hendrix van Peer (tweede helft 19de eeuw)
- zijaltaren en portiekaltaren (begin 18de eeuw)
- twee eiken régence-biechtstoelen, waarvan die in de zuidelijke zijbeuk gedateerd 1741, die in de noordelijke zijbeuk met de wapens van Matthias van den Bosch en Ida Lemmens gedateerd 1769
- twee eiken biechtstoelen (eerste helft 19de eeuw)
- eiken communiebank in Lodewijk XIV-stijl (begin 18de eeuw)
- koorgestoelte (eind 18de, begin 19de eeuw)
- messing koorlezenaar (begin 20ste eeuw)
- orgel met eiken balustrade (circa 1780)
- rococo credenstafel (midden 18de eeuw)
- hardstenen doopvont (13de eeuw)

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Sint-Stephanus

3.1.6. HUIDIG GEBRUIK

Volgende cijfers van het huidige gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2020:

- Vieringen: 92
 - Weekendvieringen: 60
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 20
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 12
- Andere activiteiten: 15

Bijkomende informatie werd verschaft door pr. Tony Poorters:

- Weekvieringen (dinsdag): 40-tal (niet in de winter)
- Schoolvieringen: 5

Dit komt neer op zo'n 152 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 304 uur 'open' voor het grote publiek. Bovendien is de kerk elke dag overdag open.

3.2. SINT-LAMBERTUSKERK ALT-HOESOLT

3.2.1. OMGEVINGSANALYSE

De kern Alt-Hoeselt situeert zich tussen twee beekvalleien: die van de Gerlabeeek en een zijbeek ervan, die beiden tot het Demerbekken behoren.

Alt-Hoeselt is een kern met eigenschappen van de typische Haspengouwse bebouwing. Het centrum rond de kerk is zeer opvallend met drie vierkantshoeven. Ook op andere plaatsen is deze typische dorpsarchitectuur nog aanwezig. De bebouwingsstructuur loopt uit in de richting van Rijkhoven (Bilzen).

In het noorden van de kern waaiert eerder jonge bebouwing uit in de richting van Hoeselt. Het gebied is vrij compact bebouwd.

In het centrum bevindt zich nog een kleuter- en basisschool. Aan de westzijde van de kern situeert zich, op de locatie van het voormalige voetbalterrein, een belevingsboomgaard met hoogstambomen.

In het zuiden van Alt-Hoeselt, net buiten de kern, bevindt zich het Hof ter Poorten, een opvallende vierkantshoeve (nu meubelzaak) aan de rand van het dorp, alsook een B&B in de volledig gerenoveerde vierkantshoeve aan de overzijde van de straat.

Zoals in onderstaande kaart te zien zijn er in de directe omgeving van de kerk slechts een beperkt aantal publieke faciliteiten en dorpsfuncties terug te vinden.

3.2.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977. De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

- Ligging: Sint-Lambertusstraat 14, 3730 Hoeselt
- Eigenaar: Kerkfabriek Alt-Hoeselt Sint-Lambertus

- Parochie: Alt-Hoeselt Sint-Lambertus
- Vaststelling: Bouwkundig erfgoed (sinds 01/02/2018)

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Sint-Lambertus

3.2.3. BEREIKBAARHEID, PARKEREN EN TOEGANKELIJKHEID

De kerk is vlot bereikbaar met de auto en de fiets. Dankzij een helling hebben mindervaliden vrij eenvoudig toegang tot het kerkgebouw. In de directe omgeving zijn een dertigtal gedeelde parkeerplaatsen te vinden, waaronder 2 voor mindervaliden. Het fietsroutenetwerk loopt zo goed als langs de kerk. Er is een mogelijkheid voor het stallen van fietsen aan de kerk.

3.2.4. KERKGEBOUW

Organisatie en gebruik

De toren, waarin zich de hoofdingang situeert, is deel van de kerk. De organisatie van het gebouw is georiënteerd in één richting: de middenbeuk richting altaar, de zijbeuken richting de zijaltaren.

De doopkapel en de (niet zo opvallende) Mariagrot bevinden zich aan de torenzijde. De sacristie e.a. in de nieuwe aanbouw is laag. Opvallend zijn de smalle, hoge ruimten.

Constructie en ruimtelijkheid

De dubbelhoge middenbeuk is van het type tongewelf en de hoge zijbeuken zijn kruisgewelven. De zijbeuken ondersteunen de middenbeuk, net als het dragend metselwerk in dat dragend skelet. Er is geen dwarsbeuk.

De brede kolommen in het hoofdvolume zorgen voor een natuurlijke zonering tussen de middenbeuk en de zijbeuken. Het weinige hoogteverschil tussen middenbeuk en zijbeuken zorgt voor natuurlijk licht in de zijbeuken.

Bouwknoep en materialisering

De kerk uit de bouwperiode 1862-1863 onderging recent meerdere renovatiefases tussen 2009 en 2019 met renovatie balken toren en vervanging torenleien, aanleg gescheiden riolering, aanpassen en toegankelijk maken van de inkomzone, injecteren tegen vochttopzuiging en oplossen andere vochtproblemen aan muren, herinvoegen van de buitengevels, plaatsen voorzetbeglazing t.h.v. de glasramen, plaatsen glazen tussenwand op doksaal, plaatsen van een loopbrug over de gewelven, plaatsing isolatie over de volledige middenbeuk, schilderen binnenmuren, plaatsing nieuwe verlichtingsarmaturen en TV/geluidinstallatie.

Het gebouw bestaat uit massieve wanden en de vloer ligt op volle grond. Koudebruggen zijn dus van nature aanwezig. De glas-in-lood ramen zijn abstract en bevatten weinig of lichte kleuren. Ze zijn wel meer dan voldoende lichtdoorlatend. Aan de buitenkant van het koor is aan de bovenzijde een cementering aangebracht.

3.2.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Neoromaanse pseudo-basilica uit 1862-1863, gebouwd ter vervanging van een ouder, georiënteerd, kleiner gebouw, dat zich ten zuiden van de huidige kerk bevond. Van de oorspronkelijke beschildering bleef alleen de muurschildering in de koepel van de apsis bewaard.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed :

- schilderij op doek met Calvarie, opdrachtgever en patroonheilige (17de eeuw)
- schilderij op doek met Calvarie met Maria Magdalena (18de eeuw)
- gepolychromeerd houten beeld van Sint-Rochus met engel (eind 16de eeuw)
- geschilderd houten beeld van Christus aan het kruis (19de eeuw)
- processiemadonna (19de eeuw)
- Witstenen hoofdaltaar (1904)
- neogotische eiken biechtstoel (derde kwart 19de eeuw)
- neoclassicistische eiken biechtstoel (begin 19de eeuw)
- hardstenen doopvont, met schenkingsinscriptie "Egidius Notelaers" (gedateerd 1837)
- messing kandelaar (tweede helft 17de eeuw).
- op het kerkhof, grafsteen van Joannes Liboete (+ 1682) met wapenschild
- op het kerkhof: grafkruisen van 1660, 1619, 1733 en 1741

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Sint-Lambertus

3.2.6. HUIDIG GEBRUIK

Volgende cijfers van het huidige gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2020:

- Vieringen: 67
 - Weekendvieringen: 52
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 10
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 5
- Andere activiteiten: 10

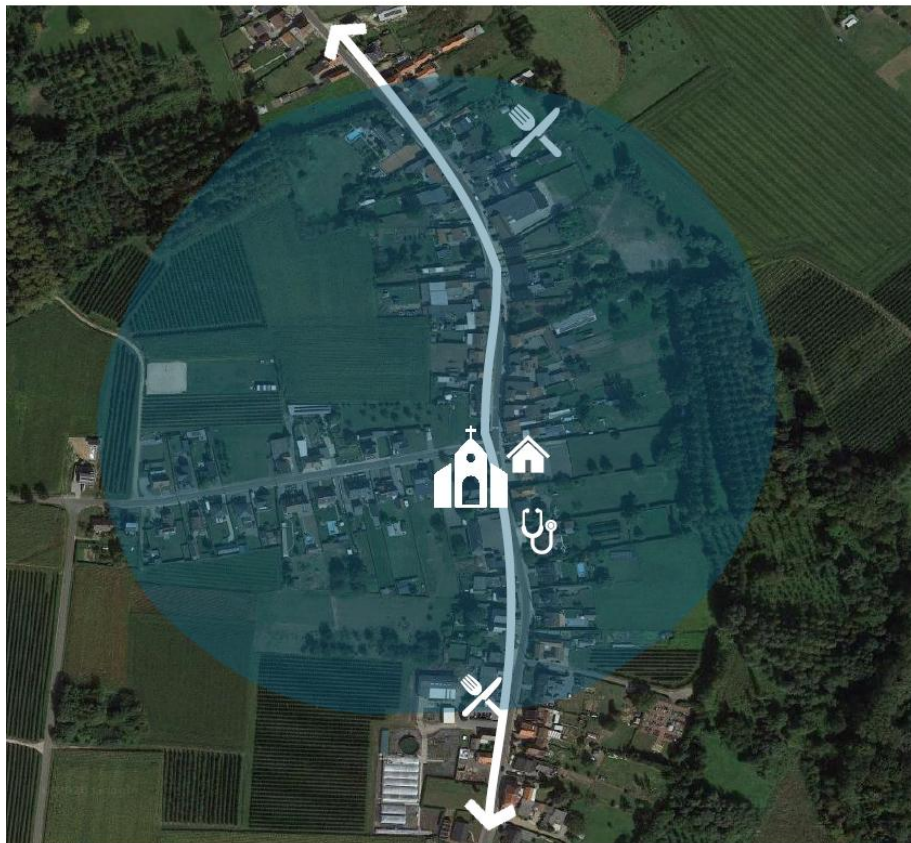
Dit komt neer op zo'n 77 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 154 uur 'open' voor het grote publiek.

3.3. SINT-JAN-BAPTISTKERK ROMERSHOVEN

3.3.1. OMGEVINGSANALYSE

De woonkern Romershoven is een historisch lint. Het ligt niet langs een hoofdweg. Het lint is ontstaan op de flank van de Winterbeek waardoor de oostelijke zijde van het dorp voornamelijk begrensd wordt door natuurlijke elementen als onderdeel van de vallei. De westzijde van het dorp grenst aan een landbouwgebied. In het lint zijn nog fragmenten terug te vinden van de oorspronkelijke agrarische nederzettingen (vierkantshoeven, lemen huizen...). Het langgerekt centrum van deze lintstructuur benadrukt deze lijnstructuur. In het lint bevinden zich een aantal cafés. Aan het zuidelijk uiteinde is er een tennisclub.

Zoals in onderstaande kaart te zien zijn er in de directe omgeving van de kerk slechts een beperkt aantal publieke faciliteiten en dorpsfuncties terug te vinden.

3.3.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

- Ligging: Romershovenstraat 58, 3730 Hoeselt
- Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Jan-Baptist
- Parochie: Romershoven Sint-Jan-Baptist
- Vaststelling: Bouwkundig erfgoed (sinds 01/02/2018)
- Erfgoedwaarden:
 - Het orgel in de Sint-Jan-Baptistkerk is beschermd als monument (MB 15/12/2003) omwille van het algemeen belang gevormd door de artistieke en historische waarde: werk van de orgelmaker Binvignat is te vinden in het Maasland, maar met een overwicht in Nederland; het is dan ook normaal dat het weinige dat we in Vlaanderen hebben, veilig gesteld wordt voor de toekomst. Indien dit orgel in orde zou gesteld zijn, dan zou men beschikken over een fraai en vakkundig gemaakt werk in laat-klasseke stijl; het zou redelijkerwijze mogen gerekend worden tot de top-20 van de Limburgse orgels.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Sint-Jan Baptist

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977. De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed. Het orgel is sinds 15 december 2003 opgenomen als beschermd monument in het kader van de wetgeving Onroerend Erfgoed.

3.3.3. BEREIKBAARHEID, PARKEREN EN TOEGANKELIJKHEID

De kerk is vlot bereikbaar met de auto en de fiets. Mindervaliden moeten een kleine drempel over om toegang te krijgen tot het kerkgebouw. In de directe omgeving zijn 27 gedeelde parkeerplaatsen te vinden, waaronder 2 voor mindervaliden. Het fietsroutenetwerk loopt langs de kerk. Er is een mogelijkheid voor het stallen van fietsen aan de kerk.

3.3.4. KERKGEBOUW

Organisatie en gebruik

De hoofdingang van de kerk bevindt zich in de toren, die aan de zijkant van de huidige kerk staat. De organisatie is in twee richtingen: de inkom via de toren en het altaar aan de rechterzijde.

Het oud koor vormt de ruimte naast de middenbeuk. Het doksaal bevindt zich niet tegenover het altaar, maar aan de zijkant. De verbouwing in de kerk is goed voelbaar in de kerk en komt onregelmatig over.

Constructie en ruimtelijkheid

De centrale ruimte in deze zaalkerk is dubbelhoog en vormt een grote open zone, zonder kolommen. Het gebouw bestaat uit een dragend skelet met invulmetselwerk. De aangebouwde ruimten zorgen voor een aanzienlijke uitbreiding van de kerk, en bieden constructieve ondersteuning. De zolder is moeilijk toegankelijk, door het gebruik van spanten. De hybride vorm van het exterieur biedt weinig mogelijkheden voor nieuwe (raam)openingen.

Bouwknoep en materialisering

De huidige kerk, daterend uit 1950, onderging een restauratie in 2004-2005, bestaande uit grondige restauratie dak, het injecteren tegen opstijgend vocht, vernieuwing elektriciteit en verwarming, schilderwerken en het toevoegen van sanitair. Hierdoor heeft de kerk een vrij modern uitzicht.

Het gebouw bestaat uit massieve wanden, is niet geïsoleerd en de vloer ligt op volle grond. Koudebruggen zijn dus van nature aanwezig.

De weinige (glas-in-lood) ramen zijn abstract en gekleurd, en zorgen voor weinig tot geen natuurlijke lichtinval.

3.3.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Romershoven werd in 1845 een zelfstandige parochie en kreeg toen ook een eigen, neoclassicistische zaalkerk. Deze kerk werd uitgebreid in 1928 en werd bij de vergroting in 1950 gebruikt als transept voor de nieuwe kerk, naar ontwerp van architect Deré.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed :

- Het Maastrichtse huis Pereboom & Leyser leverde hier in 1877 een occasie-orgel dat afkomstig was uit Maastricht-Wyck. Het instrument dateert van rond 1800 en is toe te schrijven aan de Maastrichtse orgelmaker J. Binignat. Het orgel stond vóór 1950 op het doksaal, na de uitbreiding van de kerk werd het op de begane grond in de linkerzijbeuk geplaatst, vermoedelijk door A. Joris (Hasselt), die tezelfdertijd wat aanpassingswerken van mindere kwaliteit deed (onder andere een nieuwe kast).

- Verguld koperen monstrans (15de eeuw)
- Zilveren zonnemonstrans (midden 18de eeuw)
- Houten beeld van O.-L.-Vrouw met kind (2e helft 16de eeuw)

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Sint-Jan Baptist

3.3.6. HUIDIG GEBRUIK

Volgende cijfers van het huidige gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de start van dit traject in 2020:

- Vieringen: 70
 - Weekendvieringen: 54
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 10
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 6
- Andere activiteiten: 2

Dit komt neer op zo'n 72 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 144 uur 'open' voor het grote publiek.

3.4. MARIA MIDDELARESKERK HOESELT ONZE-LIEVE-VROUW

3.4.1. OMGEVINGSANALYSE

Deze deelgemeente is de jongste deelgemeente van Hoeselt. Ze heeft een eigen kern, een kerk en een plein, waarrond de kern is opgebouwd. Het grootste deel van de gebouwen dateert van na 1960. Via het bouwlint Groenstraat is deze parochie niet echt gescheiden van de hoofdkern Hoeselt. De bebouwing rafelt nogal willekeurig uit naar het landschap.

Zoals in onderstaande kaart te zien zijn er in de directe omgeving van de kerk slechts een beperkt aantal publieke faciliteiten en dorpsfuncties terug te vinden.

3.4.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

- Ligging: Groenstraat 105, 3730 Hoeselt
- Eigenaar: Kerkfabriek O.L.V.-Maria Middelaes
- Parochie: Hoeselt O.L.V.-Maria Middelaes
- Vaststelling: bouwkundig erfgoed (sinds 01/02/2018)

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Middelaes

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977. De kerk is sinds 2 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

3.4.3. BEREIKBAARHEID, PARKEREN EN TOEGANKELIJKHEID

De kerk is vlot bereikbaar met de auto en de fiets. Dankzij een helling hebben mindervaliden vrij eenvoudig toegang tot het kerkgebouw.

In de directe omgeving zijn 43 gedeelde parkeerplaatsen te vinden. 3 parkeerplaatsen zijn voorbehouden voor mindervaliden. Er is een laadpaal voor elektrische auto's aanwezig. Het fietsroutenetwerk loopt niet langs de kerk. Er is een mogelijkheid voor het stallen van fietsen aan de kerk.

3.4.4. KERKGEBOUW

Organisatie en gebruik

De toren, die vrij smal is, bevindt zich naast de kerk, en is enkel toegankelijk langs de binnenzijde. De (nieuwe, en duidelijk zichtbare) ingang van de kerk situeert zich aan de zijkant van de kerk, en is gericht op het plein en de parking.

De verbouwingen zorgden voor een herorganisatie van het gebouw. Er kwam een gezamenlijke hoofdingang en de kapel werd verplaatst naar de altaarzijde van de originele kerk. De publieke functie werd daardoor versterkt en de bijgebouwen kregen een herbestemming als bibliotheek.

Constructie en ruimtelijkheid

De originele kerk, van het type basilica, bestaat uit een brede, dubbelhoge middenbeuk en smalle, dubbelhoge zijbeuken. Na de verbouwing en nevenbestemming werd een kapel gecreëerd via box-in-box en een tussenvloer.

De natuurlijke zonering, door de (weinig aanwezige) kolommen, werd handig gebruikt voor de nevenbestemming. Er zijn geen kolommen in de kapel, en ook niet in de bibliotheek. De kerk is niet overal voelbaar in de bibliotheek.

Bouwknoppen en materialisering

In 2018 volgde een grondige verbouwing, waarbij de zone van de bibliotheek geïsoleerd werd. Ook de technieken werden aangepast voor die invulling. Er is sprake van hybride gebruik van materialen. Het origineel metselwerk wisselt af met hedendaags houtwerk. Er zijn niet veel glas-in-lood ramen aanwezig. Ze zijn figuratief en gekleurd. Een aantal ramen zijn hergebruikt in de nieuwe wanden. Daardoor is weinig tot geen natuurlijke lichtinval in zowel kerk als bibliotheek. De kerk is voelbaar in enkele nieuwe zones (bijvoorbeeld de kruisweg op de toiletten). Koudebruggen zijn van nature aanwezig, zoals in alle kerkgebouwen. Een nieuwe vloer zorgt voor niveauverschillen.

Bouwfases

Moderne bakstenen neogotische kerk (pseudo-basilica), in 1934-1935 gebouwd naar ontwerp van architect Adriaan Bressers van Gent. Ze heeft drie beuken van twee traveeën en een weinig uitspringend transept. In 1966 werd ze aan de oostzijde met een travee verlengd en voorzien van een portaal. In 2018 volgde een grondige verbouwing, waarbij de kerk als nevenbestemming werd ingericht als bibliotheek.

3.4.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed :

- muurschildering 'Jezus ontmoet de Dochters van Jerusalem', door De Loor (Gent), uit de periode van de bouw van de kerk
- kruisweg, eveneens uit de bouwperiode
- twee aaneengesloten biechtstoelen (verwijderd na verbouwingen van de nevenbestemming)
- glasraam 'De Terugvinding van Jezus in de tempel' door L. Van Essen (Roermond), 1957
- glasraam 'De evangelisten Lucas en Johannes' en 'De Pelikaan die zijn jongen voedt', door Van Hevele (Gent), circa 1960

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Middelaars

3.4.6. HUIDIG GEBRUIK

Volgende cijfers van het huidige gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de start van dit traject in 2020:

- Vieringen: 10
 - Weekendvieringen: 0
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 5
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 5
- Andere activiteiten: 0

Dit komt neer op zo'n 10 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 20 uur 'open' voor het grote publiek. De nevenbestemming als bibliotheek zorgt natuurlijk voor veel medegebruik. De kerk (of de kapel) is ook open wanneer de bibliotheek open is.

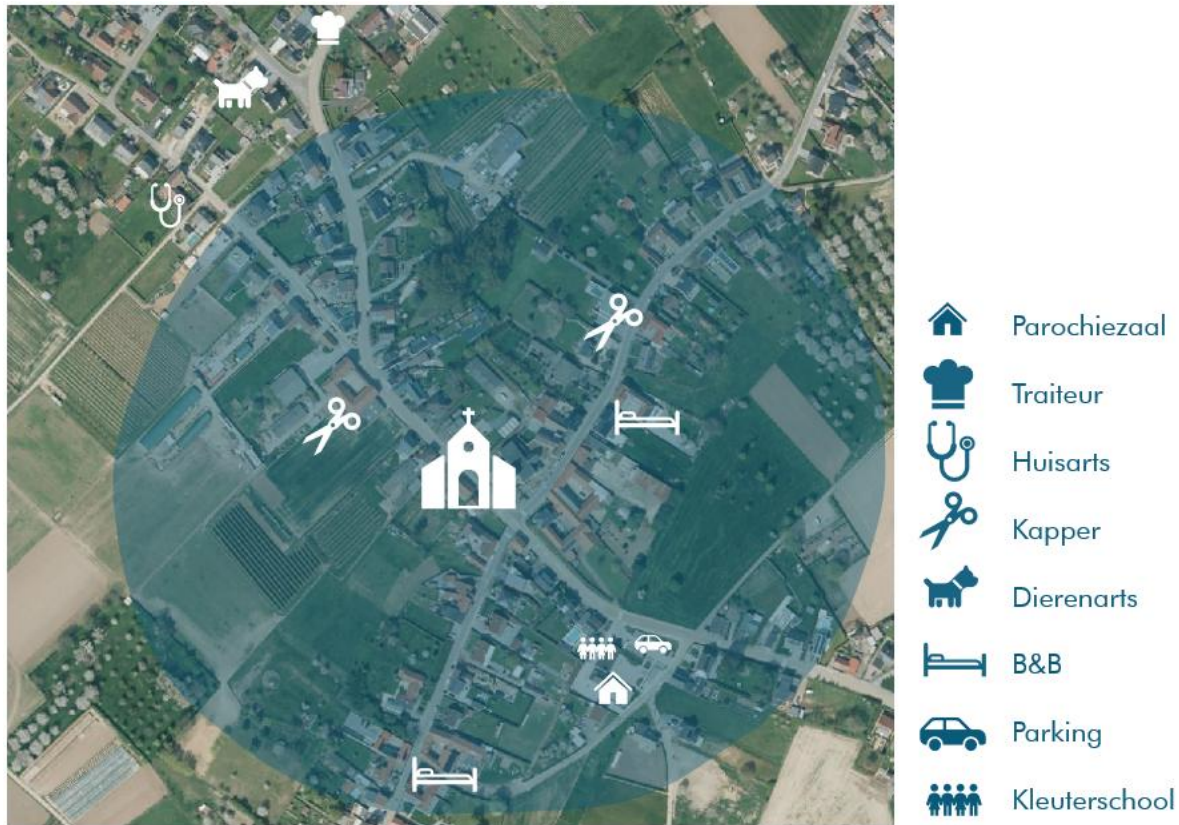
3.5. SINT-HUBERTUSKERK SINT-HUIBRECHTS-HERN

3.5.1. OMGEVINGSANALYSE

De kern van Sint-Huibrechts-Hern heeft nog de structuur van een echte landelijke dorpskern. Bepalende elementen zijn: poorten, veldbrikkenarchitectuur, geen vaste bouwlijn of rooilijn, gesloten of halfopen bebouwing, enz. In het noordwesten van de kern bevinden zich een aantal lokale bedrijven binnen de bebouwingsstructuur. De kern zelf wordt hoofdzakelijk omgeven door landbouwgronden en kleine landschapselementen.

Naar het oosten toe waaiert de kern uit via een lint naar de steenweg Bilzen - Tongeren. Dit lint doorsnijdt het noordzuidgericht natuurlijk en landschappelijk waardevol gebied Hardelingen –Vrijhern. Nabij Hern bevindt zich ook de Kluis van Vrijhern, een merkwaardige site die vanuit de kern via landelijke paden goed bereikbaar is.

Zoals in onderstaande kaart te zien zijn er in de directe omgeving van de kerk slechts een beperkt aantal publieke faciliteiten en dorpsfuncties terug te vinden.

3.5.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

- Ligging: Sint-Hubertusstraat 2, 3730 Sint-Huibrechts-Hern
- Eigenaar: De kerkfabriek is eigenaar van de kerk en het oude koor met muurschilderingen, maar de toren is eigendom van de gemeente
- Parochie: Sint-Huibrechts-Hern Sint-Hubertus
- Bescherming: Monument (MB 25/03/1938)
- Kerkhof aanwezig
- Erfgoedwaarden:
 - De Sint-Hubertuskerk (zonder zijbeuken) is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de archeologische, in casu oudheidkundige waarde.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Sint-Hubertus zonder zijbeuken

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter en cultureel, historische en/of esthetische waarde' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977. De kerk (zonder zijbeuken) is sinds 25 maart 1938 opgenomen als beschermd monument in het kader van de wetgeving Onroerend Erfgoed.

3.5.3. BEREIKBAARHEID, PARKEREN EN TOEGANKELIJKHEID

De kerk is relatief vlot bereikbaar met de auto en de fiets. De toegang tot het kerkgebouw voor mindervaliden wordt gegarandeerd door een drempelloze toegang.

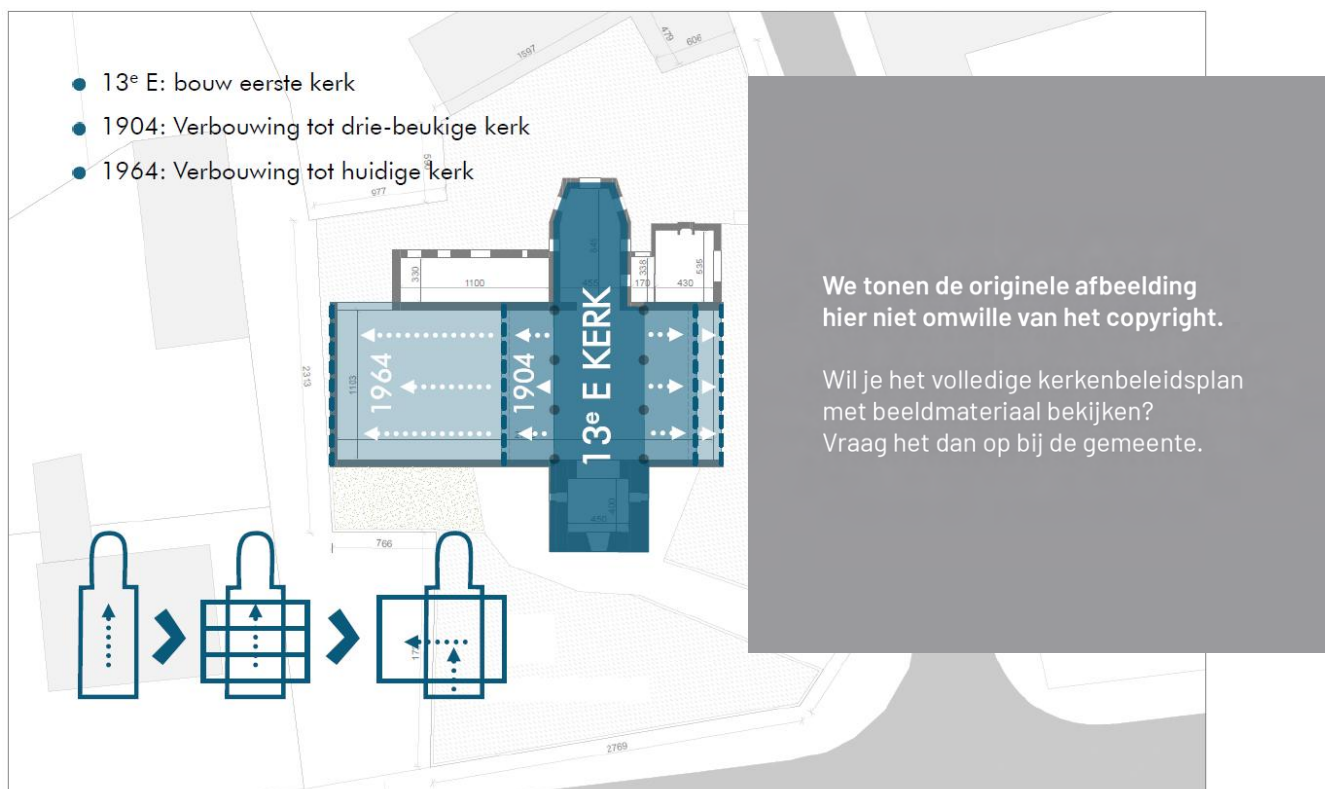
Er zijn geen echte parkeerplaatsen in de nabijheid van de kerk. Wel is er 1 parkeerplaats voor mindervaliden.

Het fietsroutenetwerk loopt niet langs de kerk. Er is geen mogelijkheid voor het stallen van fietsen aan de kerk.

3.5.4. KERKGEBOUW

Bouwfases

Van de vroeggotische kerk uit de 13de-14de eeuw resten alleen de toren en het koor. Het oorspronkelijke schip werd in 1904 afgebroken en vervangen door een breder, driebeukig schip naar ontwerp van M. Christiaens. Dit schip werd in 1964-1965 op zijn beurt vervangen door een moderne zaalkerk, gebouwd dwars op de oorspronkelijke oriëntatie en staat tussen de oude toren en het mergelstenen koor uit de 13de-14de eeuw. Het moderne schip van betonblokken en afgedekt met een platdak is een ontwerp van Deré en Janssens.

Organisatie en gebruik

De hoofdingang van de kerk bevindt zich in de toren, die naast de kerk staat. Oorspronkelijk lag deze voor de kerk (oost-west-richting). Het altaar is noord-zuid gericht. De organisatie van de kerk loopt in beide richtingen. Het doksaal bevindt zich aan de zijkant, en niet tegenover het nieuwe altaar. Opvallend aan het gebouw is de moderne nieuwbouw. De middenbeuk is opgedeeld door een gedeeltelijke nevenbestemming als ruimte voor de Sint-Vincentiusvereniging.

Constructie en ruimtelijkheid

De centrale zone is dubbelhoog, en biedt ook in de breedte veel ruimte. Het gebouw wordt gekenmerkt door dragende wanden en het ontbreken van kolommen. Een lichte wand zorgt voor een duidelijke

scheiding tussen kerk en nevenfunctie. Het verschil in bouwperiode van de nieuwbouw tussen de oorspronkelijke toren en het koor is duidelijk merkbaar.

Het gebouw heeft een plat dak, zonder zolder. De oorspronkelijke klokkentoren met houten klokkenstoel is behouden. Er is een scheur in de vloer van de zone van het overschraagde altaar.

Bouwknoppen en materialisering

De toren en het koor zijn origineel en zijn gebouwd met mergelstenen en bedekt met leien. Het nieuwe gedeelte bestaat uit mergelstenen, beton en metselwerk. Het gebouw is niet geïsoleerd en de vloer ligt op volle grond. Koudebruggen zijn dus van nature aanwezig. Het gebouw heeft veel ramen en glazen gevel(delen), wat zorgt voor veel natuurlijk licht binnen. Het betreft vooral blank glas en figuratieve ramen. Opvallend is het hergebruik van glas-in-lood ramen in de gevel. De waterafvoer van het vlinderdak, naar één afvoer, is problematisch. In zowel het oude als het nieuwe gedeelte zijn vochtproblemen aanwezig. De stabiliteit van de nieuwbouw werd in het kader van de opmaak van dit kerkenbeleidsplan nagekeken. Zie later.

3.5.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De bouwgeschiedenis van het kerkgebouw, die teruggaat tot de 13de-14de eeuw, is in het vorig onderdeel beschreven.

De kerk groeide uit tot een belangrijk bedevaartsoord naar Sint-Hubertus. Het ritueel van het branden van vee met de Hubertussleutel bleef nog tot in de 20e eeuw in gebruik. In 1256 verwierf de rector van Hern, gezien het belang van zijn kerkje, extra rechten, zoals het toedienen van de laatste sacramenten. Niet lang daarna werd het vroeggotische kerkje gebouwd.

In 1963 werden zeldzame fresco's ontdekt in koor en apsis. De schilderijen, die dateren uit de 13de eeuw en gebeurtenissen uit het leven van Sint-Hubertus uitbeelden, zaten verborgen onder negen tot twaalf kalklagen. Ze werden in de loop van 1964-1970 blootgelegd en gerestaureerd door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium.

De kerk bezit een gepolychromeerd houten Sint-Hubertusbeeld uit omstreeks 1300 (en zou daarmee het oudste van zijn soort van Europa zijn?), een Sint-Antonius en een Kruisbeeld, beide 17e-eeuws en in gepolychromeerd hout. Ook is er een geschilderde Hubertuslegende uit de 18e eeuw. De glas-in-loodramen zijn vervaardigd door de gebroeders Rooyen in 1899.

Omgevend kerkhof met grotendeels vernieuwde en door iets hogere steunberen geritmeerde muur. Het smeedijzeren ingangshek werd hergebruikt. Op het kerkhof een grafkruis van Marten Nes (1644) en een grafkruis van Matias Engels (1714) en Ana Berden.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Sint-Hubertus

3.5.6. HUIDIG GEBRUIK

Volgende cijfers van het huidige gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2020:

- Vieringen: 13

- Weekendvieringen: 5
- Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 5
- Andere vieringen (dopen, communies...): 3
- Andere activiteiten: 0

Dit komt neer op zo'n 13 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 26 uur 'open' voor het grote publiek.

Een deel van de kerk wordt vandaag gebruikt door Sint Vincentius. Deze zone is afgemaakt in de ruimte door middel van semi-verplaatsbare wanden

3.5.7. STABILITEITSSTUDIE

Gedurende de opmaak van het kerkenbeleidsplan werd de vraag gesteld naar de bouwtechnische en stabiliteitstechnische staat van het gebouw omdat er op bepaalde plaatsen zichtbare scheuren vertonen en vochtschade is. Er werd door het stabiliteitsbureau V2S uit Genk een beperkte studie uitgewerkt. Deze studie is een bijlage van het rapport (dd. 18/10/2022).

Conclusie is dat de zettingen door de jaren heen zijn uitgewerkt. Er zijn destijds bij de bouw van het hedendaags volume te 'lichte' materialen gebruikt (jaren '60), waarschijnlijk omwille van besparingen. Bij een renovatie dient hier extra aandacht aan gegeven te worden en in geïnvesteerd te worden.

3.6. SINT-BRIXIUSKERK SCHALKHOVEN

3.6.1. OMGEVINGSANALYSE

Schalkhoven is een echt kasteeldorp. Beeldbepalend zijn het kasteel met het park, de kasteelhoeve, het kerkhof en het aanliggende gebouw. De kern Schalkhoven is ontstaan op een kruising van twee wegen die later verder ontwikkeld werden onder de vorm van linten. Op deze linten bevinden zich de kerk, de verlaten brouwerij, een KMO-zone en sportvelden. De kerk bevindt zich in het lint in de richting van het kasteel. Het dorp wordt hoofdzakelijk omgeven door akkers en kleine landschapselementen.

Zoals in onderstaande kaart te zien zijn er in de directe omgeving van de kerk slechts een beperkt aantal publieke faciliteiten en dorpsfuncties terug te vinden.

3.6.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

- Ligging: Schalkhovenstraat 24, 3732 Schalkhoven
- Eigenaar: Kerkfabriek Schalkhoven Sint-Brixius
- Parochie: Schalkhoven Sint-Brixius
- Vaststelling: bouwkundig erfgoed (sinds 1 februari 2018)

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Sint-Brixius

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977. De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

3.6.3. BEREIKBAARHEID, PARKEREN EN TOEGANKELIJKHEID

De kerk is vlot bereikbaar met de auto en de fiets. De toegang tot het kerkgebouw voor mindervaliden wordt gegarandeerd door een drempelloze toegang. Naast de kerk zijn ongeveer 30 parkeerplaatsen te vinden. Twee daarvan gelegen aan de hoofdingang zijn voorbehouden als parkeerplaats voor mindervaliden. Het fietsroutenetwerk loopt niet langs de kerk. Er is een mogelijkheid voor het stallen van fietsen aan de kerk.

3.6.4. KERKGEBOUW

Organisatie en gebruik

De toren van het kerkgebouw bevindt zich vooraan het gebouw, waar ook de hoofdingang tot het gebouw is. Het gebouw is in één richting georiënteerd door de as van de middenbeuk richting het altaar. Alle

focus is dus op het altaar gericht, zonder veel afleiding. De middenbeuk is dubbelhoog en het koor is lager.

De onopvallende doopkapel bevindt zich in de torenzone naast de ingang. De sacristie en andere aanbouwen zijn niet 'voelbaar' in het hoofdvolume. Opvallend is dat het achterste gedeelte van de kerk als een aparte zone aanvoelt, door het gebruik van bogen. Naast de hoofdingang is er nog een achteringang bij de sacristie.

Constructie en ruimtelijkheid

De midden- en dwarsbeuk van deze kruiskerk zijn dubbelhoog. Extra hoogte wordt gecreëerd door het gebruik van gewelven tussen de dakspanten. Het dragend skelet is ingevuld met metselwerk. Er zijn stalen trekkers geïnstalleerd als voorzorg om lasten deels op te vangen aanvullend op de steunberen aan de buitenkant. De trekker ontbreekt in de spanten. De sacristie is een origineel aangebouwd volume.

Er bevinden zich geen kolommen in het hoofdvolume en de toegangszone en de kerk zijn gescheiden door een massieve muur met bogen. Er valt rechtstreeks natuurlijk licht in de midden- en dwarsbeuk. Door de dwarsbeuk bevinden zich daar wel enkele blinde hoeken.

Bouwknoopen en materialisering

De huidige kerk is gebouwd in 1927. In de restauratiecampagne van 1994-1996 zijn de gewelven van beton en wapening voorzien, werden de stalen trekkers toegevoegd en kreeg de gehele kerk een opknapbeurt. Er lijken geen vochtproblemen aanwezig. De abstracte glas-in-lood-ramen zijn matig lichtdoorlatend. De vloer ligt op volle grond, en de wanden zijn massief. Het gebouw is niet geïsoleerd. Koudebruggen zijn van nature aanwezig. De technieken zijn redelijk recent

3.6.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Neogotische zaalkerk, die in 1927 de oorspronkelijke kerk verving, die aan het einde van de Schalkhovenstraat (het huidige oude kerkhof) stond.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed :

- schilderij met voorstelling van de Vlucht naar Egypte, een kopie van Gaspar de Crayer (17de eeuw)
- gepolychromeerd houten gotisch beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind (eind 15de eeuw)
- gepolychromeerd houten beeld van Sint-Brixius (eind 17de - begin 18de eeuw?)
- houten calvariekruis, oorspronkelijk opgesteld aan de buitenzijde van de oude kerk.
- eiken rococo preekstoel (circa 1750)
- eiken bidstoel, voorzien van de initialen W.P (gedateerd 1808)

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Sint-Brixius

3.6.6. HUIDIG GEBRUIK

Volgende cijfers van het huidige gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2020:

- Vieringen: 13
 - Weekendvieringen: 0

- Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 3
- Andere vieringen (dopen, communies...): 10
- Andere activiteiten: 5

Dit komt neer op zo'n 18 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 36 uur 'open' voor het grote publiek.

3.7. SINT-DOMITIANUSKERK WERM

3.7.1. OMGEVINGSANALYSE

Werm heeft geen echte kern en de bebouwing is zeer heterogeen. Op dit ogenblik wordt een binnengebied ingebreed met halfopen bebouwing. Typische elementen van Werm zijn de Lourdesgrot en het heemkundig park, de kerk en een aantal vierkantshoeven. De bovenloop van de vallei van de Winterbeek, maar ook de steenweg Bilzen-Tongeren, die dwars doorheen het dorp gaan in noordzuidelijke richting, kunnen als structuurbepalende elementen beschouwd worden. In het midden van het dorp bevindt zich nog een ambachtelijke steenbakkerij. Aan de rand van het dorp zijn de typische boomgaardengordels zo goed als verdwenen. Verder wordt het dorp zowel aan de zuidoostelijke als aan de noordwestelijke zijde begrensd door landbouwgronden.

3.7.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

- Ligging: Torenstraat 21A, 3730 Werm
- Eigenaar: Kerkfabriek Werm Sint-Domitianus
- Parochie: Werm Sint-Domitianus

- Bescherming: Monument (MB 27/04/2001); kerkhof beschermd als dorpsgezicht (MB 27/04/2001)
- Kerkhof aanwezig: beschermd dorpsgezicht
- Erfgoedwaarden:
 - De historische, in casu architectuurhistorische waarde van het monument wordt als volgt omschreven: De kerk is een éénbeukige zaalkerk in classicistische stijl, ingewijd in 1770; de toren met flankerende gebouwen en de sacristie dateren van 1870. Bep leisterd interieur en sobere stoffering. De omheiningmuur van het kerkhof is reeds aanwezig op de Ferrariskaart van 1780.
 - De historische waarde van het dorpsgezicht wordt als volgt omschreven: Het kerkhof maakt integrerend deel uit van de historische kerksite. Op het kerkhof komen enkele merkwaardige grafkruisen voor uit de 18de en 19de eeuw.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Sint-Domitianus met kerkhof

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977. De kerk en omgeving zijn sinds 27 april 2001 opgenomen als beschermd monument en als beschermd dorpsgezicht in het kader van de wetgeving Onroerend Erfgoed.

3.7.3. BEREIKBAARHEID, PARKEREN EN TOEGANKELIJKHEID

De kerk is vlot bereikbaar met de auto en de fiets. Dankzij een toch wel steile helling hebben mindervaliden toegang tot het kerkgebouw. In de directe omgeving zijn 22 gedeelde parkeerplaatsen te vinden, waaronder 1 voor mindervaliden. Het fietsrouten netwerk loopt zo goed als langs de kerk. Er is geen mogelijkheid voor het stallen van fietsen aan de kerk.

3.7.4. KERKGEBOUW

Organisatie en gebruik

De hoofdingang van de kerk situeert zich aan de zijkant van de toren, die vooraan de kerk staat. Achteraan de sacristie is ook een kleine ingang. De organisatie van het gebouw verloopt in twee richtingen: van de toren naar binnen, en van de middenbeuk naar het altaar. Alle focus is op het altaar gericht, zonder veel afleiding. De verschillende zones van de kerk bevinden zich op een lijn achter elkaar: doksaal, dubbelhoge middenbeuk en lager koor. De sacristie e.a. zijn niet voelbaar in het hoofdvolume.

Constructie en ruimtelijkheid

Het betreft hier een zaalkerk. In de dubbelhoge middenbeuk wordt extra hoogte gecreëerd door het gebruik van gewelven tussen de dakspanten, die op de dragende wanden liggen. Er zijn geen kolommen en steunberen nodig/aanwezig. Sacristie en toren zijn aangebouwde volumes, die later zijn toegevoegd/vernieuwd. Er is matige tot voldoende natuurlijke lichtinval in het eenvoudig opgevatte kerkgebouw, dat een aangename breedte-hoogte-verhouding heeft.

Bouwknoopen en materialisering

De verschillende bouwfases zijn goed zichtbaar in de kleur van het voegwerk. Rond 2010 vond een beperkte renovatie plaats.

Het kerkgebouw is niet geïsoleerd en wordt verwarmd met radiatoren. De vloer ligt op volle grond en er zijn massieve wanden. Koudebruggen zijn dus als vanzelfsprekend van nature aanwezig.

De glas-in-lood ramen zijn abstract en bestaan uit lichte en donkere kleuren. Ze zijn matig lichtdoorlatend. Enkele onderhoudswerken dringen zich op aan de verouderde voorzetsbeglazing, de verstopte regenwaterafvoeren, zichtbare scheuren en barsten en de technische installatie (elektriciteit...). Het is opvallend dat ondanks dit alles, er geen vochtproblemen op te merken zijn.

In 2021 werd Monumentenwacht ter plaatse gevraagd om de schade op te meten nadat het torenkruis bij een storm van het dak gewaaid was, alsook om de nodige adviezen op te stellen voor de aanpak van de ontstane problemen. Uit de inspectie bleek dat de aanzienlijke schade die ontstaan was tijdelijk opgelost moest worden in afwachting van een volledige dakrenovatie, die ook aan de orde is. Zo moeten de dakbedekkingen (asbesthoudend) en -aansluitingen vernieuwd worden, het torenluik moet verbeterd worden, de staat van de dakkapel aan het koor moet verbeterd worden, de dakvlakken, zolder en torenspits moeten beter toegankelijk worden, dakgoten en regenwaterafvoeren moeten vernieuwd worden en de schoorsteen moet hersteld worden.

3.7.5. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Classicistische zaalkerk van 1765-1770; de toren met de twee flankerende gebouwen is een vergroting van 1866. Het gebouw is gelegen te midden van het ommuurde kerkhof dat al aangeduid is op de Ferrariskaart (1771-1778).

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed :

- grisaille schilderij op doek met voorstelling van de Heilige Familie met engel (18de eeuw)
- gepolychromeerd houten beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind (16de eeuw)
- houten medaillon met voorstelling van een bisschop (17de eeuw)
- gemarmerd houten hoofdaltaar, afkomstig van het voormalige begijnhof van Bilzen, met altaarstuk met voorstelling van de Calvarie met Maria Magdalena (eerste helft 18de eeuw)
- eiken koorbanken (circa 1700)
- eiken barok preekstoel (circa 1700), doet thans dienst als altaar en lezenaar
- eiken biechtstoel (eerste helft 19de eeuw)
- orgel (circa 1895)
- eiken balustrade en orgelkast (eind 18de eeuw)
- hardstenen doopvont (17de eeuw) met messing deksel (tweede kwart 19de eeuw)
- hardstenen wijwatervat, met initialen S.L.
- op het kerkhof: grafkruis van Bartholomeus Cox (+ 1760) en Maria Anna Voncken (+ 1741)
- op het kerkhof: grafkruis van Joannes Thysen en zoon Joannes, gedateerd 1805.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Parochiekerk Sint-Domitianus met kerkhof

3.7.6. HUIDIG GEBRUIK

Volgende cijfers van het huidige gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2020:

- Vieringen: 8
 - Weekendvieringen: 0
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 5

- Andere vieringen (dopen, communies...): 3
- Andere activiteiten: 3

Dit komt neer op zo'n 11 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 22 uur 'open' voor het grote publiek.

4. HET PARTICIPATIEVE LUIK

4.1. OPZET

Om tot een gedragen plan te komen is het van onmisbaar belang de lokale gemeenschap te bevragen en mee te laten denken over nieuwe (aanvullende) neven- of herbestemmingen van 'hun' kerk. Er werd gekozen om dat te doen via brainstormavonden. Deze avonden vonden plaats in de kerken van Sint-Huibrechts-Hern (20 oktober 2021), Schalkhoven (27 oktober 2021) en Werm (18 november 2021).

4.2. COMMUNICATIE

De oproep om deel te nemen aan de brainstormsessies werd zo breed mogelijk verspreid:

- Gemeentelijk infoblad en parochieblad
- Website en social media van gemeente Hoeselt met een videoboodschap van Rick de Leeuw
- e-mail aan voorzitters en secretarissen van alle Hoeseltse verenigingen, leden van de Gecoro, adviesraden, e.a.
- huis-aan-huis bedeling aan alle inwoners van de betrokken parochies

4.3. AGENDA VAN DE AVONDEN

De brainstormavonden werden gemodereerd door Rick De Leeuw en hadden een vast verloop.

Rick de Leeuw verwelkomde de aanwezigen en nodigde de schepen van erediensten van de gemeente Hoeselt (Schepen Croux) en iemand van het studiebureau naar voren. De schepen lichtte kort toe hoe de gemeente en de kerken zich tot elkaar verhouden inzake subsidiëring en benadrukte de nood aan een kerkenbeleidsplan. De spreker van het studieteam gaf een uiteenzetting over de analyse van de omgeving van de kerk en de constructie en toestand van het gebouw.

Om de aanwezigen te stimuleren om verder te denken dan 'standaardoplossingen' zoals 'een concert of tentoonstelling' en uit hun comfortzone te halen werden vervolgens enkele tientallen voorbeelden getoond van opvallende neven- en herbestemmingen in binnen- en buitenland als 'best practices'.

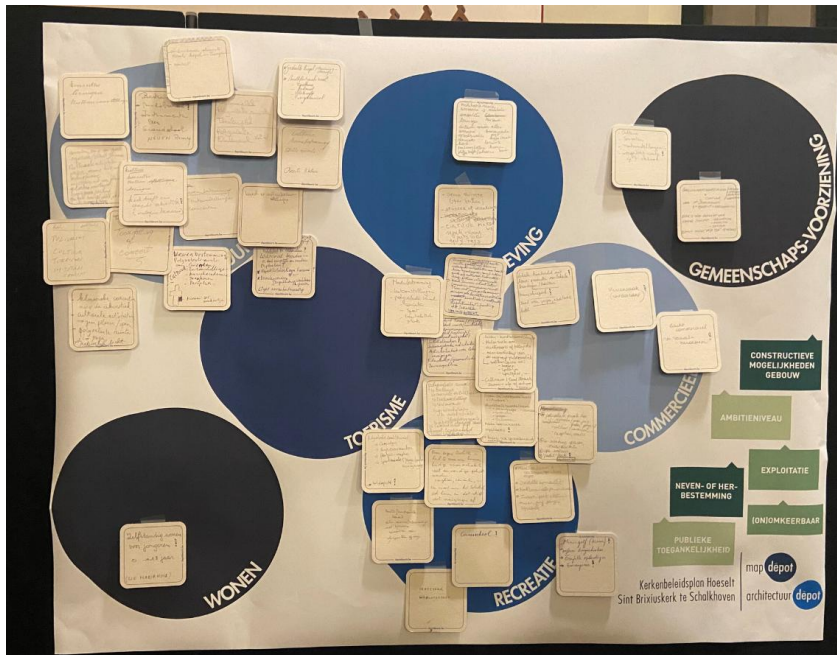
Vervolgens werden de aanwezigen gevraagd om zelf na te denken over mogelijke bestemmingen van de kerk. Als leidraad gaven we hen volgende vragen mee:

- Waar heeft de gemeenschap nood aan?
- Wat zien jullie als mogelijke bestemmingen?
- Gaat het dan om her- of nevenbestemming?

De aanwezigen kregen de kans om hun ideeën op te schrijven en er bij een drankje over te praten met andere aanwezigen.

Na een kwartier werden de kaartjes opgehaald en overliep Rick De Leeuw de mogelijke ideeën in groep, waarbij hij polste naar de redenering van de schrijver, en op zoek ging naar gelijkgestemde of net tegengestelde ideeën. Dit zorgde voor een interactieve en boeiende brainstormsessie.

De kaartjes werden zichtbaar op een matrix geplakt, waarbij gekeken werd naar de functie (cultuur, zingeving, gemeenschapsvoorziening, commercieel, recreatie en wonen), neven- of herbestemming, publieke toegankelijkheid of niet en de (on)omkeerbaarheid van de ideeën.

Voorbeeld brainstormsessie Schalkhoven

Op het einde van de brainstorm werden de voorlopige eerste conclusies van de voorstellen geformuleerd en werd een oproep gedaan om er verder over na te denken en mogelijke nieuwe ideeën door te sturen naar het studiebureau.

4.4. RESULTATEN

Op de drie brainstormavonden waren in totaal 124 personen aanwezig. Het ging over het algemeen vooral om personen van hogere leeftijd. In totaal werden 83 kaartjes ingeleverd, met daarop 184 ideeën, waarvan 73 unieke ideeën. Hieronder volgt per kerk een korte samenvatting van de resultaten.

4.4.1. SINT-HUIBRECHTS-HERN

- 47 aanwezigen
- 30 kaartjes
- 63 ideeën, waaronder: museum, fietsverhuur, horeca, sporthal, gedeelde werkplek, bezinningsruimte...
- 35% van de ideeën pleitte voor een nevenbestemming, 65% voor een herbestemming
- 32% van de ideeën had betrekking op gemeenschapsvoorzieningen, 19% lag in de culturele richting. 27% van de ideeën was gelinkt aan een commerciële invulling. Ten slotte had 11% van de ideeën betrekking op zingeving en 11% op recreatie en toerisme.
- 87% van de ideeën hielden een publieke functie van het gebouw in, 13% gingen in de privésfeer
- 63% van de ideeën bracht een onomkeerbaarheid met zich mee.

4.4.2. SCHALKHOVEN

- 41 aanwezigen
- 36 kaartjes
- 77 ideeën, waaronder: tentoonstellingen, concerten/filmavonden, polyvalente ruimte, gedeelde werk- / studeerplek, yogaruimte, semi-zelfstandig wonen, sterrenrestaurant...
- 49% van de ideeën pleitte voor een nevenbestemming, 51% voor een herbestemming
- 34% van de ideeën had betrekking op gemeenschapsvoorzieningen, 36% lag in de culturele richting. 6% van de ideeën was gelinkt aan een commerciële invulling. 6% van de ideeën had betrekking op zingeving en 16% op recreatie en toerisme. Ten slotte was 1% van de ideeën aan wonen gerelateerd.
- 92% van de ideeën hielden een publieke functie van het gebouw in
- 36% van de ideeën bracht een onomkeerbaarheid met zich mee.

4.4.3. WERM

- 32 aanwezigen
- 17 kaartjes
- 44 ideeën, waaronder: kunstatelier, fietsatelier met horeca, ontmoetingshuis, IT-hulp, toeristische dienst, concerten/filmavonden, uitkijktoren...
- 25% van de ideeën pleitte voor een nevenbestemming, 75% voor een herbestemming
- 45% van de ideeën had betrekking op gemeenschapsvoorzieningen, 14% lag in de culturele richting. 11% van de ideeën was gelinkt aan een commerciële invulling. Ten slotte had 5% van de ideeën betrekking op zingeving en 25% op recreatie en toerisme.
- 93% van de ideeën hielden een publieke functie van het gebouw in
- 55% van de ideeën bracht een onomkeerbaarheid met zich mee.

4.4.4. SAMENVATTING

De volgende richtingen werden meegegeven vanuit de brainstormsessies.

Sint-Hubertuskerk Sint-Huibrechts-Hern

- Functies: Commercieel & Gemeenschapsvoorziening
- Herbestemming
- Publiek toegankelijk
- Onomkeerbaar

Sint-Brixiuskerk Schalkhoven

- Functies: Gemeenschapsvoorziening & Cultuur
- Herbestemming
- Publiek toegankelijk
- Omkeerbaar

Sint-Domitianuskerk Werm

- Functies: Gemeenschapsvoorziening & Recreatie
- Herbestemming
- Publiek toegankelijk
- Onomkeerbaar

4.4.5. EEN NUANCERING

Het organiseren van dergelijke brainstormsessies is belangrijk om een maatschappelijk draagvlak te creëren, maar de resultaten moeten wel enigszins genuanceerd worden.

Het profiel van de deelnemer aan de sessies is deze van een gemotiveerde 'amateur'. Men kan niet verwachten van het brede publiek om op 1 avond het volledige kader te bevatten en direct met de goede passende oplossing te komen.

In de verdere visievorming willen we als opdrachtouder / ontwerper het onderscheid behouden tussen 'het eenmalige creatieve idee ten opzichte van de massa van platgetreden paden'. Het is niet omdat een idee veelvuldig is geopperd dat dit het beste idee is!

5. VISIE: KERK PER KERK

Met de analyse en het participatieve luik in de achterzak wordt in dit hoofdstuk de visie per kerk besproken waarbinnen gezocht kan worden naar een neven- of herbestemming.

5.1. KADER

Er dienen een aantal krijtlijnen uitgezet te worden bij het bepalen van het ambitieniveau van het kerkenbeleidsplan en het her- of nevenbestemmen van parochiekerken.

5.1.1. AMBITIENIVEAU

Is het realistisch om in Vlaanderen meer dan 1500 parochiekerken open te houden en te onderhouden met een sporadische workshop, tentoonstelling of een lokaal concert? Best wordt er van bij de start op een dusdanig ambitieniveau ingezet dat het project voldoende kritische massa heeft om een haalbaar en betaalbaar project te blijken. Morrelen in de marge heeft geen zin meer. De beslissingen die nu genomen worden moeten fundamenteel zijn en toekomstgericht genoeg zijn om deze gebouwen een nieuw leven te geven.

5.1.2. GEBRUIKSFREQUENTIE

Zoals reeds aangehaald heeft de gemeente een verplichting de exploitatie- of investeringstekorten van kerkfabrieken bij te passen. Voor de gemeente Hoeselt bedraagt deze jaarlijkse bijdrage (exploitatie en investering) samen gemiddeld €150.000 tot €200.000. Als we het aantal momenten dat een kerk geopend is en het aantal personen die gebruik maken van deze gebouwen aftoetsen met de gemeenschapsmiddelen die jaarlijks naar deze gebouwen vloeien kan de vraag gesteld worden: vanaf welk moment staan de gemeenschapsmiddelen die aangewend worden om kerkfabrieken te ondersteunen in verhouding tot het aantal personen dat van de gebouwen gebruikt maken? Wanneer is de maatschappelijke 'Return on investment' groot genoeg?

5.1.3. PASTORAAL PLAN

Zoals beschreven in de inleiding van het rapport wordt in het pastoraal plan bepaald welke pastorale activiteiten in welke kerken zullen doorgaan. Hieruit is dus af te leiden voor welke kerken een gedeeltelijke of volledig nieuwe bestemming wenselijk is. Voor 4 kerken (Sint-Stephanuskerk Hoeselt, Sint-Jan-Baptistkerk Romershoven, Sint-Lambertuskerk Alt-Hoeselt en de Maria Middelaeskerk Onze-Lieve-Vrouw) blijft dit kerkenbeleidsplan beperkt tot het beschrijven van de huidige toestand. Voor de overige 3 kerken moet er een stuk verder gegaan worden en gezocht worden naar afdoende neven- of herbestemmingen.

5.1.4. UITGANGSPUNTEN GEMEENTE HOESELT

De gemeente Hoeselt beschreef in het bestek voor de offerteaanvraag voor de opmaak van het kerkenbeleidsplan dat er 3 kerken zijn waarin slechts hoogst uitzonderlijk nog een eucharistieviering doorgaat (Sint-Brixiuskerk Schalkhoven, Sint-Hubertuskerk Sint-Huibrechts-Hern en Sint-Domitianuskerk Werm). Er werd aangegeven dat er voor deze 3 kerken gezocht moet worden naar een relevante neven- of herbestemming.

Gedurende de opmaak van het kerkenbeleidsplan werd het uitgangspunt scherper gesteld dat gericht gezocht moet worden naar een herbestemming wetende dat het aantal kerkgangers en het aantal

voorgangers de laatste jaren sterk slinkt. De opzet is dus om naar herbestemmingen te zoeken waarbij de financiële lasten voor de gemeente tot een minimum beperkt worden of in het geval van een investering op langere termijn terugbetaald worden.

5.2. HOOFDKERKEN

Voor de 4 kerken waar de eredienst behouden blijft, beperkt dit kerkenbeleidsplan zich tot het beschrijven van de huidige toestand. Het gaat dan om de kerken van Hoeselt Sint-Stephanus, Romershoven Sint-Jan-Baptist, Alt Hoeselt Sint-Lambertus en Hoeselt O.L.V.-Maria Middelaars.

5.2.1. SINT-STEPHANUSKERK HOESELT

De kerk zal behouden blijven voor de eredienst. Cijfers uit 2020 tonen ons dat er jaarlijks ongeveer 107 vieringen doorgaan. Het gaat om weekendvieringen, huwelijken, begrafenissen, dopen, communies, andere vieringen en andere activiteiten (zie 3.1.6. HUIDIG GEBRUIK). Als lid van Open Kerken zal er ook ingezet worden op valorisatie. Zo worden er nu reeds concerten, lezingen, tentoonstellingen... georganiseerd in de kerk om een ruimer gebruik dan enkel de eredienst te kunnen faciliteren.

5.2.2. SINT-LAMBERTUSKERK ALT-HOESELT

Net zoals de Sint-Stephanuskerk, zal de kerk van Alt Hoeselt Sint-Lambertus behouden blijven voor de eredienst. De cijfers uit 2020 tonen ons dat er wekelijks gemiddeld meerdere vieringen plaatsvinden, per jaar een 77-tal. Het gaat om weekendvieringen, huwelijken, begrafenissen, dopen, communies, andere vieringen en andere activiteiten (zie 3.2.6. HUIDIG GEBRUIK). De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden.

5.2.3. SINT-JAN-BAPTISTKERK ROMERSHOVEN

Ook in Romershoven zijn er gemiddeld meer dan een maal per week vieringen of andere activiteiten. De cijfers uit 2020 tonen aan dat er 72 activiteiten per jaar waren. Het gaat om weekendvieringen, huwelijken, begrafenissen, dopen, communies, andere vieringen en andere activiteiten (zie 3.3.6. HUIDIG GEBRUIK). Deze kerk zal dus ook behouden blijven voor de eredienst. De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden.

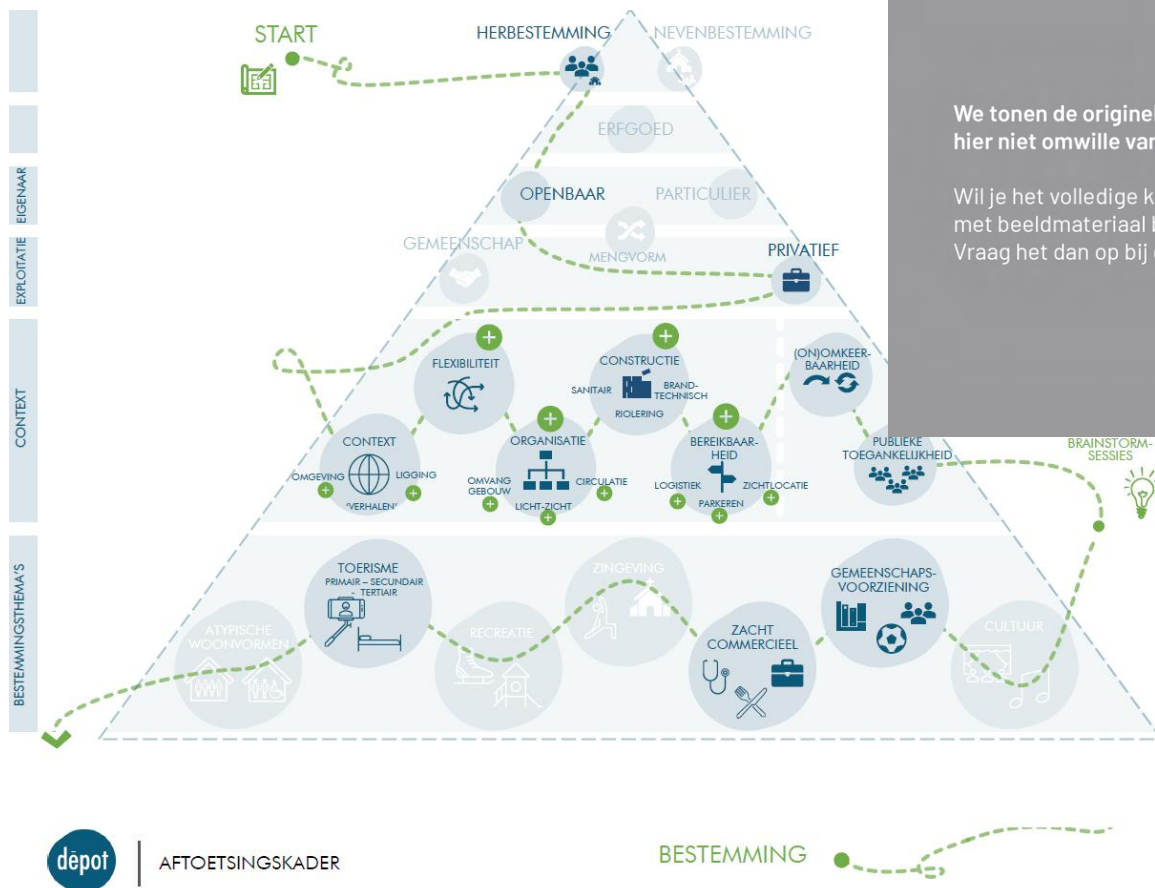
5.2.4. MARIA MIDDELARESKERK ONZE-LIEVE-VROUW

Hoewel de activiteiten binnen deze kerk een stuk lager liggen dan de voornoemde 3, zal ook hier de eredienst blijven doorgaan. In 2020 waren er 20 activiteiten in de kerk, waaronder huwelijken, begrafenissen, dopen en communies (zie 3.4.6. HUIDIG GEBRUIK). Naast de functie voor de erediensten, is er ook als nevenbestemming een bibliotheek aanwezig in het kerkgebouw. De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden.

5.3. SINT-BRIXIUSKERK SCHALKHOVEN

5.3.1. DE BESLISSINGSBOOM

Zoals aangegeven hebben we de beslissingsboom ingevuld op basis van alle parameters die hierboven zijn uiteengezet.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Herbestemming of nevenbestemming?

- Op termijn dringt zich een herbestemming op.

Erfgoedwaarde?

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed zorgt voor vrijere ontwikkelingsmogelijkheden, evenwel zonder tussenkomst van subsidies van Onroerend Erfgoed bij renovaties.

Eigenaarschap?

- De kerkfabriek is momenteel eigenaar van het gebouw. In het kader van een herbestemming worden de mogelijkheden bekeken. De gemeente staat ervoor open om - als het past binnen de toekomstige visie - eventueel eigenaar te worden van de kerk, indien er een goede 'zacht recreatieve' herbestemming gevonden wordt, die door middel van een private exploitatie de investeringen op lange termijn (gedeeltelijk) terugbetaalt.

Exploitatie?

- De gemeente geeft aan geen nood te hebben aan extra gemeenschapsfuncties voor hun verenigingen. De exploitatie zal moeten gebeuren door een private partij.

Context?

Omgeving

- Ligging in een kleiner dorp naast de invalsweg met voldoende parking is een pluspunt.

Organisatiepatroon

- Kruiskerk met een behapbare oppervlakte van 329m² en een grote vrije open zone
- Beheersbaar en functioneel goed onderhouden gebouw
- Weinig relatie met omgeving/exterieur

Bouwtechnisch

- Het gebouw is bouwtechnisch in orde.
- Toevoeging van een tussenvloer is mogelijk waardoor er, indien nodig, nog extra bruikbare oppervlakte kan bij gecreëerd worden.
- Er is momenteel geen toilet aanwezig.

Brainstormsessie?

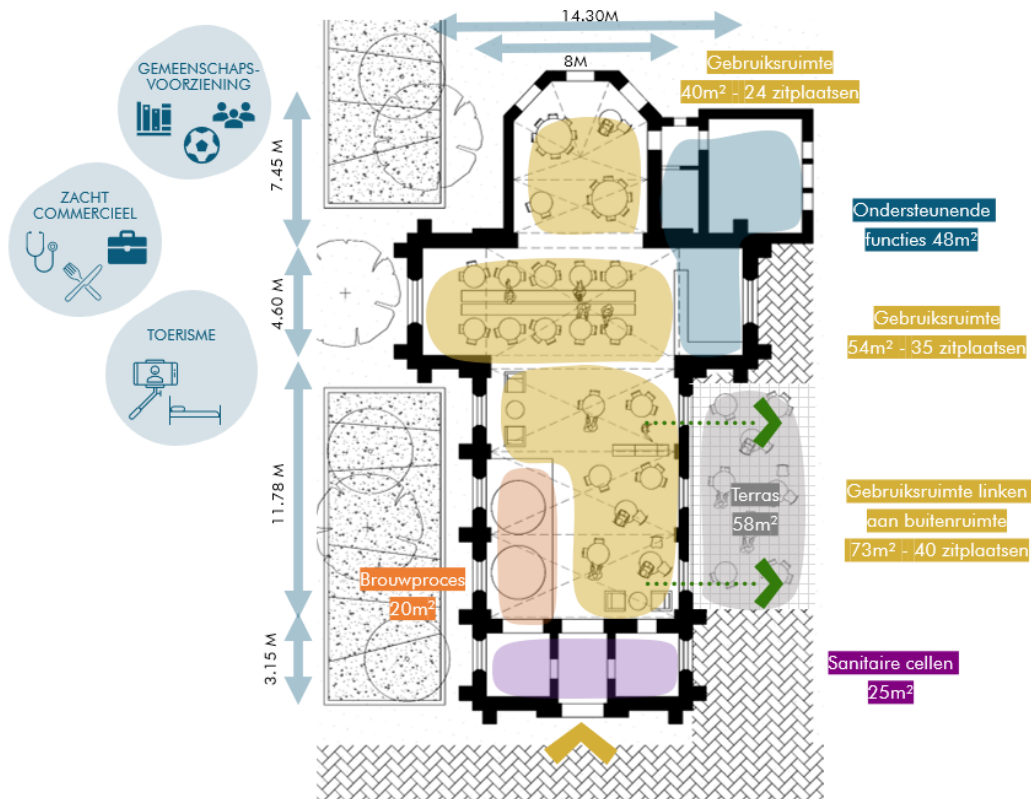
- De gemeenschap geeft aan dat een publiek toegankelijke functie wenselijk is.

Bovenstaande uitgangspunten indachtig stellen we dat de volgende bestemmingsthema's relevant zijn:

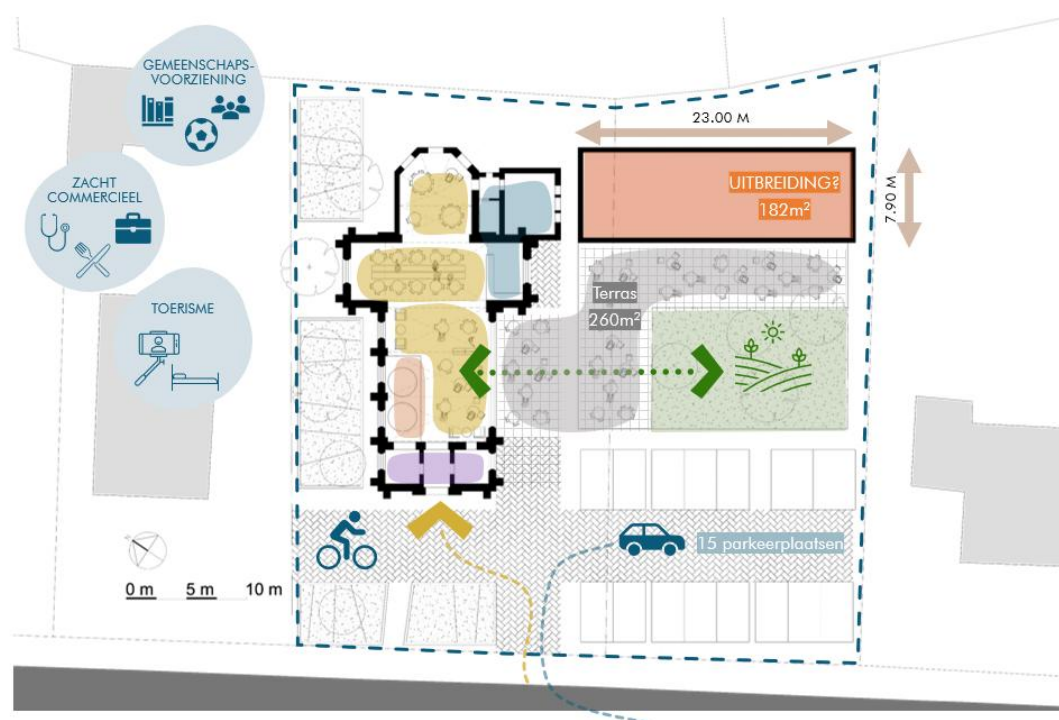
- Een zacht commerciële functie die inspeelt op de toeristische ligging in Zuid-Limburg eventueel gekoppeld of uitgebreid met een gemeenschapsfunctie.

5.3.2. CONCEPT ZACHT COMMERCIELE TOERISTISCHE FUNCTIE

Binnen het hierboven gestelde kader werden onderstaande conceptschema's uitgewerkt. In deze schema's gaan we uit van een herbestemming naar een toeristische commerciële uitbating in de kerk. Na een intensieve verbouwing kan in deze kerk bijvoorbeeld een uniek horeca-concept opgezet worden waarbij het schip dienst doet als verbruiksruimte, de sanitaire cellen onder de toren ingebracht worden en in de sacristie de ondersteunende functies zoals keuken, afwas,... gepositioneerd worden. Door enkele ramen tot op maaiveldniveau uit te breken kan er connectie gelegd worden met een buitenzone.

De mogelijkheid om het naastliggende terrein intensiever te benutten werd ook in een conceptschema uitgewerkt. Hierbij zou de parkeerzone op een andere manier ingericht worden waardoor er dieper op het perceel een extra bouwvolume mogelijk wordt van 180-200m². Een ruime buitenruimte bestaande uit terraszone met het nodige groen kan van deze locatie een zeer belevenisvolle plek maken. Parkeren kan dan aan de straatzijde.

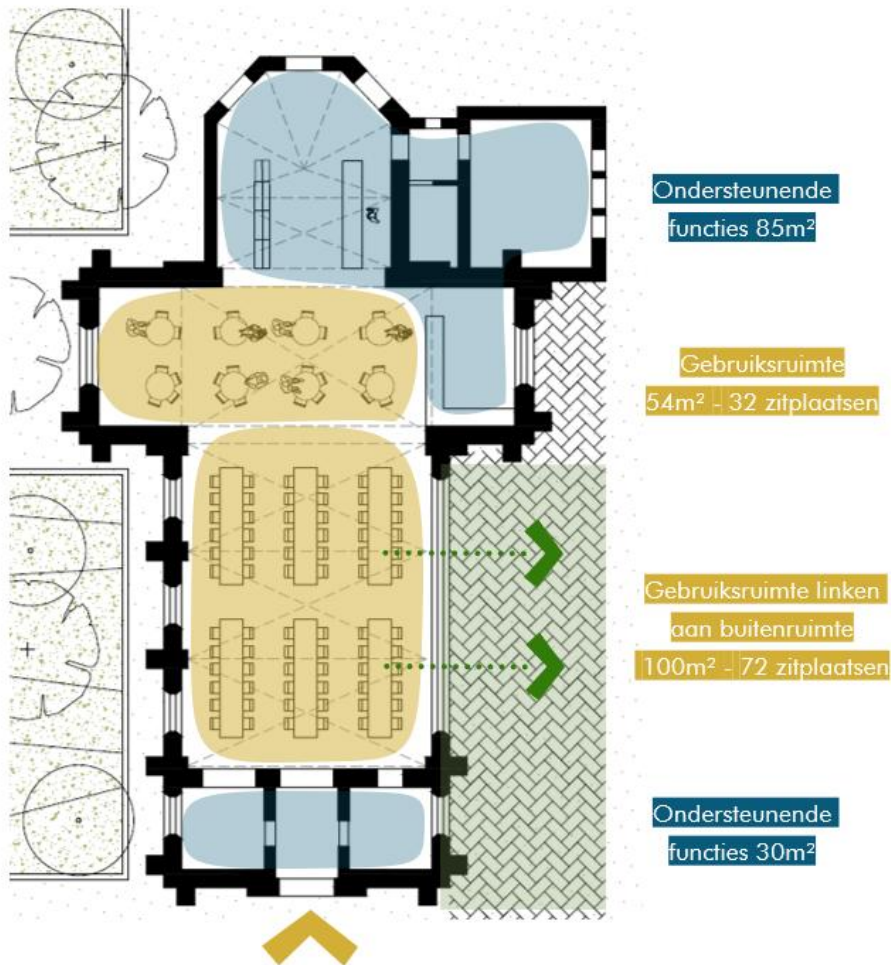

5.3.3. HERLOCALISATIE GEMEENSCHAPSFUNCTIE

Deels in het verlengde van het hierboven beschreven concept werd tijdens de opmaak van het kerkenbeleidsplan het idee geopperd om de uitbating van 't Schalkske over te hevelen naar de kerk. Dit zou enkele voordelen bieden zoals bv. het op lange termijn consolideren van een publiek gemeenschapshuis in het dorp. Het gebouw en de site waar nu 't Schalkse in wordt uitgbaat zou dan kunnen gevaloriseerd worden. Dit perceel is gelegen in woongebied volgens het gewestplan; dus een herontwikkeling in het kader van woningen is vergunbaar.

Parallel aan het concept van de zacht commerciële toeristische functie leent het kerkgebouw zich voor een invulling als buurthuis. Hieronder een concept van inrichting:

Deze piste werd overwogen en besproken met een deel van het bestuur van de vzw 't Schalkske op 19/10/2022. Op deze vraag werd eerder terughoudend geantwoord vanuit de vzw. Zolang er geen andere initiatieven genomen worden met de kerk, blijft deze optie wel open naar de toekomst toe.

5.3.4. IMPLEMENTATIE

Om tot een effectief project te komen moeten de volgende stappen genomen worden:

- Intentieovereenkomst tussen de gemeente en de kerkfabriek waarin beschreven staat dat er gezocht kan worden naar een externe exploitant die binnen de hierboven beschreven krijtlijnen een exploitatie kan opzetten.
- Opstellen van een leidraad die gepubliceerd wordt om kandidaat-exploitanten op te roepen hun ideeën voor te stellen ten einde een kandidaat-exploitant te vinden.

5.3.5. BUDGET

Om het gebouw bouwkundig in orde te zetten op het niveau dat een initiatiefnemer er een afwerking in kan voorzien, zijn minimaal de volgende ingrepen nodig:

KOSTENBEREKENING				
	Aantal	Eenheid	Eenheidsprijs	Kost
Demontagewerken	1	SOG	€ 50.000,00	€ 50.000,00
Riolering (met RWP etc.)	1	SOG	€ 20.000,00	€ 20.000,00
Dak isoleren	515,00	m ²	€ 105,00	€ 54.075,00
Vloeren (uitbreken, -diepen, isolatie, verwarming,	330,00	m ²	€ 200,00	€ 66.000,00
Pleisterwerk bijwerken	1000,00	m ²	€ 55,00	€ 55.000,00
Injecteren tegen opkomend vocht	91,00	lm	€ 105,00	€ 9.555,00
Technische installaties	330,00	m ²	€ 1.000,00	€ 330.000,00
Sanitair	40,00	m ²	€ 1.500,00	€ 60.000,00
Buitenruimte	1	SOG	€ 85.000,00	€ 85.000,00
Onvoorziene kosten	1	SOG	€ 50.000,00	€ 50.000,00
Totaal bouwkosten excl. BTW				€ 779.630,00
Studiekosten		12,00%		€ 93.555,60
Totaal kosten excl BTW.				€ 873.185,60
BTW 21%				€ 183.368,98
Totaal incl. btw				€ 1.056.554,58

Noot: Deze begroting is opgemaakt zonder volledige en accurate opmetingsplannen, zonder stabiliteitsstudies, zonder sonderingen, zonder studie technieken,... De budgettering is opgemaakt op basis van inschattingen ter plaatse en ervaringsprijzen, zonder opmaak van een gedetailleerd bestek of uitvoeringsontwerp en geldt dus eerder als een eerste toetsing van budget.

Gestart wordt met de nodige demontagewerken. Daarnaast is er een stelpost voor rioleringswerk, inclusief regenwaterput en andere toebehoren voorzien.

Voor het dak van de kerk wordt voorgesteld om enkel isolatie aan te brengen tegen de bebording van het bestaande dak. Er wordt geen nieuw dak of dakbedekking ingecalculeerd, en evenmin wordt er een nieuwe regenwaterafvoer geïnstalleerd. Deze aanpak is bedoeld om de thermische efficiëntie van het gebouw te verbeteren zonder ingrijpende wijzigingen aan de dakstructuur door te voeren. De oppervlakte van het dak is een inschatting op basis van de beschikbaar gestelde documenten.

Om een aangenaam en constant binnenklimaat te verzekeren dient de vloer van het kerkgebouw grondig aangepakt te worden. De volgende zaken zijn berekend: het uitbreken en uitdiepen van de bestaande vloer gevolgd door de installatie van isolatie (cementgebonden XPS). Vloerverwarming zal over het volledige gebouw worden aangelegd, aangevuld met een chape en afgewerkt met een tegel. Deze aanpak draagt bij aan zowel de energie-efficiëntie als het comfortniveau van het gerenoveerde gebouw.

Het pleisterwerk zal op bepaalde plaatsen bijgewerkt of hersteld moeten worden om esthetische redenen. In bovenstaande berekening wordt een inschatting gemaakt van deze werken.

Om opkomend vocht te minimaliseren worden injecties in de buitenmuren voorzien. Dit proces is essentieel om vochtproblemen in de muren te voorkomen en de duurzaamheid van de renovatie te waarborgen.

Een belangrijk aspect van de renovatie is de integratie van moderne technieken. Dit omvat het herzien van de elektrische installatie en het voorzien van een warmtepomp voor duurzame verwarming, ventilatie en airconditioning (HVAC). Bovendien wordt het gebruik van hernieuwbare energiebronnen zoals zonnepanelen sterk aanbevolen om de duurzaamheid van het project te waarborgen. Zonnepanelen zijn niet opgenomen in bovenstaande berekening.

In bovenstaande budget worden een aantal toiletten voorzien in het kerkgebouw. Deze post omvat de technische installatie van meerdere hangtoiletten, de bijhorende lichte wanden, deuren, lavabo's, schilderwerk,..

Voor de herinrichting en aanleg van de buitenruimte werd een stelpost van €85.000 excl. btw voorzien om bijvoorbeeld parking deels te herzien, terras aan te leggen,...

Daarnaast is er stelpost voor onvoorziene kosten ingecalculeerd. Er werd een buffer van €50.000 excl. btw meegeteld.

Tenslotte wordt er een percentage van 12% van de bouwkosten (excl. BTW) begroot voor studiekosten. Deze omvatten de honoraria voor diverse disciplines zoals architectuur, EPB (Energieprestatie en Binnenklimaat), stabiliteitsstudie, studie bureau voor technieken, archeologisch onderzoek,.... Deze studiekosten zijn van vitaal belang voor een grondige voorbereiding en planning van het renovatieproces.

Omdat de kerk enkel beschermd is als vastgesteld bouwkundig erfgoed komen er geen premies in aanmerking voor de uitgevoerde werken vanuit het Agentschap Onroerend Erfgoed. Echter, in het kader van het herbestemmen van kerken zijn er subsidiemogelijkheden beschikbaar bij het Agentschap van Binnenlands Bestuur. Er kan, op dit moment, aanspraak worden gemaakt op subsidies tot een maximumbedrag van €250.000 om de herbestemming van de kerk te ondersteunen.

Belangrijk om op te merken is dat de bovenstaande begroting zich richt op de structurele aspecten van het kerkgebouw en niet op de specifieke inrichting ervan. Aangezien er op dit moment nog geen definitieve bestemming duidelijk is, blijven de kosten voor de inrichting (zoals bv keuken, los meubilair, eventuele tussenvloeren,...) sterk afhankelijk van de uiteindelijke functie die aan de kerk zal worden toegekend. Ook zijn er geen kosten voor gevelrenovatie in acht genomen.

5.4. SINT-HUBERTUSKERK SINT-HUIBRECHTS-HERN

5.4.1. DE BESLISSINGSBOOM

Zoals aangegeven hebben we de beslissingsboom ingevuld op basis van alle parameters die hierboven zijn uiteengezet.

Herbestemming of nevenbestemming?

- Op termijn dringt zich een herbestemming op.

Erfgoedwaarde?

- De toren en het koor zijn beschermd als monument. Het hedendaagse tussenvolume (schip) niet. De erfgoedwaarde van het St. Hubertusbeeld (het oudste van Europa!?) en de originele muurschilderingen uit de 13de eeuw kunnen moeilijk onderschat worden. Deze maken een onlosmakelijk deel uit van het gebouw en hebben een impact op het toekomstige gebruik van dit gebouw. Welke invulling het gebouw ook krijgt, de muurschilderingen zullen altijd in ere bewaard (en zichtbaar) moeten blijven. Hiertegenover staat wel dat er subsidies verkregen kunnen worden voor restauratieve werken aan deze delen van het gebouw vanuit Onroerend Erfgoed.

Eigenaarschap?

- Aangezien de kerkfabriek enerzijds deels eigenaar is (kerk + oud koor) en anderzijds de gemeente (toren), zal er goed onderling afgestemd en samengewerkt moeten worden. In het kader van een herbestemming geeft de gemeente aan 'deels eigenaar' te willen blijven van de kerk indien er een goede 'zacht recreatieve' herbestemming gevonden wordt die door middel van een private exploitatie de investeringen op lange termijn (gedeeltelijk) terugbetaalt.

Exploitatie?

- De gemeente geeft aan geen nood te hebben aan extra gemeenschapsfuncties. De exploitatie zal moeten gebeuren door private partij.

Context?

Omgeving

- Ligging in een kleiner dorp naast de invalsweg met geen parking direct aan het gebouw. Hierdoor zal de toekomstige functie een moeten zijn waar 'bezoekers' voor wat tijd (min 1 uur) aanwezig moeten zijn op de locatie om zo de afstand naar een nabijgelegen parking te willen overbruggen.
- Er bevindt zich een ruimere parking bij de Sint-Hubertuszaal (100m).
- Aanwezigheid van een verouderd kerkhof rond de kerk.

Organisatiepatroon

- De kerk heeft een bruto oppervlakte van 484m².
- De grote open ruimte = flexibel in te zetten.
- Beheersbaar en functioneel goed onderhouden gebouw.
- Weinig relatie met omgeving/exterieur

Bouwtechnisch

- Stabiliteitsonderzoek is uitgevoerd. De zettingen zijn uitgewerkt. Er zijn destijds te 'lichte' materialen gebruikt bij de bouw. Bij een renovatie dient hier extra in geïnvesteerd te worden.
- Er is momenteel geen toilet aanwezig.

Brainstormsessie?

- De gemeenschap geeft aan dat een herbestemming met een publiek toegankelijke functie wenselijk is.

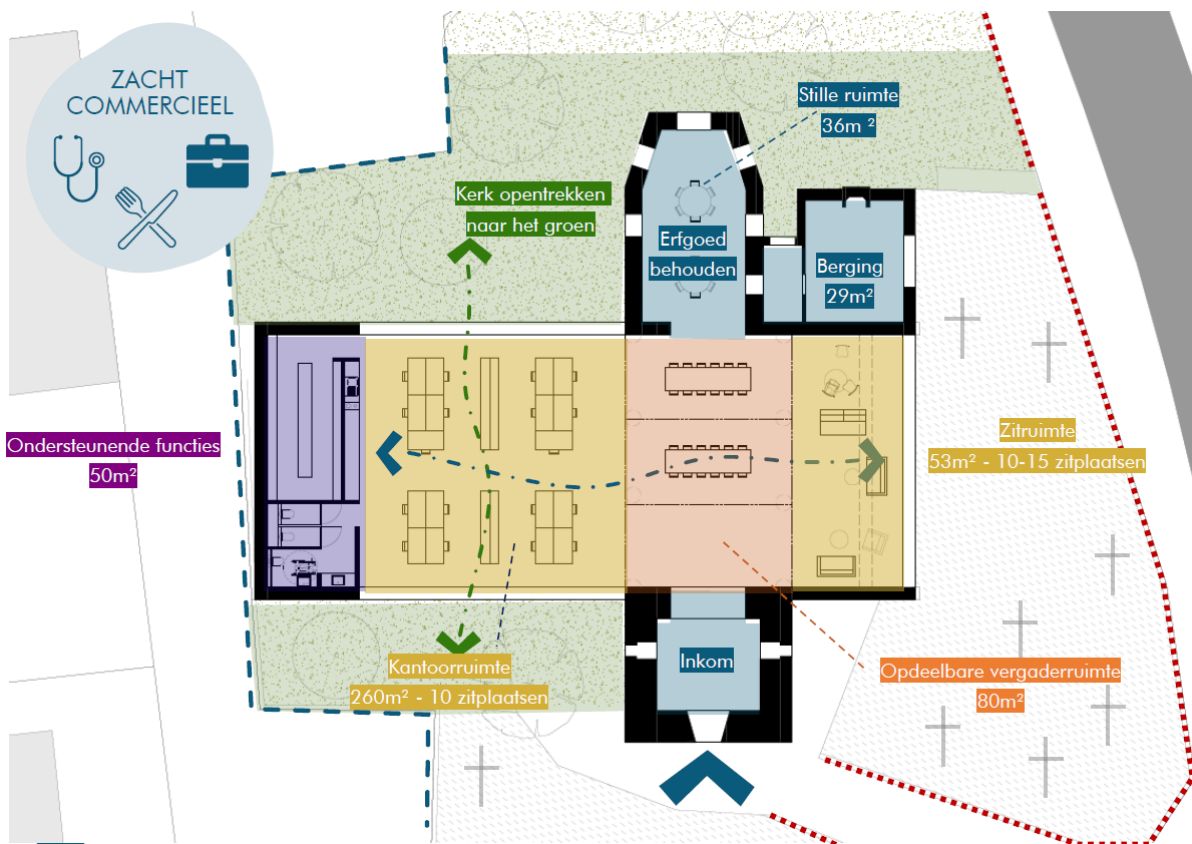
Bovenstaande uitgangspunten indachtig stellen we dat 3 bestemmingsthema's relevant zijn:

- a. Zacht commerciële invulling: Een specifiek doelpubliek kan van dit gebouw iets 'speciaals' maken. We denken dan aan bijvoorbeeld een dienstencentrum / kantoor of thematisch restaurant.
- b. Gemeenschapsvoorziening: Hoewel de gemeente Hoeselt aangeeft dat er geen verenigingen op dit moment zoekende zijn naar een nieuwe accommodatie, blijft deze optie open.

- c. Zingeving: Er kan geopperd worden of het nog opportuun is om het hedendaagse tussenvolume te behouden. De afbraak van het tussenvolume kan een volledige nieuwe dimensie geven aan deze site.

5.4.2. CONCEPT ZACHT COMMERCIEEL

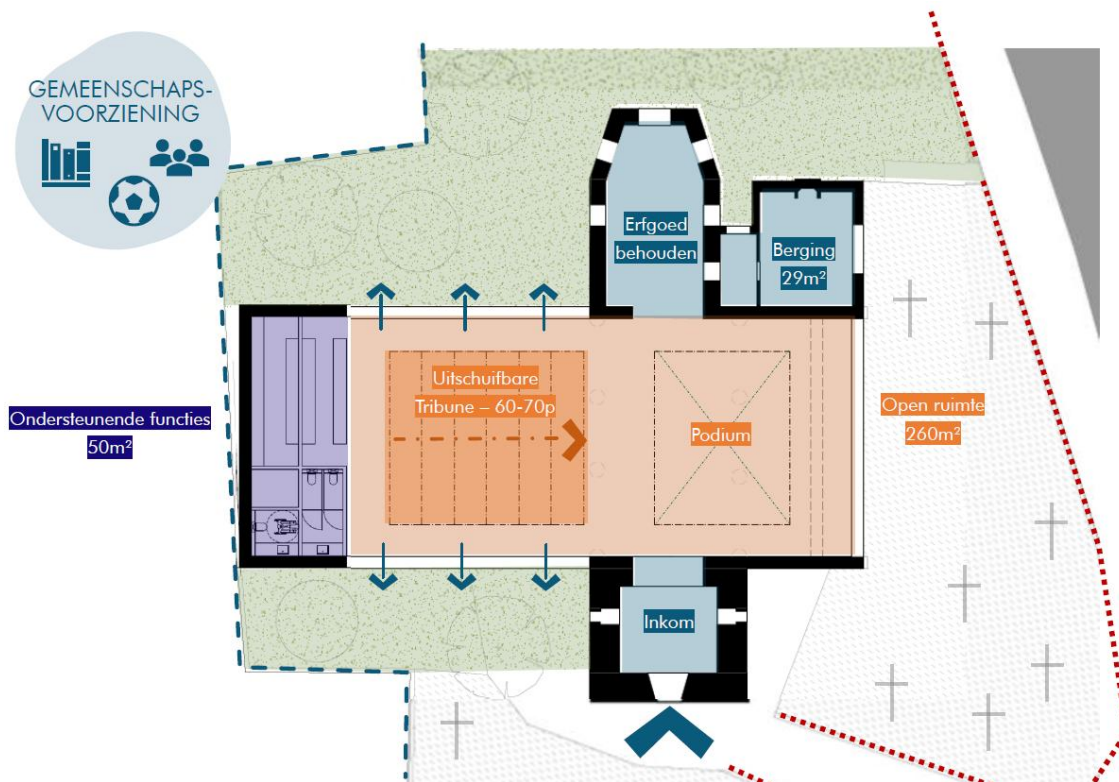
In onderstaand schema gaan we uit van een herbestemming naar een kantoorfunctie in de kerk. Na een intensieve verbouwing kan er een unieke werkplek gecreëerd worden. Door de kerk aan de noordzijde open te maken en enkele minderwaardige bijbouwen af te breken, kan er nog meer licht binnen gehaald worden in de kerk. Door een goede verdeling van werkplekken, vergaderruimtes en ondersteunende functies wordt dit gebouw een plek waar tot 25 personen kunnen werken. Een nadeel is de afwezigheid van direct gelinkte parkeerplaatsen.

Mogelijks is de aanwezigheid van een kerkhof rond het gebouw en het erfgoed in het koor een nadeel. Evenwel zouden er gebruikers gevonden kunnen worden die er een 'pluspunt' van maken. We denken bijvoorbeeld aan een themarestaurant dat zich ent op de jacht, de link met St. Hubertus is natuurlijk treffend.

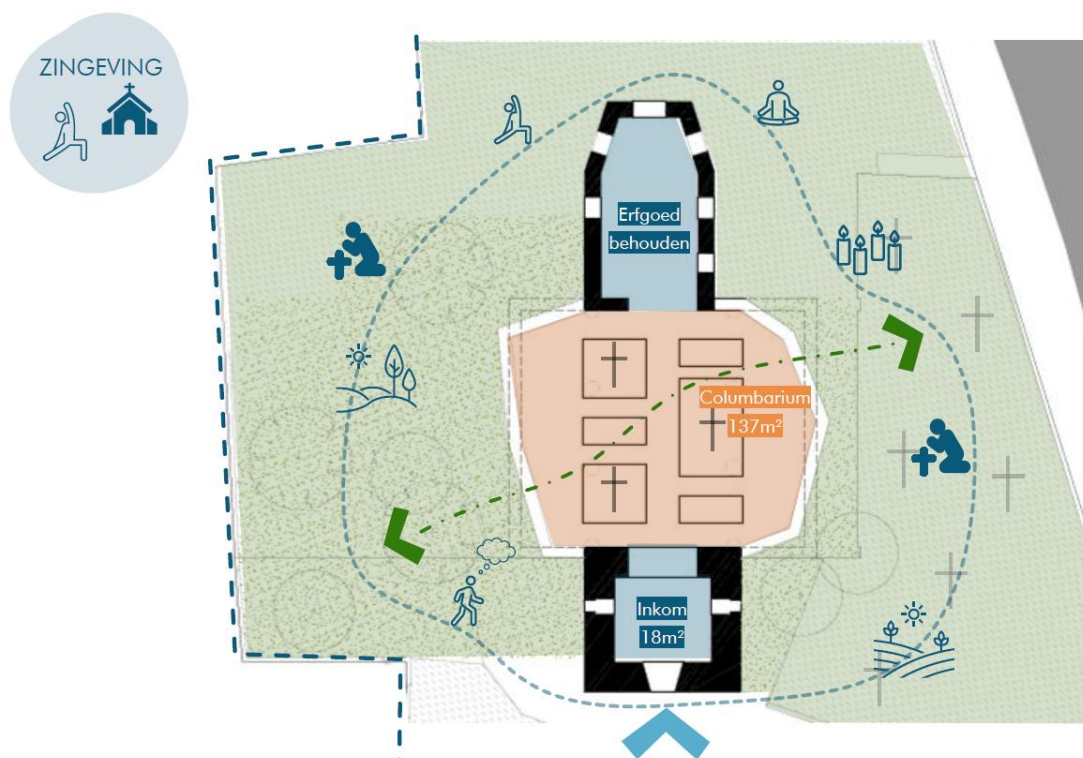
5.4.3. CONCEPT GEMEENSCHAPSFUNCTIE

De mogelijkheid om een herbestemming te vinden in de gemeenschapsvoorziening blijft open. De grote open ruimte biedt daarin natuurlijk flexibiliteit. Hieronder is een schema te vinden waarbij door middel van de inbreng van een uitschijfbare tribune en plaatsing van een podium een unieke kleinere muziekzaal gemaakt kan worden. Misschien biedt de fusie Bilzen-Hoeselt een opportuniteit?

5.4.4. CONCEPT ZINGEVING

Het radicaler voorstel is om de kerksite als pure zingevingsplek uit te bouwen. Door de hedendaagse nieuwbouw af te breken, niet te vervangen maar de toren met het schip (al dan niet) te verbinden in een transparant materiaal kan er unieke stilteplek ontstaat. Gecombineerd met een geherwaardeerd kerkhof kan een columbarium worden opgezet.

5.4.5. IMPLEMENTATIE

Om tot een effectief project te komen moeten de volgende stappen genomen worden:

- Keuzemoment: Er dient beslist te worden in welke van de 3 hierboven beschreven pistes verder gewerkt wordt.
- Nadien moet er afhankelijk van de gekozen piste een traject opgezet worden.

5.4.6. BUDGET

Voor de budgettering van de herbestemming van de Sint-Hubertuskerk zijn er twee scenario's uitgewerkt.

Scenario 1: Zacht commercieel

Om het gebouw bouwkundig in orde te zetten tot op het niveau dat een initiatiefnemer er een eindafwerking in kan voorzien, zijn minimaal de volgende ingrepen nodig:

KOSTENBEREKENING				
	Aantal	Eenheid	Eenheidsprijs	Kost
Demontagewerken + afbraak bijgebouwen	1	SOG	€ 100.000,00	€ 100.000,00
Riolering (met RWP etc.)	1	SOG	€ 20.000,00	€ 20.000,00
Bouwkundig renoveren 'hedendaags' volume	310,00	m ²	€ 1.850,00	€ 573.500,00
Stelpost restauratiewerken toren en koor	1	SOG	€ 100.000,00	€ 100.000,00
Injecteren tegen opkomend vocht	110,00	lm	€ 105,00	€ 11.550,00
Technische installaties	400,00	m ²	€ 1.000,00	€ 400.000,00
Sanitair (beperkt tot toiletten)	40,00	m ²	€ 1.500,00	€ 60.000,00
Buitenruimte	1	SOG	€ 25.000,00	€ 25.000,00
Onvoorziene kosten	1	SOG	€ 50.000,00	€ 50.000,00
Totaal bouwkosten excl. BTW				€ 1.340.050,00
Studiekosten		12,00%		€ 160.806,00
Totaal kosten excl. BTW.				€ 1.500.856,00
BTW 21%				€ 315.179,76
Totaal incl. btw				€ 1.816.035,76

Noot: Deze begroting is opgemaakt zonder volledige en accurate opmetingsplannen, zonder stabiliteitsstudies, zonder sonderingen, zonder studie technieken,... De budgettering is opgemaakt op basis van inschattingen ter plaatse en ervaringsprijzen, zonder opmaak van een gedetailleerd bestek of uitvoeringsontwerp en geldt dus eerder als een eerste toetsing van budget.

Een bedrag van €100.000 excl. btw wordt voorzien voor demontagewerken, waarbij sloop- en opruimingswerkzaamheden worden uitgevoerd om het terrein en gebouw voor te bereiden op verdere renovaties. Ook worden de bijgebouwen die geen functie meer zullen vervullen in de nieuwe bestemming afgebroken.

Voor de bouwkundige renovatie van het hedendaagse volume zijn ingrijpende renovaties voorzien in dit budget. Dit omvat het plaatsen van een nieuw dak met bijbehorende dakstructuur, vervanging van het buitenschrijnwerk, aanleg van een nieuwe vloeropbouw en isolatie, structurele verstevigingen,... Deze uitgebreide renovaties zijn bedoeld om het hedendaagse deel van het kerkgebouw te moderniseren en te voorzien van eigentijdse bouwtechnieken en isolatienormen.

Zodra concrete plannen voorhanden zijn, zal worden onderzocht welke werken mogelijk zijn in de toren en het koor, rekening houdend met hun grote erfgoedwaarde. Om deze reden is een stelpost van €100.000 excl. btw opgenomen in de begroting, waarmee erfgoedbehoud en mogelijke restauraties aan deze historisch waardevolle delen van de kerk kunnen worden bekostigd.

Om opkomend vocht aan te pakken, worden injecties in de buitenmuren voorzien. Dit proces is essentieel om vochtproblemen in de muren te verhelpen en de duurzaamheid van de renovatie te waarborgen.

Een belangrijk aspect van de renovatie is de integratie van moderne technieken. Dit omvat het herzien van de elektrische installatie en het voorzien van een warmtepomp voor duurzame verwarming, ventilatie en airconditioning (HVAC). Bovendien wordt het gebruik van hernieuwbare energiebronnen zoals zonnepanelen sterk aanbevolen om de duurzaamheid van het project te waarborgen. Zonnepanelen zijn niet opgenomen in bovenstaande berekening.

In bovenstaande budget worden een aantal toiletten voorzien in het kerkgebouw. Deze post omvat de technische installatie van meerdere hangtoiletten, de bijhorende lichte wanden, deuren, lavabo's, schilderwerk,..

Voor de herinrichting en aanleg van de buitenruimte werd een stelpost van €25.000 excl. btw voorzien. Hierin zijn eventuele kosten voor het heraanleggen van het kerkhof niet meegenomen.

Daarnaast is er ook een deel voor onvoorziene kosten ingecalculeerd. Er werd een 'buffer' van €50.000 excl. btw meegeteld.

Tenslotte wordt er een percentage van 12% van de bouwkosten (excl. BTW) begroot voor studiekosten. Deze omvatten de honoraria voor diverse disciplines zoals architectuur, EPB (Energieprestatie en Binnenklimaat), stabiliteitsstudie, studie bureau voor technieken en archeologisch onderzoek. Deze studiekosten zijn van vitaal belang voor een grondige voorbereiding en planning van het renovatieproces.

Wat betreft de premies wordt de kerk opgesplitst in twee zones: de toren en het koor van de originele kerk enerzijds en het hedendaagse volume anderzijds. Voor de toren en het koor, gezien hun status als beschermd monument, kunnen premies worden aangevraagd bij het Agentschap Onroerend Erfgoed. De premie bedraagt minimaal 40%, maar kan oplopen tot 60% afhankelijk van eigendomstoestand en gebruik van het goed. De erfgoedpremie is beperkt tot €250.000 aan gesubsidieerde werken per jaar, met een maximum van €500.000 aan gesubsidieerde werken gedurende vijf jaar. Voor het renoveren van het hedendaags tussenvolume, dat niet beschermd is als monument, kunnen er enkel subsidies bekomen worden bij het Agentschap Binnenlands Bestuur in het kader van de herbestemming van kerken.

Belangrijk om op te merken is dat de bovenstaande budgettering zich richt op de structurele aspecten van het kerkgebouw en niet op de specifieke inrichting ervan. Aangezien er op dit moment nog geen definitieve bestemming duidelijk is, blijven de kosten voor de inrichting sterk afhankelijk van de uiteindelijke functie die aan de kerk zal worden toegekend. Ook zijn er geen kosten voor gevelrenovatie in acht genomen. Zoals vermeld zijn er ook geen kosten voor de heraanleg van het kerkhof meegeteld.

Scenario 2: Zingevingplek

In dit scenario wordt de hedendaagse tussenvolume afgebroken en omgezet als stilteplek:

KOSTENBEREKENING TOERISTISCHE ZINGEVING				
	Aantal	Eenheid	Eenheidsprijs	Kost
Afbraak - demontage	1	SOG	€ 200.000,00	€ 200.000,00
Instandhoudingswerken	1	SOG	€ 100.000,00	€ 100.000,00
Modern tussenvolume	1	SOG	€ 350.000,00	€ 350.000,00
Stelpost restauratiewerken toren en koor	1	SOG	€ 100.000,00	€ 100.000,00
Buitenruimte	1	SOG	€ 175.000,00	€ 175.000,00
Totaal bouwkosten excl. BTW				€ 925.000,00
Studiekosten		12,00%		€ 111.000,00
Totaal kosten excl BTW.				€ 1.036.000,00
BTW 21%				€ 217.560,00
Totaal incl. btw				€ 1.253.560,00

Noot: Deze begroting is opgemaakt zonder volledige en accurate opmetingsplannen, zonder stabiliteitsstudies, zonder sonderingen, zonder studie technieken,... De budgettering is opgemaakt op basis van inschattingen ter plaatse en ervaringsprijzen, zonder opmaak van een gedetailleerd bestek of uitvoeringsontwerp en geldt dus eerder als een eerste toetsing van budget.

Er wordt een budget van €200.000 excl. btw voorzien voor de afbraak en demontage van het hedendaagse tussenvolume. Deze werkzaamheden omvatten het verwijderen en demonteren van het bestaande tussenvolume, waarbij zorgvuldig wordt gepland om de andere delen van de kerk in hun volle recht te laten. De nodige instandhoudingswerken voor deze delen van de kerk worden geraamd op €100.000 excl. btw.

Zodra concrete plannen voorhanden zijn, zal bekeken kunnen worden welke werken mogelijk zijn in de toren en het koor, rekening houdend met hun grote erfgoedwaarde. Om deze reden is een stelpost van €100.000 excl. btw opgenomen in de begroting, waarmee erfgoedbehoud en mogelijke renovaties aan deze historisch waardevolle delen van de kerk kunnen worden gefinancierd.

Voor het hedendaagse tussenvolume is er nog geen concreet voorstel uitgewerkt. Het betreft momenteel een conceptuele benadering waarvoor een stelpost van €350.000 is opgenomen in de begroting. Deze reservering biedt de flexibiliteit om toekomstige ideeën en plannen voor deze zone van de kerk te verkennen en te realiseren zodra deze duidelijker zijn gedefinieerd.

Een bijzondere aandacht is gewijd aan de buitenruimte, met plannen om het kerkhof landschappelijk aan te leggen als een zingevingplek. Dit omvat het creëren van een harmonieuze buitenomgeving die dienst kan doen als een contemplatieve ruimte voor zingeving en bezinning.

Tenslotte wordt er een percentage van 12% van de bouwkosten (excl. BTW) begroot voor studiekosten. Deze omvatten de honoraria voor diverse disciplines zoals architectuur, EPB (Energieprestatie en Binnenklimaat), stabiliteitsstudie, studie bureau voor technieken en archeologisch onderzoek. Deze studiekosten zijn van vitaal belang voor een grondige voorbereiding en planning van het renovatieproces.

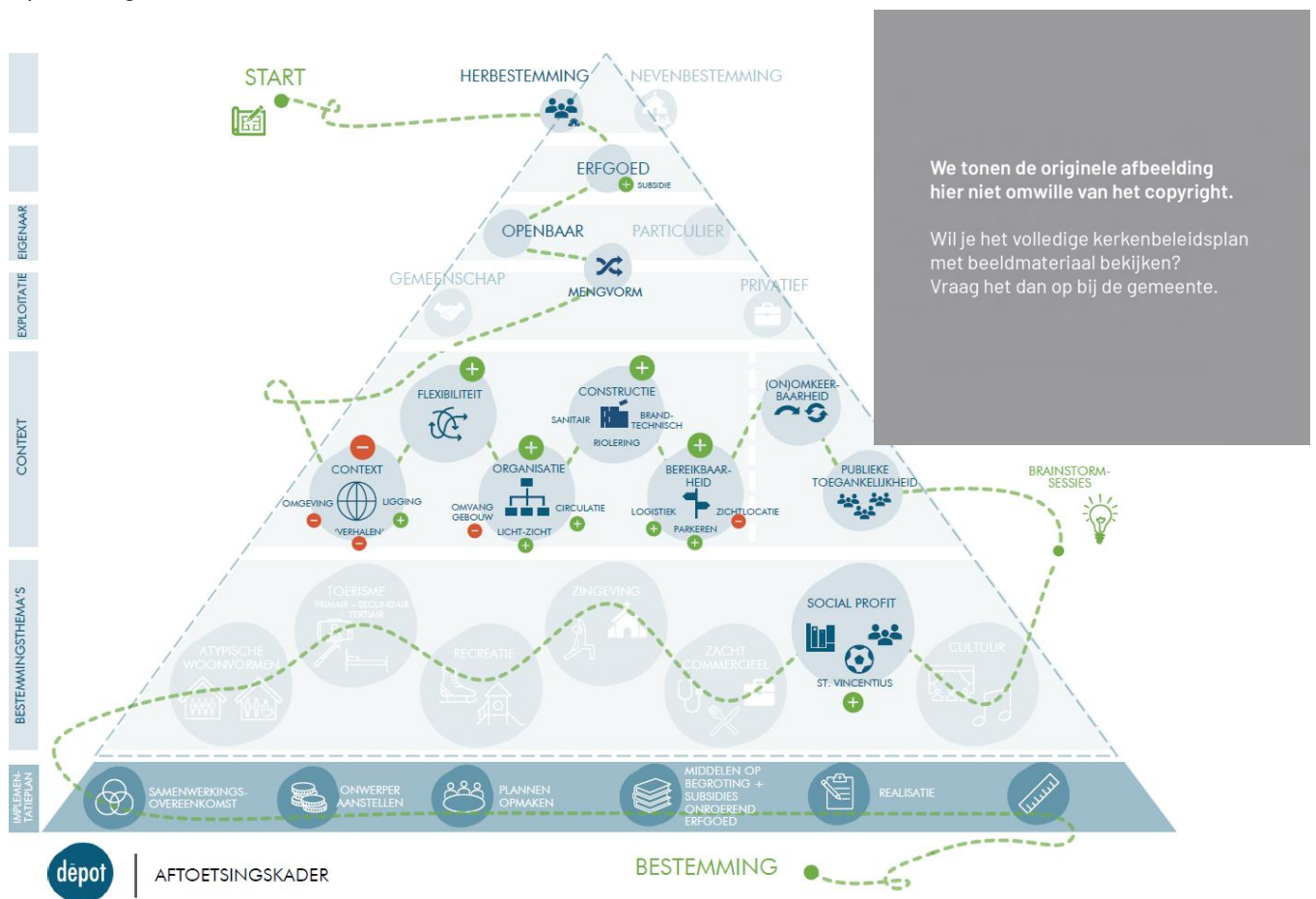
Wat betreft de premies kunnen er voor de toren en het koor van de originele kerk, gezien hun bescherming als monument, premies worden aangevraagd bij het Agentschap Onroerend Erfgoed. De premie bedraagt minimaal 40%, maar kan oplopen tot 60% afhankelijk van eigendomstoestand en gebruik van het goed. De erfgoedpremie is beperkt tot €250.000 aan gesubsidieerde werken per jaar, met een maximum van €500.000 aan gesubsidieerde werken gedurende vijf jaar.

Er zijn geen kosten voor gevelrenovatie opgenomen in de begroting.

5.5. SINT-DOMITIANUSKERK WERM

5.5.1. DE BESLISSINGSBOOM

Zoals aangegeven hebben we de beslissingsboom ingevuld op basis van alle parameters die hierboven zijn uiteengezet.

Herbestemming of nevenbestemming?

- Op termijn dringt zich een herbestemming op.

Erfgoedwaarde?

- Het feit dat de kerk en het kerkhof erkend zijn als monument biedt de mogelijkheid subsidies te verkrijgen van Vlaanderen voor restauratieve werken.

Eigenaarschap?

- De kerkfabriek is momenteel eigenaar van het gebouw. De kerkfabriek staat open voor een verkoop of langdurig erfpacht.

Exploitatie?

- De gemeente geeft aan geen nood te hebben aan extra gemeenschapsfuncties maar het idee om een gemeenschapsfunctie te herlocaliseren wordt evenwel overwogen.

Context?

Omgeving

- Ruim kerkhof rondom de kerk
- Parkeerplaatsen aan de overkant van de straat

Organisatiepatroon

- Zeer kleine kerk met een oppervlakte van 205m².
- Hellingsbaan als toegang naar de ingang.
- Weinig relatie met omgeving/exterieur

Bouwtechnisch

- Er dringen zich enkele onderhoudswerken op:
 - Verouderd dak + regenwaterafvoeren zijn verstopt
 - Verouderde voorzetbeglazing
- Er is momenteel geen toilet aanwezig.

Brainstormsessie?

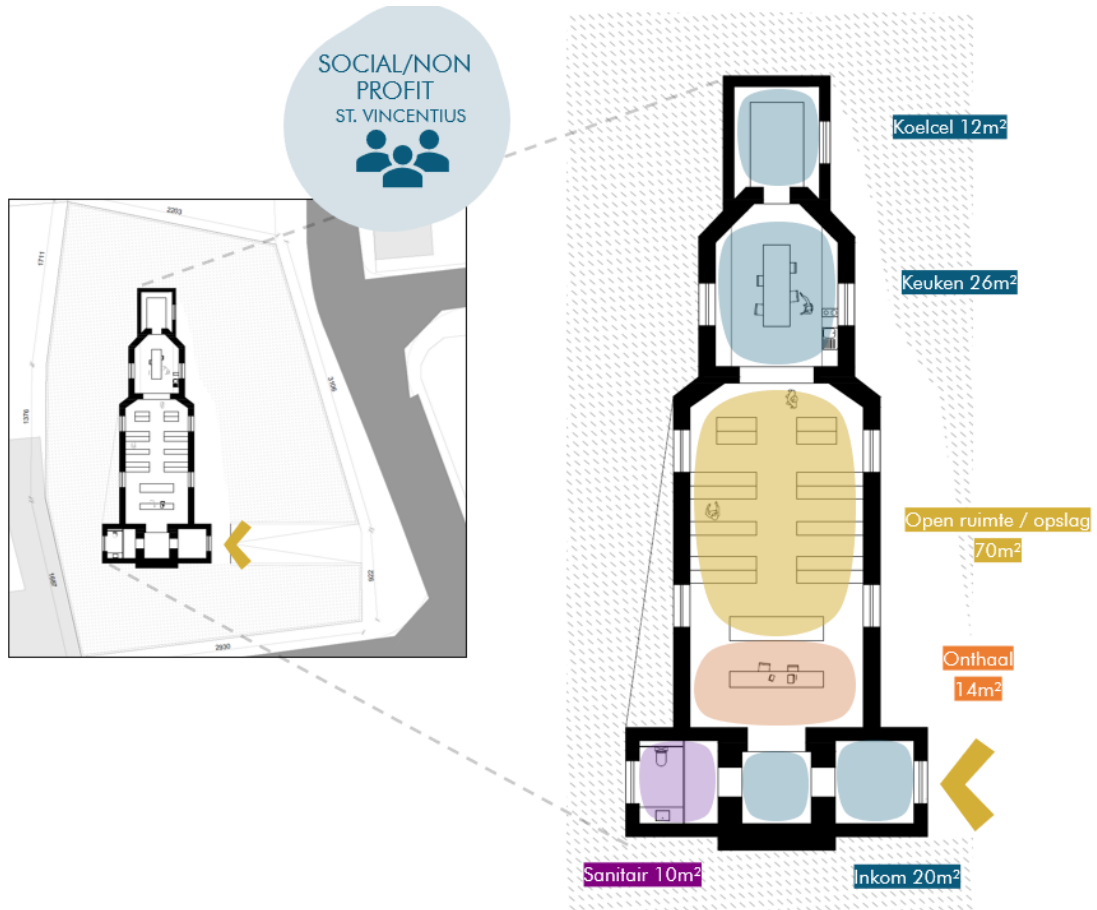
- De gemeenschap geeft aan dat een herbestemming wenselijk is in het kader van een publiek toegankelijke functie.

Tijdens de opmaak van het kerkenbeleidsplan is consensus gerezen dat het herlocaliseren van de St-Vincentius vereniging, die nu haar basis heeft in sint-Huibrechts-Hern, naar de kerk van Werm een goede oplossing biedt voor meerdere issues:

- De Sint-Hubertuskerk Sint-Huibrechts-Hern biedt meer toekomstmogelijkheden dan de kleine Sint-Domitianuskerk Werm. Door de non-profit organisatie uit het gebouw in Hern te verhuizen krijgt deze kerk de kans in zijn totaliteit te zoeken naar een gepaste herbestemming.
- De Sint-Domitianuskerk Werm is dusdanig klein dat een alternatieve functie vinden zeer moeilijk is.
- De Sint-Domitianuskerk Werm kan eventueel met verhoogde tussenkomst/subsidies van Onroerend Erfgoed gerestaureerd worden omwille van het feit dat een sociale organisatie er zijn intrek in gaat nemen.

5.5.2. CONCEPT

Binnen het hierboven gestelde kader werd onderstaand conceptschema uitgewerkt. Middels een uitgekiende verbouwing moet het mogelijk zijn om deze kerk in te richten als thuisbasis voor St. Vincentius Hoeselt.

5.5.3. IMPLEMENTATIE

Om tot een effectief project te komen moeten de volgende stappen genomen worden:

- Intentieovereenkomst tussen de gemeente, de kerkfabriek en St. Vincentius waarin beschreven staat dat de herlocalisatie wordt opgestart met daarin vervat de juridische-technische beschrijving wie eigenaar van het gebouw blijft/wordt, wie de verbouwingen zal bekostigen,...
- Aanstellen van een ontwerper om de restauratie te begeleiden.

5.5.4. BUDGET

KOSTENBEREKENING				
	Aantal	Eenheid	Eenheidsprijs	Kost
Beperkte demontagewerken	1	SOG	€ 25.000,00	€ 25.000,00
Riolering (met RWP etc.)	1	SOG	€ 20.000,00	€ 20.000,00
Dak vernieuwen (excl. Toren)	315,00	m ²	€ 750,00	€ 236.250,00
Injecteren tegen opkomend vocht	81,00	lm	€ 105,00	€ 8.505,00
Keuken	26,00	m ²	€ 700,00	€ 18.200,00
Sanitair	10,00	m ²	€ 1.500,00	€ 15.000,00
Schilderwerken	1	SOG	€ 30.000,00	€ 30.000,00
Onvoorziene kosten	1	SOG	€ 50.000,00	€ 50.000,00
Totaal bouwkosten excl. BTW				€ 402.955,00
Studiekosten		12,00%		€ 48.354,60
Totaal kosten excl BTW.				€ 451.309,60
BTW 21%				€ 94.775,02
Totaal incl. btw				€ 546.084,62

Noot: Deze begroting is opgemaakt zonder volledige en accurate opmetingsplannen, zonder stabiliteitsstudies, zonder sonderingen, zonder studie technieken,... De budgettering is opgemaakt op basis van inschattingen ter plaatse en ervaringsprijzen, zonder opmaak van een gedetailleerd bestek of uitvoeringsontwerp en geldt dus eerder als een eerste toetsing van budget.

Voor de Sint-Domitianuskerk Werm is er in de budgettering rekening gehouden met eerder beperkte ingrepen, met uitzondering van het dak.

Er zullen de nodige demontagewerken plaatsvinden en er wordt riolering voorzien die vereist is voor het sanitair en het nieuwe dak.

De grootste ingreep zal moeten gebeuren aan het dak, dat vernieuwd moet worden. Deze vernieuwing dringt zich op na beschadigingen tijdens een storm in 2021 en door het feit dat er asbesthoudende materialen vervangen moeten worden. Ook enkele andere aanpassingen, zoals het toegankelijk maken van de dakvlakken, worden opgenomen in deze vernieuwing. Er werd geen budget voorzien voor vernieuwing van de torenspits, aangezien uit een inspectie van 2021 bleek dat dit nog niet aan de orde was.

Om opkomend vocht aan te pakken, worden injecties in de buitenmuren voorzien. Dit proces is essentieel om vochtproblemen in de muren te voorkomen en de duurzaamheid van de renovatie te waarborgen.

In het gebouw zullen de technieken behouden blijven. Er wordt wel een kleine keuken met de nodige voorzieningen toegevoegd alsook een toilet. Schilderwerken zijn nodig om de kerk terug helemaal netjes te maken.

Daarnaast is er ook een deel voor onvoorziene kosten ingecalculeerd. Er werd een buffer van €50.000 excl. btw meegeteld.

Tenslotte wordt er een percentage van 12% van de bouwkosten (excl. BTW) begroot voor studiekosten. Deze omvatten de honoraria voor diverse disciplines zoals architectuur, EPB (Energieprestatie en Binnenklimaat), stabiliteitsstudie, studiebureau voor technieken en archeologisch onderzoek. Deze studiekosten zijn van vitaal belang voor een grondige voorbereiding en planning van het renovatieproces.

Er kan aanspraak gemaakt worden op premies van het Agentschap Onroerend Erfgoed daar het een monument betreft. De premie bedraagt minimum 40% en kan oplopen tot 60% afhankelijk van de eigendomstoestand en het gebruik van het goed. De erfgoedpremie is begrensd tot €250.000 aan gesubsidieerde werken per jaar, met een plafondbedrag van €500.000 aan gesubsidieerde werken gedurende vijf jaar.

Er zijn geen kosten voor een gevelrenovatie en de (her)aanleg van de buitenruimte voorzien.

6. PLAN VAN AANPAK

Dit kerkenbeleidsplan legt de lat hoog. De projecten stralen een hoog ambitieniveau uit. Men moet er zich dan ook goed van bewust zijn dat de realisatie wel enkele jaren in beslag zal nemen. Ze verloopt ook – geheel volgens de gehanteerde methodiek – in verschillende stappen of deelprojecten. Het is de bedoeling om op korte termijn op het terrein ook effectief dingen in beweging te zetten.

Sommige (deel)projecten kunnen op korte termijn opgezet worden. Andere vereisen eerst een of zelfs meerdere administratieve procedures en zullen pas kunnen worden gerealiseerd als deze procedures volledig zijn doorlopen. Het zal dan ook eerder gaan om een ‘realisatieproces’ dan om een ‘eenmalige’ realisatie in de klassieke zin van het woord.

Om die reden is het van belang om bij de verdere uitwerking een nauwgezette planning uit te werken voor ieder deelproject. Daarnaast is er ook nood aan een globaal overzicht, dat we – om het te kunnen onderscheiden van de individuele planningen per project – het stappenplan noemen. Sommige projecten zullen immers pas kunnen aanvatten nadat andere zijn gerealiseerd. Het spreekt voor zich dat het van cruciaal belang is om dergelijke ‘bottlenecks’ en de ‘milestones’ te detecteren, m.a.w. die cruciale stappen definiëren die essentieel zijn voor de uitvoering van het proces in zijn geheel.

Waar een planning uitgaat van een logische opeenvolging van de te nemen stappen per deelproject en daarin de cruciale punten in tracht te detecteren, biedt het stappenplan een overzicht van het totale realisatietraject. Het zet het traject uit op korte, middellange en lange termijn. Daarin wordt telkens een onderscheid gemaakt in een studie- en realisatiefase.

Een goed stappenplan in combinatie met een goede projectplanning per deelproject voorkomt dat men in de val trapt van ‘er is nog tijd genoeg’. Deze tools moeten alle partners vanaf het begin ‘scherp’ houden zodanig dat alle stappen tijdig worden genomen. Op die manier verloopt het realisatieproces volgens plan en zonder extra stress.

Een laatste voordeel van een dergelijke aanpak is dat men op deze manier ook op een correcte manier de inwoners van de gemeente kan informeren over het totale traject en de stappen die op korte termijn kunnen worden gerealiseerd. Dit voorkomt valse verwachtingen en geeft mensen een goed beeld wat ze op korte termijn kunnen verwachten.

Om tot een effectief project te komen, moeten een aantal van de volgende stappen genomen worden afhankelijk van het project. Deze stappen werden reeds beschreven per kerk.

De uitvoering van een dergelijk stappenplan vereist veel ‘teamspirit’. Alle betrokken partijen moeten zich er toe engageren dat ze hun deeltaken tijdig en conform het stappenplan en de deelplanningen zullen uitvoeren. Om dit vlot te laten verlopen is het van het grootste belang dat er **een actieve stuurgroep** wordt opgericht die dit proces begeleidt en die op regelmatige basis vergadert om er op toe te zien dat alle gemaakte afspraken worden nagekomen.

TO-DO KORTE TERMIJN:

- Goedkeuring kerkenbeleidsplan: rapport voorleggen aan CKB Hoeselt, de bisschop van Hasselt en de gemeenteraad van Hoeselt.
- Samenstelling actieve stuurgroep (vb. afgevaardigde uit gemeente, CKB, bisdom, IOED en pastoor moderator). Eventueel ondersteund door externe begeleiding.

- Jaarlijks een overleg van de stuurgroep aangevuld met afgevaardigde uit 3 betrokken kerkfabrieken met als doel:
 - Stand van zaken bespreken
 - Zicht te krijgen op plannen op korte en langere termijn (uitgaande van financiële mogelijkheden)
 - Bespreken welke ingrepen/onderhoudswerken nog moeten/mogen/kunnen uitgevoerd worden in afwachting van de herbestemming in het kader van het in beheer en goede staat houden van het gebouw en de inboedel
- Nadien meest concrete voorstel verder uitwerken in stuurgroep met aanvulling van afgevaardigde van de betrokken kerkfabriek

7. BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van Hasselt en door de gemeenteraad.

8. BIJLAGEN

- Presentatie analyse kerkgebouwen 26/01/2021
- Stabiliteitsstudie V2S 18/10/2022
- Presentatie terugkoppelmoment 5/4/2023

Kerkenbeleidsplan Bilzen

Opdrachthouder

Maatschap MAP Depot – Architectuur Depot
Langstraat 76
3630 Maasmechelen
KBO 0655.821.057
www.depot.nu

Opdrachtgever

Stad Bilzen
Deken Paquayplein 1
3740 Bilzen

Datum: 09/05/2025

INHOUD

1.	Bij de start.....	6
1.1.	Context.....	6
1.2.	Opdrachtschrijving.....	7
1.3.	Definitie van een kerkenbeleidsplan.....	8
1.4.	De kerk in Vlaanderen.....	9
1.5.	Uitgangspunten.....	10
1.5.1.	Ambitieniveau.....	10
1.5.2.	Exploitatie- en investeringstoelagen voor de kerken in Bilzen.....	10
1.5.3.	Een kerkenbeleidsplan, een roadmap.....	11
1.6.	Verloop van de opdracht.....	12
2.	Methodologie.....	13
2.1.	De beslissingsboom.....	13
2.2.	Typologie van een kerk: welke kerken lenen zich voor wat?.....	17
2.3.	Generalistische neven- en herbestemmingsthema's.....	21
2.3.1.	Algemeen.....	21
2.3.2.	Toerisme.....	22
2.3.3.	Gemeenschapsvoorzieningen.....	22
2.3.4.	Atypische woonvormen.....	22
2.3.5.	Recreatie.....	22
2.3.6.	Zacht commercieel.....	23
2.3.7.	Cultuur.....	23
2.3.8.	Zingeving.....	23
2.3.9.	Afbraak?.....	23
3.	Analyse.....	24
3.1.	Sint-Mauritiuskerk bilzen centrum.....	24
3.1.1.	Context + bereikbaarheid.....	24
3.1.2.	Juridisch – planologisch.....	24
3.1.3.	Kerkgebouw.....	24
3.1.4.	Cultuurhistorische waarde.....	25
3.1.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	27
3.2.	Heilig-Hartkerk Merem.....	28
3.2.1.	Context + bereikbaarheid.....	28
3.2.2.	Juridisch – planologisch.....	28
3.2.3.	Kerkgebouw.....	28
3.2.4.	Cultuurhistorische waarde.....	29
3.2.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	29
3.3.	Sint-Gertrudiskerk Beverst.....	30
3.3.1.	Context + bereikbaarheid.....	30
3.3.2.	Juridisch – planologisch.....	30
3.3.3.	Kerkgebouw.....	30
3.3.4.	Cultuurhistorische waarde.....	31
3.3.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	31
3.4.	Onze-Lieve-Vrouw-Maagd der Armenkerk Schoonbeek.....	33
3.4.1.	Context + bereikbaarheid.....	33
3.4.2.	Juridisch – planologisch.....	33
3.4.3.	Kerkgebouw.....	33
3.4.4.	Cultuurhistorische waarde.....	34
3.4.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	34
3.5.	Sint-Jozefkerk Eik.....	35
3.5.1.	Context + bereikbaarheid.....	35
3.5.2.	Juridisch – planologisch.....	35
3.5.3.	Kerkgebouw.....	35
3.5.4.	Cultuurhistorische waarde.....	36
3.5.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	36
3.6.	O.L.V.-Tenhemelopnemingkerk Munsterbilzen.....	37
3.6.1.	Context + bereikbaarheid.....	37
3.6.2.	Juridisch – planologisch.....	37

3.6.3.	Kerkgebouw.....	38
3.6.4.	Cultuurhistorische waarde.....	38
3.6.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	39
3.7.	O.L.V.-Geboortekerk Rijkhoven.....	40
3.7.1.	Context + bereikbaarheid.....	40
3.7.2.	Juridisch – planologisch.....	40
3.7.3.	Kerkgebouw.....	41
3.7.4.	Cultuurhistorische waarde.....	41
3.7.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	42
3.8.	Sint-Ursulakerk Eigenbilzen.....	43
3.8.1.	Context + bereikbaarheid.....	43
3.8.2.	Juridisch – planologisch.....	43
3.8.3.	Kerkgebouw.....	43
3.8.4.	Cultuurhistorische waarde.....	44
3.8.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	45
3.9.	Sint-Adrianuskerk Hoelbeek.....	46
3.9.1.	Context + bereikbaarheid.....	46
3.9.2.	Juridisch – planologisch.....	46
3.9.3.	Kerkgebouw.....	46
3.9.4.	Cultuurhistorische waarde.....	47
3.9.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	47
3.10.	Sint-Remigiuskerk Waltwilder.....	48
3.10.1.	Context + bereikbaarheid.....	48
3.10.2.	Juridisch – planologisch.....	48
3.10.3.	Kerkgebouw.....	48
3.10.4.	Cultuurhistorische waarde.....	49
3.10.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	49
3.11.	Sint-Catharinakerk Mopertingen.....	51
3.11.1.	Context + bereikbaarheid.....	51
3.11.2.	Juridisch – planologisch.....	51
3.11.3.	Kerkgebouw.....	51
3.11.4.	Cultuurhistorische waarde.....	52
3.11.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	52
3.12.	Sint-Martinuskerk Martenslinde.....	54
3.12.1.	Context + bereikbaarheid.....	54
3.12.2.	Juridisch – planologisch.....	54
3.12.3.	Kerkgebouw.....	54
3.12.4.	Cultuurhistorische waarde.....	55
3.12.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	56
3.13.	Sint-Aldegondiskerk Kleine-Spouwen.....	57
3.13.1.	Context + bereikbaarheid.....	57
3.13.2.	Juridisch – planologisch.....	57
3.13.3.	Kerkgebouw.....	58
3.13.4.	Cultuurhistorische waarde.....	58
3.13.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	58
3.14.	Sint-Lambertuskerk Grote-Spouwen.....	60
3.14.1.	Context + bereikbaarheid.....	60
3.14.2.	Juridisch – planologisch.....	60
3.14.3.	Kerkgebouw.....	60
3.14.4.	Cultuurhistorische waarde.....	61
3.14.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	61
3.15.	Sint-Pieterkerk Rosmeer.....	63
3.15.1.	Context + bereikbaarheid.....	63
3.15.2.	Juridisch – planologisch.....	63
3.15.3.	Kerkgebouw.....	64
3.15.4.	Cultuurhistorische waarde.....	64
3.15.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	65
3.16.	Sint-Quintinuskerk Hees.....	66

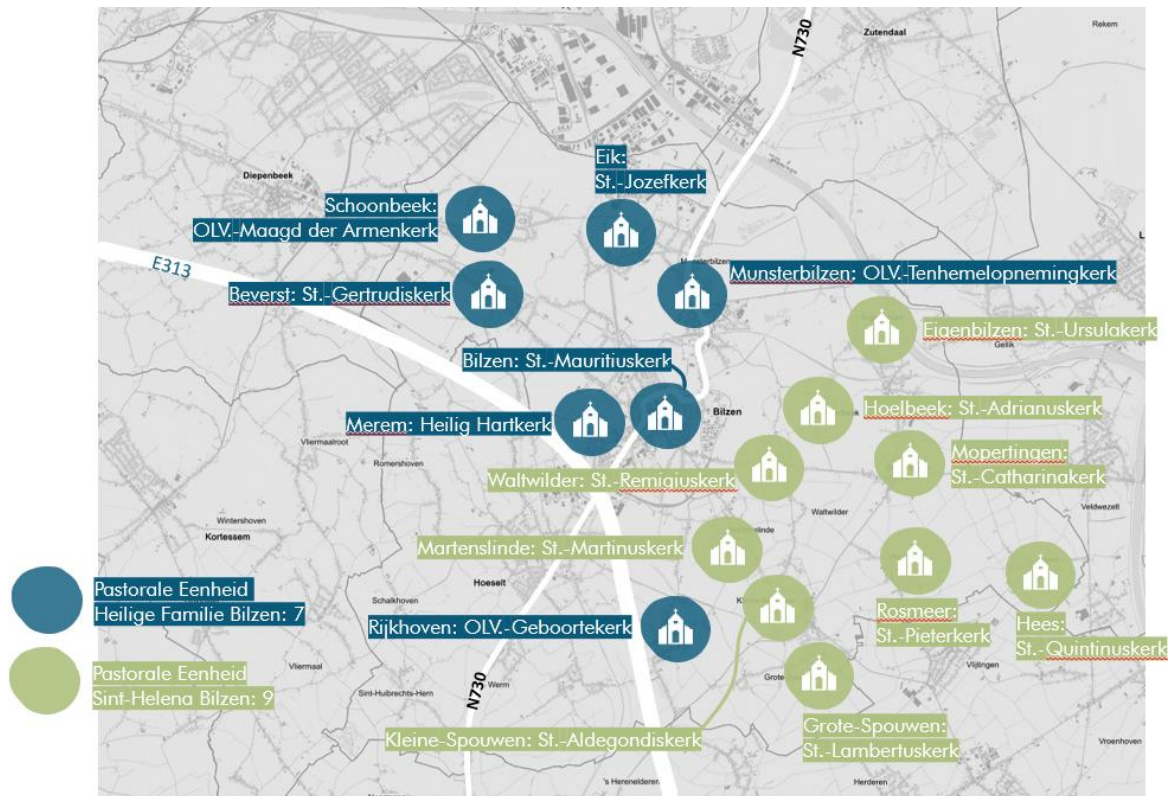
3.16.1.	Context + bereikbaarheid.....	66
3.16.2.	Juridisch – planologisch.....	66
3.16.3.	Kerkgebouw.....	66
3.16.4.	Cultuurhistorische waarde.....	67
3.16.5.	Huidig gebruik + nevenfunctie.....	67
4.	Het participatieve luik.....	68
4.1.	Opzet.....	68
4.2.	Communicatie.....	68
4.3.	Agenda van de avonden.....	68
4.4.	Resultaten.....	70
4.4.1.	Infosessie Hees, pastorale eenheid Sint-Helena Bilzen.....	70
4.4.2.	Infosessie schoonbeek, pastorale eenheid Heilige Familie Bilzen.....	71
4.4.3.	Samenvatting.....	72
4.4.4.	Een nuancering.....	72
5.	Visie: Kerk per kerk.....	73
5.1.	Kader.....	73
5.1.1.	Ambitieniveau.....	73
5.1.2.	Gebruiksfrequentie.....	73
5.1.3.	Pastoraal plan.....	73
5.1.4.	Uitgangspunten stad Bilzen.....	74
5.1.5.	Toekomstig eigenaarschap en exploitatie.....	74
5.2.	Sint-Mauritiuskerk Bilzen-centrum.....	75
5.2.1.	De beslissingsboom.....	75
5.2.2.	Relevante bestemmingsthema's.....	76
5.3.	Sint-Catharinakerk Mopertingen.....	78
5.3.1.	De beslissingsboom.....	78
5.3.2.	Relevante bestemmingsthema's.....	79
5.3.3.	Specifieke context Mopertingen.....	80
5.4.	Sint-Gertrudiskerk Beverst.....	81
5.4.1.	De beslissingsboom.....	81
5.4.2.	Relevante bestemmingsthema's.....	82
5.5.	O.L.V.-Maagd der Armenkerk Schoonbeek.....	84
5.5.1.	De beslissingsboom.....	84
5.5.2.	Relevante bestemmingsthema's.....	85
5.6.	O.L.V.-Tenhemelopnemingkerk Munsterbilzen.....	87
5.6.1.	De beslissingsboom.....	87
5.6.2.	Relevante bestemmingsthema's.....	88
5.7.	Sint-Ursulakerk Eigenbilzen.....	90
5.7.1.	De beslissingsboom.....	90
5.7.2.	Relevante bestemmingsthema's.....	91
5.8.	Sint-Lambertuskerk Grote-Spouwen.....	93
5.8.1.	De beslissingsboom.....	93
5.8.2.	Relevante bestemmingsthema's.....	94
5.9.	Sint-Quintinuskerk Hees.....	96
5.9.1.	De beslissingsboom.....	96
5.9.2.	Relevante bestemmingsthema's.....	97
5.10.	Heilig Hartkerk Merem.....	99
5.10.1.	De beslissingsboom.....	99
5.10.2.	Relevante bestemmingsthema's.....	100
5.11.	Sint-Jozefkerk Eik.....	103
5.11.1.	De beslissingsboom.....	103
5.11.2.	Relevante bestemmingsthema's.....	104
5.12.	O.L.V.-Geboortekerk Rijkhoven.....	106
5.12.1.	De beslissingsboom.....	106
5.12.2.	Relevante bestemmingsthema's.....	107
5.13.	Sint-Adrianuskerk Hoelbeek.....	109
5.13.1.	De beslissingsboom.....	109
5.13.2.	Relevante bestemmingsthema's.....	110

5.14.	Sint-Remigiuskerk Waltwilder	112
5.14.1.	De beslissingsboom.....	112
5.14.2.	Relevante bestemmingsthema's	113
5.15.	Sint-Martinuskerk Martenslinde	115
5.15.1.	De beslissingsboom.....	115
5.15.2.	Relevante bestemmingsthema's	116
5.16.	Sint-Aldegondiskerk Kleine-Spouwen.....	118
5.16.1.	De beslissingsboom.....	118
5.16.2.	Relevante bestemmingsthema's	119
5.17.	Sint-Pieterkerk Rosmeer	121
5.17.1.	De beslissingsboom.....	121
5.17.2.	Relevante bestemmingsthema's	122
6.	Samenvatting	125
7.	Plan van aanpak.....	127
8.	Besluit	129
9.	Goedkeuring.....	130
10.	Bijlagen	131

1. BIJ DE START

1.1. CONTEXT

Bilzen telt 16 parochiekerken verdeeld over het grondgebied van de stad. De parochies zijn verdeeld over 2 pastorale eenheden:

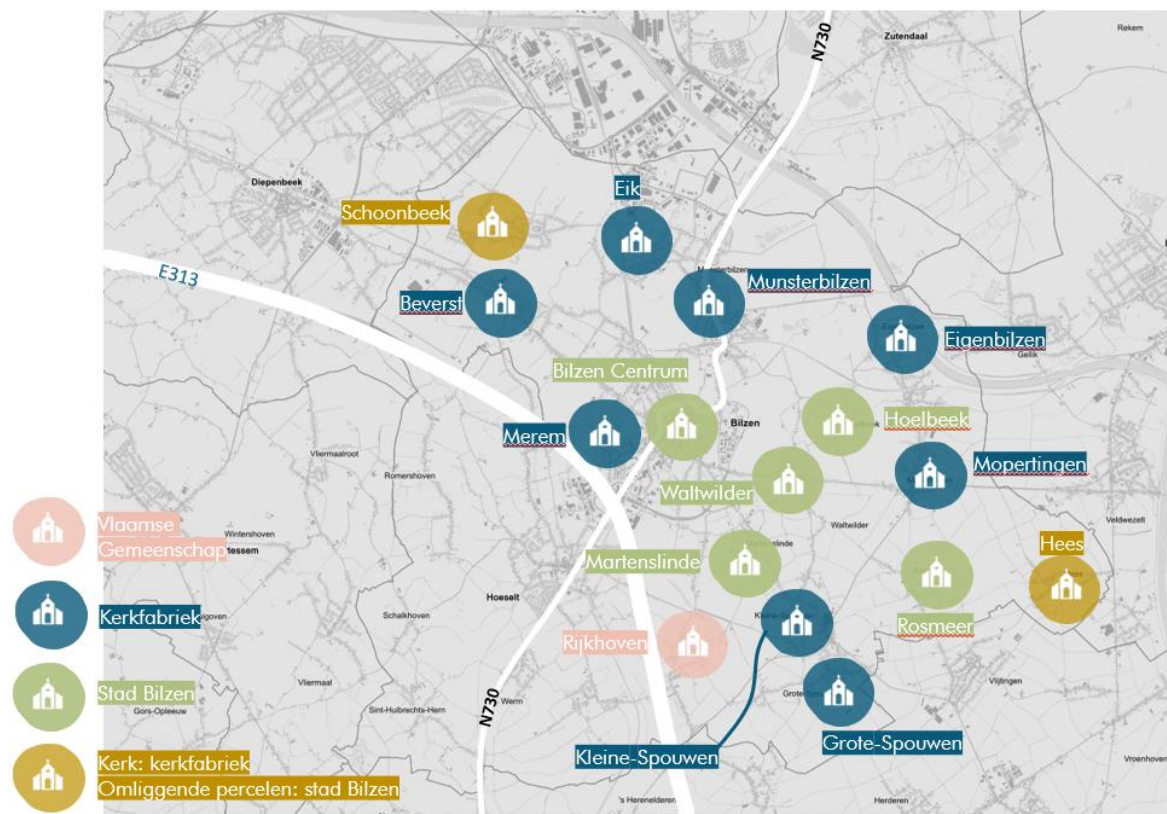
- Heilige Familie Bilzen

1. Sint-Mauritiuskerk Bilzen (Markt 1A) - parochie Sint-Mauritius Bilzen
2. Heilig Hartkerk Merem (Pater Damiaanstraat 25) - parochie Sint-Mauritius Bilzen
3. O.L.V.-Maagd der Armenkerk Schoonbeek (Schoolstraat 23) - parochie O.L.V.-Maagd der Armen Schoonbeek
4. Sint-Gertrudiskerk Beverst (Beverststraat 9) - parochie Sint-Gertrudis Beverst
5. Sint-Jozefkerk Eik (Eik 9A) - parochie Sint-Jozef Eik
6. O.L.V.-Tenhemelopnemingkerk Munsterbilzen (Perronstraat 1A) - parochie O.L.V.-Tenhemelopneming Munsterbilzen
7. O.L.V.-Geboortekerk Rijkhoven (Kasteelstraat 6-8) – parochie O.L.V.-Geboorte Rijkhoven

- Sint-Helena Bilzen

8. Sint-Ursulakerk Eigenbilzen (Eigenbilzerplein z/n) - parochie Sint-Ursula Eigenbilzen
9. Sint-Adrianuskerk Hoelbeek (Hoelbeekstraat 81) - parochie Sint-Adrianus Hoelbeek
10. Sint-Remigiuskerk Waltwilder (Kerktoerenstraat 1A) - parochie Sint-Remigius Waltwilder
11. Sint-Catharinakerk Mopertingen (Sint-Catharinastraat 9A) - parochie Sint-Catharina Mopertingen

12. Sint-Martinuskerk Martenslinde (Martenslindestraat 35) - parochie Sint-Martinus Martenslinde
13. Sint-Pieterkerk Rosmeer (Kerkstraat 45) - parochie Sint-Pieter Rosmeer
14. Sint-Aldegondiskerk Kleine-Spouwen (Sint-Aldegondisstraat 3) - parochie Sint-Aldegondis Klein-Spouwen
15. Sint-Lambertuskerk Grote-Spouwen (Pastorijstraat 14) - parochie Sint-Lambertus Grote-Spouwen
16. Sint-Quintinuskerk Hees (Heesstraat 3) - parochie Sint-Quintinus Hees

De kerken van Beverst, Eik, Munsterbilzen, Merem, Eigenbilzen, Mopertingen, Kleine-Spouwen en Grote-Spouwen zijn eigendom van de desbetreffende kerkfabrieken. De kerken van Schoonbeek en Hees zijn ook eigendom van de desbetreffende kerkfabrieken, maar de omliggende percelen zijn eigendom van de stad Bilzen. Stad Bilzen is verder eigenaar van de kerken van Bilzen centrum, Hoelbeek, Waltwilder, Martenslinde en Rosmeer. De kerk van Rijkhoven is eigendom van de Vlaamse Gemeenschap.

1.2. OPRACHTOMSCHRIJVING

Het stadsbestuur van Bilzen heeft eind 2023 een offerteaanvraag uitgeschreven voor de opmaak van een kerkenbeleidsplan.

In de inleiding van het bijhorende bestek wordt vermeld dat *“de stad Bilzen in samenwerking met het centraal kerkbestuur, de Bilzerse kerkfabrieken en het Bisdom werk willen maken van een nieuw kerkenplan voor de stad Bilzen en haar 16 parochiekerken. Het bestaande kerkenbeleidsplan uit 2017 is onvolledig en biedt geen zekerheid over de correctheid van de informatie. De mogelijkheden voor her- of nevenbestemming moeten onderzocht worden. De output beschrijft voor elke kerk de mogelijkheden en moet niet volledig technisch en financieel uitgewerkt te worden.”*

In het bestek was oorspronkelijk geen vraag opgenomen voor participatie. In de aanbestedingsnota van het studiebureau werd het volgende aangeboden als optie:

“Stap 2.7. Eerste brede infosessie (optiel)

In het bestek wordt niet expliciet gevraagd naar een breed overlegmoment in dit deel van het traject. Toch is een infomoment voor de bevolking op dit ogenblik aangewezen. De ervaring leert immers dat het participatietraject best in een zo vroeg mogelijk stadium opstart.

Eenzijds om de mensen te informeren over het initiatief en wat er te gebeuren staat en anderzijds om te polsen naar hetgeen hun op het hart ligt. Indien men het participatietraject te laat opstart, bestaat immers het risico dat mensen het gevoel hebben ‘dat alles al beslist is’.

Concreet stellen we het volgende voor om één infosessie per pastorale eenheid te organiseren. Daarbij komen volgende thema’s aan bod.

- *Informeren over het plan van aanpak*
- *Per kerk de resultaten tonen uit de analysefase a.d.h.v. pancartes die in de zaal worden opgehangen.*
- *Algemene toelichting van de (her)bestemmingsthema’s en van de immateriële wegwijzers (zie hierna stappen 3.1 en 3.2).*
- *Een inspiratiemoment met (goede) voorbeelden*
- *Een eerste vragenronde naar ideeën over neven- en of herbestemming.*
- *Een discussieronde*

Op dat ogenblik presenteert de opdrachthouder dus wel de resultaten van zijn analyse maar nog geen voorstel. Het gaat vooral om luisteren en inspireren.

Op basis van de bevindingen uit deze eerste bevraging kan men later in het proces beter uitleggen waarom het uiteindelijke plan als ‘de beste oplossing’ uit de bus is gekomen. Wie goed kan luisteren, vindt achteraf immers makkelijker de juiste woorden om het plan te kunnen toelichten aan stakeholders en het grote publiek.”

Het stadsbestuur achtte deze infosessies relevant en de opdracht werd uitgebreid met het organiseren van twee info-/participatiesessies, één per pastorale eenheid.

Het vooropgestelde kerkenbeleidsplan is een gevoelig thema waarbij omzichtigheid aan de orde is, maar tegelijk bewustwording groeit. Het plan moet gezien worden als een positief verhaal van kansen en niet als een probleem. Het moet een breed gedragen plan zijn dat inspeelt op de lokale noden en wensen. Haalbaarheid en realisme zijn hierbij essentieel.

De Maatschap Map Depot – Architectuur Depot heeft zich op 19/1/2024 kandidaat gesteld per offertevoorstel. Op het College van Burgemeester en Schepenen van 26/2/2024 werd de opdracht toegewezen.

1.3. DEFINITIE VAN EEN KERKENBELEIDSPLAN

De definitie van een kerkenbeleidsplan is sinds 01/01/2025 terug te vinden in artikel 33/2 van het ‘Decreet betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten (beter gekend als het ‘Eredienstendecreet’) van 7 juli 2004, voorheen in artikel 2.1 van het ‘Decreet betreffende het onroerend erfgoed’ (beter gekend als het ‘Onroerenderfgoeddecreet’) van 12 juli 2013 en is gebaseerd

op de definitie in de conceptnota 'Een toekomst voor de Vlaamse parochiekerk' van 24 juni 2011 en de omzendbrief van 30 september 2011 van toenmalig Vlaams minister voor Binnenlands Bestuur en Onroerend Erfgoed Geert Bourgeois. Hieronder is de huidige definitie overgenomen. Een kerkenbeleidsplan is:

"[...] een schriftelijk document dat een lokaal gedragen langetermijnvisie bevat voor alle parochiekerken op het grondgebied van de gemeente. Het is goedgekeurd en ondertekend door het representatief orgaan van de rooms-katholieke eredienst en door het gemeentebestuur. Het kerkenbeleidsplan bevat minstens al de volgende gegevens:

- 1° een beschrijving van de betrokken kerken, met hun cultuurhistorische waarde, hun beschermingsstatuut en hun bouwfysische toestand;*
- 2° informatie over de eigendomstoestand;*
- 3° de situering van elke kerk in zijn ruimtelijke omgeving;*
- 4° een beschrijving van het actuele gebruik en de actuele functie van de betrokken kerken;*
- 5° een onderbouwde visie op het toekomstige gebruik en de toekomstige functie van de betrokken kerken, inclusief een plan van aanpak over de wijze waarop de toekomstige invulling (eredienst, valorisatie, medegebruik, neven- en herbestemming) kan worden gerealiseerd."*

Het nieuwe artikel 33/2 van het Eredienstendecreet bepaalt dat iedere stad of gemeente in de eerste maanden van een nieuwe gemeentelijke bestuursperiode moet beschikken over een actueel en officieel goedgekeurd kerkenbeleidsplan. Iedere stad of gemeente zal dus tegen midden 2025 een kerkenbeleidsplan moeten opmaken of een bestaand expliciet herbevestigen of bijsturen. Als dat niet het geval is, kan de gemeenteraad de investeringsuitgaven voor de kerk(en) waarover geen overeenkomst is opschorten:

"Het kerkenbeleidsplan, of de ondertekende bevestiging van een bestaand kerkenbeleidsplan, is niet ouder dan zes maanden als het meerjarenplan wordt ingediend met toepassing van artikel 42, eerste lid. Als dat nog niet het geval is op het ogenblik dat het meerjarenplan wordt ingediend, dan kan de gemeenteraad in het meerjarenplan investeringsuitgaven voor het gebouw van de eredienst waarvoor er geen overeenstemming bestaat over de toekomstige functie opschorten tot het ogenblik dat er een aangepast meerjarenplan wordt goedgekeurd dat wel gebaseerd is op een nieuw of herbevestigd kerkenbeleidsplan."

1.4. DE KERK IN VLAANDEREN

Uit het jaarrapport 2024 (cijfers van 2023) van de katholieke kerk in België blijkt dat de kerk in België historisch opgebouwd is rond de structuur van parochies en bisdommen. In totaal zijn er 3.577 parochies in België (3.732 in 2019, 3.705 in 2020, 3.660 in 2021 en 3.613 in 2022). In 2023 werden 57 parochies opgeheven en opgenomen in een groter pastoraal verband (ter vergelijking: 57 in 2022, 45 in 2021, 33 in 2020 en 40 in 2019). Momenteel werken alle bisdommen aan grotere pastorale samenwerkingsverbanden. Eind 2022 waren 396 pastorale eenheden opgericht (379 in 2021, 349 in 2020 en 348 in 2019). Het streefdoel van de Katholieke kerk in België lag in 2022 op 507.

Door deze historische groei kunnen we binnen 'de kerk' niet spreken van een gecentraliseerde instelling. Het is dan ook zeer moeilijk om een getal te plakken op het aantal kerkgangers in België aangezien de katholieke kerk niet beschikt over een register van het aantal katholieken in België.

Indien we een beter inzicht willen krijgen in het aantal kerkgangers zullen we ons dus moeten baseren op studies en peilingen. Een van de meest recente is 'Being a Christian in Western Europe' uit 2018. Hieruit bleek dat 9,42% van de Belgische bevolking zichzelf beschouwt als praktiserend Christen en 52,76% zichzelf katholiek noemt. Als we dit vergelijken met een studie uit 2016 van het 'Observatoire des Religions et de la Laïcité' waarin 20% van de ondervraagden zich nog omschreef als praktiserend katholiek merken we toch een dalende lijn op.

Bij een telling in 2021 zien we dat op de derde zondag van oktober 166.785 mensen deel hebben genomen aan de Eucharistie en op kerstavond en -dag 347.229 (geen cijfers voor 2020 wegens de invloed van corona, in 2019 respectievelijk 241.029 en 551.134).

In het jaarrapport van 2024 staat dat er binnen de katholieke kerk nog 'maar' 1.764 diocesane priesters en 326 priesters-religieuzen meewerken in een parochie (1.859 en 323 in 2022, 1.975 en 337 in 2021, 2.038 en 328 in 2020, 2.167 en 349 in 2019, 2.301 en 374 in 2018). Dit zijn zowel actieve als gepensioneerde priesters. Als we kijken naar de leeftijden in 2021 zien we dat 52,3% ouder is dan 75 jaar, en slechts 28,7% is jonger dan 65 jaar (respectievelijk 52,7% en 27% in 2020 en 51,4% en 26,6% in 2019, cijfers van 2022 over de leeftijden ontbreken).

Dit alles heeft ook tot direct gevolg dat er minder kerken nodig zijn en er ook meer nagedacht dient te worden over de herbestemming van deze religieuze, beeldbepalende gebouwen. Er worden dan ook steeds meer kerkgebouwen onttrokken aan de eredienst. In 2023 werden 28 kerken onttrokken aan de eredienst (22 in 2022, 35 in 2021, 17 in 2020, 26 in 2019, 31 in 2018). Dit is een getal dat in de toekomst alleen nog maar zal stijgen.

1.5. UITGANGSPUNTEN

Bij het opstellen van dit kerkenbeleidsplan, en het traject dat ertoe leidde, zijn enkele belangrijke uitgangspunten gehanteerd die hieronder kort omschreven zijn. Hoe ze concreet zijn uitgewerkt en toegepast, wordt later in het rapport uitvoeriger beschreven.

1.5.1. AMBITIENIVEAU

Er wordt uitgegaan van een zeker ambitieniveau. Een neven- of herbestemming van een kerk moet (in de meeste) gevallen verder gaan dan het occasioneel organiseren van een concert of een (tijdelijke) tentoonstelling. De ambitie moet zijn om verder te kijken en verder te zoeken zodat er functies in deze gebouwen ondergebracht worden die voldoende 'body' hebben om het lange termijn onderhoud van deze grote gebouwen te bekostigen.

1.5.2. EXPLOITATIE- EN INVESTERINGSTOELAGEN VOOR DE KERKEN IN BILZEN

Artikel 52/1 van het 'Decreet betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten' van 7 mei 2004 bepaalt dat de gemeentebesturen de tekorten van de exploitatie van de kerkfabrieken bijpassen en in de investeringen in de gebouwen van de eredienst bijdragen.

Volgens cijfers aangeleverd door de stad Bilzen droeg het stadsbestuur tussen 2014 en 2023 in totaal 4.183.770,95 euro bij aan de exploitatie van de eredienstgebouwen en 1.754.620,01 euro aan investeringstoelagen. Dit komt op een jaarlijks gemiddelde van zo'n 418.377,10 euro exploitatietoelagen en zo'n 175.462,00 euro investeringstoelagen, over de laatste 10 jaren voorafgaand aan de start van het opstellen van dit kerkenbeleidsplan.

Het blijft belangrijk om stil te staan bij de verhouding tussen de publieke middelen die jaarlijks worden ingezet voor de exploitatie en investeringen in deze gebouwen, en het aantal mensen dat er effectief gebruik van maakt. Deze reflectie kadert binnen een breder streven naar een doordacht en verantwoord beheer van gemeenschapsgeld.

Exploitatietoelagen aan de kerkfabrieken (bedragen goedgekeurde rekeningen)											
Jaar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Totaal
Evangelische Kerk Bilzen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Sint-Adrianus Hoelbeek											€ -
Heilig-Hart Merem	€ 20.638,00	€ -	€ 623,00	€ -	€ 623,00	€ 12.048,00	€ 16.984,00	€ 13.626,80	€ 17.090,22	€ 15.659,78	€ 97.292,80
Sint-Jozef Eik	€ 8.580,00	€ 324,73	€ -	€ 324,73	€ 19.380,00	€ 19.248,61	€ 30.700,00	€ 17.600,56	€ 24.020,05	€ 17.117,37	€ 137.296,05
O.L.V.-Maagd der Armen Schoonbeek	€ 18.144,00	€ -	€ -	€ -	€ 42.400,00	€ 40.200,00	€ 45.083,00	€ 43.607,83	€ 70.638,85	€ 84.290,39	€ 344.364,07
O.L.V.-Tenhemelopneming Munsterbilzen	€ 59.276,00	€ 1.167,82	€ -	€ 1.167,82	€ 86.270,00	€ 86.786,00	€ 102.412,00	€ 87.189,00	€ 88.391,60	€ 90.163,00	€ 602.823,24
O.L.V.-Geboorte Rijkhoven	€ -	€ 2.020,76	€ -	€ -	€ 1.968,00	€ -	€ 6.950,00	€ 3.830,84	€ 4.422,51	€ 2.837,72	€ 22.029,83
Sint-Aldegondis Kleine-Spouwen	€ 9.730,00	€ -	€ 729,00	€ -	€ 34.766,00	€ 11.788,00	€ 16.106,85	€ 38.684,43	€ 24.154,58	€ 23.988,31	€ 159.947,17
Sint-Catharina Mopertingen	€ 24.618,00	€ 5.964,37	€ -	€ 5.964,37	€ -	€ 19.456,00	€ 83.604,00	€ 44.471,82	€ 49.621,37	€ 38.348,39	€ 272.048,32
Sint-Gertrudis Beverst	€ 35.960,00	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 24.303,00	€ 27.187,00	€ 40.261,67	€ 32.402,73	€ 55.186,73	€ 215.301,13
Sint-Lambertus Grote-Spouwen	€ 36.977,00	€ 14.941,13	€ -	€ 14.941,13	€ -	€ 61.106,00	€ 42.387,00	€ 37.718,98	€ 32.957,13	€ 38.576,86	€ 279.605,23
Sint-Martinus Martensliede	€ 6.465,00	€ 2.390,96	€ -	€ 2.390,96	€ 20.660,00	€ 16.243,00	€ 39.673,00	€ 28.438,20	€ 23.350,48	€ 27.890,00	€ 167.501,60
Sint-Mauritius Bilzen	€ 29.247,00	€ -	€ -	€ -	€ 66.012,00	€ 75.469,00	€ 69.748,54	€ 95.831,66	€ 80.171,76	€ 90.288,25	€ 506.768,21
Sint-Pieter Rosmeer	€ 67.003,00	€ 37,61	€ -	€ -	€ 45.590,00	€ 53.817,00	€ 60.593,00	€ 52.953,62	€ 58.209,30	€ 50.908,64	€ 389.112,17
Sint-Quintinus Hees	€ 36.844,00	€ 3.075,31	€ -	€ -	€ 23.493,00	€ 36.163,00	€ 63.306,00	€ 34.920,65	€ 14.235,08	€ 20.649,06	€ 232.686,10
Sint-Remigius Waltwilder	€ -	€ 47.579,30	€ -	€ 47.579,30	€ -	€ 21.067,00	€ 49.452,00	€ 36.064,53	€ 20.455,15	€ 23.376,24	€ 245.573,52
Sint-Ursula Eigenbilzen	€ 66.589,00	€ -	€ -	€ -	€ 72.591,00	€ 61.857,00	€ 70.795,25	€ 80.395,59	€ 79.500,13	€ 79.693,54	€ 511.421,51
Totaal	€ 420.071,00	€ 77.501,99	€ 1.352,00	€ 72.368,31	€ 413.753,00	€ 539.551,61	€ 724.981,64	€ 655.596,18	€ 619.620,94	€ 658.974,28	€ 4.183.770,95

Investeringsstoelagen aan de kerkfabrieken (bedragen goedgekeurde rekeningen)											
Jaar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Totaal
Evangelische Kerk Bilzen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Sint-Adrianus Hoelbeek											€ -
Heilig-Hart Merem	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 3.974,39	€ -	€ -	€ -	€ 3.974,39
Sint-Jozef Eik	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
O.L.V.-Maagd der Armen Schoonbeek	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 13.800,00	€ 13.800,00
O.L.V.-Tenhemelopneming Munsterbilzen	€ 15.321,00	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 111.424,00	€ 95.294,00	€ -	€ -	€ -	€ 222.039,00
O.L.V.-Geboorte Rijkhoven	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Sint-Aldegondis Kleine-Spouwen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 78.000,00	€ 202.262,08	€ 280.262,08
Sint-Catharina Mopertingen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Sint-Gertrudis Beverst	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Sint-Lambertus Grote-Spouwen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Sint-Martinus Martensliede	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Sint-Mauritius Bilzen	€ 24.200,00	€ -	€ -	€ -	€ 20.000,00	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 44.200,00
Sint-Pieter Rosmeer	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 7.348,54	€ -	€ -	€ -	€ 7.348,54
Sint-Quintinus Hees	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Sint-Remigius Waltwilder	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 335.000,00	€ 50.000,00	€ 635.000,00	€ 37.000,00	€ 1.057.000,00
Sint-Ursula Eigenbilzen	€ 42.846,00	€ -	€ -	€ -	€ 42.846,00	€ 32.304,00	€ -	€ 8.000,00	€ -	€ -	€ 125.996,00
Totaal	€ 82.367,00	€ -	€ -	€ -	€ 62.846,00	€ 143.728,00	€ 441.616,93	€ 58.000,00	€ 713.000,00	€ 253.062,08	€ 1.754.620,01

Opmerkingen:

- Overschotten van de exploitatietoelagen worden per jaar opnieuw verwerkt in de twee daaropvolgende jaren
- Cijfers KF Waltwilder: investering nieuwe ontmoetingszaal

Bron cijfermateriaal: Stad Bilzen

1.5.3. EEN KERKENBELEIDSPLAN, EEN ROADMAP

Dit kerkenbeleidsplan beoogt een roadmap te zijn. We trachten een leidraad aan te bieden waarbinnen de komende jaren strategische keuzes met betrekking tot deze beeldbepalend gebouwen gemaakt

kunnen worden. De hieronder geformuleerde voorstellen zijn niet te nemen of te laten maar geven een richting aan waarbinnen gedacht moet worden. Het is niet zo dat een occasioneel, uitzonderlijk goed idee, dat niet opgenomen/past in dit plan, niet gerealiseerd kan worden.

1.6. VERLOOP VAN DE OPDRACHT

Bij de start van de opdracht werd een stuurgroep samengesteld met daarin:

- Ann Thijs, schepen van kerkfabrieken van de stad Bilzen
- Veerle Vansant, IOED Oost-Haspengouw & Voeren
- Jean Poesen, voorzitter centraal kerkbestuur Bilzen
- Karin Deroulou, vertegenwoordiger pastoraal team Sint-Helena Bilzen
- Tony Poorters, pastoor-moderator Heilige Familie Bilzen
- Christos Knieper, verantwoordelijke kerkfabrieken, Bisdom Hasselt
- Loes Hardy, afdeling Vrije Tijd, Cultuur
- Vertegenwoordigers van het studiebureau

Deze stuurgroep heeft vergaderd op de volgende momenten:

- 21/03/2024: Installatievergadering stuurgroep - studiebureau
- 07/05/2024: Installatievergadering stuurgroep - vertegenwoordigers kerkfabrieken - studiebureau
- 06/06/2024: Bespreking analyse van de kerken aan opdrachtgevend bestuur - stuurgroep
- 18/06/2024: Infosessie Hees over de kerken van pastorale eenheid Sint-Helena Bilzen
- 02/07/2024: Infosessie Schoonbeek over de kerken van pastorale eenheid Heilige familie
- 05/09/2024: Bespreking analyse van de kerken aan opdrachtgevend bestuur - stuurgroep
- 11/03/2025: Voorstelling kerkenbeleidsplan aan beleidscommissie van Bilzen(-Hoeselt)
- 29/04/2025: Voorstelling kerkenbeleidsplan aan de stuurgroep
- 27/05/2025: voorstelling kerkenbeleidsplan aan alle kerkfabrieken

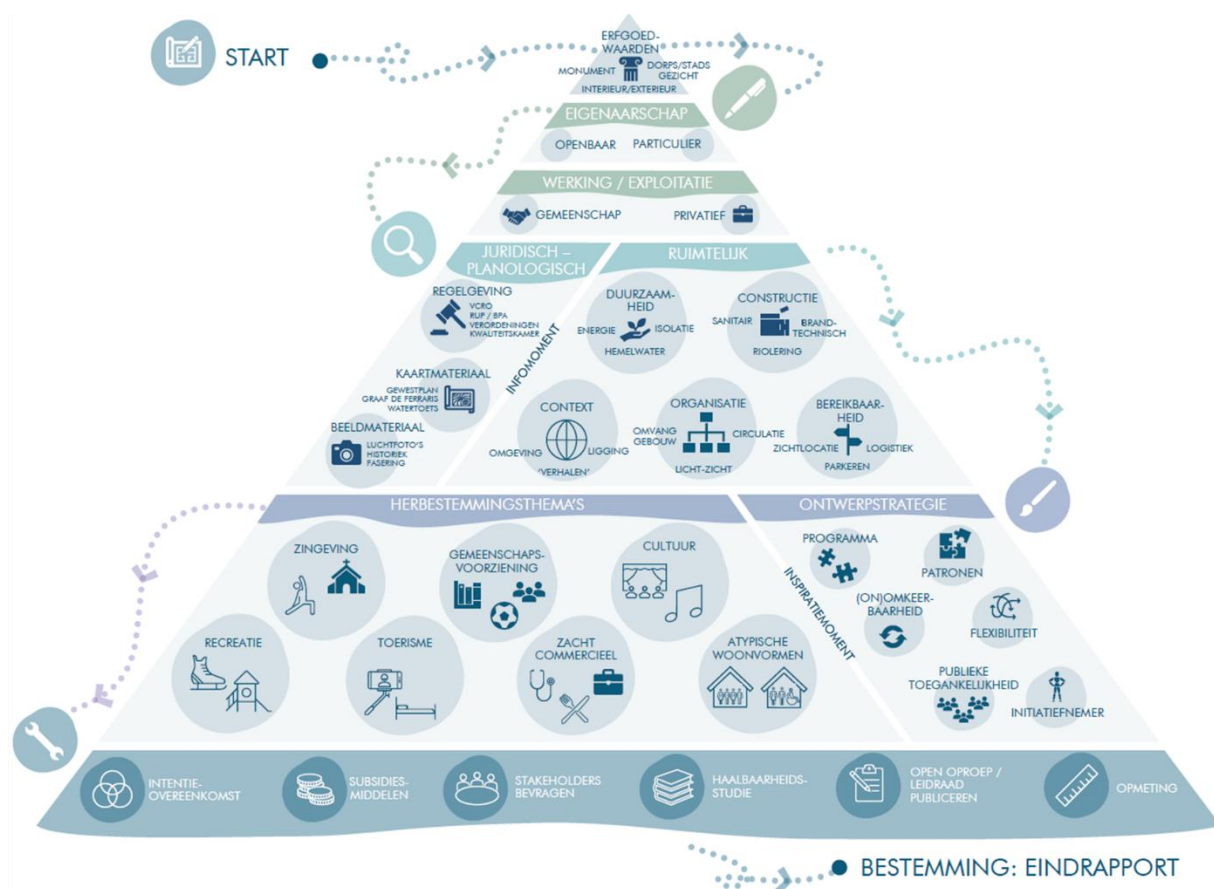
Op bepaalde vergaderingen werd de stuurgroep aangevuld met Thieu Tielens, pastoor-moderator en Bart Jorissen, directeur ruimte stad Bilzen-Hoeselt.

2. METHODOLOGIE

2.1. DE BESLISSINGSBOOM

In het traject naar het effectief neven- of herbestemmen van een kerk is het kerkenbeleidsplan maar een eerste stap. Het kerkenbeleidsplan zet de krijtlijnen uit waarbinnen verantwoorde beslissingen kunnen worden genomen en het vormt het kader om concrete voorstellen en invullingen te kunnen beoordelen.

Om te voorkomen dat een dergelijk plan onrealistische verwachtingen schept en daardoor dode letter blijft, is de voorgestelde methodologie erop gericht om het realisatieproces zo snel mogelijk op gang te brengen. Dit kerkenbeleidsplan kwam tot stand volgens het volgende schema:

Door het invullen van de beslissingsboom bekomen we uiteindelijk bestemmingsthema's die oplossing aanreiken. Hieronder meer uitleg per rubriek.

Her- of nevenbestemming

De eerste vraag die beantwoord moet worden is of er gesproken wordt over een her- of een nevenbestemming. Een **herbestemming** betekent dat het sacrale 'uit de kerk verdwijnt'. De kerk wordt volledig onttrokken aan de eredienst (met een procedure die eraan vasthangt, met o.a. de opheffing van de parochie) en krijgt een louter profane invulling.

Bij een nevenbestemming blijft het kerkgebouw (deels) onderdak bieden aan erediensten, maar worden ook andere, profane, initiatieven in de kerk toegelaten. Dit kan door ruimtelijke ingrepen gerealiseerd worden bv. het plaatsen van scheidingsmuren zodat er een afzonderlijke ruimte ontstaat. Dit noemt een **nevenbestemming in de ruimte**. Bij een **nevenbestemming in de tijd** kan het kerkgebouw buiten de uren van de religieuze activiteiten gebruikt worden voor andere doeleinden.

Pastoraal plan

Een pastoraal plan is een beginvoorwaarde om met een kerkenbeleidsplan van start te kunnen gaan. Het wordt opgesteld door de pastorale teams in samenspraak met de parochies. **Er wordt bepaald welke pastorale activiteiten in welke kerken zullen doorgaan**. Hieruit kan je afleiden voor welke kerken een gedeeltelijke of volledig nieuwe bestemming wenselijk is.

Erfgoedwaarde

In de keuze naar een mogelijke nevenbestemming of een volledige herbestemming is de **erfgoedwaarde van de betreffende kerk een belangrijk gegeven en uitgangspunt**. Kerken met een hoge erfgoedwaarde en dus als monument beschermd, zijn aan meer regels en dus ook beperkingen onderworpen dan kerken die geen bescherming als monument genieten. Ook het interieur van een kerk kan beschermd zijn of heel wat beschermd roerend erfgoed bevatten. Door de erfgoedwaarde is ook de beeldwaarde in de bebouwde kern groter en is de gehechtheid van de gemeenschap aan het gebouw meestal ook groter.

Eigenaarschap

Een volgende belangrijke afweging, die dikwijls nauw samenhangt met de vorige, is of het wenselijk is dat de kerk een **openbare functie behoudt of kan omgevormd worden naar een particuliere bestemming**. Bij een openbare functie blijft de kerk voor het merendeel publiek toegankelijk. Dit is uiteraard zo als de kerk haar religieuze functie behoudt, al dan niet met een nevenbestemming, maar kan ook bij een volledige herbestemming van de kerk. In dat geval komen vooral publieke functies in aanmerking, zoals een bibliotheek of een cultuurcentrum. Op die manier blijft de kerk haar rol in het gemeenschapsleven spelen, ook al heeft ze geen religieuze betekenis meer. Dit maakt een eventuele herbestemming voor de gemeenschap dikwijls meer acceptabel, zeker bij kerken die belangrijk zijn in het collectief geheugen van een (dorps)gemeenschap.

Wanneer een kerk herbestemd wordt naar een particuliere functie, is ze niet meer vrij toegankelijk voor iedereen. De meest duidelijke vorm hiervan is een herbestemming naar een woning, waar je uiteraard niet meer zomaar kan binnenlopen. Maar ook andere bestemmingen, zoals een architectenkantoor of een hotel laten geen vrije in- en uitloop van het gebouw voor iedereen meer toe. Een café of een handelsruimte zijn wel vrij toegankelijk, maar kunnen toch eerder als semi-publiek beschouwd worden.

Wanneer het nog niet duidelijk is welke bestemming de kerk zal krijgen, is het belangrijk om rekening te houden met wie eigenaar zou kunnen zijn in de toekomst. Bij sommige kerken is het vanzelfsprekend dat een privaat persoon eigenaar zou kunnen worden. Deze kan op een eenvoudige manier meerwaarde halen uit het gebouw, in de vorm van geld (bv. winstgevende zaak), of een persoonlijke meerwaarde (bv. in een kerk wonen). Maar andere kerkgebouwen zijn zo complex, zo onderhoudsintensief, zo beladen

met een beschermingsstatuut, liggen zo afgelegen, zijn slecht toegankelijk... dat het quasi onmogelijk is voor een private actor om eigenaar te zijn vanuit een zakelijk perspectief.

De keuze of een herbestemming een openbare dan wel een private functie moet krijgen, is ook telkens een item tijdens de brainstormsessies met de lokale bevolking. De deelnemers aan deze participatiesessies zijn immers geïnteresseerd in wat er gaat gebeuren met 'hun' kerk. Alhoewel hun aantal meestal statistisch niet representatief is voor de hele (dorps)gemeenschap, is het wel de groep die zich betrokken voelt waardoor het toch een goede indicatie geeft over de gevoeligheden en de keuze hierin.

Exploitatie

Nauw samenhangend met de vorige keuze moet er ook beslist worden over de **nieuwe beheersituatie**. Blijft de kerk eigendom van de kerkfabriek en blijft ze dus ook onder 'veilige paraplu' van medefinanciering door de gemeente/stad, komt er een private investeerder in beeld (als eigenaar of exploitant) of is een mengvorm tussen beide de beste optie? Dit is een belangrijke keuze die mee aan de basis ligt van de opmaak van een kerkenbeleidsplan.

Wanneer een kerk haar religieuze functie behoudt, zal ze ook eigendom blijven van de kerkfabriek en/of de gemeente/stad en dus de 'gemeenschap'. Dit zal voor een aantal kerken de gewenste situatie zijn.

Ook bij andere, zuivere gemeenschapsfuncties die door de gemeente vervuld worden, zoals een bibliotheek of een gemeenschapscentrum, blijft de kerk beheerd met gemeenschapsgeld. In dit scenario zijn nevenbestemmingen met een gemeenschapsfunctie ook werkbaar.

Wanneer een kerk in de toekomst niet meer als kerk zal functioneren en er ook geen nood is aan een andere gemeenschapsfunctie, moet er gezocht worden naar een private investeerder of een exploitant. Het kan zijn dat de kerk verkocht wordt of dat ze via een zakelijk recht ter beschikking gesteld wordt van een exploitant. Bij een herbestemming naar een woning of een zuiver commerciële functie is het logisch dat het gebouw verkocht wordt. De verwerving van de eigendom en alle toekomstige kosten zijn dan voor rekening van de private investeerder. De kerkfabriek kan de inkomsten hiervan investeren in de kerken die wel nog in haar beheer blijven. Maar er kan ook gezocht worden naar een private uitbater, zonder dat de kerk verkocht wordt, bv. door ze in erfpacht te geven. Dit heeft als voordeel dat de exploitant niet de grote investering hoeft te doen van de aankoop van het gebouw en een herbestemming financieel mogelijk wordt naar minder rendabele functies, zoals een dansschool of een private kinderopvang. De kerkfabriek blijft bij een zakelijk recht eigenaar van het gebouw, maar hoeft niet meer financieel in te staan voor alle kosten. Het kerkgebouw krijgt hierdoor een nieuwe functie en wordt dus behoed voor leegstand en verval. Uiteraard veronderstelt dit model dat er een overeenkomst wordt opgemaakt waar eenduidig wordt vastgelegd wie verantwoordelijk is voor welke verbouwings- en onderhoudswerken, de financiële vergoeding, de looptijd van de huurovereenkomst of erfpacht, de nieuwe functies, ...

Naast deze twee opties kan er ook nog een mengvorm ontwikkeld worden, waarbij een deel van het gebouw beheerd wordt door en voor de gemeenschap en een deel een nieuwe bestemming krijgt met een exploitant, waaraan een zakelijk recht wordt verleend of een huurcontract wordt aangeboden.

Een volledig nieuwe bestemming kan tot ingrijpende verbouwings- of zelfs afbraakwerken leiden die zorgen dat er geen weg terug meer is. In dat geval spreken we van **onomkeerbaarheid**. Zeker bij

herbestemmingen die leiden tot een verkoop van het kerkgebouw zal er meestal geen weg terug zijn. De nieuwe eigenaar zal het gebouw volledig aanpassen aan zijn noden en wensen, met uiteraard het bijhorende kostenplaatje. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een kerkje wordt herbestemd tot woning. Bij de opmaak van een kerkenbeleidsplan is het bijgevolg belangrijk dat er grondig wordt nagedacht over de toekomst van alle kerken in een gemeente, zodat men bij de keuze voor herbestemming niet over één nacht ijs gaat. De inbreng van de (dorps)bewoners in de brainstormsessies geven ook hier belangrijke input over hoe zij vanuit dit perspectief de toekomst van hun kerk zien.

Daar tegenover staat dat sommige nieuwe functies, zelfs bij volledige herbestemming, geen ingrijpende verbouwingen vragen. Wanneer een kerk wordt herbestemd tot een theater- of concertzaal zal de ruimte min of meer op dezelfde manier gebruikt worden als voorheen: het publiek zit in het schip van de kerk en kijkt naar een podium dat vooraan staat. In dat geval is de nieuwe situatie omkeerbaar. Als het gebouw ook nog beheerd blijft door de kerkfabriek of de gemeente, zou het gebouw immers in een verre toekomst opnieuw de functie voor de eredienst kunnen vervullen. Ook bij nevenfuncties is er dikwijls sprake van een omkeerbare situatie, vermits in de kerk de (eventueel occasionele) erediensten behouden blijven en dit ook met de nevenfunctie mogelijk moet blijven.

Context van het gebouw

Naast alle voorgaande overwegingen, die niet noodzakelijk gekoppeld zijn aan de specifieke kenmerken van het gebouw, moet er bij het opmaken van een bestemmingsvisie natuurlijk ook rekening gehouden worden met het gebouw zelf en zijn omgeving. Bij het overwegen van nieuwe, publieksaantrekkelijke functies is de bereikbaarheid en visibiliteit van het gebouw een belangrijk gegeven. Is er voldoende parkeermogelijkheid voor auto's en fietsen? Is er in de nabijheid een bushalte en/of ligt het gebouw aan het fietsroutenetwerk (functioneel of toeristisch)? Is er mogelijkheid tot laden en lossen zonder het verkeer te hinderen? Ligt het gebouw op een zichtlocatie? Ligt het gebouw hoger dan de omgeving, waardoor de toegankelijkheid bemoeilijkt wordt? Al deze elementen scheppen randvoorwaarden die een neven- of herbestemming mee sturen.

Maar ook het gebouw zelf heeft intrinsiek een aantal mogelijkheden en beperkingen die de flexibiliteit bepalen waarmee het nieuwe functies kan aannemen. Dit wordt in belangrijke mate bepaald door de typologie van de kerk (zie beschrijving in punt 2.2) met elk een specifiek organisatiepatroon. Een basilicatypologie, met veel kolommen, één hoofdingang en een sterke gerichtheid naar het altaar is anders georganiseerd dan een centraalbouw, met focuspunt in het midden of een zaalkerk, die geen kolommen heeft maar meestal ook kleiner is. Maar ook binnen eenzelfde typologie kan een gebouw meer of minder flexibel zijn door de specifieke structuur, de afmetingen van de ruimte(s), het aantal toegangen, de afmetingen en positie van de raamopeningen, de aanwezigheid van nevenruimtes naast de hoofdruimte van de kerk, ... En uiteraard spelen ook de technische kenmerken van het gebouw een rol: Bevindt het zich nog in goede staat? Zijn er vochtproblemen? Is de verwarmingsinstallatie accuraat en is er isolatie (voorzetramen, dakisolatie, ...)? Is er riolering aanwezig waar (bijkomende) sanitaire voorzieningen op aangesloten kunnen worden?

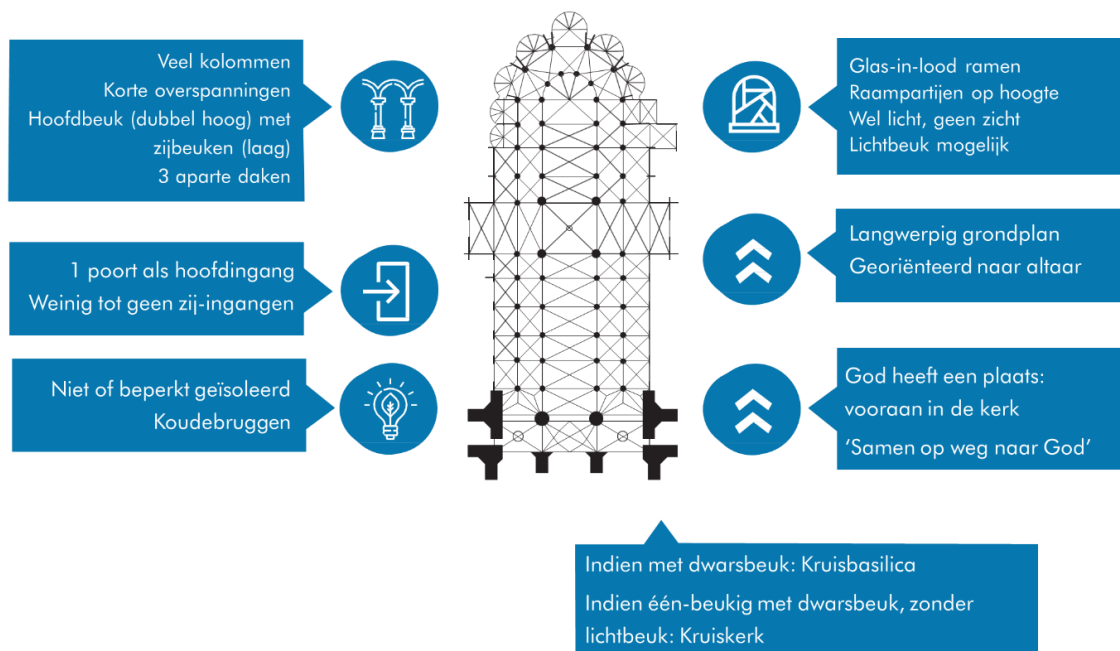
Op basis van al deze toetsstenen zal er dan, samen met de bewoners in de brainstormsessies, gezocht worden naar zinvolle neven- of herbestemmingen voor de verschillende kerken in de gemeente. Dit beslaat een hele range van mogelijke nieuwe functies, van zingeving en cultuur, over gemeenschapsvoorzieningen en zorgvoorzieningen tot toeristische, recreatieve en zacht commerciële

bestemmingen, horeca en zelfs atypische woonvormen, al dan niet voor specifieke doelgroepen. Deze worden verder in dit rapport uitgelegd.

2.2. TYPOLOGIE VAN EEN KERK: WELKE KERKEN LENEN ZICH VOOR WAT?

Om een her- of nevenbestemming te bepalen is het goed om de ruimtelijke sterktes en zwaktes van de gebouwen nader te onderzoeken. Binnen de kerken in Vlaanderen en bij uitbreiding in België kunnen we vijf grote typologieën onderscheiden. Elk van deze verschillende typologieën zorgen er voor dat een kerk andere mogelijkheden heeft. Binnen deze typologieën kunnen we enkele hybride vormen detecteren. Hieronder bespreken we kort elk van deze typologieën met hun plus- en minpunten.

Basilica

Een basilicakerk is een van de oudste typologieën die we kennen. Omwille van de beperkte technische kennis in deze bouwperiode waren er geen grote overspanningen mogelijk en werden ze opgebouwd uit verschillende traveeën en zijbeuken. Als gevolg van deze opbouw staan in deze kerken veel kolommen. Dit zorgt ervoor dat deze kerk eenvoudiger op te splitsen is in verschillende compartimenten. Een nadeel is dat er geen grote open ruimte gecreëerd kan worden.

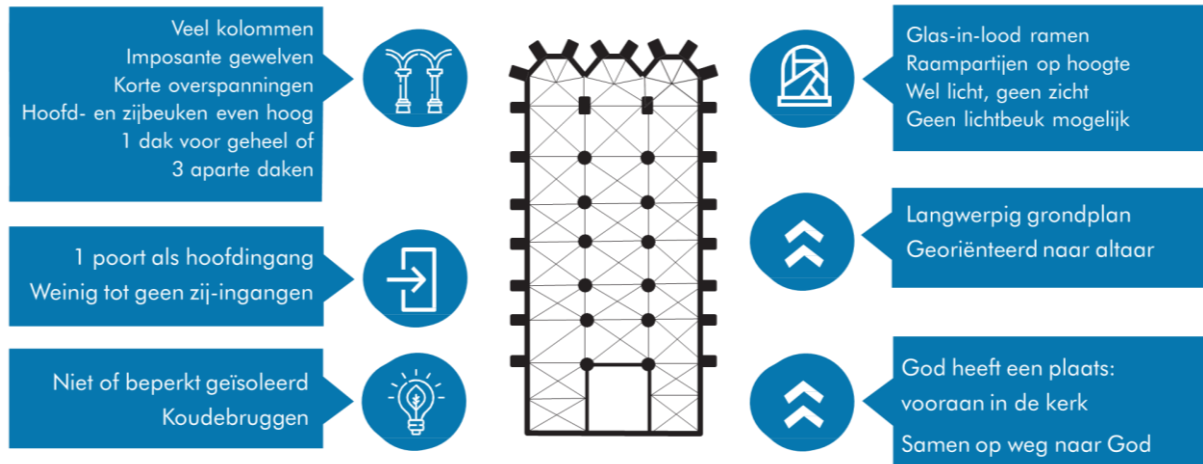
We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Hallenkerk

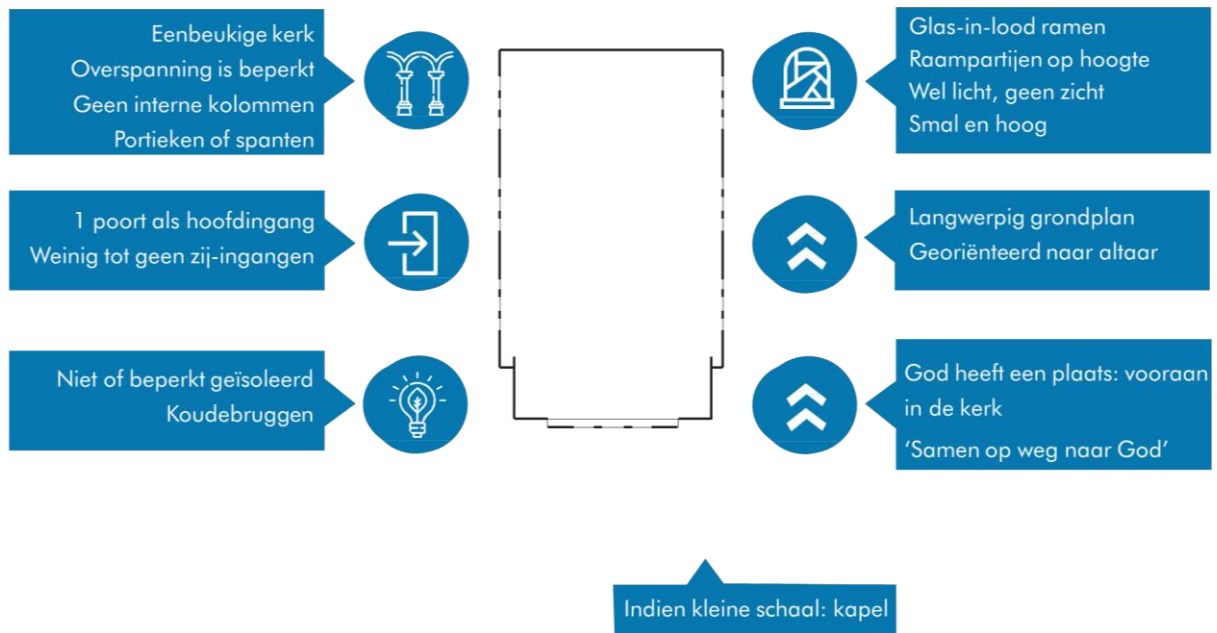
De hallenkerk is net als de basilicakerk een meerbeukige kerk opgebouwd uit verschillende traveeën. Het verschil met de basilicakerk is dat bij de hallenkerk alle beuken dezelfde hoogte hebben. De plus- en minpunten lopen gelijk met de basilicakerk.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Sint-Mauritiuskerk, Bilzen Centrum

Zaalkerk

De zaalkerk heeft in tegenstelling tot de vorige twee typologieën een meer open karakter. Doordat het een eenbeukige kerk is, zijn er geen interne kolommen. Vaak zijn deze kerken kleiner in omvang en volume omdat er slechts een beperkte overspanning mogelijk is.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

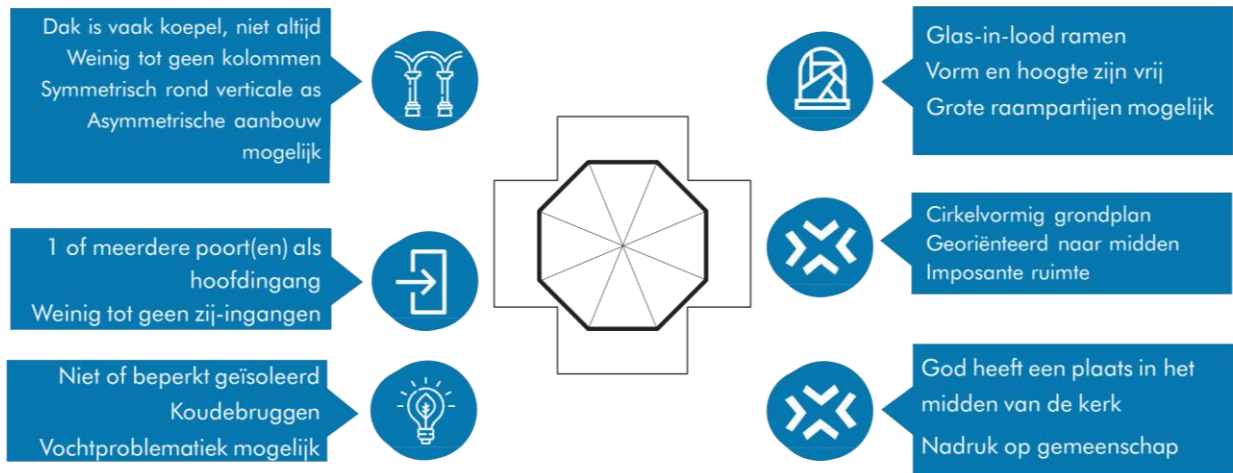
Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

O.L.V.-Geboortekerk, Rijkhoven

Centraalbouw

Anders dan alle voorgaande typologieën heeft de centraalbouw geen langwerpig maar een cirkelvormig grondplan. Doordat de kerk vaak een koepelvormig dak heeft staan er weinig tot geen kolommen in de kerk. De kerk is georiënteerd naar het midden. De koepelvorm zorgt ervoor dat er een imposante ruimte ontstaat in de kerk.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

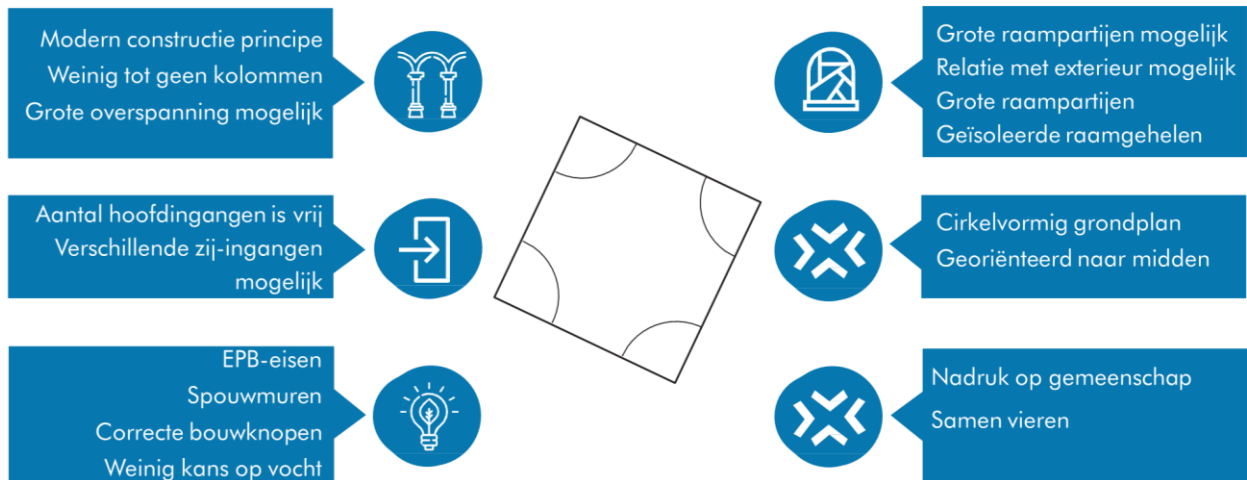
Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Basiliek van Onze-Lieve-Vrouw van Scherpenheuvel

Plan Libre

Een plan libre kerk kan veel verschillende vormen aannemen. Vaak wordt er ook gesproken over een "moderne kerk". Deze kerken zijn vaak gebouwd na de Tweede Wereldoorlog en maken gebruik van moderne bouwprincipes. Hierdoor zijn er grote overspanningen mogelijk zijn, modernere technieken, ... Ze kunnen zowel een cirkelvormig als een langwerpige grondplan hebben en ze zijn ook vaker geïsoleerd.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

O.L.V.-Maagd der Armenkerk, Schoonbeek

2.3. GENERALISTISCHE NEVEN- EN HERBESTEMMINGSTHEMA'S

2.3.1. ALGEMEEN

Zoals aangehaald gaan we op zoek naar generalistische thema's waarbinnen een kerk een neven- dan wel herbestemming kan vinden. We detecteren zeven thema's die hieronder verder worden uitgelegd. Sommige kerken lenen zich binnen meerdere thema's. Sommige thema's passen in elke kerk.

2.3.2. TOERISME

Het gezegde gaat dat de “kerk altijd in het midden staat” en dit klopt ook. Kerken staan vaak in het centrum van een dorp/stad en zijn als gebouw op zich al een bezienswaardigheid. Overal ter wereld bezoeken mensen dagelijks kerkgebouwen omwille van het feit dat deze gebouwen een zekere aantrekkingskracht hebben. Een toeristische activiteit kan vaak ook starten als een nevenbestemming en later overgaan in een volledige herbestemming.

2.3.3. GEMEENSCHAPSVOORZIENINGEN

Een kerk is van oudsher een publiek gebouw en kan zich lenen voor een publieke gemeenschapsfunctie. Een gemeente/stad heeft tal van publieke gebouwen in haar patrimonium. Dit gaat van schoolgebouwen over kinderopvang tot een fanfarezaal. Indien er een nieuw gebouw gezocht wordt of een bestaand gebouw vervangen dient te worden kan onderzocht worden of deze functies niet in een kerkgebouw ondergebracht kunnen worden. Op deze manier kan er een zinvolle herbestemming gevonden voor het kerkgebouw waardoor een win-win situatie kan ontstaan en de middelen die de gemeente in dit gebouw steekt “efficiënter” benut kunnen worden.

2.3.4. ATYPISCHE WOONVORMEN

De laatste jaren verandert de manier waarop we wonen razendsnel. Tal van nieuwe woonvormen steken de kop op: co-housing, kleinschaligere woonzorgcentra in het dorpscentrum, alternatief wonen. Sommige kerken komen hier ook voor in aanmerking.

2.3.5. RECREATIE

Onder recreatie verstaat men alle vormen van vrijetijdsbesteding, alle activiteiten die kunnen worden gedaan naast de dagelijkse verplichtingen die men doet voor ontspanning en vermaak.

Bij de her- of nevenbestemming van een kerkgebouw denkt men niet snel aan recreatie. Toch kan ook dit een geschikte bestemming zijn. Zo zijn er tal van voorbeelden in de wereld waarbij een kerk is omgevormd tot zwembad, klimzaal, ... maar ook minder extreme bestemmingen zoals een hotel of een cinema vallen onder de categorie 'recreatie'.

2.3.6. ZACHT COMMERCIEEL

De gemeenschap staat vaak wantrouwig tegenover commerciële functies in een kerk. Daarom spreken we eerder over (zacht) commercieel. Hierbij denken we eerder aan semipublieke commerciële functies zoals een dokterspraktijk, samenwerking met een non-profit organisatie, thema-restaurant ...

2.3.7. CULTUUR

Een kerk is vaak van nature een 'cultureel' gebouw. Ze hebben een lange geschiedenis en maken deel uit van ons onroerend erfgoed. Kerken hebben vaak een zeer goede akoestiek, waardoor ze uitermate geschikt zijn voor concerten of voorstellingen. Er zijn tal van voorbeelden waarbij kerken worden her- of nevenbestemd als cultuurcentrum.

2.3.8. ZINGEVING

Zingeving ligt meer in het verlengde van de bestaande functie. Een kerk is van zichzelf een plek waar mensen tot rust komen. Dit kan verdergezet worden in de nieuwe bestemming. Voorbeelden hiervan zijn een columbarium, stilteplek, ...

2.3.9. AFBRAAK?

In sommige – extreme – gevallen kan men zich de vraag stellen of het de investeringen nog waard is om een (kerk)gebouw in stand te houden. Omwille van verschillende redenen kan de conclusie zijn dat men beter kan overgaan tot het afbreken van het gebouw, om iets nieuws mogelijk te maken. Dit zijn eerder uitzonderlijke gevallen.

3. ANALYSE

3.1. SINT-MAURITIUSKERK BILZEN CENTRUM

3.1.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

De Sint-Mauritiuskerk ligt in het centrum van Bilzen. Dit is een zichtlocatie, met veel winkels en horeca in de directe omgeving. De doorgaande weg passeert vlak langs de kerk. Er zijn voldoende parkeergelegenheden direct aan de kerk en op wandelafstand. Ook bushaltes bevinden zich op wandelafstand, voornamelijk aan de rand van de stadskern.

- Ligging: Markt 1A, 3740 Bilzen (centrum)
- Kadastrale info: Bilzen AFD 1; Sectie M; Nr. 601C
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 1077 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof rond kerk, wel enkele graven onder de kerkvloer.
- Pastorale eenheid: Heilige Familie Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdom: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.1.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met cultureel, historisch en/of esthetische waarde' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: Stad Bilzen
- Parochie: Sint-Mauritius Bilzen
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.
 - De toren, het koor en het schip zijn sinds 20 februari 1939 beschermd als monument.
De zijbeuken en het transept zijn sinds 6 september 1993 beschermd als monument.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Mauritius

3.1.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

De zijbeuken zijn even breed als de middenbeuk en op elk deel ligt hetzelfde dak. Het gaat hier dus om een **hallenkerk**.

De toren staat centraal voor de kerk. De twee toegangen zijn aan weerszijden van de toren gepositioneerd. De kelderruimte en sacristie hebben elk een aparte externe toegang. De toegangen liggen rechtstreeks aan het openbaar domein, m.a.w. de buitenmuren van de kerk staan op de perceelsgrens. De organisatie van het gebouw is georiënteerd in één richting: de middenbeuk richting altaar, de zijbeuken richting de zijaltaren.

Centraal achteraan in de kerk is er een gedenkplek gecreëerd.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. Tussen de zij- en middenbeuken staan kolommen, die de kerk in 3 zones opdelen. De kolommen beperken de flexibiliteit van de ruimte. Er is geen dwarsbeuk. De grote raampartijen laten veel licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten. De structuur van het dak is complex en bevat zakgoten, deze vormen een aandachtspunt.

Duurzaamheid en dringende werken

De kerk is in verschillende fases gebouwd. De huidige vorm dateert voornamelijk uit de 19^e eeuw. Het gebouw bestaat uit massieve wanden, is niet geïsoleerd en de vloer ligt op volle grond. Koudebruggen zijn van nature aanwezig. De gewelven zijn wel geïsoleerd.

Omwille van de complexiteit, is regelmatige inspectie van het dak zeer belangrijk.

De glas-in-lood ramen zijn uitgerust met voorzetbeglazing. Aan de westkant is hier condens op te merken, dit vraagt nazicht.

3.1.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De kerk heeft een rijke cultuurhistorische waarde door haar lange geschiedenis, beginnend als een houten zaalkerk in de 8ste of 9de eeuw, later versteend met Romeinse en middeleeuwse materialen. Ze onderging meerdere verbouwingen en herstellingen, met behoud van gotische en neogotische elementen. De kerk weerspiegelt de architectonische evolutie van verschillende stijlperiodes, met behoud van onderdelen zoals de gotische toren en het koor, en symboliseert de religieuze en culturele continuïteit van de gemeenschap.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Schilderij met voorstelling van Sint-Domenicus met de schenker, Edmond, baron van Bocholtz, landcommandeur van Alden Biesen, door W. Daméry (circa 1661)
- Schilderij met voorstelling van Sint-Franciscus van Sales, door W. Daméry (1661-1665)
- Schilderij met voorstelling van Christus die de sleutels aan Petrus geeft (tweede helft 17de eeuw)
- Schilderij met voorstelling van het Doopsel van Christus, barok (circa 1661-1665)
- Schilderij met voorstelling van de Keizerspenning, barok (tweede helft 17de eeuw)
- Schilderij met voorstelling van Sint-Carolus Borromeus, door W. Daméry (1661-1665)
- Piëta, gepolychromeerd hout, laat-gotisch (eerste helft 16de eeuw)
- Beeld van Sint-Jozef, gepolychromeerd hout, barok (circa 1678)
- Calvariebeeld, gepolychromeerd hout (derde kwart 18de eeuw)
- Beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind, gepolychromeerd hout, barok (circa 1678)
- Beeld van Sint-Anna-ten-Drieën, gepolychromeerd hout, laat-gotisch (circa 1520-1530)

- Beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind op de wereldbol, gepolychromeerd hout, barok (begin 18de eeuw)
 - Beeld van Sint-Rochus, beschilderd hout, barok (circa 1660)
 - Beeld van Sint-Antonius, gepolychromeerd hout, barok (eind 17de eeuw)
 - Beeld van Sint-Lambertus, gepolychromeerd hout, barok (begin 18de eeuw)
 - Beelden van Christus en de vier Evangelisten, afkomstig van de voormalige preekstoel, eik, neogotisch, door P. Peeters uit Antwerpen (1906)
 - Beeld van Christus op de Koude Steen, gepolychromeerd hout, laat-gotisch (1530-1540)
 - Beeld van Sint-Mauritius, gepolychromeerd hout (18de eeuw)
 - Beeld van Sint-Rochus, gepolychromeerd hout, laat-gotisch (16de eeuw)
 - Beeld van Sint-Barbara, toegeschreven aan het atelier van Jan van Steffesweert (Nederlands Limburg), gepolychromeerd hout, laat-gotisch (circa 1520)
 - Beeld van Sint-Cecilia, gepolychromeerd hout, laat-gotisch (circa 1520)
 - Buste met reliekhouders van Sint-Mauritius, gepolychromeerd hout, barok (1703)
 - Buste met reliekhouders van Sint-Adrianus, gepolychromeerd hout, barok (1678)
 - Processiemaadonna (begin 19de eeuw)
 - Neogotisch hoofdaltaar, eik met verguldsel en witte steen, door P. Peeters uit Antwerpen (1900)
 - Neogotisch zijaltaar in de linker zijbeuk door Van Haeff uit Weert (1853-54)
 - Neogotisch zijaltaar in de rechter zijbeuk door P. Peeters uit Antwerpen (1906)
 - Neogotische kerkmeesterbanken, eik, door M. Gielen (1860)
 - Twee neogotische biechtstoelen, eik, door Van Haeff uit Weert (1854)
 - Twee neogotische biechtstoelen, eik, door P. Peeters uit Antwerpen (1906)
 - Neogotisch doksaal, eik met beschildering, afkomstig van de voormalige communiebank
 - Orgel van 1709, grondig vernieuwd in 1849 door Van Dinter, en opnieuw hersteld in 1876 door M. Peerenboom uit Maastricht
 - Koperen doopvont (eind 17de eeuw).
 - Neogotische muurschilderingen van G. Meunier uit Wasseiges (1906)
 - Kruisweg van C. Peeters uit Brussel (1906)
 - Neogotische glasramen door J. Osterrath uit Tilff (1893-1894, 1907)
 - Koperen koorlezenaar in de vorm van een adelaar (1906)
-
- Grafsteen van de familie van Bocholtz, door Edmond van Bocholtz geplaatst in 1659
 - Grafsteen van Henricus Bosch, burgemeester van Maastricht (+ 1689), Maria de Matthys (+ 1685) en Jacob Rutger (+ 1676)
 - Grafsteen van Henrick van der Heyden (+ 1636)
 - Kalkstenen grafsteen van Jacob Matthys, schepen (+ 1620) en Elisabeth Putthem (+ 1640)
 - Grafsteen van Edmundus Hechtermans, priester (+ 1788) en Mattheus Hechtermans, pastoor (+ 1789)
 - Grafsteen van Joanis Matthys (+ 1657)
 - Grafsteen van Guilielmus en Thomas Nyes (+ 1625 en 1657)
 - Grafsteen van Marten Emerix (+ 1637), Maria Hinnesdael (+ 1622) en Mathiis Emerix (+ 1648)
 - Grafsteen van Thomas Leunis Van Laer, schepen en secretaris van Beverst (+ 1648) en Maria Matthys; grafsteen van Catharina Moffarts (+ 1668)
 - Grafsteen van Wemmer Van Ham (+ 1685) en Elisabeth van der Heggen (+ 1650)

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Mauritius

3.1.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 481
 - Reguliere misvieringen: 365
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 80
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 36
- Andere activiteiten: 10

Dit komt neer op zo'n 491 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 982 uur 'open' voor het grote publiek. Bovendien is de kerk elke dag open.

3.2. HEILIG-HARTKERK MEREM

3.2.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

De Heilig Hartkerk ligt in een rustige woonwijk ten westen van Bilzen centrum, tussen het station en de E313. Hoewel de kerk niet op een zichtlocatie ligt, is ze daardoor wel makkelijk bereikbaar. De bushalte ligt aan de straat recht voor de kerk. Ook is er voor het gebouw een ruime parking.

De kerk bevindt zich tussen een kleuter- en lagere school (rechts), welke momenteel regelmatig gebruik maakt van de kerk als turnzaal, en het klooster van de Paters Heilige Harten (links), dat is herbestemd als sociaal huisvestingsproject. Aanpalend achter de kerk ligt de parochiezaal.

- Ligging: Pater Damiaanstraat 25, 3740 Merem
- Kadastrale info: Bilzen AFD 1; Sectie H; Nr. 269P
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 450 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof.
- Pastorale eenheid: Heilige Familie Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdom: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.2.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' en in 'recreatiegebied' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Mauritius te Bilzen
- Parochie: Sint-Mauritius Bilzen
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Heilig Hart

3.2.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

Het gaat hier om een moderne kerk met plan libre. Dit betekent dat er een open grondplan is, zonder kolommen of wanden die de hoofdruimte opdelen. Aan de inkomhal zijn rechts (sacristie) en links (berging + trap) een kleinere ruimte gelinkt. Via de trap kan de verdiepingsvloer die boven deze zone ligt bereikt worden. De open zaal wordt links en rechts geflankeerd door grote, rechthoekige moderne glasramen. Achteraan staat het altaar op een verhoog. Er bevindt zich links achteraan een rechtstreekse toegang tot de inkomhal van de parochiezaal. Rechts achteraan in de kerk is er een deur naar het technisch lokaal. Van daaruit is er nog een verbinding naar de parochiezaal.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie bestaat uit een betonskelet met invulwanden. De overspanning van het dak wordt gemaakt door stalen liggers waarop verdeelbalkjes in hout liggen (zonder klossen). Het betreft hier een vlinderdak. Dankzij deze constructiemethode zijn er grote overspanningen mogelijk, waardoor het grondplan open is, zonder onderverdelingen. De grote raamopeningen zorgen voor veel licht in de ruimte.

Duurzaamheid en dringende werken

Het betonskelet vormt koudebruggen van buiten naar binnen. Het dak vraagt om een restauratie, daar er een lek ontstaan is bij de afvoer. De technieken zijn verouderd en zijn volledig te herdoen.

3.2.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Het betreft een moderne zaalkerk uit 1966. Het pand is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed. Er zijn geen waardevolle cultuurhistorische elementen.

3.2.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 0
 - Reguliere misvieringen: 0
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 0
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 0
- Andere activiteiten: 0

De kerk wordt niet meer gebruikt voor erediensten. Ze is echter nog niet ontwijd, momenteel dient ze als hulpkerk voor de parochie Sint-Mauritius. De kerk wordt door de naastgelegen school gebruikt als turnzaal en het zangkoor houdt er repetities.

3.3. SINT-GERTRUDISKERK BEVERST

3.3.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

De Sint-Gertrudiskerk is gelegen aan de N2, een belangrijke gewestweg die Diepenbeek via Beverst verbindt met Bilzen-centrum en Maastricht. Hierdoor ligt de kerk op een prominente zichtlocatie. Er is voldoende parkeergelegenheid in de directe omgeving en de bushalte (vaste buslijn) ligt voor de deur. De kerk is een centrale plaats in de nabij omgeving, met onder andere scholen, bakker, slager, bank, marktplein en horeca op korte afstand. De pastorie aan de overkant van de straat wordt momenteel herbestemd tot ontmoetingsplaats met ijsjeszaak.

- Ligging: Beverstraat 9, 3740 Beverst
- Kadastrale info: Beverst AFD 2; Sectie A; Nr. 364S
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 640 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof.
- Pastorale eenheid: Heilige Familie Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdom: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.3.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Gertrudis Beverst
- Parochie: Sint-Gertrudis Beverst
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Gertrudis

3.3.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Gertrudiskerk is een kruisbasiliek. De zijbeuken zijn lager dan de hoofdbeuk, waardoor er een lichtbeuk ontstaat. Het transept heeft dezelfde hoogte als de middenbeuk.

De toren staat centraal vooraan de kerk. De hoofdtoegang is door de toren. De kelderruimte ligt buiten de kerk en is apart te bereiken via een luik in de grond. De sacristie heeft een aparte externe toegang in de zijgevel. De organisatie van het gebouw is georiënteerd in één richting: de middenbeuk richting altaar, de zijbeuken richting de zijaltaren.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. Tussen de zij- en middenbeuken staan kolommen, die de kerk in 3 zones opdelen. De kolommen beperken de flexibiliteit van de ruimte. De grote raampartijen en de lichtbeuk laten veel licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

Het gebouw heeft te maken met vochtschade. Dit moet aangepakt worden om structurele schade te vermijden. Ook zijn er voegen aangetast en is er gevelbegroeiing op te merken.

De glas-in-lood ramen zijn uitgerust met voorzetbeglazing.

3.3.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De neogotische kruisbasiliek, ontworpen door H. Martens en gebouwd in 1896, diende als bedevaartsoord voor Sint-Gertrudis. Het bakstenen gebouw met zadeldaken en een westelijke toren heeft een klassiek neogotisch ontwerp, met spitsboogvensters en een spitsboogportaal. Het interieur is volledig bepleisterd en versierd met neogotische muurschilderingen, terwijl houten spitston- en kruisribgewelven de kerk overwelfen. De driebeukige opzet en achthoekige zuilen versterken het architecturale karakter van de kerk.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Neogotische beelden: Piëta, Sint-Jozef, Heilig-Hart, Heilige-Familie, triomfkruis, Sint-Franciscus, Sint-Gertrudis.
- Neogotisch hoofdaltaar, witte steen, met belangrijk retabel (derde kwart 15de eeuw)
- Neogotische zijaltaren.
- Twee koorbanken (eind 19de eeuw).
- Communiebank, thans omgevormd tot altaar, geschonken door de graaf van Schoonbeek (1898).
- Preekstoel (midden 19de eeuw).
- Twee biechtstoelen (midden 19de eeuw).
- Doopvont, neogotisch.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Gertrudis

3.3.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 137
 - Reguliere misvieringen: 110
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 15
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 12

- Andere activiteiten: 12

Dit komt neer op zo'n 149 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 298 uur 'open' voor het grote publiek.

3.4. ONZE-LIEVE-VROUW-MAAGD DER ARMENKERK SCHOONBEEK

3.4.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

Schoonbeek is een gehucht gelegen in het noordwestelijke deel van Bilzen. Het ligt decentraal en is enkel bereikbaar via invalswegen. De kerk ligt dus niet op een zichtlocatie. Bovendien is er geen vaste buslijn naar de kerk. Er is wel een ruime parking voor en achter het gebouw. Het noordelijke deel van Schoonbeek grenst aan Genk. In de directe omgeving van de kerk is er een school, horeca en een sportzaal te vinden.

- Ligging: Schoolstraat 23, 3740 Schoonbeek
- Kadastrale info: Beverst AFD 2; Sectie C; Nr. 622C
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 905 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof.
- Pastorale eenheid: Heilige Familie Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdom: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.4.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977. In het RUP "Schoonbeek centrum" uit augustus 2010 staat de site aangeduid als 'zone voor openbaar nut'.

Bron: bilzen.be/rup

- Eigenaar: Kerkfabriek O.L.V.-Maagd der Armen is eigenaar van de kerk, Stad Bilzen van de omliggende percelen.
- Parochie: O.L.V.-Maagd der Armen
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is niet vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024

3.4.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

Met als bouwjaar 1993 is de O.L.V.-Maagd der Armenkerk van Schoonbeek de jongste kerk op het grondgebied van Bilzen. Met een plan libre spreken we hier ook over een moderne kerk.

Het achterste gedeelte van de kerk is door middel van gemetselde muren onderverdeeld in een winterkapel, sacristie en een kleine keuken. Vanuit dit gedeelte is ook de verdieping te bereiken, met een overloop en enkele opslagruimten. Vooraan in de kerk is met een aparte trap het moderne doksaal te bereiken. In deze betonnen open ruimte met organische vorm staat het orgel en is er ruimte voor het zangkoor.

Er is geen traditionele toren bij de kerk. De klokken hangen onder een betonnen boog die centraal voor de kerk staat. Achter deze boog bevindt zich het overdekt inkomportaal van de kerk. Deze geeft toegang tot de hoofdingang en de 2 zijingangen. Verder zijn er nog 3 achteringangen (winterkapel, keuken, sacristie).

Constructie en ruimtelijkheid

De spantenstructuur, met als inspiratie een tentvorm, zorgt voor een open grondplan zonder kolommen die de ruimte opdeelt. De houten spanten lopen van binnen tot buiten. Begin dit decennium is het buitenste gedeelte van de spanten vervangen door staal. De stabiliteit van de kerk kwam immers in het gedrang na schimmelvorming.

Centraal in het dak is een lichtkoepel geplaatst. In combinatie met relatief grote ramen zorgt dit voor veel licht in de kerk. Doordat de laag zijn aangezet, is er ook zicht van en naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

De gebouw werkt volledig elektrisch. Er is beperkt geïsoleerd, conform de normen uit de jaren '90.

Het toepassen van een dakgoot kan vocht bij de muuraanzet voorkomen (opspattend water bij hevige regenval). Oude schade kan hersteld worden (scheuren) nu het geheel opnieuw stabiel is.

3.4.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De kerk is niet vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Het Walker orgel dateert in 1874 en stond voorheen o.a. in een Waalse parochie en in de normaalschool te Bokrijk.

3.4.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 70
 - Reguliere misvieringen: 57
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 7
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 6
- Andere activiteiten: 120

Dit komt neer op zo'n 190 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 380 uur 'open' voor het grote publiek.

3.5. SINT-JOZEFKERK EIK

3.5.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

Eik is een klein gehucht in het noordwestelijke deel van Bilzen. Het ligt enigszins afgelegen ten opzichte van het centrum. Het industriegebied van Genk-Zuid ligt nabij. De Sint-Jozefkerk is gelegen aan een verbindingsweg tussen Haag en Heesveld. De kerk ligt te midden van een woonwijk. Er is een kleine parking naast het gebouw en ruime parkeergelegenheid erachter. De bushalte ligt voor de deur.

- Ligging: Eik 9A, Eik
- Kadastrale info: Bilzen AFD 1; Sectie C; Nr. 281H
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 390 m² + 98 m² bijgebouw
- Kerkhof: Geen kerkhof.
- Pastorale eenheid: Heilige Familie Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdom: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.5.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Jozef Eik
- Parochie: Sint-Jozef Eik
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Jozef

3.5.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

Het betreft een kleine zaalkerk. Er zijn dus geen zijbeuken, geen kolommen die in het zicht staan: er is een open grondplan.

Boven de voorgevel is er een kleine klokkentoren, waaronder de hoofdingang ligt. Een vaste trap biedt toegang tot het oksaal. Van daaruit zijn de toren en de gewelven via een trapladder bereikbaar.

Het gebouw is volledig richting het altaar gericht. Rechts van het altaar is er een zijingang richting het bijgebouw. Daarin bevindt zich de sacristie, een toilet, toegang tot de kelder, een vergaderruimte met kleine keuken en een zolder voor stockage. Dit bijgebouw heeft ook twee aparte externe toegangen.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en in dit geval stalen spanten. De dakconstructie overspant de volledige breedte van de kerk, waardoor de kerk een open zaal is. De vele raampartijen met spitsbogen laten veel licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

De naastliggende zaal is met betonnen balken fysiek verbonden met de kerk.

Duurzaamheid en dringende werken

Er wordt verwarmd met mazout. Het plafond is geïsoleerd.

Er is een vochtprobleem in de kelder van het bijgebouw (op het moment van inspectie stond de kelder onder water). Bovendien is er vochtschade en mogelijk scheuren ten gevolge van de liggers die de naastliggende zaal met de kerk verbinden. Er wordt best bekeken of dit structureel los van elkaar kan.

3.5.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Het betreft een moderne zaalkerk uit 1932. Het pand is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Beeldengroep van de H. familie, gepolychromeerd hout
- Gotische bidstoelen
- Preekstoel uit Rotem, 1955
- De Geboorte van het Kind, schilderij van onbekende meester uit 20^e eeuw.

Bron: De Sint-Jozefskerk te Bilzen, R. Gorissen (1983)

3.5.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 60
 - Reguliere misvieringen: 56
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): bij gelegenheid
 - Andere vieringen (dopen, communies...): bij gelegenheid
- Andere activiteiten: 0

Dit komt neer op zo'n 60 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 120 uur 'open' voor het grote publiek.

3.6. O.L.V.-TENHEMELOPNEMINGKERK MUNSTERBILZEN

3.6.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

De parochiekerk van Munsterbilzen is onderdeel van een ziekenhuissite. De voormalige abdijsite is beschermd als monument en als archeologische site. De kerk ligt aan de Perronstraat, de weg die Genk-Zuid en Zutendaal met Bilzen centrum verbindt. Door de ligging aan de veelgebruikte verbindingsweg is dit een zichtlocatie. Direct aan de kerk is het parkeeraanbod beperkt, maar op wandelafstand zijn enkele parkeergelegenheden. De bushalte ligt voor de deur.

In de nabije omgeving ligt medisch centrum Sint-Jozef, een apotheek, horeca, kinderopvang, Kasteel Edelhof, parochiezaal 't Kabotske en een aantal kleinhandelszaken.

- Ligging: Perronstraat 1A, 3740 Munsterbilzen
- Kadastrale info: Munsterbilzen AFD 3; Sectie A; Nr. 538C

- Vloeroppervlakte kerk (contour): 850 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof
- Pastorale eenheid: Heilige Familie Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdom: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.6.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: Kerkfabriek O.L.V.-Tenhemelopneming
- Parochie: O.L.V.-Tenhemelopneming Munsterbilzen
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.
 - De kerk is deel van de aanduiding als beschermd monument: Abdij van Munsterbilzen: parochiekerk, sinds 9 juli 2003.
 - De kerk is deel van de aanduiding als beschermde archeologische site: Abdijsite van Munsterbilzen, sinds 18 januari 2016.

- Het orgel is sinds 22 juni 2004 beschermd als monument.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopneming

3.6.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

De zijbeuken zijn even breed als de middenbeuk. Het gaat hier dus om een hallenkerk. De organisatie van het gebouw is georiënteerd in één richting: de middenbeuk richting altaar, de zijbeuken richting de zijaltaren.

De hoofdingang bevindt zich centraal in de voorgevel. Aan de linkerzijde hebben zowel de winterkapel als de sacristie een aparte zijingang. Achteraan aan de rechterzijde is er nog aan externe toegang vanuit de tweede sacristie, welke via de ziekenhuissite te bereiken is. De toren staat decentraal rechtsachteraan de kerk. De kelderruimte is toegankelijk vanuit de overdekte koer tussen de winterkapel en de tweede sacristie, achter het koor.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. Tussen de zij- en middenbeuken staan kolommen, die de kerk in 3 zones opdelen. De kolommen beperken de flexibiliteit van de ruimte. Er is geen dwarsbeuk. De grote raampartijen laten veel licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

Er wordt gestookt op gas. De luchtverwarmingsketel is recent vernieuwd. Er is een aparte gasketel met radiatoren voor de nevenlokalen. Momenteel liggen er plannen om isolatie te plaatsen en zonnepanelen te installeren.

Aan de schouw aan de achterzijde is een scheur die hersteld dient te worden.

3.6.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De huidige neogotische kerk, gebouwd in 1851, vervangt een ouder romaans gebouw en is in verschillende fases uitgebreid, met vergrotingen in 1910, toevoeging van zijbeuken in 1921-22 en zijkoeren in 1951. De vijfbeukige zaalkerk bestaat uit zes traveeën en een koor met een driezijdige sluiting. De gotische toren, daterend uit 1565-1567, is een markant overblijfsel van de oudere kerk en bevindt zich rechts van het koor. Het bakstenen gebouw is rijkelijk afgewerkt met mergelsteen, wat vooral zichtbaar is in de gotische toren, versierd met een drielobfries en beeldhouwwerken van Onze-Lieve-Vrouw met engelen. De voorgevel van de kerk bevat spitsboogvensters met neogotisch maaswerk en steunberen met pinakels. De zijbeuken zijn in een soberder stijl uitgevoerd, maar bevatten eveneens spitsboogvensters in mergelstenen omlijstingen. Het bepleisterd interieur, oorspronkelijk beschilderd, wordt gekenmerkt door spitsboogarcaden op zuilen en kruisribgewelven op consoles. Het straalgewelf boven het koor is een fraai neogotisch karakteriserend element.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Schilderij op doek met voorstelling van de Kruisafneming, door Deodatus van der Mont (1623)
- Schilderij op doek met voorstelling van de Opdracht van Maria, door Legatz (circa 1659)
- Schilderij op doek met voorstelling van de Aanbedding der Herders, door Legatz (circa 1659)
- Schilderij op doek met voorstelling van de Aanbedding der Drie Wijzen (begin 18de eeuw)

- Schilderij op doek met voorstelling van de Bewening (begin 18de eeuw)
 - Schilderij op doek met voorstelling van de Ontmoeting van Maria en Elisabeth (18de eeuw)
 - Beeld van Engel, school van Delcour, geschilderd hout (tweede kwart 17de eeuw)
 - Calvariegroep, gepolychromeerd hout (eind 15de eeuw)
 - Beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind, gepolychromeerd hout (eind 15de eeuw)
 - Beeld van Sint-Amor, geschilderd hout (17de eeuw)
 - Twee beelden van een geknielde engel, geschilderd hout, sacristie (begin 18de eeuw)
 - Beeld van Sint-Antonius van Padua, geschilderd hout (18de eeuw)
 - Beeld van Sint-Jozef met Kind, geschilderd hout (18de eeuw)
 - Beeld van Sint-Antonius Abt, gepolychromeerd hout (19de eeuw)
 - Geklede processiemadonna (buste), kapel (18de eeuw ?)
 - Neogotisch hoofdaltaar, eik, gedeeltelijk gepolychromeerd (midden 19de eeuw)
 - Neogotische zijaltaren, eik (tweede helft 19de eeuw)
 - Twee neogotische biechtstoelen, eik (19de eeuw) met onderdelen uit tweede helft 17de eeuw en 18de eeuw
 - Eiken sacristiekast (midden 18de eeuw)
 - Koorgestoelte, eik (eerste helft 18de eeuw)
 - Hardstenen doopvont, romaans (11de eeuw)
 - Grafsteen van pastoor Gerard Wijlen (+1542)
 - Grafsteen van Anna van Merode (+1566)
- Exterieur: hardstenen grafkruis van Maria Mertlach (+1616).

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopneming

3.6.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 98
 - Reguliere misvieringen: 74
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 16
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 8
- Andere activiteiten: 94

Dit komt neer op zo'n 192 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 384 uur 'open' voor het grote publiek. Bovendien is de kerk het hele jaar door, na reservatie, te bezoeken met een gids, zowel overdag als bij nachtval met zaklantaarn.

3.7. O.L.V.-GEBORTEKERK RIJKHOVEN

3.7.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

De O.L.V.-Geboortekerk van Rijkhoven ligt in Alden Biesen, een voormalig landcommanderij van de Duitse Orde en een van de grootste kasteeldomeinen in de regio. Het domein ligt in het hart van haspengouw, omgeven door uitgestrekte bossen, weilanden en vijvers, en bevindt zich dicht bij de grens met Nederland en Duitsland, wat het in het verleden een strategische locatie gaf. Dankzij zijn centrale ligging in Europa speelde Alden Biesen een belangrijke rol in de orde's bestuurlijke netwerk. De nabijheid van belangrijke steden zoals Hasselt, Tongeren en Maastricht maakt het tegenwoordig een aantrekkelijke toeristische bestemming. De kerk, die deel uitmaakt van het buitenhof en ligt aan de noordzijde van de westvleugel, met een galerij en hospitaal aan de zuidzijde, ligt dus op een zichtlocatie. Met jaarlijks zo'n 200 000 bezoekers is Alden Biesen een toeristische hotspot. Er is een ruime parkeergelegenheid in de buurt en de bushalte van de flexbus ligt vlakbij.

Bron: vrtnws.be 2024: Alden Biesen blikt terug op succesvol jaar

- Ligging: Kasteelstraat 6 - 8, 3740 Rijkhoven
- Kadastrale info: Rijkhoven AFD 12; Sectie A; Nr. 408C
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 450 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof.
- Pastorale eenheid: Heilige Familie Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdom: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.7.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

De advieskaart van de watertoets 2023 duidt het perceel aan als mogelijk overstromingsgevoelig.

- Eigenaar: Vlaamse Overheid
- Parochie: O.L.V.-Geboorte Rijkhoven
- Erfgoedwaarden:

- Het gebouwencomplex oude commanderie Alden Biesen kerk is sinds 15 september 1942 beschermd als monument.
- De bescherming is uitgebreid tot de omgeving van het gebouwenbestand, bepaald door grachten, dreven, voor- en binnenpleinen, de tuinen van de landcommandeur en de oranjerietuin, het Engels park en Winterbergbos en de Hertenberg met boomgaard, op 15 juli 1996.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Landcommanderie Alden Biesen: tuinen, voorpleinen, park en omgeving

3.7.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

De O.L.V.-Geboortekerk is een zaalkerk. Doordat er geen zijbeuken zijn, staan er ook geen kolommen in het gebouw die het zicht belemmeren. Het is een open ruimte.

De toren staat decentraal rechts vooraan de kerk. De hoofdtoegang is links achteraan de kerk, tussen de kerk en het hospitaal in. De sacristie heeft een aparte externe toegang in de zijgevel. De organisatie van het gebouw is georiënteerd richting altaar.

De toren heeft bruikbare verdiepingvloeren.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. De dakconstructie is mooi gedetailleerd en toegankelijk via loopbruggen. De grote raampartijen en de lichtbeuk laten veel licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

Er wordt verwarmd op gas. De kerk is niet geïsoleerd.

3.7.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De kapel, waarvan de bouw begon in 1631 onder landcommandeur Edmond Huyn van Amsterrade en werd voltooid onder zijn opvolger Godfried Huyn van Geleen in 1638, vormt een vroeg-barokke zaalkerk en is sinds 1870 de parochiekerk van Rijkhoven. Het bakstenen gebouw heeft een wolfsdak en staat op een kalkstenen plint, met traveeën die worden gemarkeerd door steunberen die fungeren als pilasters. De gevels worden verlevendigd door spitsboogvensters in een mergelstenen omlijsting, voorzien van geprofileerde druiplijsten en decoratieve medaillons boven elk venster. De noordgevel, met een sierlijke krulgevel, is rijk versierd met een nis, beeldhouwwerk en inscripties uit 1637. De kapel heeft twee ingangen, één voor de landcommandeur, met een kalkstenen omlijsting en wapenschild. Het bepleisterde interieur wordt overspannen door kruisribgewelven met mergelstenen ribben, steunend op pilasters met kapitelen, die de barokke grandeur van de kapel versterken.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Schilderij met voorstelling van Christus en de Wenende Vrouwen
- Schilderij met voorstelling van de Piëta met Sint-Franciscus en Sint-Elisabeth van Hongarije, en schilderij met voorstelling van Sint-Michael en Sint-Joris, voormalige altaarstukken der zijaltaren, beide toegeschreven aan Casper de Crayer (eerste helft 17de eeuw)
- Beeld van Sint-Blasius, gepolychromeerd hout, rechterzijaltaar (tweede kwart 17de eeuw)

- Beeld van de Verrezen Christus, eik; beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind in stralenkrans, gepolychromeerd hout, linkerzijaltaar (begin XIV)
- Triomfkruis boven de scheiboog, gepolychromeerd hout
- Hoofdaltaar, beschilderd hout, barok, door Leonard en Gilis de Froidmont van Luik (1638-1640)
- Altaarstuk met schilderij van Gerard Douffet, Luik, voorstellend de Geboorte van Christus (1641)
- Huidig altaar, bestaande uit vier panelen met hoofden van de Evangelisten
- Koorbanken, eik (eerste helft 18de eeuw)
- Koorstoel van de landcommandeur (tweede helft 17de eeuw)
- Twee biechtstoelen, eik (circa 1650)
- Doopvont, marmer, met wapenschild van landcommandeur Godfried Huijn van Geleen en datering 1651
- Grafsteen van Edmond von Wörth (1292), kalksteen en witte marmer, vroeg-gotisch; grafsteen van de landcommandeurs Edmond Huyn van Amstenrade (+ 1634) en Godfried Huijn van Geleen (+ 1657)
- Grafsteen van Caspar von Schenck van Nidecken tot Hellenraedt en Brempt, commandeur van Siersdorf (1668)
- Grafsteen van de familie Cox (1676-1734)
- Gedenksteen voor Edmond Otto van Rochau, door middel van een chronogram gedateerd 1680
- Stichtingssteen (1638)

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Landcommanderij Alden Biesen en rentmeesterwoning

3.7.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 4
 - Reguliere misvieringen: 4
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): niet gespecificeerd
 - Andere vieringen (dopen, communies...): niet gespecificeerd
- Andere activiteiten: niet gespecificeerd

Er zijn weinig reguliere erediensten in de kerk van Rijkhoven. De kerk wordt wel vaak gebruikt voor andere vieringen, zoals huwelijken. Op het moment van opmaak van dit rapport zijn er al 10 huwelijken geboekt voor het volgende jaar. Bovendien is de kerk op vrije momenten te bezoeken als onderdeel van de landcommanderij van Alden Biesen.

3.8. SINT-URSULAKERK EIGENBILZEN

3.8.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

De Sint-Ursulakerk ligt aan de invalsweg die vanaf de N2 door Mopertingen en Eigenbilzen loopt. Door zijn prominente ligging aan de straat en het Eigenbilzerplein, kunnen we hier spreken van een zichtlocatie. Er is voldoende parkeergelegenheid in de directe omgeving en de bushalte (vaste buslijn) ligt aan de hoofdweg (achterkant van de kerk). In de directe omgeving van de kerk ligt er het oude kerkhof dat nu een groen park is met enkele graven, horecagelegenheden, een klein pleintje, verschillende zalen en het lokaal van de KSA. Het toegangspad vanaf de kleine parking aan het Eigenbilzerplein komt uit op de zijkant van de kerk. Oorspronkelijk ging de hoofdweg langs de hoofdingang van de kerk, maar door historische ontwikkelingen is de situatie veranderd.

- Ligging: Eigenbilzerplein 3, 3740 Eigenbilzen
- Kadastrale info: Eigenbilzen AFD 6; Sectie C; Nrs. 527C, 529F
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 1050 m²
- Kerkhof: Enkele graven rondom kerk.
- Pastorale eenheid: Sint-Helena Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdome: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.8.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Ursula Eigenbilzen
- Parochie: Sint-Ursula Eigenbilzen
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.
 - Het orgel is sinds 15 december 2003 beschermd als monument.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Ursula

3.8.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Ursulakerk is een kruisbasiliek. De zijbeuken zijn lager dan de hoofdbeuk, waardoor er een lichtbeuk ontstaat. Het transept heeft dezelfde hoogte als de middenbeuk.

De toren staat centraal voor de kerk. De hoofdtoegang is door de toren. Er zijn twee kelderruimtes, één onder het vernieuwde vergadergedeelte links van het koor (bereikbaar via een interne trap), en één onder de sacristie rechts van het koor (bereikbaar vanaf de straat via een externe toegang). Boven het vergaderlokaal is er een beperkte zolder (bereikbaar via een vaste trap) voor stockage. De sacristie is ook vanaf de straat bereikbaar via een externe toegang. De middenbeuk is georiënteerd in één richting: richting het altaar. De dwarsarmen van het transept zijn op het vooraltaar georiënteerd. De zijbeuken zijn georiënteerd richting de zijaltaren, maar worden doorkruist door de dwarsarmen van het transept.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. Tussen de zij- en middenbeuken staan kolommen, die de kerk in 3 zones opdelen. De kolommen beperken de flexibiliteit van de ruimte. De grote raampartijen en de lichtbeuk laten veel licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

De gewelven zijn geïsoleerd met 12cm brandwerende PUR. Er is een recente centrale verwarmingsinstallatie met gascondensatieketel (ca. 2019) met warmteterugwinning. Aan de hoofdingang zijn automatische glazen schuifdeuren geplaatst, waardoor tocht beperkt wordt.

De restauratie van het dak wordt gepland.

3.8.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De neogotische kruisbasiliek, gebouwd tussen 1908 en 1910 door de Tongerse architect M. Christiaens, is een imposant bouwwerk dat aansluit op een gotische toren uit de 13de-14de eeuw, welke na 1910 met twee geledingen werd verhoogd. Het kerkgebouw heeft een driebeukig schip van zes traveeën, een transept en een koor met driezijdige sluiting. De mergelstenen toren heeft een neoclassicistisch portaal en bevat zowel oorspronkelijke gotische elementen als latere toevoegingen uit de 20ste eeuw. Het interieur is bepleisterd en voorzien van stergewelven die rusten op bakstenen colonnetten. De scheibogen tussen het schip en de zijbeuken zijn spitsboogvormig en uitgevoerd in baksteen en geglaazuurde baksteen, ondersteund door hardstenen zuilen met bladkapitelen. Aan de zuidzijde van de kerk ligt een kerkhof dat niet meer in gebruik is, met enkele oude grafmonumenten en een karakteristieke beuk. Het kerkhof wordt gestructureerd door ligusterhagen en taxusbomen. Verder zijn er elementen zoals een Lourdesgrot en een monumentale toegangspoort met een beeld van Christus-Koning, gebouwd in 1932, hoewel het oorspronkelijke poorthek verdwenen is.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Calvariekruis boven de kruising.
- Communiebank, eik (midden 19de eeuw)
- Preekstoel, eik, voetstuk uit de eerste helft van de 19de eeuw, panelen uit eind 17de- begin 18de eeuw
- Twee biechtstoelen, eik, Lodewijk XVI (eind 18de eeuw)

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Ursula

3.8.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 81
 - Reguliere misvieringen: 52
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 14
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 15
- Andere activiteiten: 4

Dit komt neer op zo'n 85 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 170 uur 'open' voor het grote publiek.

3.9. SINT-ADRIANUSKERK HOELBEEK

3.9.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

Hoelbeek is een klein lintdorp in het oostelijk deel van Bilzen. De Sint-Adrianuskerk ligt naast de doorgaande weg, in het midden van het dorp. Voor de kerk ligt een klein dorpsplein, bestaande uit een tiental parkeerplaatsen. In de directe omgeving ligt een ontmoetingscentrum met café en een instappunt voor een wandelroute. Achter de kerk ligt een kerkhof. In de ruimere omgeving ligt het Domeinbos Groenendaal met de burchtrüine Jonckholt. Hoelbeek kent bovendien een levendig verenigingsleven.

- Ligging: Hoelbeekstraat 81, Hoelbeek
- Kadastrale info: Hoelbeek AFD 5; Sectie B; Nr. 316M, 316N
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 375 m²
- Kerkhof: Kerkhof achter de kerk
- Pastorale eenheid: Sint-Helena Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdom: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.9.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: Stad Bilzen
- Inboedel is eigendom van de kerkfabriek van Waltwilder
- Parochie: Sint-Adrianus Hoelbeek
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Adrianuskerk met kerkhof

3.9.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

Het betreft een kleine zaalkerk. Er zijn dus geen zijbeuken, geen kolommen die in het zicht staan: er is een open grondplan.

De kleine klokkentoren ligt decentraal, links vooraan het gebouw. Een vaste trap in de toren biedt toegang tot de verdieping boven de inkomzone. Een verdieping hoger zijn de klokken en de gewelven ook te bereiken.

Het gebouw is volledig richting het altaar gericht. Aan weerszijden van het altaar is er een deur richting een sacristie. Beide sacristieën hebben ook een aparte externe toegang.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren en steunberen met zichtbare aanzet. Door middel van stalen spanten overspant de dakconstructie de volledige breedte van de kerk, waardoor de kerk een open zaal is. De talrijke raampartijen laten veel licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

Er wordt verwarmd met mazout.

Het plafond is niet geïsoleerd. Dit is op een eenvoudige manier wel te realiseren.

3.9.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De neoromaanse zaalkerk, gebouwd in 1926, heeft een interieur uit 1969, nadat een brand het oorspronkelijke interieur verwoestte. De kerk heeft zes traveeën en een toren aan de noordzijde in de eerste travee. Het bakstenen gebouw met zadeldak en ongelede toren bevat rondboogvensters en een rechthoekig portaal in een hardstenen omlijsting, ingesloten in een bakstenen rondboog.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Adrianuskerk met kerkhof

3.9.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 6
 - Reguliere misvieringen: 1
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 3
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 2
- Andere activiteiten: 1

Dit komt neer op zo'n 7 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 14 uur 'open' voor het grote publiek.

3.10. SINT-REMIGIUSKERK WALTWILDER

3.10.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

Waltwilder is een deelgemeente ten oosten van Bilzen-centrum. De kerk ligt centraal in het dorp. Door het niveauverschil van de straat, ligt ze op een heuvel. Hierdoor is de kerk vanaf de voorzijde enkel via trappen toegankelijk. Vanaf de achterzijde van de kerk loopt een helling tot aan de hoofdingang. Naast de kerk ligt een groot kerkhof, waar nog begraven wordt. Aangrenzend ligt zaal des Wouds, een oude parochiezaal. Er is een beperkte parking naastgelegen. Een straat verder, om de hoek achter de pastorie, ligt de nieuwe multifunctionele zaal Ter Willer. De kerk ligt niet aan een hoofdweg.

- Ligging: Kerktorenstraat 1A, 3740 Waltwilder
- Kadastrale info: Waltwilder AFD 4; Sectie A; Nrs. 497C, 498B
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 630 m²
- Kerkhof: Groot kerkhof naast kerk.
- Pastorale eenheid: Sint-Helena Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdom: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.10.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: Stad Bilzen
- Parochie: Sint-Remigius Waltwilder
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.
 - Het orgel is sinds 22 juni 2004 beschermd als monument.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Remigius en kerkhof

3.10.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Remigiuskerk is een kruisbasiliek. De zijbeuken en het transept zijn lager dan de hoofdbeuk. In de dwarsbeuken zijn er verdiepingsvloeren geplaatst, die via vaste trappen te bereiken zijn.

De toren staat centraal vooraan de kerk. De hoofdtoegang is door de toren. Er zijn verder geen externe toegangen. De toren is via een vaste trap toegankelijk. De kapconstructie is uitgerust met een loopbrug.

De middenbeuk is georiënteerd richting altaar, de zijbeuken komen uit op de dwarsbeuken.

De sacristie ligt achteraan de kerk, rondom het koor. Onder de sacristie is een kelderruimte.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. Tussen de zij- en middenbeuken staan kolommen, die de kerk in 3 zones opdelen. De kolommen beperken de flexibiliteit van de ruimte. Het plafond is opgebouwd door middel van een eigenaardige gewelfconstructie. De grote raampartijen laten veel licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

De kerk is niet geïsoleerd.

Het gebouw heeft te maken met vochtschade bij de bouwknopen. Dit moet aangepakt worden om structurele schade te vermijden. Er zijn significante scheuren ten gevolge van de zetting van de toren. De keermuur is gerestaureerd, dus de scheuren kunnen hersteld worden.

3.10.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De neoclassicistische Sint-Remigiuskerk is gebouwd in 1862. De pseudobasilica heeft een verhoogde toren uit circa 1910 naar ontwerp van H. Martens. Na zware beschadigingen in 1940 werd de kerk nog tijdens de oorlog hersteld. Het bakstenen gebouw heeft een driebeukig schip, een westelijke toren, een transept en een koor met halfronde sluiting. De kerk ligt hoger dan de straat, en de keermuur, met natuurstenen spaarbogen en bakstenen bovenbouw, werd gerestaureerd in 2018. Het interieur is bepleisterd, met rondboogscheibogen en tongewelf. Op het kerkhof bevinden zich historische grafkruisen. Een Lourdeskapel, tegen het koor gebouwd, bevat een Mariabeeld in een grot van rotsblokken.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind, gepolychromeerd hout (eind 17de eeuw)
- Calvariekruis, exterieur, gepolychromeerd hout (midden 19de eeuw)
- Hoofdaltaar met altaarstuk, Boodschap aan Maria (circa 1862)
- Tabernakel (17de eeuw)
- Zijaltaar (midden 19de eeuw)
- Eiken biechtstoelen (midden 19de eeuw)
- Preekstoel, eik (midden 19de eeuw)

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Remigius en kerkhof

3.10.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 17

- Reguliere misvieringen: 5
- Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 7
- Andere vieringen (dopen, communies...): 5
- Andere activiteiten: 1

Dit komt neer op zo'n 18 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 36 uur 'open' voor het grote publiek.

3.11. SINT-CATHARINAKERK MOPERTINGEN

3.11.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

De Sint-Catharinakerk ligt in het dorp Mopertingen, qua oppervlakte de kleinste deelgemeente van de stad Bilzen. De kerk ligt niet naast een hoofdweg of invalsweg, en dus niet op een zichtlocatie. In de directe omgeving zijn er enkele functies geclusterd. Achter de kerk ligt het kerkhof, naast de kerk bevindt zich de parochiezaal en een café, aan de overkant van de straat liggen de basisschool en de pastorie. Er is een ruime parking bij de zaal en kerk. In de ruimere omgeving is zijn er enkele verenigingen en horeca te vinden. De dichtstbijzijnde bushalte ligt om ongeveer 250m wandelafstand.

- Ligging: Sint-Catharinasraat 9A, 3740 Mopertingen
- Kadastrale info: Mopertingen AFD 7; Sectie A; Nrs. 145B
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 630 m²
- Kerkhof: Kerkhof achter de kerk.
- Pastorale eenheid: Sint-Helena Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdome: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.11.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Catharina Mopertingen
- Parochie: Sint-Catharina Mopertingen
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Catharina met kerkhof

3.11.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Catharinakerk is een basilica. De zijbeuken zijn lager dan de hoofdbeuk, waardoor er een lichtbeuk ontstaat.

De toren staat decentraal links vooraan de kerk. De hoofdtoegang is centraal in de voorgevel. Er is een helling voor rolstoeltoegankelijkheid. De sacristie heeft een aparte externe toegang in de zijgevel. De organisatie van het gebouw is georiënteerd in één richting: de middenbeuk richting altaar, de zijbeuken richting de zijaltaren.

Het oksaal is toegankelijk via een vaste trap in de toren. Vanaf de eerste verdieping zijn de klokken en de ruimte boven de gewelven te bereiken via een ladder.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. Tussen de zij- en middenbeuken staan kolommen, die de kerk in 3 zones opdelen. De kolommen beperken de flexibiliteit van de ruimte. De grote raampartijen en de lichtbeuk laten veel licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

Het plafond van de Sint-Catharinakerk is geïsoleerd. Er wordt verwarmd met stookolie.

De automatische blusinstallatie in het verwarmingslokaal is over datum.

3.11.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De huidige kerk, gebouwd in 1900 naar een ontwerp van H. Martens, vervangt de oorspronkelijke neoclassicistische kerk, waarvan alleen de toren uit de 19e eeuw nog rest. De nieuwe neoromaanse kruisbasiliek heeft een driebeukig schip, een transept en een koor met absidiale zijkoeren. De bakstenen toren van drie geledingen, met mergelstenen details en een ingesnoerde naaldspits, domineert de voorgevel. Het interieur, bepleisterd en deels beschilderd, bevat rondboogscheibogen op zuilen met bladkapitelen. Het schip wordt overdekt door een beschilderde houten zoldering, terwijl het koor een kruisribgewelf heeft en de zijkoeren een halve koepel van gele natuursteen. De kerk combineert neoromaanse architectuur met enkele oorspronkelijke elementen.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Beeld van Sint-Barbara, gepolychromeerd hout (eind 16de eeuw)
- Beeld van Christus aan het kruis, hout (eerste helft 19de eeuw)
- Calvarie, gepolychromeerd hout (begin 20ste eeuw ?)
- Hoofdaltaar, neoromaans, witte steen (1902)
- Voormalige communiebank, thans altaar (vierde kwart 18de eeuw)
- Preekstoel, witte steen (begin 20ste eeuw)
- Twee neogotische biechtstoelen

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Catharina met kerkhof

3.11.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 334
 - Reguliere misvieringen: 316
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 10

- Andere vieringen (dopen, communies...): 8
- Andere activiteiten: Niet gespecificeerd: meerdere per jaar

Dit komt neer op zo'n 340 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 680 uur 'open' voor het grote publiek.

3.12. SINT-MARTINUSKERK MARTENSLINDE

3.12.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

De Sint-Martinuskerk ligt aan Martenslindestraat, de dorpsstraat parallel lopend met de weg die Bilzen centrum met Riemst verbindt (N745). De kerk is zichtbaar vanaf beide doorgaande wegen. Tegenover de kerk ligt een ruime parking. De pastorie bevindt zich tussen de kerk en Zaal de Linde. Achter de kerk ligt een groot kerkhof, waar nog begraven wordt. De rest van de directe omgeving wordt gedomineerd door woningen, vooral in open bebouwing, en in mindere mate halfopen bebouwing. De dichtstbijzijnde bushalte met een vaste verbinding ligt op 350m. Er is ook een bushalte aan de kerk die bereikbaar is met de flexbus.

- Ligging: Martenslindestraat 35, 3740 Martenslinde
- Kadastrale info: Martenslinde AFD 13; Sectie A; Nrs. 353E, 350P
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 380 m²
- Kerkhof: Kerkhof achter en naast de kerk, graven onder de kerkvloer.
- Pastorale eenheid: Sint-Helena Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdom: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.12.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: Stad Bilzen
- Parochie: Sint-Martinus Martenslinde
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.
 - Het koor is sinds 16 april 1999 beschermd als monument.
 - Het orgel is sinds 22 juni 2004 beschermd als monument.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Martinus met kerkhof

3.12.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Martinus is een basilica zonder transept.

De toren staat decentraal rechts vooraan de kerk. De hoofdtoegang is centraal in de voorgevel, enkel te bereiken via trappen. Rechts van het koor bevindt zich de sacristie. Deze heeft ook een aparte externe toegang in de achtergevel. De organisatie van het gebouw is georiënteerd in één richting: de middenbeuk richting altaar, de zijbeuken richting de zijaltaren.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. Tussen de zij- en middenbeuken staan kolommen, die de kerk in 3 zones opdelen. De scheiding tussen deze zones is relatief subtiel, omdat de kolommen redelijk smal zijn. De kolommen beperken wel de flexibiliteit van de ruimte.

De daken van de zijbeuken staan dwars op de hoofdbeuk, hierdoor zijn er zakgoten. De grote raampartijen en laten veel licht binnen, maar door de hoge aanzet en het gebruik van (licht) gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

Er wordt verwarmd met stookolie.

De zakgoten moeten gecontroleerd worden om vochtschade te stoppen en in de toekomst te vermijden. Er zijn scheuren ten gevolge van differentiële zetting aan de toren. De toegankelijkheid van de toren moet verbeterd worden.

3.12.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De neogotische kerk, ontworpen door architect M. Christiaens, verving een oudere kerk waarvan alleen het gotische koor uit circa 1400 behouden bleef. De bouw vond plaats in twee fasen: de toren en sacristie werden gebouwd in 1892-1893, gevolgd door het schip in 1935. Het gebouw heeft een driebeukig schip van vier traveeën, met de toren aan de zuidelijke zijde en een koor met een driezijdige sluiting. De bakstenen constructie rust op een breukstenen plint en wordt geaccentueerd door hardstenen lijsten en gele natuursteen voor het maaswerk. De toren, met drie geledingen en een ingesnoerde naaldspits, bevat spitsboogvensters en galmgaten. Het interieur is bepleisterd, met een spitsboogarcade op bundelpijlers en houten spitstongewelven. Van de oorspronkelijke neogotische beschildering bleef een Verrijzenistaferaal bewaard. De kerk combineert middeleeuwse gotische elementen met neogotische architectuur.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Kruisweg, achterglasschildering (eerste helft 19de eeuw?)
- Beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind, steen (15de eeuw)
- Beeld van Sint-Martinus met bedelaar, gepolychromeerd hout (17de eeuw ?)
- Calvariekruis in de scheiboog
- Witgeschilderde beelden van Sint-Lucas, Sint-Antonius van Padua, Sint-Rochus, Sint-Barbara, Johannes de Doper
- Neogotische hoofd- en zijaltaren, gepolychromeerd hout (circa 1896)
- Voormalige communiebank, hergebruikt als altaar en sokkels, eik met vergulde details, Lodewijk XVI (vierde kwart 18de eeuw)
- Neogotische biechtstoel (eind 19de eeuw)
- Hardstenen wijwatervat op sokkel

Op het kerkhof:

- Hardstenen grafsteen van Anna Lemmens (+ 1745), geplaatst door haar broer pastoor Franciscus Lemmens (+ 1769)
- Hardstenen grafsteen van pastoor Jacob Nulens (+ 1669)

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Martinus met kerkhof

3.12.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 12
 - Reguliere misvieringen: 4
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 2
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 6
- Andere activiteiten: Niet gespecificeerd: meerdere per jaar

Dit komt neer op zo'n 20 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 40 uur 'open' voor het grote publiek.

3.13. SINT-ALDEGONDISKERK KLEINE-SPOUWEN

3.13.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

De Sint-Aldegondiskerk ligt op een heuvel in Kleine-Spouwen. Kleine-Spouwen is een klein dorp in het zuiden van Bilzen en ligt niet aan een hoofdweg. Er lopen enkele invalswegen naar en door het dorp. Vlak naast de kerk ligt er een parking. De toegang tot aan de kerk is met een helling, omwille van de ligging op de heuvel. Hierdoor is de bereikbaarheid voor de hulpdiensten ook beperkt. Er loopt geen vaste buslijn langs de kerk. De bushalte is wel te bereiken met een flexbus.

Naast en achter de kerk ligt een kerkhof, waar nog begraven wordt. Ook direct naast de kerk zijn er enkele graven, oud en nieuw, waar de toegang langs loopt.

Aan de overzijde van de straat ligt het cultureel centrum 'Sint-Amandus'. Verder is er een rechtstreekse link met het landschap.

- Ligging: Sint-Aldegondisstraat 3, 3740 Kleine-Spouwen
- Kadastrale info: Kleine-Spouwen AFD 10; Sectie B; Nrs. 349D, 350C
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 480 m²
- Kerkhof: Kerkhof naast en achter kerk.
- Pastorale eenheid: Sint-Helena Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdome: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.13.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Aldegondis Kleine-Spouwen
- Parochie: Sint-Aldegondis Kleine-Spouwen
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.
 - De toren is sinds 8 maart 1999 beschermd als monument.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Aldegondis met kerkhof

3.13.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Aldegondiskerk is een kruisbasiliek. De zijbeuken zijn lager dan de hoofdbeuk. Het transept heeft dezelfde hoogte als de middenbeuk.

De toren staat centraal vooraan de kerk. De vroegere hoofdtoegang door de toren is niet meer in gebruik. De hoofdingang bevindt zich nu aan de zijkant, in een aangebouwd portaal rechts van de toren. Achteraan de kerk is er in de zijgevel nog een externe toegang tot een bijlokaal, rechts van het koor. De sacristie bevindt zich links van het koor en heeft geen directe externe toegang. Vanuit de sacristie is via een luik de kelderruimte toegankelijk met een vaste betonnen trap. De kelderruimte heeft ook een externe deur die ongeveer op straatniveau uitkomt. De organisatie van het gebouw is geïntendeerd in één richting: de middenbeuk richting altaar, de zijbeuken richting de zijaltaren.

Het oksaal is toegankelijk via een betonnen spiltrap. Vanaf de eerste verdieping zijn de toren en de kapconstructie verder te bereiken via ladders.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. Tussen de zij- en middenbeuken staan kolommen, die de kerk in 3 zones opdelen. De kolommen beperken de flexibiliteit van de ruimte. De grote tussenmaat van de kolommen geeft de kerk wel een vrij open gevoel.

De raampartijen zijn eerder klein en smal, waardoor er relatief weinig daglicht binnenvalt. De hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood zorgt ervoor dat er geen zicht naar buiten is.

Duurzaamheid en dringende werken

Er is een verzakking van de heuvel. Hierdoor zijn er significante barsten in de constructie op te merken, voornamelijk aan de linkerzijde. Dit is zowel te zien in de gewelven, de muren, kolommen als in de vloer. De instandhouding van het gebouw vergt een dringende ingreep.

3.13.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De moderne kerk, gebouwd rond 1960, vervangt een oudere kerk die in 1896 werd vergroot door architect M. Christiaens. De kerk sluit aan bij de gotische toren uit de 14e eeuw. Het gebouw heeft een driebeukig schip van twee traveeën met een ingebouwde westelijke toren, een transept en een koor met een rechte travee en vlakke sluiting. De bakstenen constructie is afgewerkt met mergelsteen voor de hoekbanden en rondboogvensters. De gotische toren heeft drie geledingen, geaccentueerd door waterlijsten, en een spitsboogvormig galmgat aan elke zijde. Binnenin zijn de beuken gescheiden door rondboogarcaden op hardstenen zuilen, met bakstenen kruisribgewelven. Deze kerk is een combinatie van modernistische bouw en historische gotische elementen.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Beeld van Sint-Amandus, gepolychromeerd hout (16de eeuw)
- Beeld van Sint-Aldegondis, gepolychromeerd hout (17de eeuw)
- Beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind, gepolychromeerd hout (18de eeuw)

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Aldegondis met kerkhof

3.13.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 15
 - Reguliere misvieringen: 7
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 5
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 3
- Andere activiteiten: 2

Dit komt neer op zo'n 17 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 34 uur 'open' voor het grote publiek.

3.14. SINT-LAMBERTUSKERK GROTE-SPOUWEN

3.14.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

De Sint-Lambertuskerk ligt aan de Pastorijsstraat, de dorpsstraat van Grote-Spouwen. Grote-Spouwen is een klein dorp in het zuiden van Bilzen en ligt niet aan een hoofdweg. Er lopen enkele invalswegen naar en door het dorp. Er is maar beperkte parking in de directe omgeving. De achterzijde van de kerk ligt aan de straat. Vanaf de straat is de kerk via een trap te bereiken, of via een achterpad verderop. Hierdoor is de bereikbaarheid voor de hulpdiensten ook beperkt. De bushalte ligt aan de vlakbij de kerk.

Naast en achter de kerk ligt een kerkhof.

In de directe omgeving ligt er een basisschool, zaal 'Onder Ons' en enkele kleinhandelszaken.

- Ligging: Pastorijsstraat 14, 3740 Grote-Spouwen
- Kadastrale info: Grote-Spouwen AFD 11; Sectie A; Nrs. 765B, 764C
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 510 m²
- Kerkhof: Kerkhof naast en achter kerk.
- Pastorale eenheid: Sint-Helena Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdom: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

3.14.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Lambertus Grote-Spouwen
- Parochie: Sint-Lambertus Grote-Spouwen
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.
 - Het orgel is sinds 22 juni 2004 beschermd als monument.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Lambertus met kerkhof

3.14.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Lambertuskerk is een basilica. De zijbeuken zijn lager dan de hoofdbeuk. Er is geen transept.

De toren staat decentraal links vooraan de kerk. De hoofdtoegang is door de toren. Zowel de winterkapel (links van het koor) als de sacristie (rechts van het koor) hebben een aparte externe toegang. Vanuit de sacristie is via een vaste trap de kelderruimte toegankelijk met een vaste betonnen trap. Ook via een vaste trap is de verdieping boven de sacristie te bereiken. De organisatie van het gebouw is georiënteerd in één richting: de middenbeuk richting altaar, de zijbeuken richting de zijaltaren.

Het oksaal is toegankelijk via een gietijzeren spiltrap. Vanaf de eerste verdieping zijn de toren en de kapconstructie verder te bereiken via ladders.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. De spanten hebben afgebogen delen om over het tongewelf te passen. In de zijbeuken zijn er verlaagde bogen tussen de kruisribgewelven. Tussen de zij- en middenbeuken staan kolommen, maar de grote tussenmaat van de kolommen geeft de kerk wel een vrij open gevoel. De kolommen beperken de flexibiliteit van de ruimte.

De grote raampartijen en het lichte interieur zorgen ervoor dat er veel daglicht in de kerk komt. De hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood zorgt ervoor dat er geen zicht naar buiten is.

Duurzaamheid en dringende werken

Er wordt verwarmd op stookolie. De kerk is niet geïsoleerd. Aan de hoofdingang is er wel een sas en een extra glazen deur geplaatst om tocht te verminderen.

3.14.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De huidige neoclassicistische zaalkerk, gebouwd in 1840 en vergroot in 1926, vervangt een classicistische kerk uit 1727, zoals blijkt uit een hergebruikte gevelsteen in de plint van de 15e-eeuwse mergelstenen toren. Deze oudere kerk werd in 1778 ingewijd. De kerk heeft een driebeukige opzet met drie traveeën, een ingebouwde westelijke toren en een koor met halfronde sluiting, geflankeerd door absidiale zijkoren en sacristieën. Het bakstenen schip heeft rondboogvensters, en het interieur is bepleisterd met klassieke zuilen en triglifienmotieven. De toren bevat een hergebruikte gevelsteen met het wapen van Theresa van Leefdael, abdis van Hocht, en fragmenten van een 18e-eeuws portaal. Op het kerkhof bevinden zich grafkruisen van pastoors en lokale families, daterend uit de 17e tot 19e eeuw.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Beeld van Christus aan het kruis, gepolychromeerd hout (16de eeuw)
- Beeld van Sint-Job, gepolychromeerd hout (16de eeuw)
- Beeld van Sint-Lambertus, gepolychromeerd hout (17de eeuw)
- Neoromaans altaar, witte steen en gepolychromeerd hout (begin 20ste eeuw)
- Twee biechtstoelen, régence/rococo, eik (derde kwart 18de eeuw)
- Doksaal met eikenhouten balustrade (18de eeuw)
- Orgelkast, eik (circa 1875)

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Lambertus met kerkhof

3.14.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 85
 - Reguliere misvieringen: 60
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 10
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 15
- Andere activiteiten: Niet gespecificeerd: meerdere per jaar

Dit komt neer op zo'n 90 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 180 uur 'open' voor het grote publiek.

3.15. SINT-PIETERKERK ROSMEER

3.15.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

De Sint-Pieterkerk ligt aan de Kerkstraat, de dorpsstraat van Rosmeer. Rosmeer is een klein dorp in het zuiden van Bilzen gelegen tussen Kleine- en Grote-Spouwen, Mopertingen, Hees en Vlijtingen. Het ligt niet aan een hoofdweg. Er lopen enkele invalswegen naar en door het dorp. Aan de overkant van de straat is een ruime parking. De kerk ligt op een hoger niveau dan de straat en de achterzijde van de kerk ligt aan de straat. De kerk is enkel hier via een trap te bereiken. Hierdoor is de bereikbaarheid voor de hulpdiensten ook beperkt. De bushalte ligt aan de vlakbij de kerk.

Naast en achter de kerk ligt een kerkhof.

In de directe omgeving ligt er een basisschool, zaal 'K.H. Eer en Deugd Rosmeer', horeca en enkele kleinhandelzaken.

Het naastliggende braakgelegen perceel is ook in eigendom van de stad Bilzen.

- Ligging: Kerkstraat 45, 3740 Rosmeer
- Kadastrale info: Rosmeer AFD 9; Sectie D; Nr. 43B
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 585 m²
- Kerkhof: Kerkhof naast en achter kerk.
- Pastorale eenheid: Sint-Helena Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdom: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.15.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' en 'agraris gebied' (klein deel van het kerkhof) volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: stad Bilzen
- Parochie: Sint-Pieter Rosmeer
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

- De toren is sinds 9 maart 1999 beschermd als monument.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Petrus met kerkhof

3.15.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

De Sint-Pieterkerk is een kruiskerk, een vorm van centraalbouw. De hoofdbeuk heeft ongeveer dezelfde maat als het transept.

De toren staat centraal vooraan de kerk, vanaf de straat gezien de achterkant. De hoofdtoegang ligt aan de zijkant, in het noorden. De sacristie (links van het koor) heeft een aparte externe toegang. Het gebouw heeft een centrale open ruimte, met 4 kwadranten in de hoeken.

Het oksaal is toegankelijk via een vaste houten trap. Vanaf de eerste verdieping zijn de toren en de kapconstructie verder te bereiken via een tweede vaste trap en vervolgens een ladder.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie is klassiek opgevat met dragende muren, balken en spanten. De gewelven en ribben zijn gemetseld, een deel van de ribben is gecementeerd. Er is vochtschade in de volledige plint.

De toegang van de zoldering is via een kleine opening door de toren, maar wel goed uitgerust met loopbruggen. In het schip heeft het dak een bebording onder de dakbedekking, in het transept zijn de leilatten direct op de kepers geplaatst.

De kolommen hebben een grote tussenmaat, waardoor de kerk een vrij open gevoel heeft. De kolommen beperken de flexibiliteit van de ruimte. Door de organisatie zijn er mogelijkheden in de 4 kwadranten, met behoud van de centrale open ruimte.

Twee grote moderne glas-in-lood ramen aan weerszijden en een roosvenster achter het altaar zorgen voor redelijke lichtinval. De hoge aanzet en het gebruik van gekleurd glas-in-lood zorgt ervoor dat er geen zicht naar buiten is.

Duurzaamheid en dringende werken

Er wordt verwarmd op stookolie. De kerk is niet geïsoleerd.

Er zijn onderhoudswerken aan de toren nodig. Na herstellingswerken van de goot is er afbrokkeling van de mergel ontstaan.

3.15.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De neogotische kruiskerk uit 1858, vergroot in 1934, combineert een vijfbeukig schip met een 14e-eeuwse toren in overgangsstijl, een overblijfsel van de oude kerk. De plattegrond toont een schip van twee traveeën met een portaal in de noordgevel, een voorstaande westelijke toren, een transept en een koor met vlakke sluiting, geflankeerd door zijkoren en sacristieën. De mergelstenen toren heeft drie geledingen onder een ingesnoerde naaldspits, met een later toegevoegd oculus en vroeggotisch maaswerk in de galmgaten. Het bakstenen schip en koor zijn voorzien van spitsboogvormige muuropeningen met neogotisch maaswerk. Het interieur is bepleisterd met bakstenen gewelven en

afgewerkt met gele natuursteen, met spitsongewelven boven de middenbeuk en een kruisribgewelf boven de kruising.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Schilderij op doek met voorstelling van Sint-Petrus Apostel (eerste helft 18de eeuw)
- Schilderij op doek met voorstelling van Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans (tweede helft 18de eeuw)
- Beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind, gepolychromeerd hout (14de eeuw)
- Beeld van Sint-Niklaas met kinderen, gepolychromeerd hout (15de eeuw)
- Beeld van Sint-Barbara, gepolychromeerd hout (16de eeuw)
- Beeld van Sint-Bertilia, buste, gepolychromeerd hout (16de eeuw)
- Beeld van Sint-Petrus Paus, gepolychromeerd hout (16de eeuw)
- Beeld van Sint-Rochus met engel, gepolychromeerd hout (eind 17de eeuw)
- Calvariekruis, gepolychromeerd hout (eerste helft 19de eeuw)
- Voormalige communiebank, thans altaar, eik (vierde kwart 18de eeuw)
- Doksaal in dezelfde stijl, eik (vierde kwart 18de eeuw)
- Credenstafel, eik (vierde kwart 18de eeuw)
- Vier sacrisiekasten, eik (twee uit midden 18de eeuw, twee uit het vierde kwart van de 18de eeuw)
- Hardstenen, gotische doopvont met maskers (begin 16de eeuw) op romaans voetstuk (12de eeuw)
- Hardstenen wijwatervat, gotisch (voetstuk: 14de eeuw; kuip: 16de eeuw)
- Grafsteen van de familie de la Brassinne, opgericht door pastoor Michael de la Brassinne, hardsteen (eind 17de eeuw)

Op het kerkhof:

- Grafkruis van Goerd Stevens (+ 1647) en zijn vrouw Cornelia Heckelers (+ 1656)
- Grafkruis van Jan Wynen (+ 1674), Stas Mertens (+ 1694) en Anna Wynen; grafkruis (midden 18de eeuw)

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Petrus met kerkhof

3.15.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 5
 - Reguliere misvieringen: 2
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 3
 - Andere vieringen (dopen, communies...): Niet gespecificeerd
- Andere activiteiten: 1

Dit komt neer op zo'n 6 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 12 uur 'open' voor het grote publiek.

3.16. SINT-QUINTINUSKERK HEES

3.16.1. CONTEXT + BEREIKBAARHEID

De Sint-Quintinuskerk ligt in de meest zuidoostelijke hoek van Bilzen, in Hees. De kerk is in 1966 gebouwd ter vervanging van de voormalige Sint-Quintinuskerk, die in verval was. In de oude kerk, die een straat verder ligt en deels beschermd is als monument, zijn in een herbestemming twee trekkershutten ondergebracht. De nieuwe kerk heeft geen opvallende architectuur, en wordt van buitenaf enkel door de moderne -losstaande- toren gekenmerkt als religieus gebouw. Het gebouw ligt niet op een zichtlocatie en er lopen geen grote wegen langs. Voor het gebouw is er een beperkte parking. De bushalte ligt op wandelafstand.

Aanpalend achter de kerk ligt de parochiezaal, die momenteel verbouwd wordt. De basisschool ligt een straat verder, maar is via een steeg vanaf de kerk snel te bereiken.

- Ligging: Heesstraat 3, 3740 Hees
- Kadastrale info: Hees AFD 8; Sectie B; Nr. 234L
- Vloeroppervlakte kerk (contour): 577 m²
- Kerkhof: Geen kerkhof.
- Pastorale eenheid: Sint-Helena Bilzen
- Dekenaat: Tongeren
- Bisdom: Hasselt

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.16.2. JURIDISCH – PLANOLOGISCH

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' en in 'woonuitbreidingsgebied' volgens het gewestplan Sint-Truiden - Tongeren van 5 april 1977.

- Eigenaar: Kerkfabriek O.L.V.-Maagd der Armen is eigenaar van de kerk, Stad Bilzen van de omliggende percelen.
- Parochie: Sint-Quintinus Hees
- Erfgoedwaarden:
 - De kerk is sinds 1 februari 2018 vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Bron: agentschap Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Quintinus

3.16.3. KERKGEBOUW

Type, organisatie en gebruik

Het gaat hier om een moderne kerk met plan libre. Dit wilt zeggen dat er een open grondplan is, zonder kolommen of wanden die de hoofdruimte opdelen. In het inkomportaal is een aangepast toilet aanwezig. De hoofdingang is links achteraan in de kerk. Het altaar staat centraal vooraan op een verhoging. Rechts in de kerk zijn er twee doorgangen naar de naastgelegen zaal. Tussen de zaal en de kerk is de sacristie gelegen.

Constructie en ruimtelijkheid

De constructie bestaat uit dragende wanden met betonnen balken die een grote overspanning realiseren. Hierdoor is het grondplan open, zonder onderverdelingen. Tussen de balken bevindt zich een bandraam. De lichtinval is eerder beperkt. Door de hoge aanzet van de ramen en het gebruik van gekleurd glas-in-lood is er geen zicht naar buiten.

Duurzaamheid en dringende werken

De betonnen balken vormen koudebruggen van buiten naar binnen. Een van de voorzetramen is beschadigd en vraagt vervanging.

3.16.4. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Het betreft een moderne zaalkerk uit 1966 naar ontwerp van architect Nivelles, ter vervanging van de bouwvallig geworden kerk in de Torenstraat. Het pand is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed. Er zijn geen waardevolle cultuurhistorische elementen.

3.16.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE

Volgende cijfers van het huidige jaarlijks gebruik van de kerk werden ons bezorgd bij de opstart van het traject in 2024:

- Vieringen: 52
 - Reguliere misvieringen: 40
 - Specifieke vieringen (huwelijken en begrafenissen): 10
 - Andere vieringen (dopen, communies...): 2
- Andere activiteiten: 30

Dit komt neer op zo'n 82 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt is de kerk jaarlijks zo'n 164 uur 'open' voor het grote publiek.

4. HET PARTICIPATIEVE LUIK

4.1. OPZET

Kerkgebouwen zijn beeldbepalende gebouwen in de parochies. Ze staan er, in hun huidige of vroegere vorm, vaak al eeuwen. Ze zijn moeilijk weg te denken uit het straatbeeld. Generaties parochianen kwamen vaak naar de kerk bij de belangrijke levensmomenten: dopen, communies, huwelijken, overlijdens...

Het definiëren van een mogelijke neven- of herbestemming, of in het extreme geval verkoop of sloop, van een kerkgebouw kan dus moeilijk 'top-down' beslist worden. Dit zou altijd op verzet stuiten van de kerkbesturen en de (geloofs)gemeenschap. Het is belangrijk om de (geloofs)gemeenschap, en de andere gemeenschappen, verenigingen, organisaties, inwoners, etc. van bij het begin te betrekken in de zoektocht naar een mogelijke alternatieve invulling van de kerkgebouwen.

Er werd voor gekozen om per pastorale eenheid een infosessie te organiseren. Deze sessies vonden plaats in de kerken van Hees (18 juni 2024) en Schoonbeek (2 juli 2024). Hierin werd telkens het doel van een kerkenbeleidsplan en de werkwijze toegelicht. Per infosessie kon iedereen (de brede gemeenschap) zijn mening geven over de (toekomstige invulling van de) kerken van de betreffende pastorale eenheid. De ideeën werden door de opdrachthouder gecapteerd en verwerkt.

4.2. COMMUNICATIE

De oproep om deel te nemen aan de infosessies met inspraakmoment werd zo breed mogelijk verspreid:

- Gemeentelijk infoblad en parochieblad
- Website en social media van stad Bilzen
- e-mail aan voorzitters en secretarissen van alle Bilzerse verenigingen, leden van de Gecoro, adviesraden, e.a.

4.3. AGENDA VAN DE AVONDEN

De avonden werden gemodereerd door Rick De Leeuw en hadden een vast verloop.

Rick de Leeuw verwelkomde de aanwezigen en nodigde de schepen van kerkfabrieken van de stad Bilzen (Ann Thijs) en iemand van het studiebureau naar voren. De schepen lichtte kort toe hoe de stad en de kerken zich tot elkaar verhouden inzake subsidiëring en benadrukte de nood aan een kerkenbeleidsplan. De spreker van het studieteam gaf een uiteenzetting over de analyse van de omgeving van de kerk en de constructie en toestand van het gebouw. Achteraan in de kerk was telkens een pancarte per kerk opgehangen waarop de analyse per gebouw stond samengevat. Bij het binnenkomen en tijdens de pauze konden deze geraadpleegd worden door de geïnteresseerden.

Voorbeeld infosessie Hees. Links: toelichting door Schepen Ann Thijs, rechts: uitleg methodiek door studieteam

Om de aanwezigen te stimuleren om verder te denken dan 'standaardoplossingen' zoals 'een concert of tentoonstelling' en uit hun comfortzone te halen werden vervolgens een tiental voorbeelden getoond van opvallende neven- en herbestemmingen in binnen- en buitenland als 'best practices'.

Vervolgens werden de aanwezigen gevraagd om zelf na te denken over mogelijke bestemmingen van de kerk. Als leidraad gaven we hen volgende vragen mee:

- Waar heeft de gemeenschap nood aan?
- Wat zien jullie als mogelijke bestemmingen?
- Gaat het dan om her- of nevenbestemming?

Iedereen kreeg de kans om zijn of haar ideeën op te schrijven, er bij een drankje over te praten met andere aanwezigen en de post-it op de pancarte van de betreffende kerk binnen één of meerdere van de bestemmingsthema's te plakken.

Na een kwartier werden de ideeën overlopen door iemand van het studieteam, en opende Rick De Leeuw een dialoog met de groep, waarbij hij polste naar de redenering van de schrijver, en op zoek ging naar gelijkgestemde of net tegengestelde ideeën. Dit zorgde voor een interactieve en boeiende brainstormsessie.

De post-its werden zichtbaar binnen een matrix op de pancarte geplakt, waarbij gekeken werd naar de functie (cultuur, zingeving, gemeenschapsvoorziening, commercieel, recreatie en wonen), neven- of herbestemming, publieke toegankelijkheid of niet en de (on)omkeerbaarheid van de ideeën.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Voorbeeld brainstormsessie Schoonbeek

Op het einde van de brainstorm werd een oproep gedaan om er verder over na te denken en mogelijke nieuwe ideeën door te sturen naar het studiebureau.

4.4. RESULTATEN

Op de twee info- en brainstormavonden waren in totaal 119 personen aanwezig. Het ging over het algemeen vooral om personen van hogere leeftijd. Er werden een 30-tal post-its gekleefd, met daarop ongeveer 40 ideeën. Hieronder volgt per avond een korte samenvatting van de resultaten.

4.4.1. INFOSESSIE HEES, PASTORALE EENHEID SINT-HELENA BILZEN

De eerste infosessie behandelde de kerken van de pastorale eenheid Sint-Helena Bilzen en ging op 18 juni 2024 door in de kerk van Hees.

- 67 aanwezigen
- 10 post-its
- 13 ideeën, waaronder: concertzaal, fietsverhuur, horeca, sporthal, bezinningsruimte...

De volgende richtingen werden meegegeven vanuit de brainstormsessies.

Sint-Ursulakerk Eigenbilzen

- Bestemmingsthema's: Cultuur
- Ideeën: concerten, tentoonstellingen

Sint-Remigiuskerk Waltwilder

- Bestemmingsthema's: /
- Ideeën: /

Sint-Adrianuskerk Hoelbeek

- Bestemmingsthema's: /
- Ideeën: /

Sint-Catharinakerk Mopertingen

- Bestemmingsthema's: Cultuur & Gemeenschapsvoorziening
- Ideeën: Zaal voor verenigingen, jeugdbeweging, concerten, fanfarezaal, cultuur, schoolvoorstellingen

Sint-Martinuskerk Martenslinde

- Bestemmingsthema's: /
- Ideeën: /

Sint-Aldergondiskerk Kleine-Spouwen

- Bestemmingsthema's: /
- Ideeën: /

Sint-Lambertuskerk Grote-Spouwen

- Bestemmingsthema's: /
- Ideeën: /

Sint-Pieterkerk Rosmeer

- Bestemmingsthema's: /
- Ideeën: /

Sint-Quintinuskerk Hees

- Bestemmingsthema's: Zingeving & Gemeenschapsvoorziening
- Ideeën: Catechese, communies, dopen, concerten, zaal voor de gemeenschap

4.4.2. INFOESSIE SCHOONBEEK, PASTORALE EENHEID HEILIGE FAMILIE BILZEN

Op 2 juli 2024 vond de tweede infosessie plaats in de kerk van Schoonbeek. Ditmaal werden de kerken van de pastorale eenheid Heilige Familie Bilzen besproken.

- 52 aanwezigen
- 18 post-its
- 23 ideeën, waaronder: tentoonstellingen, concerten, polyvalente zaal, gedeelde werk- / studeerplek, hotel, zaal van rituelen...

De volgende richtingen werden meegegeven vanuit de brainstormsessies.

Sint-Mauritiuskerk Bilzen-centrum

- Bestemmingsthema's: Zingeving
- Ideeën: prioritair, op termijn behouden als enige kerk van Bilzen

Heilig Hartkerk Merem

- Bestemmingsthema's: Cultuur, Recreatie, Commercieel & Gemeenschapsvoorziening
- Ideeën: Toneel, zangkoor, lokaal wielertoeristen, feestzaal, gebruik door school (turnzaal)

Sint-Jozefkerk Eik

- Bestemmingsthema's: Cultuur & Gemeenschapsvoorziening
- Ideeën: Gemeenschapsruimte (naastliggende zaal afbreken), cultuur

Sint-Gertrudiskerk Beverst

- Bestemmingsthema's: Zingeving, Commercieel & Gemeenschapsvoorziening
- Ideeën: Archief, zaal voor rituelen

O.L.V.-Maagd der Armenkerk Schoonbeek

- Bestemmingsthema's: Cultuur, Recreatie, Zingeving & Gemeenschapsvoorziening
- Ideeën: Tentoonstelling, ontmoeting, blokbar, cursussen, boulderzaal / klimmuur, jeugd, concerten / theater, kerk voor alle religies, kerkdiensten

O.L.V.-Tenhemelopnemingkerk Munsterbilzen

- Bestemmingsthema's: Commercieel & Cultuur
- Ideeën: Museum, concerten, hotel

O.L.V.-Geboortekerk Rijkhoven

- Bestemmingsthema's: /
- Ideeën: /

4.4.3. SAMENVATTING

Algemeen valt op te merken dat het bestemmingsthema 'Gemeenschapsvoorziening' bijna elke keer terugkomt. Ook culturele functies worden breed gedragen. Er zijn verschillen in schaal en ambitie per kerk. Zingeving blijft een kernwaarde, al wordt dit vaak gecombineerd met andere functies. Commerciële en recreatieve ideeën zijn minder prominent, maar in specifieke gevallen (zoals Munsterbilzen en Merem) wordt hierin potentieel gezien.

De meeste ideeën werden door de aanwezigen geplaatst bij 'hun' kerk, het meedenken over de andere kerken bleef eerder beperkt. Het is duidelijk op te merken dat de toekomst van de kerk sommige parochies meer bezighoudt dan andere.

4.4.4. EEN NUANCERING

Het organiseren van dergelijke info- / brainstormsessies is belangrijk om een maatschappelijk draagvlak te creëren, maar de resultaten moeten wel enigszins genuanceerd worden.

Het profiel van de deelnemer aan de sessies is deze van een gemotiveerde 'amateur'. Men kan niet verwachten van het brede publiek om op 1 avond het volledige kader te bevatten en direct met de goede passende oplossing te komen.

In de verdere visievorming willen we als opdrachtouder / ontwerper het onderscheid behouden tussen 'het eenmalige creatieve idee ten opzichte van de massa van platgetreden paden'. Het is niet omdat een idee veelvuldig is geopperd dat dit het beste idee is!

5. VISIE: KERK PER KERK

Met de analyse en het participatieve luik in de achterzak wordt in dit hoofdstuk de visie per kerk besproken waarbinnen gezocht kan worden naar een mogelijke neven- of herbestemming.

5.1. KADER

Er dienen een aantal krijtlijnen uitgezet te worden bij het bepalen van het ambitieniveau van het kerkenbeleidsplan en het her- of nevenbestemmen van parochiekerken.

5.1.1. AMBITIENIVEAU

Is het realistisch om in Vlaanderen meer dan 1500 parochiekerken open te houden en te onderhouden met een sporadische workshop, tentoonstelling of een lokaal concert? Best wordt er van bij de start op een dusdanig ambitieniveau ingezet dat het project voldoende kritische massa heeft om een haalbaar en betaalbaar project te blijken. Morrelen in de marge heeft geen zin meer. De beslissingen die nu genomen worden moeten fundamenteel zijn en toekomstgericht genoeg zijn om deze gebouwen een nieuw leven te geven.

5.1.2. GEBRUIKSFREQUENTIE

Zoals reeds aangehaald heeft de gemeente een verplichting de exploitatie- of investeringstekorten van kerkfabrieken bij te passen. Voor de stad Bilzen bedraagt deze jaarlijkse bijdrage (exploitatie en investering) samen gemiddeld bijna €600.000. Als we het aantal momenten dat een kerk geopend is en het aantal personen die gebruik maken van deze gebouwen affoetsen met de gemeenschapsmiddelen die jaarlijks naar deze gebouwen vloeien kan de vraag gesteld worden: vanaf welk moment staan de gemeenschapsmiddelen die aangewend worden om kerkfabrieken te ondersteunen in verhouding tot het aantal personen dat van de gebouwen gebruikt maken? Wanneer is de maatschappelijke 'Return on investment' groot genoeg?

5.1.3. PASTORAAL PLAN

Ten tijde van de opmaak van het bestek, was er nog geen definitief pastoraal plan. In het bestek worden 9 kerken vernoemd die volgens het toenmalige (voorlopige) pastoraal plan (in opmaak) hiervoor in aanmerking zouden komen: Heilig Hartkerk Merem, O.L.V.-Geboortekerk Rijkhoven, Sint-Jozefkerk Eik, Sint-Adrianuskerk Hoelbeek, Sint-Aldegondiskerk Kleine-Spouwen, Sint-Martinuskerk Martenslinde, Sint-Catharinakerk Mopertingen, Sint-Pieterkerk Rosmeer en Sint-Remigiuskerk Waltwilder.

Doorheen het proces van het kerkenbeleidsplan is het definitieve pastorale plan per federatie doorgegeven. Uiteindelijk zijn er voor Bilzen 2 zondagskerken aangeduid (Bilzen-centrum en Mopertingen), 6 overige prioritaire kerken/parochiekerken - eventueel met een nevenbestemming – (Beverst, Schoonbeek, Munsterbilzen (museum), Hees (catechesekerk voor pastorale eenheid), Eigenbilzen en Grote-Spouwen) en 8 kerken opengesteld voor herbestemming of nevenbestemming (Merem, Rijkhoven, Eik, Rosmeer, Hoelbeek, Waltwilder, Kleine-Spouwen en Martenslinde).

ZONDAGSKERKEN

- [Sint-Mauritius Bilzen-centrum](#)
- [Sint-Catharinakerk Mopertingen](#)

PAROCHIEKERKEN

- Beverst: [parochiekerk](#)
- Schoonbeek: [bijkerk met nevenbestemming](#)
- Munsterbilzen: [parochiekerk met nevenbestemming \(museum\)](#)
- Hees: [bijkerk met nevenbestemming \(catechesekerk voor de pastorale eenheid\)](#)
- Eigenbilzen: [parochiekerk](#)
- Grote-Spouwen: [parochiekerk](#)

HER- OF NEVENBESTEMMING

- Merem: [herbestemming](#)
- Rijkhoven: [bijkerk met nevenbestemming](#)
- Eik: [herbestemming](#)
- Rosmeer: [herbestemming](#)
- Hoelbeek: [herbestemming](#)
- Waltwilder: [herbestemming](#)
- Kleine-Spouwen: [herbestemming](#)
- Martenslinde: [herbestemming](#)

5.1.4. UITGANGSPUNTEN STAD BILZEN

De stad Bilzen beschreef in het bestek voor de offerteaanvraag voor de opmaak van het kerkenbeleidsplan dat er voor 9 kerken gezocht moet worden naar een relevante neven- of herbestemming.

Gedurende de opmaak van het kerkenbeleidsplan werd het uitgangspunt bijgesteld, omdat het pastoraal plan bepaalt dat er 8 van de 16 kerken de eredienst als voornaamste functie behouden (zie hierboven). Om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen, werd er beslist dat voor alle 16 kerken de mogelijke bestemmingsthema's onderzocht worden. Op deze manier is er een duidelijker beeld, zodat er sneller geschakeld kan worden bij eventuele wijzigingen in de toekomst. Voor de 8 kerken die opengesteld zijn voor her- of nevenbestemming, worden tevens een aantal voorbeelden per relevant bestemmingsthema meegegeven.

5.1.5. TOEKOMSTIG EIGENAARSCHAP EN EXPLOITATIE

Bij het nemen van doordachte beslissingen rond de her- of nevenbestemming van kerkgebouwen is het essentieel om ook het toekomstige eigenaarschap en de exploitatie van deze gebouwen in overweging te nemen. Niet elk kerkgebouw leent zich immers voor dezelfde aanpak of beheerstructuur.

Sommige kerkgebouwen, zoals modernere constructies met een beperkter onderhoudscomplexiteit, een lage erfgoedwaarde, gunstige ligging of goede bereikbaarheid, zouden in principe in aanmerking kunnen komen voor privaat eigenaarschap en exploitatie. In zulke gevallen is het denkbaar dat een private actor instaat voor het beheer en gebruik van het gebouw, mits een gepast businessmodel.

Andere kerken zijn dan weer zodanig complex – door bijvoorbeeld hun monumentale waarde, beperkte toegankelijkheid, afgelegen ligging of hoge erfgoedstatus – dat privaat eigenaarschap vanuit zakelijk perspectief niet realistisch is. In dergelijke gevallen is het wellicht aangewezen om het eigenaarschap publiek te behouden. Wel kan er worden nagedacht over mengvormen waarbij bijvoorbeeld de stad eigenaar blijft, maar een private partij via een concessie instaat voor (een deel van) de exploitatie.

Deze overwegingen zijn ook relevant in het kader van een mogelijk afstoten van delen van het kerkelijk patrimonium. Net daarom is het van belang om bij elke her- of nevenbestemming ook stil te staan bij wie de eindverantwoordelijkheid zal dragen over het gebouw en hoe de exploitatie op een duurzame manier georganiseerd kan worden.

5.2. SINT-MAURITIUSKERK BILZEN-CENTRUM

5.2.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- De toren, het koor, het schip, de zijbeuken en het transept zijn beschermd als monument. Deze maken een onlosmakelijk deel uit van het gebouw en hebben een impact op het toekomstige gebruik van dit gebouw. Welke invulling het gebouw ook krijgt, deze delen zullen altijd in ere bewaard (en zichtbaar) moeten blijven. Hiertegenover staat wel dat er subsidies verkregen kunnen worden voor restauratieve werken aan deze delen van het gebouw vanuit Onroerend Erfgoed.
- Het rijkelijke interieur, de kerkschatten, schilderijen en de vele beelden vormen ook een belangrijk onderdeel van het gebouw.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in woongebied met cultureel, historisch en/of esthetische waarde.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Ligging op zichtlocatie in het centrum van Bilzen met voldoende parking en goede bereikbaarheid met openbaar vervoer is een pluspunt.
- Veel winkels, horeca en andere voorzieningen in de directe omgeving.

Gebouw

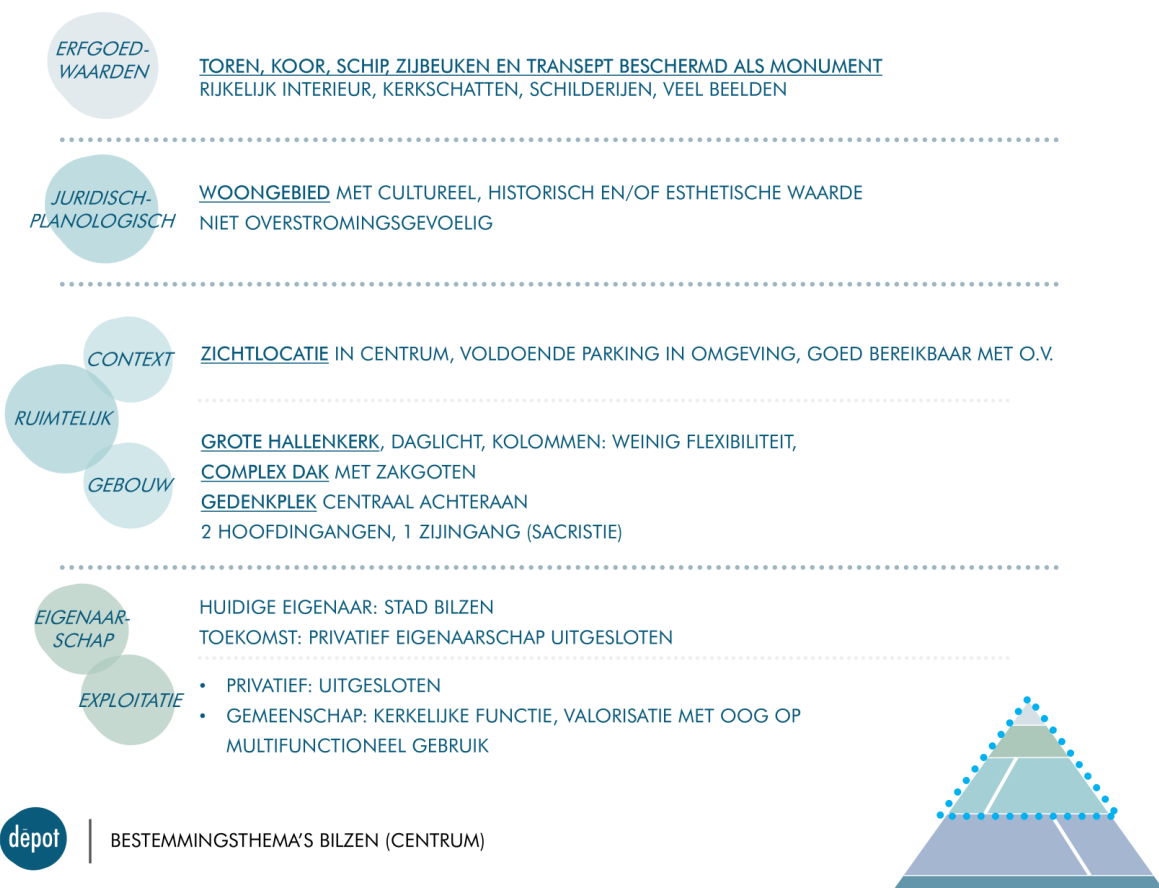
- Grote hallenkerk met oppervlakte van ruim 1000m².
- Opsplitsing door kolommen: 3 zones, weinig flexibiliteit.
- Veel daglicht, geen zicht van en naar buiten.
- Het gebouw is bouwtechnisch in orde.
- Complex dak met zakgoten: onderhoud en jaarlijkse controle zijn cruciaal.
- 2 hoofdingangen (weerszijden van de toren), 1 zijingang aan de sacristie.

Eigenaarschap?

- Huidige eigenaar: Stad Bilzen.
- Toekomst: omwille van de ligging, complexiteit en historische context is privaat eigenaarschap uitgesloten.

Exploitatie?

- Privaat: uitgesloten.
- Gemeenschap: Het gebouw zal zijn kerkelijke functie behouden.

5.2.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

De kerk zal behouden blijven voor de eredienst. Cijfers uit 2024 tonen ons dat er jaarlijks ongeveer 491 vieringen doorgaan. Het gaat om weekendvieringen, huwelijken, begrafenissen, dopen, communies, andere vieringen en andere activiteiten (zie 3.1.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE). Als lid van Open Kerken zal er ook ingezet worden op valorisatie. Zo worden er nu reeds concerten, lezingen, tentoonstellingen... georganiseerd in de kerk om een ruimer gebruik dan enkel de eredienst te kunnen faciliteren.

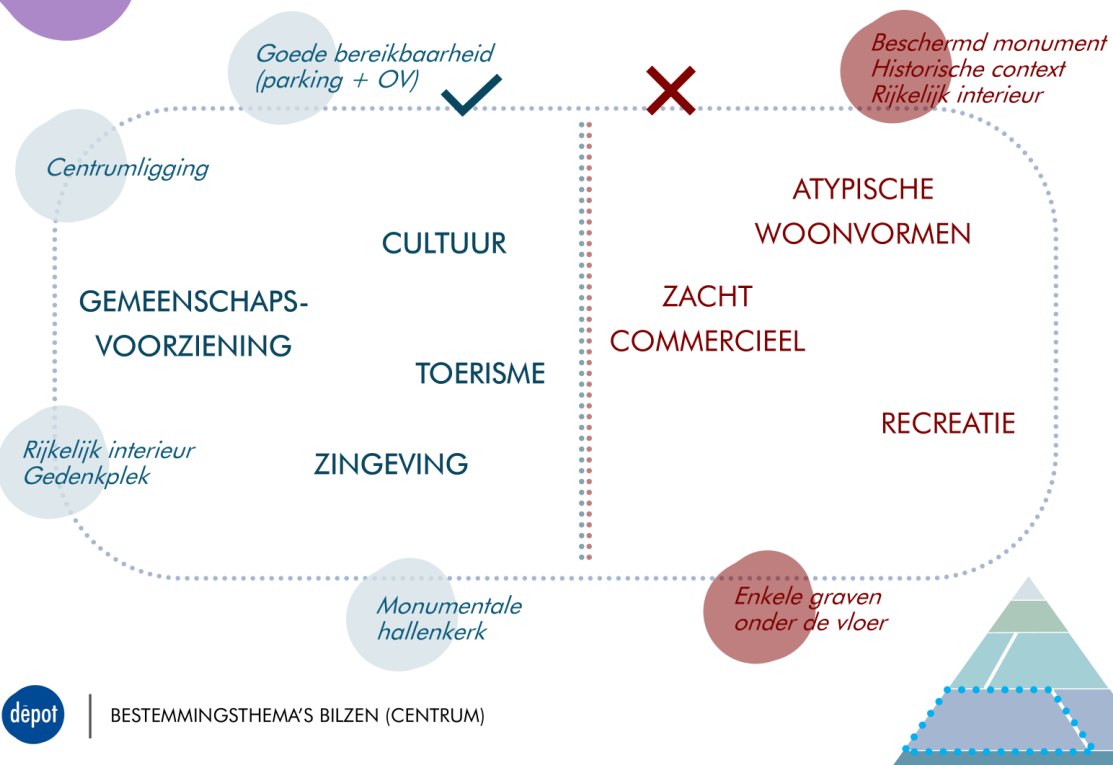
Omwille van de context en de cultuurhistorische waarde is de meest logische keuze om de kerk te behouden voor de eredienst. De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden. Indien er op een later tijdstip gezocht zou worden naar andere bestemmingen voor deze kerk, dan worden onderstaande bestemmingsthema's relevant geacht:

(HER)
BESTEMMINGSTHEMA'S

Her- of nevenbestemming
makkelijk te realiseren?

Historische context legt toekomst vast.
Nevenfuncties eventueel mogelijk.
Gevel = perceelsgrens: rechtstreeks op openbaar
domein.

depot

BESTEMMINGSTHEMA'S BILZEN (CENTRUM)

5.3. SINT-CATHARINAKERK MOPERTINGEN

5.3.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed zorgt voor vrijere ontwikkelingsmogelijkheden, evenwel zonder tussenkomst van subsidies van Onroerend Erfgoed bij renovaties.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in woongebied met landelijk karakter.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Ligging in dorp: geen zichtlocatie buiten de kern. Goede bereikbaarheid met veel parking. Openbaar vervoer op wandelafstand.
- Ligging in dorpskern: basisschool, pastorie, horeca, verenigingen.
- Achter de kerk ligt een groot 'actief' kerkhof.

Gebouw

- Basilicakerk met een ruime oppervlakte van 630m².
- Opsplitsing door kolommen: 3 zones, weinig flexibiliteit.
- Redelijk daglicht, geen zicht van en naar buiten.
- 1 hoofdingang en een aparte ingang van de sacristie.
- Geïsoleerd plafond.

Eigenaarschap?

- Huidige eigenaar: Kerkfabriek Sint-Catharina Mopertingen.
- Toekomst: privaat eigenaarschap is mogelijk, maar niet vanzelfsprekend omwille o.a. het rijkelijk interieur en de ligging in de gemeenschapscluster en aan het kerkhof.

Exploitatie?

- Privaat: mogelijk, in combinatie met private of publieke eigenaar.
- Gemeenschap: exploitatie vanuit de gemeenschap kan, met oog op een sociale meerwaarde.

ERFGOED-
WAARDEN

GEEN ERFGOEDWAARDEN, GEEN RESTRICTIES
RIJKELIJK INTERIEUR, HOUTEN PLAFOND, SCHILDERINGEN, BEELDEN

JURIDISCH-
PLANOLOGISCH

WOONGEBIED MET LANDELIJK KARAKTER, NIET OVERSTROMINGSGEVOELIG

CONTEXT

GEEN ZICHTLOCATIE VAN BUITEN HET DORP, PARKING NABIJ, O.V. OP CA. 250M
PAROCHIEZAAL, LAGERE SCHOOL, PASTORIE, GROOT KERKHOF ACHTER KERK, VERENIGINGEN

RUIMTELIJK

GEBOUW

BASILICAKERK, VEEL DAGLICHT, RUIMTE OPGEDEELD DOOR KOLOMMEN
1 HOOFDINGANG, 1 ZIJINGANG (SACRISTIE)

EIGENAAR-
SCHAP

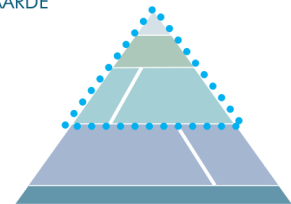
EXPLOITATIE

HUIDIGE EIGENAAR: HUIDIGE EIGENAAR: KERKFABRIEK ST.-CATHARINA
TOEKOMST: PRIVATIEF EIGENAARSCHAP MOGELIJK, NIET VANZELFSPREKEND

- PRIVATIEF: COMBINATIE PRIVATIEVE EIGENAAR EN PRIVATIEVE EXPLOITANT MOGELIJK
- GEMEENSCHAP: KAN, MET OOG OP WINST IN € OF OP SOCIALE MEERWAARDE

depot

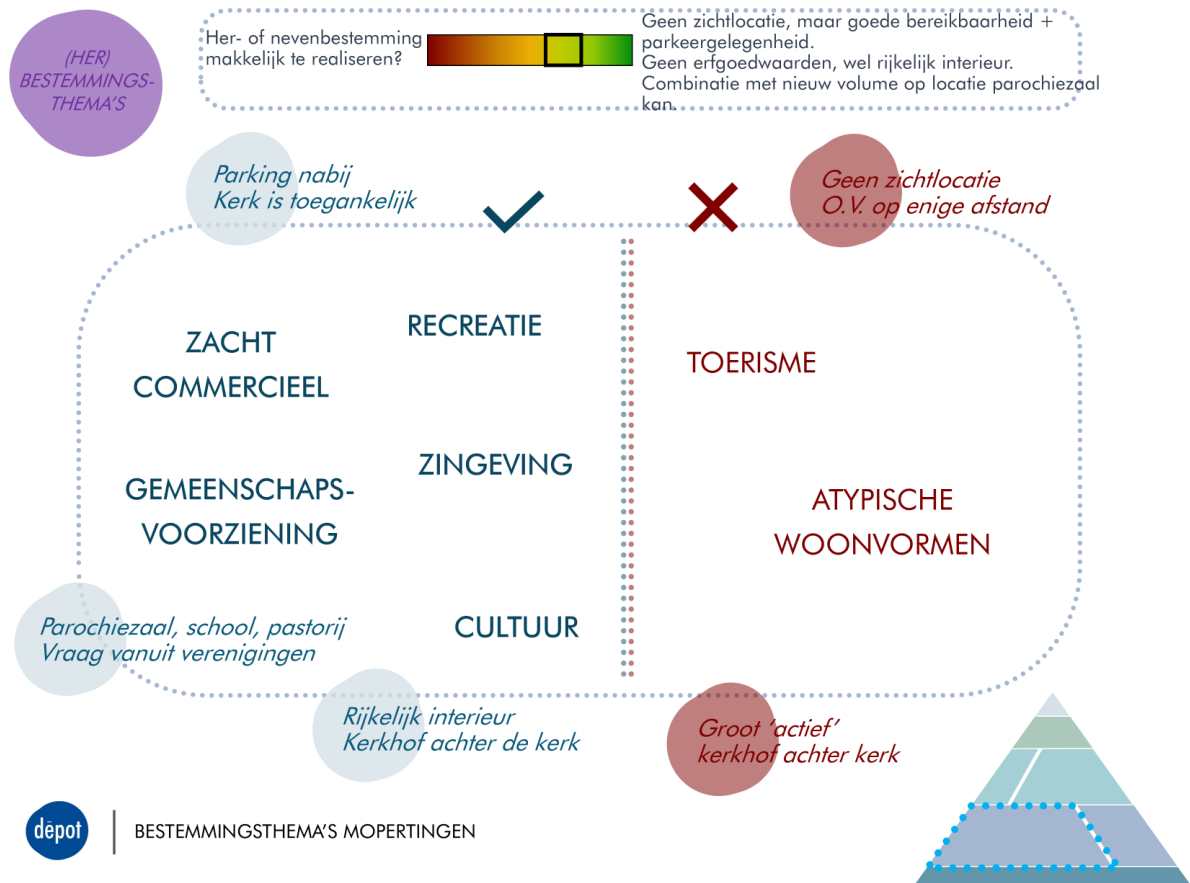
BESTEMMINGSTHEMA'S MOPERTINGEN

5.3.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

De Sint-Catharinakerk van Mopertingen zal als zondagskerk behouden blijven voor de eredienst. Cijfers uit 2024 tonen ons dat er jaarlijks ongeveer 340 vieringen doorgaan. Het gaat om weekendvieringen, huwelijken, begrafenissen, dopen, communies, andere vieringen en andere activiteiten (zie 3.11.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE). De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden.

Her- of nevenbestemmingen zijn zoals hieronder aangegeven enigszins eenvoudig om te realiseren in de Sint-Catharinakerk van Mopertingen. De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden. Indien er op een later tijdstip gezocht zou worden naar andere bestemmingen voor deze kerk, dan worden onderstaande bestemmingsthema's relevant geacht:

5.3.3. SPECIFIEKE CONTEXT MOPERTINGEN

Mopertingen kent een rijk verenigingsleven, echter hebben de verschillende verenigingen te maken met een huisvestingsproblematiek. De werkgroep 'Mopertingen leeft' benadrukt dan ook een duidelijke vraag en noodzaak om de kerk, eventueel in combinatie met de naastgelegen zaal, in de discussie van een huisvestingsproblematiek van verenigingen en dorpsgemeenschap te betrekken. Om die reden is het nodig dat er deze legislatuur onderzocht wordt hoe de site van de zaal en de kerk in Mopertingen in de toekomst tegemoet kan komen aan de noden die nu leven bij de gemeenschap en de verenigingen van het dorp, met focus op de zaal en met de mogelijkheden van activiteiten in de kerk (nevenbestemming in de tijd). Iets wat nu ook kan in de kerk van Mopertingen.

5.4. SINT-GERTRUDISKERK BEVERST

5.4.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed zorgt voor vrijere ontwikkelingsmogelijkheden, evenwel zonder tussenkomst van subsidies van Onroerend Erfgoed bij renovaties.
- Het rijkelijke interieur met houten plafonds en schilderijen als eyecatcher vormen een aandachtspunt.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in woongebied.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Centrum ligging naast de N2: zichtlocatie goede bereikbaarheid met veel parking.
- Veel gelegenheden in de buurt: plein, school, bank, slager, frituur, horeca, pastorie in herbestemming...

Gebouw

- Kruisbasiliek met een grote oppervlakte van 640m².
- Opsplitsing door kolommen: 3 zones, weinig flexibiliteit.
- Veel daglicht, geen zicht van en naar buiten.
- Er is vochtschade aan het gebouw. Dit moet aangepakt worden om structurele schade te vermijden.

Eigenaarschap?

- Huidige eigenaar: Kerkfabriek Sint-Gertrudis.
- Toekomst: voor een dergelijke kerk is privaat eigenaarschap niet vanzelfsprekend, omwille van de grootte van het gebouw en de complexiteit in onderhoud. Het zal hier eerder een publieke eigenaar blijven.

Exploitatie?

- Privaat: mogelijk, in combinatie met publieke eigenaar.
- Gemeenschap: exploitatie vanuit de gemeenschap kan, indien er in Beverst nood is aan dit type gebouw.

5.4.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

De kerk van Beverst Sint-Gertrudis zal behouden blijven voor de eredienst. De cijfers uit 2024 tonen ons dat er wekelijks gemiddeld meerdere vieringen plaatsvinden, per jaar een 149-tal. Het gaat om weekendvieringen, huwelijken, begrafenissen, dopen, communies, andere vieringen en andere activiteiten (zie 3.3.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE). De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden.

Her- of nevenbestemmingen zijn enigszins te realiseren in de Sint-Gertrudiskerk van Beverst, waarbij de zichtbaarheid en bereikbaarheid in het voordeel spelen. Hoewel de omvang en het rijkelijk interieur aandachtspunten zijn, blijft de kerk een potentieel waardevolle locatie voor verschillende vormen van her- of nevengebruik.

De valorisatie van het gebouw met het oog op een multifunctioneel gebruik in de toekomst blijft open. Indien er op een later tijdstip gezocht zou worden naar andere bestemmingen voor deze kerk, dan worden onderstaande bestemmingsthema's relevant geacht:

(HER)
BESTEMMINGSTHEMA'S

Her- of nevenbestemming
makkelijk te realiseren?

Zichtbaarheid, bereikbaarheid, parking... zit mee
Onderhoud, energiekosten... omvangrijk
Geen erfgoedwaarden, maar aandacht voor rijkelijk
interieur

Ambitieniveau voldoende
hoog leggen

Drukke context
Omvangrijk gebouw voor
beperkte functie

RECREATIE

TOERISME

CULTUUR

ZINGEVING

ZACHT
COMMERCIEEL

GEMEENSCHAPS-
VOORZIENING

ATYPISCHE
WOONVORMEN

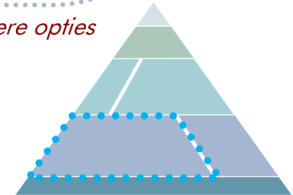
Goed bereikbaar
Zichtlocatie naast N2
Ruime parking

Omringd door
scholen

Andere betere opties

depot

BESTEMMINGSTHEMA'S BEVERST

5.5. O.L.V.-MAAGD DER ARMENKERK SCHOONBEEK

5.5.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- De kerk is niet beschermd als monument en niet opgenomen in de inventaris van vastgesteld bouwkundig erfgoed. Er zijn geen restricties, maar dus ook geen subsidies van Onroerend Erfgoed bij renovatiewerken.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in woongebied.
- Het gemeentelijk RUP 'Schoonbeek' duidt de locatie aan als zone voor openbaar nut.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- De kerk ligt in een afgelegen dorp, geen zichtlocatie. Ongeveer 1,5 km afstand tot de hoofdweg. Er is een ruime parking, maar geen vaste buslijn.
- Te midden van een woonwijk: school, horeca, sporthal in de omgeving.

Gebouw

- Moderne kerk met een grote oppervlakte van 900m².
- Open grondplan dankzij spantenstructuur.
- Veel daglicht en zicht van en naar buiten.
- Er is geen dakgoot, waardoor bij hevige regenval opspattend water kan zorgen voor vocht bij muuraanzet.
- Er zijn enkele scheuren door oude problemen met de spanten. Deze kunnen hersteld worden, nu het geheel opnieuw stabiel is.

Eigenaarschap?

- Huidige eigenaar: Kerkfabriek O.L.V.-Maagd der Armen is eigenaar van de kerk, Stad Bilzen van de omliggende percelen.
- Toekomst: dit gebouw is geschikt voor privaat eigenaarschap omwille van de moderne constructie, voldoende parking, goede bouwkundige staat en vele mogelijkheden.

Exploitatie?

- Privaat: mogelijk, in combinatie met private of publieke eigenaar.
- Gemeenschap: exploitatie privaat of vanuit de gemeenschap kan, indien er in Schoonbeek nood is aan dit type gebouw.

ERFGOED-
WAARDEN

GEEN ERFGOEDWAARDEN, GEEN RESTRICTIES

JURIDISCH-
PLANOLOGISCH

WOONGEBIED, NIET OVERSTROMINGSGEVOELIG
RUP SCHOONBEEK: ZONE VOOR OPENBAAR NUT

CONTEXT

VEEL PARKING, GEEN O.V., SCHOOL, HORECA, SPORTHAL EN WOONWIJK IN DIRECTE OMGEVING
AFGELEGEN DORP, GEEN ZICHTLOCATIE

RUIMTELIJK

GEBOUW

MODERNE KERK, OPEN GRONDPLAN, VEEL LICHT, ZICHT VAN OVERAL
VEEL TOEGANGANGEN (2 HOOFD, 2 ZIJ EN 1 ACHTER)

EIGENAAR-
SCHAP

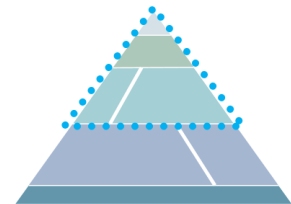
HUIDIGE EIGENAAR: KERK VAN KERKFABRIEK, OMLIGGEND PERCEEL VAN STAD
TOEKOMST: GESCHIKT VOOR PRIVATIEF EIGENAARSCHAP

EXPLOITATIE

- PRIVATIEF: COMBINATIE PRIVATIEVE EIGENAAR EN PRIVATIEVE EXPLOITANT MOGELIJK
- GEMEENSCHAP: KAN, INDIEN NOOD AAN DIT TYPE GEBOUW

depot

BESTEMMINGSTHEMA'S SCHOONBEEK

5.5.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

Ook de kerk van Schoonbeek zal behouden blijven voor de eredienst. Cijfers uit 2024 tonen ons dat er jaarlijks ongeveer 120 vieringen doorgaan. Het gaat om weekendvieringen, huwelijken, begrafenissen, dopen, communies, andere vieringen en andere activiteiten (zie 3.4.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE). De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden.

Bovenstaande uitgangspunten indachtig stellen we dat de volgende bestemmingsthema's relevant zijn:

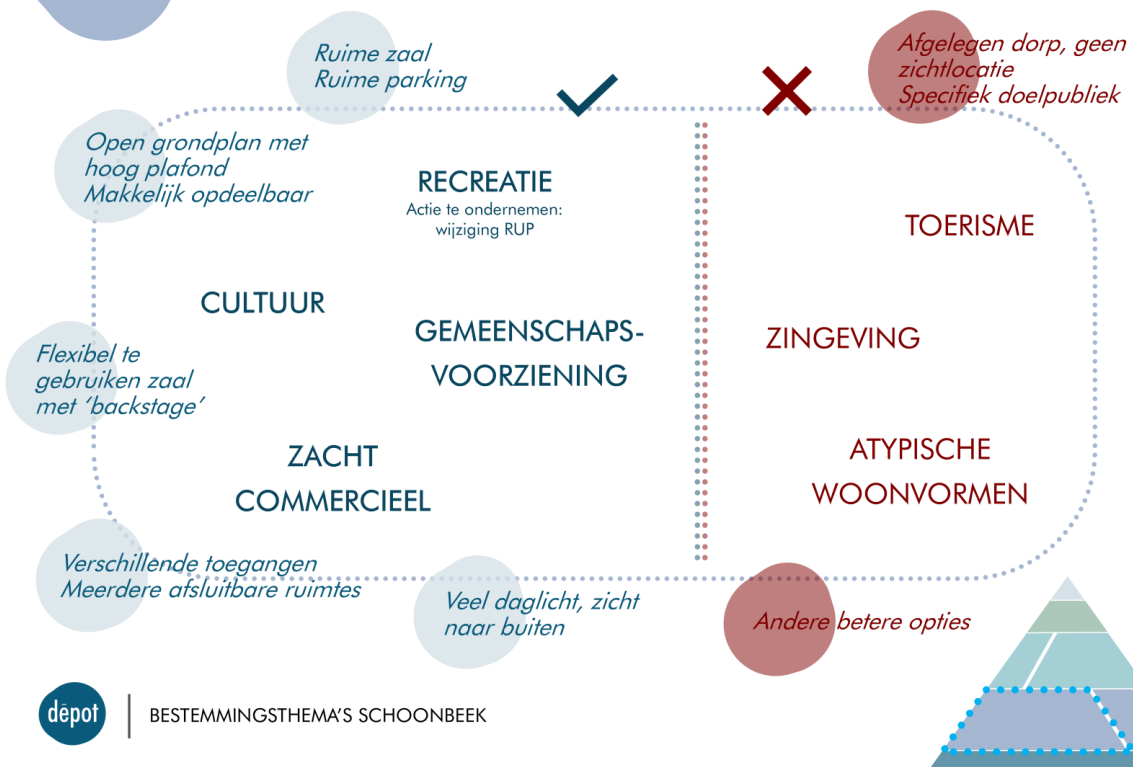
Her- of nevenbestemmingen zijn zoals hieronder aangegeven makkelijk te realiseren in de O.L.V.-Maagd der Armenkerk van Schoonbeek. De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden. Indien er op een later tijdstip gezocht zou worden naar andere bestemmingen voor deze kerk, dan worden onderstaande bestemmingsthema's relevant geacht:

(HER)
BESTEMMINGSTHEMA'S

Her- of nevenbestemming
makkelijk te realiseren?

Open grondplan, beheersbare opp., afsluitbare
ruimtes met aparte toegangen, geen
erfgoedwaarden, parking, bereikbaar...
Maar: RUP aanpassen indien nodig

5.6. O.L.V.-TENHEMELOPNEMINGKERK MUNSTERBILZEN

5.6.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- Het feit dat de kerk (als onderdeel van de abdijsite) en het orgel erkend zijn als monument biedt de mogelijkheid subsidies te verkrijgen van Vlaanderen voor restauratieve werken.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Gelegen naast hoofdweg: zichtlocatie, goede bereikbaarheid met openbaar vervoer, parking op wandelafstand.
- Ziekenhuissite.

Gebouw

- Hallenkerk met een grote oppervlakte van 850m².
- Opsplitsing door kolommen: 3 zones, weinig flexibiliteit.
- Weinig daglicht, geen zicht van en naar buiten.
- 1 hoofdingang, 3 zijingangen. Museumfunctie. Sacristie met kitchenette.

Eigenaarschap?

- Huidige eigenaar: Kerkfabriek O.L.V.-Tenhemelopneming Munsterbilzen.
- Toekomst: voor een dergelijke kerk is privaat eigenaarschap niet vanzelfsprekend, omwille van de hoge beschermingsgraad van de site en de museumfunctie. Het zal hier eerder om een publieke actor gaan.

Exploitatie?

- Privaat: niet vanzelfsprekend.
- Gemeenschap: exploitatie vanuit de gemeenschap kan, met het oog op een sociale meerwaarde.

ERFGOED-
WAARDEN

ABDIJSITE BESCHERMD MONUMENT + ARCHEOLOGISCHE SITE, ORGEL IS BESCHERMD ALS MONUMENT, VEEL KERKSCHATTEN, SCHILDERIJEN, BOOMSTAMGRAF

JURIDISCH-
PLANOLOGISCH

GEBIED VOOR GEMEENSCHAPSVOORZIENING EN OPENBAAR NUT, NIET OVERSTROMINGSGEVOELIG

CONTEXT

ZICHTLOCATIE NAAST HOOFDWEG, PARKING OP ENIGE AFSTAND, GOED BEREIKBAAR MET O.V. ZIEKENHUISSITE

RUIMTELIJK

GEBOUW

GROTE HALLENKERK, WEINIG DAGLICHT, KITCHENETTE IN SACRISTIE, GOED BEVEILIGDE KERK
1 HOOFDINGANG, 3 ZIJINGANGEN (WINTERKAPEL + SACRISTIE)
MUSEUMFUNCTIE

EIGENAAR-
SCHAP

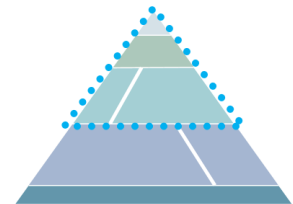
HUDIGE EIGENAAR: KERKFABRIEK O.L.V.-TENHEMELOPNEMING
TOEKOMST: PRIVATIEVE EIGENAAR NIET VANZELFSPREKEND, EERDER EEN PUBLIEKE ACTOR

EXPLOITATIE

- PRIVATIEF: NIET VANZELFSPREKEND
- GEMEENSCHAP: KAN, MET OOG SOCIALE MEERWAARDE

depot

BESTEMMINGSTHEMA'S MUNSTERBILZEN

5.6.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

De kerk van Munsterbilzen zal behouden blijven voor de eredienst. De cijfers uit 2024 tonen ons dat er wekelijks gemiddeld meerdere vieringen plaatsvinden, per jaar een 192-tal. Het gaat om weekendvieringen, huwelijken, begrafenissen, dopen, communies, andere vieringen en andere activiteiten (zie 3.6.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE). De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden. Vandaag is dit al een museumkerk.

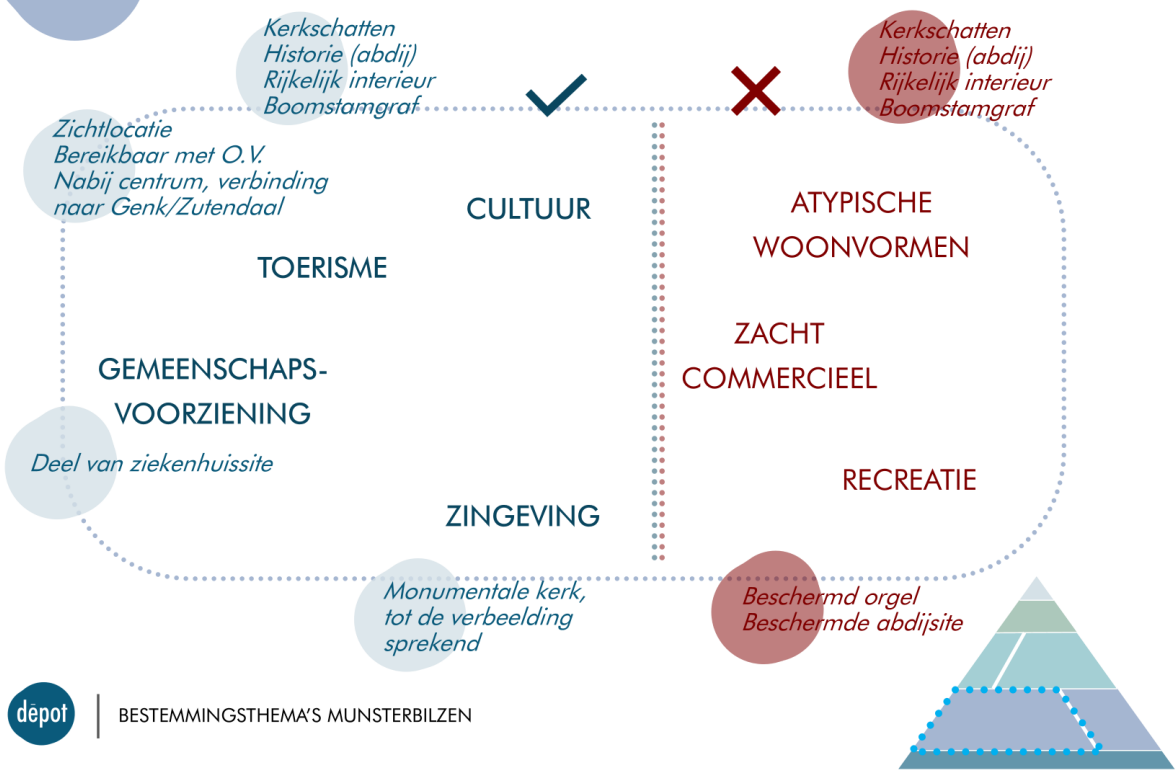
Her- of nevenbestemmingen (naast de huidige museumfunctie) zijn zoals hieronder aangegeven moeilijk te realiseren in de O.L.V.-Tenhemelopnemingkerk van Munsterbilzen. Vandaag is dit een museumkerk (museum = nevenfunctie). In de toekomst kan er dus best in die richting gekeken worden: Toerisme, Gemeenschapsvoorziening, Cultuur en Zingeving als mogelijke bestemmingsthema's. De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden. Indien er op een later tijdstip gezocht zou worden naar andere bestemmingen voor deze kerk, dan worden onderstaande bestemmingsthema's relevant geacht:

(HER)
BESTEMMINGSTHEMA'S

Her- of nevenbestemming
makkelijk te realiseren?

Beschermd monument, orgel beschermd,
museumkerk, kerkschatten, boomstamgraf...

5.7. SINT-URSULAKERK EIGENBILZEN

5.7.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed zorgt voor vrijere ontwikkelingsmogelijkheden, evenwel zonder tussenkomst van subsidies van Onroerend Erfgoed bij renovaties.
- De bescherming als monument van het orgel brengt enkele verantwoordelijkheden, zoals instandhouding, met zich mee. Bovendien fungeert de kerk als 'klankkast' van het orgel, de impact van eventuele aanpassingen aan het volume moeten altijd bestudeerd worden.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in woongebied.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Ligging naast invalsweg: zichtlocatie in het dorp en goede bereikbaarheid met veel parking. Ook goede bereikbaarheid met openbaar vervoer + nabij fietsroutenetwerk.
- Ligging in dorpskern: horeca, zalen, jeugdbewegingen in de buurt.
- De kerk ligt naast een oud kerkhof: nu een groen park met enkele oude graven.

Gebouw

- Kruisbasiliek met een zeer grote oppervlakte van 1050m².
- Opsplitsing door kolommen: 3 zones, weinig flexibiliteit.
- Redelijk daglicht, geen zicht van en naar buiten.
- 1 hoofdingang, 2 zijingangen en een aparte ingang van de sacristie.
- Recente condensatieketel met warmteterugwinning. Gewelven geïsoleerd met 12cm PUR.

Eigenaarschap?

- Huidige eigenaar: Kerkfabriek Sint-Ursula Eigenbilzen.
- Toekomst: voor een dergelijke kerk is privaat eigenaarschap niet vanzelfsprekend omwille van o.a. de enorme omvang van het gebouw, de complexiteit in onderhoud en de bescherming als monument van het orgel. Het zal hier eerder een publieke eigenaar blijven.

Exploitatie?

- Privaat: Niet vanzelfsprekend in 'landelijk' Eigenbilzen.
- Gemeenschap: exploitatie vanuit de gemeenschap kan, met oog op een sociale meerwaarde.

ERFGOED-
WAARDEN

ORGEL IS BESCHERMD ALS MONUMENT, ENKELE KERKSCHATTEN, SCHILDERIJEN

JURIDISCH-
PLANOLOGISCH

WOONGEBIED, NIET OVERSTROMINGSGEVOELIG

CONTEXT

GOED BEREIKBAAR VIA AUTO EN O.V., VEEL PARKING
ZICHTLOCATIE VANAF INVALSWEG

RUIMTELIJK

GEBOUW

GROTE KRUISBASILIEK, HOGE PLAFONDS, ENKELE GRAVEN NAASTLIGGEND
1 HOOFDINGANG, 2 ZIJINGANGEN EN 1 ACHTERINGANG (SACRISTIE)
GEWELVEN GEÏSOLEERD (12CM BRANDWERENDE PUR), CONDENSATIEKETEL MET
WARMTERUGWINNING

EIGENAAR-
SCHAP

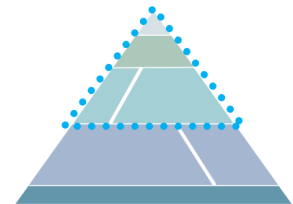
HUDIGE EIGENAAR: KERKFABRIEK ST.-URSULA
TOEKOMST: PRIVATIEVE EIGENAAR NIET VANZELFSPREKEND

EXPLOITATIE

- PRIVATIEF: NIET VANZELFSPREKEND IN EIGENBILZEN
- GEMEENSCHAP: KAN, MET OOG OP EEN SOCIALE MEERWAARDE

depot

BESTEMMINGSTHEMA'S EIGENBILZEN

5.7.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

De Sint-Ursulakerk van Eigenbilzen zal behouden blijven voor de eredienst. Cijfers uit 2024 tonen ons dat er jaarlijks ongeveer 85 vieringen doorgaan. Het gaat om weekendvieringen, huwelijken, begrafenissen, dopen, communies, andere vieringen en andere activiteiten (zie 3.8.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE). Als lid van Open Kerken zal er ook ingezet worden op valorisatie. Zo worden er nu reeds concerten door de stad Bilzen en concerten met het Clerinxorgel georganiseerd in de kerk om een ruimer gebruik dan enkel de eredienst te kunnen faciliteren.

Her- of nevenbestemmingen zijn zoals hieronder aangegeven niet evident om te realiseren in de Sint-Ursulakerk van Eigenbilzen. De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden. Indien er op een later tijdstip gezocht zou worden naar andere bestemmingen voor deze kerk, dan worden onderstaande bestemmingsthema's relevant geacht:

(HER)
BESTEMMINGSTHEMA'S

Her- of nevenbestemming
makkelijk te realiseren?

Bereikbaarheid, parking... zit mee
Onderhoud, energiekosten... omvangrijk
Orgel beschermd monument: kerk = klankkast

Goed bereikbaar
Ruime parking
Toegankelijke kerk

Eerder afgelegen locatie
Specifiek doelpubliek

Grote en hoge ruimte

RECREATIE

GEMEENSCHAPS-
VOORZIENING

ZACHT
COMMERCIEEL
(moeilijk door orgel)

TOERISME

CULTUUR

ATYPISCHE
WOONVORMEN

Goede akoestiek voor
muziek

ZINGEVING

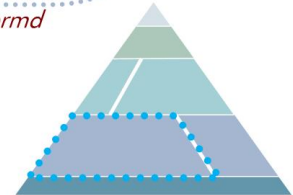
Rijkelijk interieur,
kerkschatten
Kunstwerk 'vurige tongen'

Indrukwekkende
ruimte

Orgel is beschermd
monument

depot

BESTEMMINGSTHEMA'S EIGENBILZEN

5.8. SINT-LAMBERTUSKERK GROTE-SPOUWEN

5.8.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed zorgt voor vrijere ontwikkelingsmogelijkheden, evenwel zonder tussenkomst van subsidies van Onroerend Erfgoed bij renovaties.
- De bescherming als monument van het orgel brengt enkele verantwoordelijkheden, zoals instandhouding, met zich mee. Bovendien fungeert de kerk als 'klankkast' van het orgel, de impact van eventuele aanpassingen aan het volume moeten altijd bestudeerd worden.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in woongebied met landelijk karakter.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Ligging in de dorpskern: geen zichtlocatie. Achterkant van de kerk ligt aan straatzijde, dit beperkt de aantrekkingskracht. Beperkte parking in de omgeving. Goede bereikbaarheid met openbaar vervoer.
- Aan de straatzijde enkel toegankelijk via een trap. Ook toegang via achterpad verderop. Bereikbaarheid hulpdiensten is beperkt.
- Naastgelegen school: opportuniteit?
- Rond de kerk ligt een oud kerkhof.

Gebouw

- Basilicakerk met een behapbare oppervlakte van 510m².
- Opsplitsing door kolommen: 3 zones, weinig flexibiliteit.
- Veel daglicht, geen zicht van en naar buiten.
- 1 hoofdingang, aparte ingangen van de sacristie en de winterkapel.

Eigenaarschap?

- Huidige eigenaar: Kerkfabriek Sint-Lambertus Grote-Spouwen.
- Toekomst: voor een dergelijke kerk is privaat eigenaarschap niet vanzelfsprekend omwille van o.a. de ligging aan het kerkhof, de bescherming van het orgel als monument en de beperkte bereikbaarheid.

Exploitatie?

- Privaat: niet vanzelfsprekend.
- Gemeenschap: exploitatie vanuit de gemeenschap kan, met oog op een sociale meerwaarde.

ERFGOED-
WAARDEN

ORGEL IS BESCHERMD ALS MONUMENT, WAARDEVOLLE VLOER

JURIDISCH-
PLANOLOGISCH

WOONGEBIED MET LANDELIJK KARAKTER, NIET OVERSTROMINGSGEVOELIG

CONTEX
T
RUIMTELIJK

DORPSKERN, BEPERKTE PARKING, BEREIKBAAR VIA KLEINE INVALSWEGEN + O.V.
TRAP AAN STRAATZIJDE, GEEN ZICHTLOCATIE, WEINIG AANTREKKINGSKRACHT NAAR BUITEN
OPPORTUNITEIT: COMBINATIE MET SCHOOL?

GEBOUW

BASILICAKERK, VEEL DAGLICHT, NIET GEÏSOLEERD
WINTERKAPEL EN SACRISTIE MET ELK APARTE ZIJ-INGANG

EIGENAAR-
SCHAP

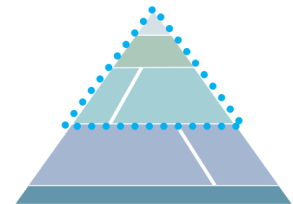
HUIDIGE EIGENAAR: KERKFABRIEK ST.-LAMBERTUS
TOEKOMST: PRIVATIEF EIGENAARSCHAP NIET VANZELFSPREKEND

EXPLOITATIE

- PRIVATIEF: KAN, INDIEN FINANCIËEL HAALBAARHEID
- GEMEENSCHAP: KAN, MET OOG OP SOCIALE MEERWAARDE

BESTEMMINGSTHEMA'S GROTE-SPOUWEN

5.8.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

De Sint-Lambertuskerk van Grote-Spouwen zal behouden blijven voor de eredienst. Cijfers uit 2024 tonen ons dat er jaarlijks ongeveer 90 activiteiten doorgaan. Het gaat om weekendvieringen, huwelijken, begrafenissen, dopen, communies, andere vieringen en andere activiteiten (zie 3.14.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE).

Her- of nevenbestemmingen zijn zoals hieronder aangegeven niet evident om te realiseren in de Sint-Lambertuskerk van Grote-Spouwen. De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt opgehouden. Indien er op een later tijdstip gezocht zou worden naar andere bestemmingen voor deze kerk, dan worden onderstaande bestemmingsthema's relevant geacht:

(HER)
BESTEMMINGSTHEMA'S

Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren? Bereikbaarheid moeilijk, weinig parking, aan straat enkel via trappen toegankelijk
Orgel beschermd als monument: kerk = klankkast
Graven rond de kerk

Unieke troef (orgel) in een mooie, rijkelijke kerk

Beschermd orgel
Kerkhof

Afgelegen locatie
Specifiek doelpubliek

ZACHT
COMMERCIEEL

ATYPISCHE
WOONVORMEN

RECREATIE

TOERISME

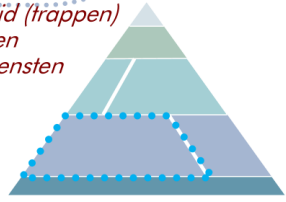
GEMEENSCHAPS-
VOORZIENING
(als ontsluiting via school kan)

ZINGEVING

CULTUUR

Specifiek doelpubliek
nodig: link met orgel?
(beschermd monument)

Weinig parkeergelegenheden
Slechte toegankelijkheid (trappen)
Moeilijk qua logistiek en
bereikbaarheid hulpdiensten

BESTEMMINGSTHEMA'S GROTE-SPOUWEN

5.9. SINT-QUINTINUSKERK HEES

5.9.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed zorgt voor vrijere ontwikkelingsmogelijkheden, evenwel zonder tussenkomst van subsidies van Onroerend Erfgoed bij renovaties.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in woongebied met landelijk karakter en in woonuitbreidingsgebied.
- Het gemeentelijk RUP 'Hees' duidt de locatie aan als zone voor openbaar nut.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- De kerk ligt in een afgelegen dorp, geen zichtlocatie. Er is een beperkte parking voor de deur. Openbaar vervoer op wandelafstand.
- De naastgelegen parochiezaal wordt verbouwd.

Gebouw

- Moderne kerk met een ruime oppervlakte van 577m².
- Open grondplan dankzij betonnen balken. Deze balken vormen koudebruggen.
- Weinig daglicht, geen zicht van en naar buiten.
- Er zijn enkele scheuren door oude problemen met de spanten. Deze kunnen hersteld worden, nu het geheel opnieuw stabiel is.

Eigenaarschap?

- Huidige eigenaar: Kerkfabriek Sint-Quintinus is eigenaar van de kerk, Stad Bilzen van de omliggende percelen.
- Toekomst: dit gebouw is geschikt voor privaat eigenaarschap omwille van o.a. het eenvoudige constructieprincipe, behapbare oppervlakte en geen bescherming als monument.

Exploitatie?

- Privaat: mogelijk, in combinatie met private of publieke eigenaar.
- Gemeenschap: exploitatie privaat of vanuit de gemeenschap kan, indien er in Hees nood is aan dit type gebouw.

ERFGOED-
WAARDEN

VASTGESTELD BOUWKUNDIG ERFGOED

JURIDISCH-
PLANOLOGISCH

GEWESTPLAN: WOONGEBIED MET LANDELIJK KARAKTER + WOONUITBREIDINGSGBIED
RUP: ZONE VOOR OPENBAAR NUT
NIET OVERSTROMINGSGEVOELIG

RUIMTELIJK

CONTEXT

DORPSKERN, BEPERKTE PARKING, BEREIKBAAR VIA KLEINE INVALSWEGEN + O.V.
ROLSTOELTOEGANKELIJK VIA ZIJDEUR, GEEN ZICHTLOCATIE, NAASTLIGGENDE ZAAL IN VERBOUWING

GEBOUW

MODERNE KERK, BEPERKT DAGLICHT, OPEN GRONDPLAN, ZICHT VAN OVERAL
1 HOOFDINGANG EN 2 ZIJINGANGEN (SACRISTIE + ZAAL)

EIGENAAR-
SCHAP

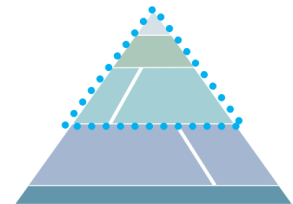
HUIDIGE EIGENAAR: KERK VAN KERKFABRIEK, OMLIGGEND PERCEEL VAN STAD BILZEN
TOEKOMST: GESCHIKT VOOR PRIVATIEF EIGENAARSCHAP

EXPLOITATIE

- PRIVATIEF: COMBINATIE PRIVATIEVE EIGENAAR EN EXPLOITANT MOGELIJK
- GEMEENSCHAP: KAN, VRAAG NAAR DIT TYPE GEBOUW IS ER

BESTEMMINGSTHEMA'S HEES

5.9.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

De Sint-Quintinuskerk van Hees zal behouden blijven voor de eredienst. Cijfers uit 2024 tonen ons dat er jaarlijks ongeveer 82 activiteiten doorgaan. Het gaat om weekendvieringen, huwelijken, begrafenissen, dopen, communies, andere vieringen en andere activiteiten (zie 3.16.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE). De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden. De kerk zal ingezet worden als catechesekerk.

Her- of nevenbestemmingen zijn zoals hieronder aangegeven makkelijk te realiseren in de Sint-Quintinuskerk van Hees. De valorisatie van de kerk met het oog op multifunctioneel gebruik in de tijd wordt open gehouden. Indien er op een later tijdstip gezocht zou worden naar andere bestemmingen voor deze kerk, dan worden onderstaande bestemmingsthema's relevant geacht:

(HER)
BESTEMMINGSTHEMA'S

Her- of nevenbestemming
makkelijk te realiseren?

Makkelijke structuur, open grondplan, beheersbare opp., geen erfgoedwaarden, (beperkte) parking, bereikbaarheid...
Maar: RUP aanpassen indien nodig

*Parking nabij, maar beperkt
Kerk is rolstoeltoegankelijk* ✓

*Geen zichtlocatie
Parking beperkt*

GEMEENSCHAPS
VOORZIENING

ZACHT
COMMERCIEEL

TOERISME

CULTUUR

RECREATIE

ZINGEVING

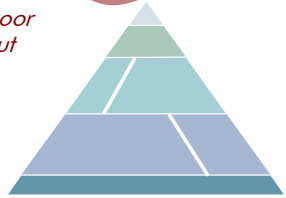
ATYPISCHE
WOONVORMEN

*Naastgelegen
parochiezaal*

Open grondplan

*RUP: zone voor
openbaar nut*

*Gebouw is weinig
monumentaal*

BESTEMMINGSTHEMA'S HEES

5.10. HEILIG HARTKERK MEREM

5.10.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed zorgt voor vrijere ontwikkelingsmogelijkheden, evenwel zonder tussenkomst van subsidies van Onroerend Erfgoed bij renovaties.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in woongebied met landelijk karakter en een deel in recreatiegebied.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Ligging nabij station en snelweg met voldoende parking en goede bereikbaarheid met openbaar vervoer is een pluspunt. Het is echter geen zichtlocatie.
- Er is een uitbreidingspotentie in de achtergelegen wei.

Gebouw

- Moderne kerk met een behapbare oppervlakte van 450m² en een grote vrije open zone.
- Beheersbaar en functioneel gebouw
- Open en flexibel gebouw.
- Veel daglicht. Mits aanpassing van het glas-in-lood ook zicht van en naar buiten.
- Verouderde technieken, dak te renoveren (lek), rekening houden met koudebruggen van betonskelet.
- Verbinding vanuit kerk met naastgelegen zaal.

Eigenaarschap?

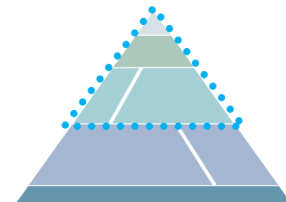
- Huidige eigenaar: Kerkfabriek Sint-Mauritius.
- Toekomst: deze kerk is geschikt voor een privaatieve eigenaar omwille van o.a. de eenvoudige constructie, voldoende parking, open grondplan en geen beschermd monument.

Exploitatie?

- Privaatief: mogelijk, in combinatie met privaatieve of publieke eigenaar.
- Gemeenschap: exploitatie privaatief of vanuit de gemeenschap kan, indien er in Merem nood is aan dit type gebouw.

BESTEMMINGSTHEMA'S MEREM

5.10.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

De kerk zal niet behouden blijven voor de eredienst. Cijfers uit 2024 tonen ons dat er op dit moment al geen vieringen meer doorgaan (zie 3.2.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE). In het pastoraal plan is opgenomen dat deze kerk open staat voor herbestemming.

Her- of nevenbestemmingen zijn zoals hieronder aangegeven relatief eenvoudig te realiseren in de Heilig Hartkerk van Merem, dankzij o.a. de flexibele structuur en de ruimtelijke mogelijkheden van het gebouw. Dit biedt kansen om het kerkgebouw een nieuwe invulling te geven die aansluit bij de noden en wensen van de gemeenschap.

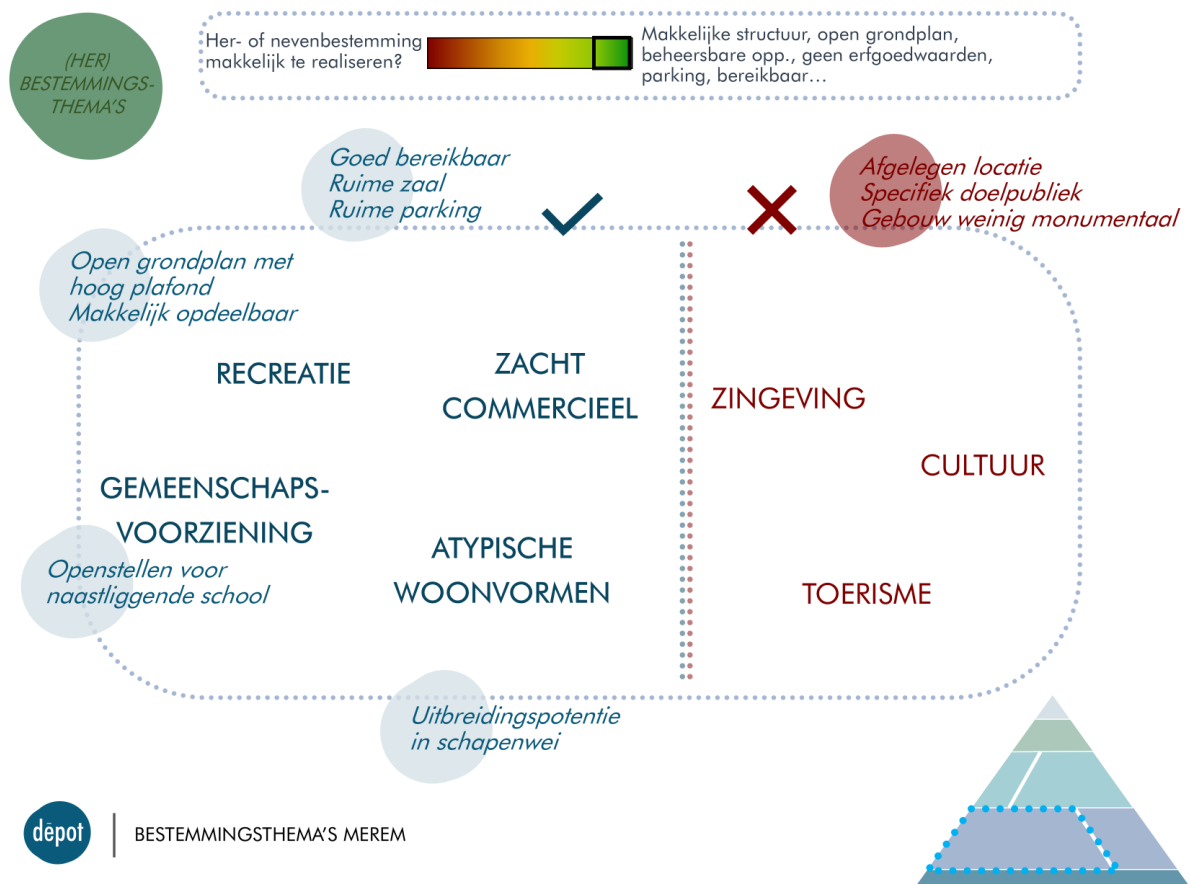
Voor de toekomst kunnen verschillende bestemmingsthema's in overweging worden genomen, waaronder Recreatie, Gemeenschapsvoorziening, Zacht commercieel en Atypische woonvormen. Deze richtingen bieden uiteenlopende mogelijkheden om het gebouw opnieuw te activeren en een duurzame toekomst te garanderen. We geven hierbij enkele suggesties maar pretenderen niet dat de toekomst enkel in deze voorbeelden gezocht moet worden:

- **Recreatie:** De kerk kan ruimte bieden voor sport- en ontspanningsactiviteiten, zoals een turnzaal of een ruimte voor yoga en meditatie. Ook culturele en sociale activiteiten zoals toneelvoorstellingen, zangkoorrepetitities en kleine concerten kunnen hier een plaats krijgen.
- **Gemeenschapsvoorziening:** De kerk kan worden ingericht als een ontmoetingscentrum voor de buurt, met een polyvalente zaal voor verenigingen, jeugdbewegingen en andere lokale initiatieven. Ook een gedeelde werk- en studieruimte kan een waardevolle toevoeging zijn voor

de gemeenschap. De ruimte leent zich ook voor een werkplaats waar bijvoorbeeld fietsen hersteld kunnen worden, initiatieven zoals een fietsbieb zouden hun plaats hier kunnen vinden.

- **Zacht commercieel:** Het gebouw kan plaats bieden aan kleinschalige commerciële activiteiten die passen binnen de context, zoals een koffiebar, een B&B, een sociale onderneming of een ruimte voor lokale ondernemers en ambachtslieden.
- **Atypische woonvormen:** Gezien de ruime en flexibele architectuur van de kerk kan onderzocht worden of het gebouw geschikt is voor alternatieve woonvormen, zoals cohousing, tijdelijke opvang of ateliers met woonmogelijkheden.

Door deze opties verder te verkennen en af te stemmen op de behoeften van de lokale bevolking, kan de Heilig Hartkerk van Merem een duurzame en waardevolle herbestemming krijgen.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

5.11. SINT-JOZEFKERK EIK

5.11.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed zorgt voor vrijere ontwikkelingsmogelijkheden, evenwel zonder tussenkomst van subsidies van Onroerend Erfgoed bij renovaties.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in woongebied met landelijk karakter.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Ligging midden in woonwijk, afgelegen van Bilzen centrum. Nabij Genk-Zuid. Het is geen zichtlocatie.
- Voldoende parking, beperkt aanbod openbaar vervoer.
- Naastliggende zaal Sint-Jozef.

Gebouw

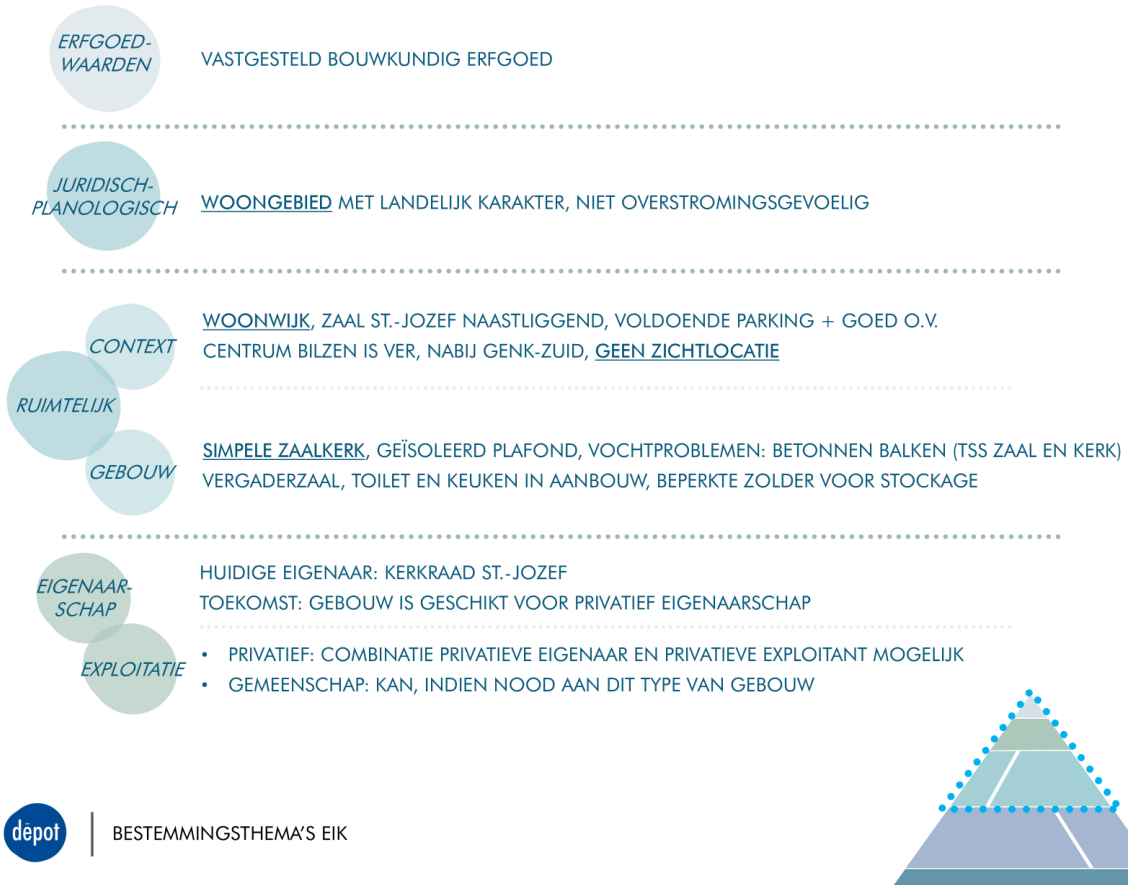
- Zaalkerk kerk met een behapbare oppervlakte van 390m² + bijgebouw van ongeveer 100m².
- Beheersbaar en functioneel gebouw, open en flexibel.
- Veel daglicht. Geen zicht van en naar buiten.
- Vochtschade en mogelijke scheuren door liggers die de kerk met de zaal verbinden.
- Bijgebouw met vergaderzaal, toilet, keuken en zolder voor stockage.

Eigenaarschap?

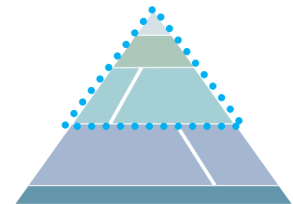
- Huidige eigenaar: Kerkfabriek Sint-Jozef.
- Toekomst: deze kerk is geschikt voor een private eigenaar omwille van o.a. de aanwezigheid van een ruime parking, open grondplan, behapbare oppervlakte en geen bescherming als monument.

Exploitatie?

- Privatief: mogelijk, in combinatie met private of publieke eigenaar.
- Gemeenschap: exploitatie privaat of vanuit de gemeenschap kan, indien er in Eik nood is aan dit type gebouw.

BESTEMMINGSTHEMA'S EIK

5.11.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

De kerk wordt opengesteld voor herbestemming. Tot op het moment van de effectieve herbestemming zal de kerk als cultusplaats blijven fungeren. Cijfers uit 2024 tonen ons dat er op dit moment jaarlijks nog ongeveer 60 vieringen doorgaan. Het gaat vooral om weekendvieringen en bij gelegenheid huwelijken, begrafenissen, dopen en communies (zie 3.5.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE).

Her- of nevenbestemmingen zijn zoals hieronder aangegeven makkelijk te realiseren in de Sint-Jozefkerk van Eik. In de toekomst kan er best gekeken worden naar Recreatie, Gemeenschapsvoorziening, Zacht commercieel en Atypische woonvormen als mogelijke bestemmingsthema's. Deze richtingen bieden uiteenlopende mogelijkheden om het gebouw opnieuw te activeren en een duurzame toekomst te garanderen. We geven hierbij enkele suggesties maar pretenderen niet dat de toekomst enkel in deze voorbeelden gezocht moet worden:

- **Recreatie:** De kerk kan ingezet worden voor sportieve en ontspannende activiteiten, zoals een polyvalente ruimte voor bijvoorbeeld yoga, pilates of tafeltennis. Dit zijn activiteiten die nood hebben aan een grotere open ruimte.
- **Gemeenschapsvoorziening:** De ruimte kan dienen als een gedeelde ontmoetingsplek voor verenigingen, een polyvalente zaal voor buurtactiviteiten of een plek voor sociale en educatieve initiatieven.
- **Zacht commercieel:** Er is potentieel voor een kleinschalige commerciële invulling, zoals een kinesistenpraktijk, tandarts, horeca-uitbating,....
- **Atypische woonvormen:** De kerk kan deels gebruikt worden voor innovatieve woonvormen, zoals tijdelijke opvang, co-housing of kleinschalige zorgwoningen.

(HER)
BESTEMMINGSTHEMA'S

Her- of nevenbestemming
makkelijk te realiseren?

Makkelijke structuur, open grondplan,
beheersbare opp., geen erfgoedwaarden,
parking, bereikbaar...

Goed bereikbaar
Ruime zaal
Ruime parking

Afgelegen locatie
Specifiek doelpubliek
Gebouw weinig monumentaal

RECREATIE

ZACHT
COMMERCIEEL

ZINGEVING

CULTUUR

Versterken aanwezige faciliteiten:
Zaal, basketbalveld

GEMEENSCHAPS-
VOORZIENING

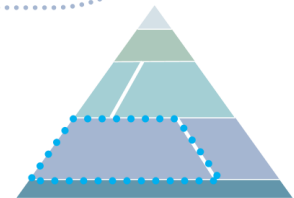
ATYPISCHE
WOONVORMEN

TOERISME

Mogelijkheden voor tuin
Makkelijk opdeelbaar
Verkopen?

depot

BESTEMMINGSTHEMA'S EIK

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

5.12. O.L.V.-GEBORTEKERK RIJKHOVEN

5.12.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- Het feit dat de kerk (als onderdeel van het gebouwencomplex van de landcommanderij) erkend is als monument biedt de mogelijkheid subsidies te verkrijgen van Vlaanderen voor restauratieve werken.
- Het rijkelijke interieur, schilderijen en de vele beelden vormen ook een belangrijk onderdeel van het gebouw.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut.
- De site is aangeduid als overstromingsgevoelig op de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Zichtlocatie op toeristische bestemming.
- Ruime parking op wandelafstand, beperkt aanbod openbaar vervoer. Bereikbaarheid hulpdiensten is beperkt.

Gebouw

- Zaalkerk kerk met een behapbare oppervlakte van 450m².
- Beheersbaar en functioneel gebouw, open en flexibel.
- Veel daglicht. Geen zicht van en naar buiten.
- Fraaie, goed gedetailleerde dakconstructie, uitgerust met loopbruggen. Bruikbare verdiepingsvloeren in de toren.
- 2 hoofdingangen, 2 zijingangen.

Eigenaarschap?

- Huidige eigenaar: Vlaamse gemeenschap.
- Toekomst: privaat eigenaarschap uitgesloten.

Exploitatie?

- Privaat: geen optie.
- Gemeenschap: doorzetten / volledig opnemen binnen werking van Alden Biesen.

ERFGOED-
WAARDEN

GEBOUWENCOMPLEX BESCHERMD MONUMENT
RIJK INTERIEUR, SCHILDERINGEN, BEELDEN

JURIDISCH-
PLANOLOGISCH

GEBIED VOOR GEMEENSCHAPSVOORZIENING EN OPENBAAR NUT, OVERSTROMINGSGEVOELIG

CONTEXT

ZICHTLOCATIE: TOERISTISCHE BESTEMMING, RUIME PARKING OP WANDELAFSTAND, GEEN VASTE BUSLIJN
BEREIKBAARHEID HULPDIENSTEN BEPERKT

RUIMTELIJK

GEBOUW

ZAALKERK, VEEL DAGLICHT, FRAAIE DAKCONSTRUCTIE, BRUIKBARE VERDIEPINGSVLOEREN IN TOREN
2 HOOFDINGANGEN, 2 ZIJINGANGEN (VIA BERGRUIMTE + SACRISTIE)

EIGENAAR-
SCHAP

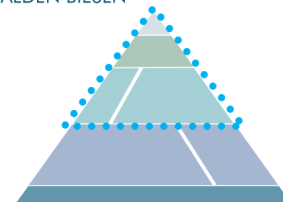
HUIDIGE EIGENAAR: VLAAMSE GEMEENSCHAP
TOEKOMST: PRIVATIEF EIGENAARSCHAP GEEN OPTIE

EXPLOITATIE

- PRIVATIEF: GEEN OPTIE
- GEMEENSCHAP: DOORZETTEN / VOLLEDIG OPNEMEN BINNEN WERKING ALDEN BIESEN

BESTEMMINGSTHEMA'S RIJKHOVEN

5.12.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

Het pastoraal plan voorziet dit als een bijkerk, na de samenvoeging van deze parochie met de parochie Sint-Mauritius van Bilzen-centrum. Hierdoor biedt dit de opening voor een nevenbestemming, die er de facto al is door de intensieve samenwerking met Alden Biesen. Cijfers uit 2024 tonen ons dat er op dit moment jaarlijks slechts 4 reguliere vieringen doorgaan. Over andere vieringen zoals huwelijken en begrafenissen zijn er geen specifieke cijfers gecommuniceerd. (zie 3.7.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE).

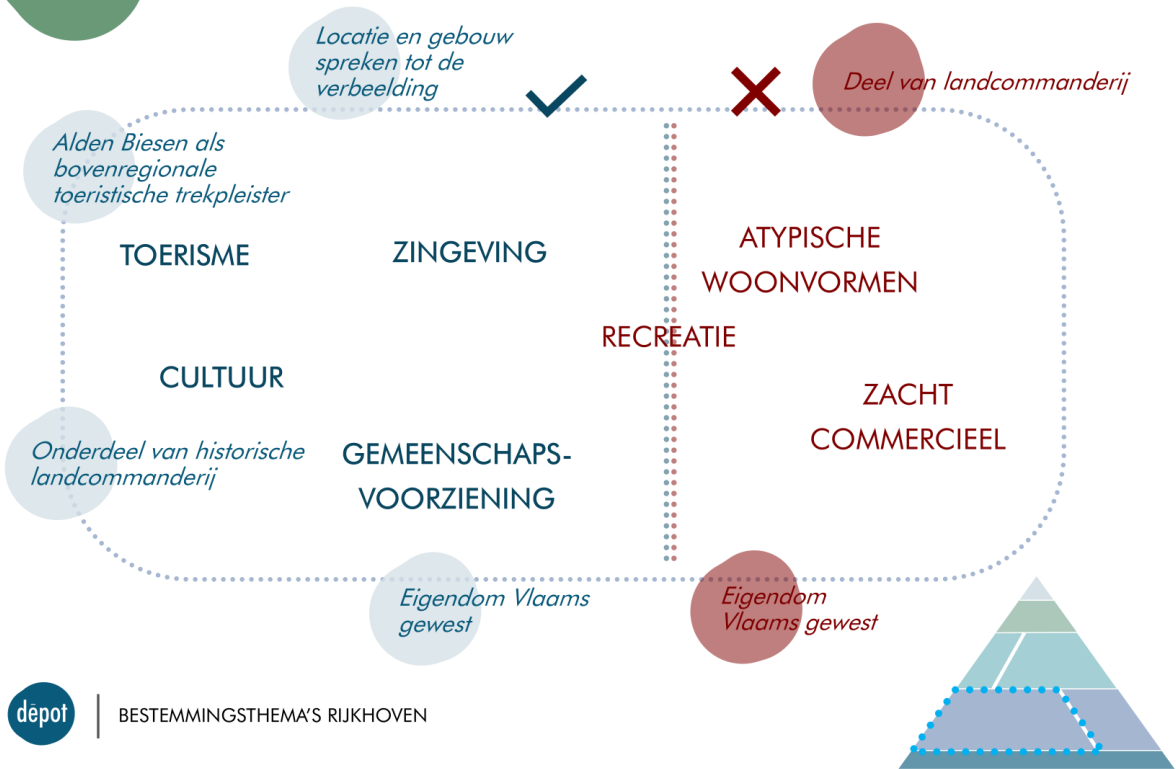
Her- of nevenbestemmingen zijn, zoals hieronder aangegeven, relatief makkelijk te realiseren in de O.L.V.-Geboortekerk van Rijkhoven. Gezien de context biedt het toeristische aspect interessante mogelijkheden voor verdere uitwerking. In de toekomst kan er daarom best gekeken worden naar bestemmingsthema's zoals Toerisme, Gemeenschapsvoorziening, Zingeving, Cultuur en eventueel Recreatie. De goede toegankelijkheid van de zone boven de gewelven is een troef, die verder uitgewerkt kan worden.

(HER)
BESTEMMINGSTHEMA'S

Her- of nevenbestemming
makkelijk te realiseren?

Historische context legt toekomst vast.
Herbestemming mogelijk indien akkoord met
Vlaamse Gemeenschap

depot

BESTEMMINGSTHEMA'S RIJKHOVEN

TOREN UPGRADEN

Verskillende ruimtes zonder functie vandaag

DAKCONSTRUCTIE TOEGANKELIJK MAKEN

Gewelven & dakconstructie zeer goed uitgerust: openstellen voor publiek

5.13. SINT-ADRIANUSKERK HOELBEEK

5.13.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed zorgt voor vrijere ontwikkelingsmogelijkheden, evenwel zonder tussenkomst van subsidies van Onroerend Erfgoed bij renovaties.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in woongebied met landelijk karakter.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Ligging in een klein lintdorp, afgelegen van Bilzen centrum. Het is geen zichtlocatie.
- Beperkte parking voor de deur. Bushaltes op wandelafstand.
- Naastliggend ontmoetingscentrum. Instappunt wandelroute voor de kerk.
- Achter de kerk ligt een kerkhof.
- Actief verenigingsleven.

Gebouw

- Zaalkerk kerk met een behapbare oppervlakte van 375m².
- Beheersbaar en functioneel gebouw, open en flexibel.
- Veel daglicht. Geen zicht van en naar buiten.
- Stalen spanten en houten, niet geïsoleerde gewelven.

Eigenaarschap?

- Huidige eigenaar: Stad Bilzen, de inboedel is van de kerkfabriek van Waltwilder.
- Toekomst: deze kerk is geschikt voor een private eigenaar omwille van o.a. de behapbare oppervlakte, eenvoudig interieur en geen bescherming als monument.

Exploitatie?

- Privatief: mogelijk, in combinatie met private of publieke eigenaar.
- Gemeenschap: exploitatie privaat of vanuit de gemeenschap kan, indien er in Hoelbeek nood is aan dit type gebouw.

ERFGOED-
WAARDEN

VASTGESTELD BOUWKUNDIG ERFGOED
SOBER INTERIEUR (VEEL KOSTBAARHEDEN VERLOREN NA BRAND IN 1969)

JURIDISCH-
PLANOLOGISCH

WOONGEBIED MET LANDELIJK KARAKTER, NIET OVERSTROMINGSGEVOELIG

RUIMTELIJK

CONTEXT

GEEN ZICHTLOCATIE, GELEGEN IN LINTDORP, 10-TAL PARKEERPLAATSEN, O.V. OP CA. 160M
ONTMOETINGSCESTRUM, CAFÉ, INSTAPPUNT WANDELROUTE, 'DORPSPLEIN', KERKHOF ACHTER KERK,
ACTIEF VERENIGINGSLEVEN

GEBOUW

SIMPELE ZAALKERK, VEEL DAGLICHT, RUIIME ZAAL
1 HOOFDINGANG, 2 ZIJINGANGEN (SACRISTIE)
GEWELVEN MAKKELIJK TE ISOLEREN, KLEINE TOREN

EIGENAAR-
SCHAP

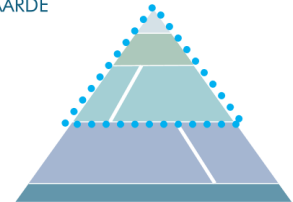
HUIDIGE EIGENAAR: KERK VAN STAD BILZEN, INBOEDEL VAN KERKFABRIEK WALTWILDER
TOEKOMST: GESCHIKT VOOR PRIVATIEF EIGENAARSCHAP

EXPLOITATIE

- PRIVATIEF: COMBINATIE PRIVATIEVE EIGENAAR EN PRIVATIEVE EXPLOITANT MOGELIJK
- GEMEENSCHAP: KAN, MET OOG OP WINST IN € OF OP SOCIALE MEERWAARDE

BESTEMMINGSTHEMA'S HOELBEEK

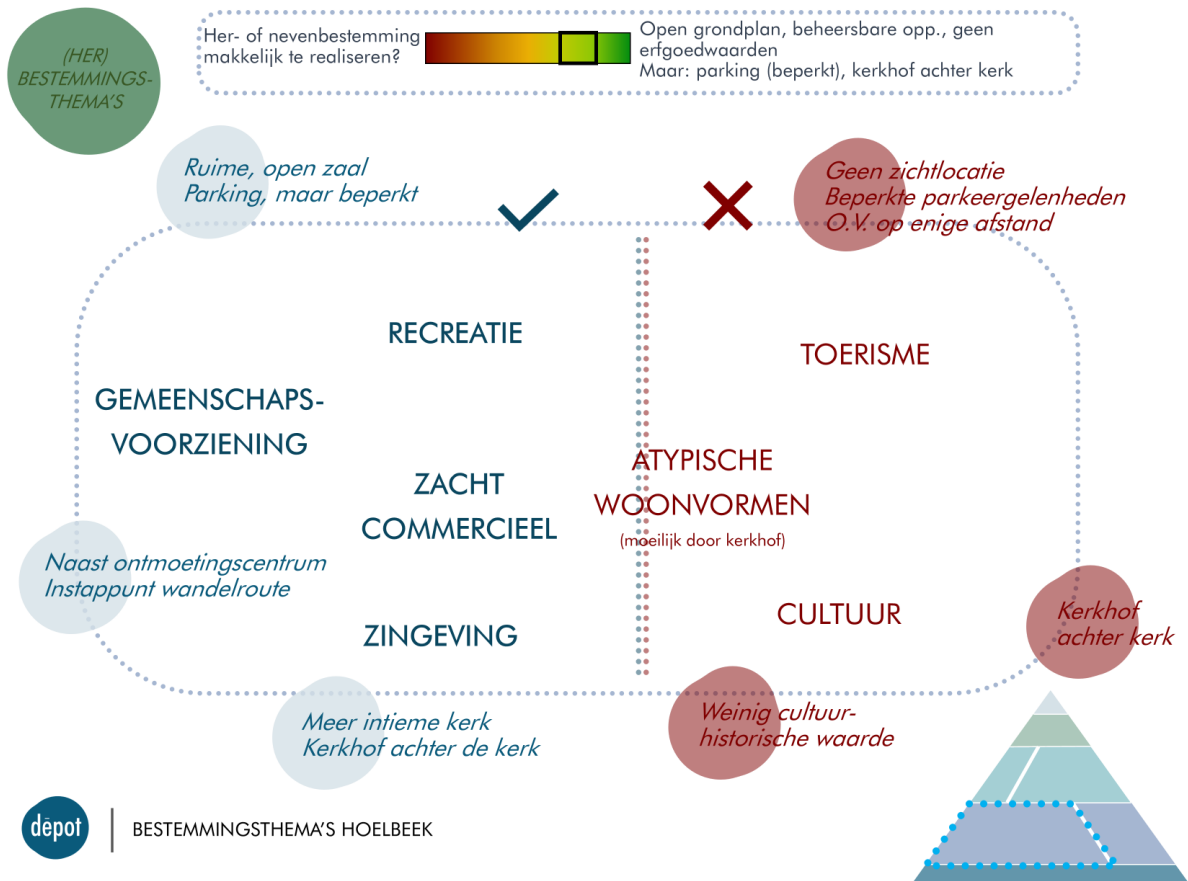

5.13.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

De kerk zal niet behouden blijven voor de eredienst. Cijfers uit 2024 tonen ons dat er op dit moment jaarlijks nog slechts ongeveer 7 vieringen doorgaan. Het gaat vooral om specifieke vieringen zoals huwelijken, begrafenissen, dopen en communies (zie 3.9.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE).

Her- of nevenbestemmingen zijn zoals hieronder aangegeven makkelijk te realiseren in de Sint-Adrianuskerk van Hoelbeek. In de toekomst kan er best gekeken worden naar Recreatie, Gemeenschapsvoorziening, Zacht commercieel en Zingeving als mogelijke bestemmingsthemata's. Deze richtingen bieden uiteenlopende mogelijkheden om het gebouw opnieuw te activeren en een duurzame toekomst te garanderen. We geven hierbij enkele suggesties maar pretenderen niet dat de toekomst enkel in deze voorbeelden gezocht moet worden:

- **Recreatie:** De kerk kan benut worden voor sport- en bewegingsactiviteiten, vanwege de open ruimte.
- **Gemeenschapsvoorziening:** De kerk kan dienen als bibliotheekruimte, kleine sportzaal of als zaal die een gecombineerde werking heeft met de naastgelegen parochiezaal.
- **Zacht commercieel:** Er is potentieel voor een kleinschalige commerciële invulling, zoals een kinesistenpraktijk, tandarts, horeca-uitbating,...
- **Zingeving:** De kerk kan behouden blijven voor religieuze vieringen, bezinningsmomenten en andere spirituele of maatschappelijke activiteiten.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

5.14. SINT-REMIGIUSKERK WALTWILDER

5.14.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- Vastgesteld bouwkundig erfgoed zorgt voor vrijere ontwikkelingsmogelijkheden, evenwel zonder tussenkomst van subsidies van Onroerend Erfgoed bij renovaties.
- De bescherming als monument van het orgel brengt enkele verantwoordelijkheden, zoals instandhouding, met zich mee. Bovendien fungeert de kerk als 'klankkast' van het orgel, de impact van eventuele aanpassingen aan het volume moeten altijd bestudeerd worden.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in woongebied met landelijk karakter.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Ligging in de dorpskern, geen zichtlocatie buiten deze kern. Beperkte parking.
- Groot 'actief' kerkhof naast de kerk.
- Ligging op een heuvel: mooi, maar moeilijk qua toegankelijkheid en bereikbaarheid hulpdiensten.
- Nieuwe parochiezaal om de hoek.

Gebouw

- Basilicakerk met een ruime oppervlakte van 630m².
- Opsplitsing door kolommen: 3 zones, weinig flexibiliteit.
- Redelijk daglicht, geen zicht van en naar buiten.
- 1 toegang.

Eigenaarschap?

- Huidige eigenaar: Stad Bilzen
- Toekomst: privaat eigenaarschap niet vanzelfsprekend omwille van o.a. de moeilijke bereikbaarheid op de heuvel, aanwezigheid kerkhof en complexiteit in onderhoud.

Exploitatie?

- Privaat: moeilijk.
- Gemeenschap: kan, indien nood aan dit type gebouw.

5.14.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

De Sint-Remigiuskerk van Waltwilder zal niet behouden blijven voor de eredienst. Cijfers uit 2024 tonen ons dat er op dit moment jaarlijks nog slechts ongeveer 18 vieringen doorgaan. Het gaat vooral om specifieke vieringen zoals huwelijken, begrafenissen, dopen en communies (zie 3.10.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE).

Her- of nevenbestemmingen zijn zoals hieronder aangegeven zeer moeilijk te realiseren in de Sint-Remigiuskerk van Waltwilder. In de toekomst kan er best gekeken worden naar Cultuur en Zingeving, en eventueel Zacht commercieel en Gemeenschapsvoorziening als mogelijke bestemmingsthema's. Deze richtingen bieden uiteenlopende mogelijkheden om het gebouw opnieuw te activeren en een duurzame toekomst te garanderen. We geven hierbij enkele suggesties maar pretenderen niet dat de toekomst enkel in deze voorbeelden gezocht moet worden:

Cultuur: De kerk kan gebruikt worden voor kleinschalige concerten, tentoonstellingen of lezingen, met respect voor de bestaande architectuur.

Zingeving: Behoud van de kerk voor religieuze vieringen, bezinningsmomenten en herdenkingen kan een logische keuze zijn.

Zacht commercieel: Een beperkte commerciële invulling, zoals een dienstenbedrijf of showroom kan een mogelijke invulling zijn.

Gemeenschapsvoorziening: De kerk kan sporadisch dienstdoen als ruimte voor lokale verenigingen of kleine buurtactiviteiten, echter om de hoek is er reeds een nieuwe zaal gebouwd.

(HER)
BESTEMMINGSTHEMA'S

Her- of nevenbestemming
makkelijk te realiseren?

Kerkhof, beperkte parking, trappen, geen
zichtlocatie, onderhoud van gebouw, scheuren
door zetting van toren, vocht, energiekosten...

depot

BESTEMMINGSTHEMA'S WALTWILDER

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

5.15. SINT-MARTINUSKERK MARTENSLINDE

5.15.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- Het feit dat het koor van de kerk en het orgel beschermd zijn als monument biedt de mogelijkheid subsidies te verkrijgen van Vlaanderen voor restauratieve werken.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in gebied voor woongebieden met landelijk karakter.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Gelegen aan een dorpsstraat, geen zichtlocatie buiten het dorp.
- Ruime parking, openbaar vervoer op wandelafstand of flexbus voor de deur.
- Groot 'actief' kerkhof achter de kerk. Enkele oude graven naast de kerk en onder de vloer.
- Enkel toegankelijk via trappen.

Gebouw

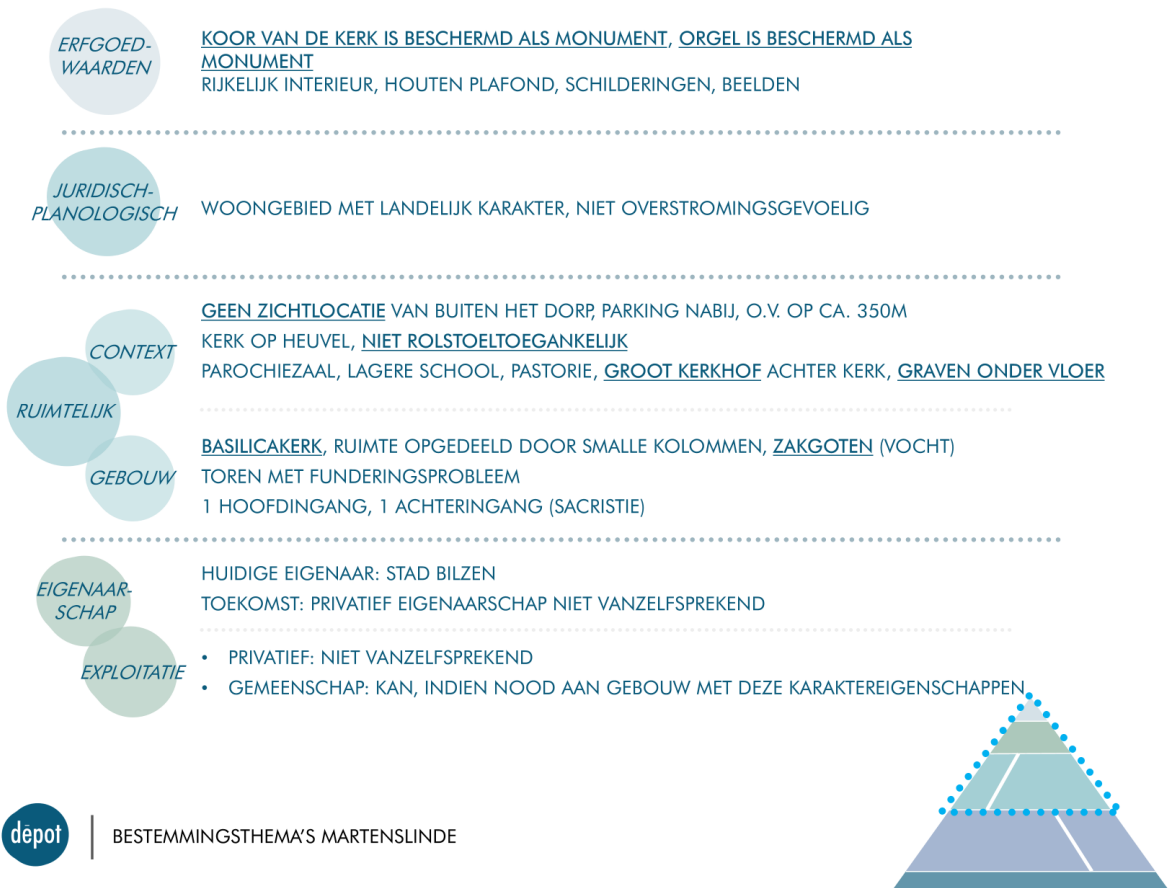
- Basilicakerk met een behapbare oppervlakte van 380m².
- Opsplitsing door kolommen: 3 zones, weinig flexibiliteit.
- Complex dak: zijbeuken dwars op hoofdbeuk waardoor er zakgoten zijn.
- Differentiële zetting van de toren (zakgoot tegen de toren).
- Redelijk daglicht, geen zicht van en naar buiten.
- 1 hoofdingang en een aparte ingang voor de sacristie.

Eigenaarschap?

- Huidige eigenaar: Stad Bilzen.
- Toekomst: voor een dergelijke kerk is privaat eigenaarschap niet vanzelfsprekend omwille van o.a. de hoge beschermingsgraad als monument, de historische context, de aanwezigheid van het kerkhof en graven onder de vloer. Het zal hier eerder om een publieke actor gaan.

Exploitatie?

- Privaat: niet vanzelfsprekend..
- Gemeenschap: exploitatie vanuit de gemeenschap kan, indien er nood is aan een gebouw met deze karaktereigenschappen.

5.15.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

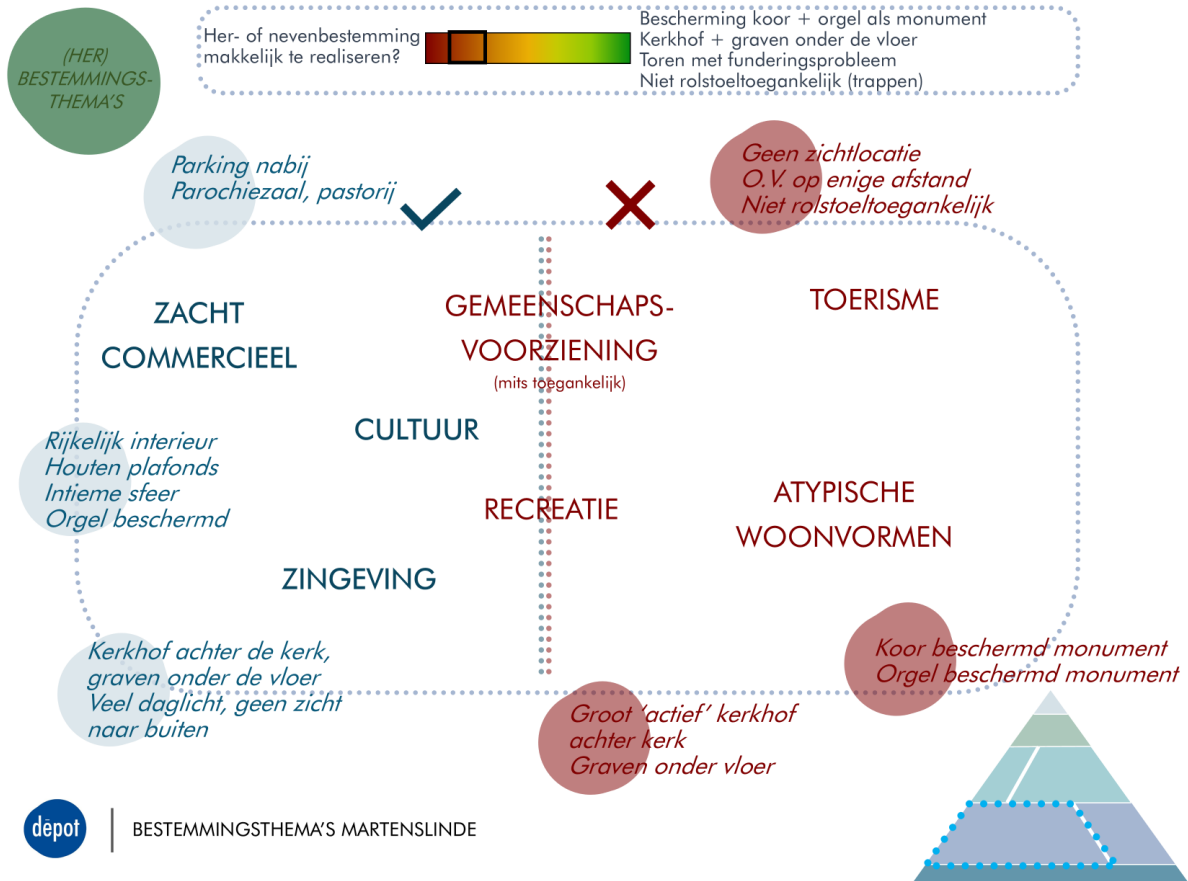
De kerk van Martenslinde zal niet behouden blijven voor de eredienst. De cijfers uit 2024 tonen ons dat er jaarlijks een 20-tal vieringen plaatsvinden. Het gaat vooral om dopen, communies en andere activiteiten (zie 3.12.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE).

Her- of nevenbestemmingen zijn zoals hieronder aangegeven niet evident om te realiseren in de Sint-Martinuskerk van Martenslinde. In de toekomst kan er dus best in die richting gekeken worden: Zacht commercieel, Cultuur en Zingeving als mogelijke bestemmingsthema's. Deze richtingen bieden uiteenlopende mogelijkheden om het gebouw opnieuw te activeren en een duurzame toekomst te garanderen. We geven hierbij enkele suggesties maar pretenderen niet dat de toekomst enkel in deze voorbeelden gezocht moet worden:

Zacht commercieel: Beperkte commerciële invullingen zoals een ambachtelijke winkel of een kleinschalige boeken- en kunstverkoop kunnen bijdragen aan het behoud van de kerk.

Cultuur: De kerk kan occasioneel gebruikt worden voor concerten, lezingen of kleinschalige tentoonstellingen.

Zingeving: Het gebouw kan een rol blijven spelen in religieuze of spirituele bijeenkomsten, zoals vieringen, herdenkingen of bezinningsmomenten.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

5.16. SINT-ALDEGONDISKERK KLEINE-SPOUWEN

5.16.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- De bescherming als monument van de toren brengt enkele verantwoordelijkheden, zoals instandhouding, met zich mee. Dit kan met tussenkomst van subsidies van Onroerend Erfgoed bij renovaties.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in woongebied met landelijk karakter.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Ligging in klein dorp, geen zichtlocatie buiten de dorpskern. Ruime parking, openbaar vervoer enkel met flexbus.
- Groot 'actief' kerkhof naast en achter de kerk. Ook graven naast het toegangspad.
- Ligging op een heuvel: mooi, maar moeilijk qua toegankelijkheid en bereikbaarheid hulpdiensten.
- Er is een rechtstreekse link met het landschap.
- Het cultureel centrum ligt aan de overkant van de straat.

Gebouw

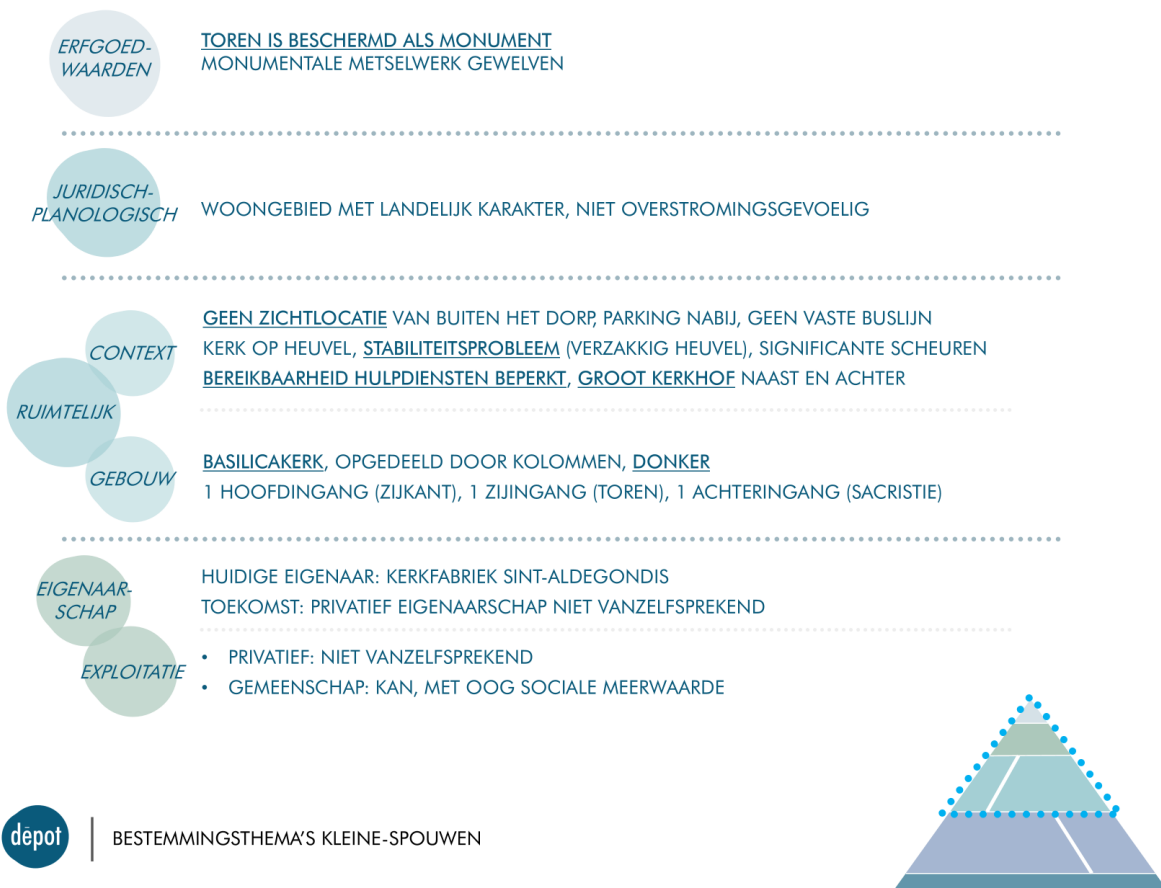
- Basilicakerk met een ruime oppervlakte van 480m².
- Opsplitsing door kolommen: 3 zones, weinig flexibiliteit.
- Weinig daglicht, geen zicht van en naar buiten.
- 2 hoofdingangen, 1 zijingang.
- Door een verzakking van de heuvel zijn er significante barsten in de constructie. Bij verdere verzakking is de stabiliteit van het gebouw in gevaar.

Eigenaarschap?

- Huidige eigenaar: Kerkfabriek Sint-Aldegondis Kleine-Spouwen.
- Toekomst: privaat eigenaarschap niet vanzelfsprekend omwille van o.a. de technische uitdagingen, ligging op de heuvel en aanwezigheid van het kerkhof.

Exploitatie?

- Privaat: niet vanzelfsprekend.
- Gemeenschap: kan, met oog op sociale meerwaarde.

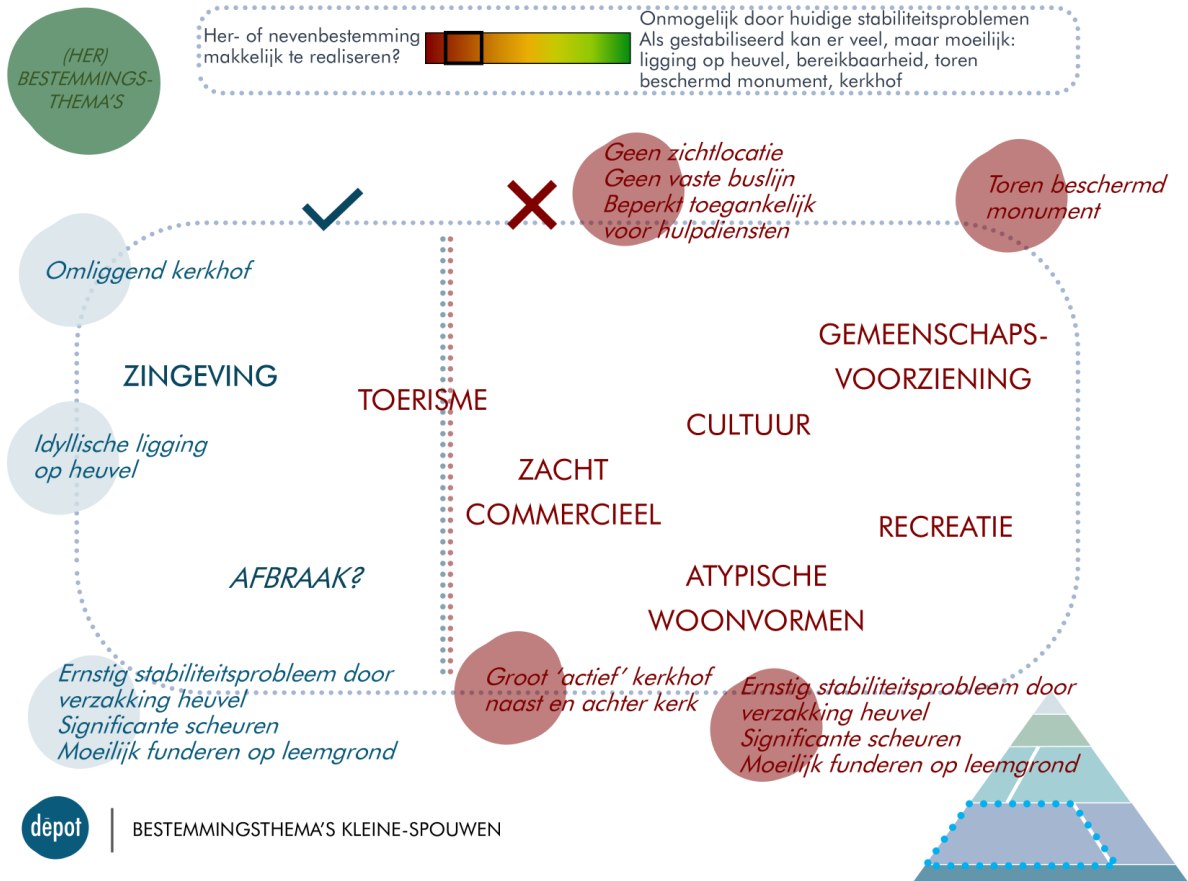

5.16.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

De Sint-Aldegondiskerk van Kleine-Spouwen zal niet behouden blijven voor de eredienst. Cijfers uit 2024 tonen ons dat er op dit moment jaarlijks nog slechts ongeveer 17 vieringen doorgaan. Het gaat om enkele reguliere misvieringen en specifieke vieringen zoals huwelijken, begrafenissen, dopen en communies (zie 3.13.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE).

Her- of nevenbestemmingen zijn zoals hieronder aangegeven zeer moeilijk te realiseren in de Sint-Aldegondiskerk van Kleine-Spouwen. Gezien de aanzienlijke investeringen die nodig zijn om de stabiliteit van het gebouw te garanderen, rijst de vraag of het verantwoord is om hiervoor gemeenschapsgeld vrij te maken. Bovendien is het vinden van een exploitant voor een herbestemming in de kerk allesbehalve evident.

Een mogelijke toekomstgerichte oplossing zou kunnen zijn om de toren te behouden als herkenningspunt en historisch element, terwijl de rest van het kerkgebouw wordt afgebroken. De vrijgekomen site kan in combinatie met het kerkhof worden heringericht als een serene bezinningsruimte, waar rust en herinnering centraal staan.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

5.17. SINT-PIETERKERK ROSMEER

5.17.1. DE BESLISSINGSBOOM

Aan de hand van de beslissingsboom (zie hoofdstuk 2.1 DE BESLISSINGSBOOM) hebben we de belangrijkste elementen uit de analyse meegenomen met het oog op de mogelijke toekomstige bestemmingsthema's.

Erfgoedwaarde?

- De bescherming als monument van de toren brengt enkele verantwoordelijkheden, zoals instandhouding, met zich mee. Dit kan met tussenkomst van subsidies van Onroerend Erfgoed bij renovaties.

Juridisch-planologisch?

- De site van de kerk ligt volgens het gewestplan in woongebied met landelijk karakter en een klein deel in agrarisch gebied.
- De site is niet overstromingsgevoelig volgens de advieskaart watertoets 2023.

Ruimtelijk?

Context

- Ligging in de dorpskern: geen zichtlocatie. Achterkant van de kerk ligt aan straatzijde, dit beperkt de aantrekkingskracht.
- Ruime parking aan de overkant van de straat. Openbaar vervoer op wandelafstand.
- Aan de straatzijde enkel toegankelijk via een trap. Dit beperkt ook de bereikbaarheid van de hulpdiensten.
- Naastgelegen perceel (links) is in eigendom van Stad Bilzen, dit is een opportuniteit om het toegankelijkheidsprobleem op te lossen.
- Rond de kerk ligt een oud kerkhof.

Gebouw

- Kruiskerk met een ruime oppervlakte van 585m².
- Centrale open ruimte met mogelijkheden in de kwadranten.
- Weinig daglicht, geen zicht van en naar buiten.
- 1 hoofdingang, aparte ingang van de sacristie.
- Afbrokkelende mergel van de toren na herstellingswerken goot.

Eigenaarschap?

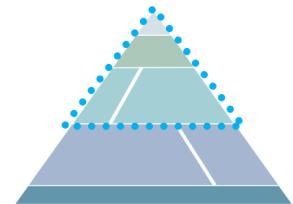
- Huidige eigenaar: Stad Bilzen.
- Toekomst: voor een dergelijke kerk is privaat eigenaarschap niet vanzelfsprekend omwille van o.a. de beperkte bereikbaarheid, de hoge beschermingsgraad van de toren als monument en de aanwezigheid van het kerkhof.

Exploitatie?

- Privaat: kan, indien financieel haalbaar.
- Gemeenschap: exploitatie vanuit de gemeenschap kan, indien er in Rosmeer nood is aan dit type gebouw.

BESTEMMINGSTHEMA'S ROSMEER

5.17.2. RELEVANTE BESTEMMINGSTHEMA'S

De Sint-Pieterkerk van Rosmeer zal niet behouden blijven voor de eredienst. Cijfers uit 2024 tonen ons dat er jaarlijks slechts ongeveer 6 activiteiten doorgaan. Het gaat om weekendvieringen, huwelijken, begrafenissen, dopen, communies en andere activiteiten (zie 3.15.5. HUIDIG GEBRUIK + NEVENFUNCTIE).

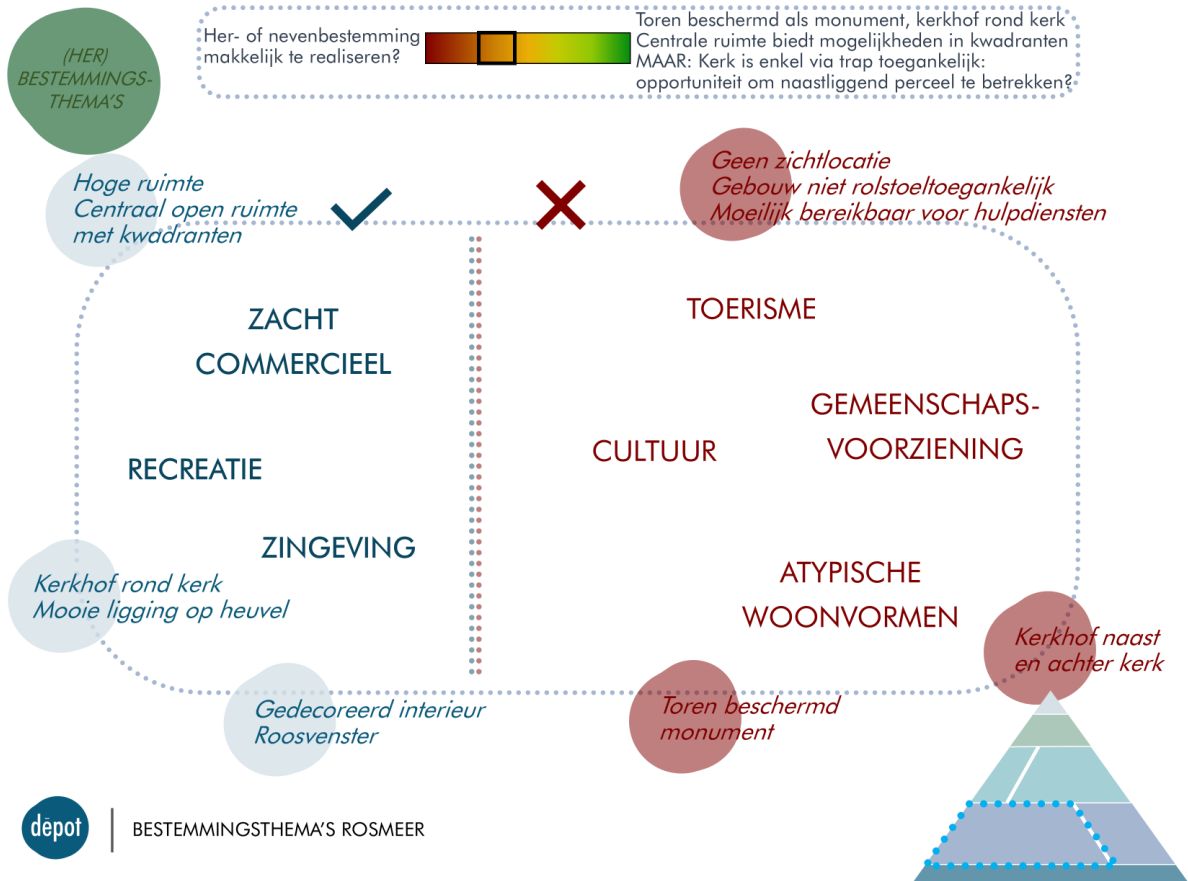
Bovenstaande uitgangspunten indachtig stellen we dat de volgende bestemmingsthema's relevant zijn:

Her- of nevenbestemmingen zijn zoals hieronder aangegeven niet evident om te realiseren in de Sint-Pieterkerk van Rosmeer. In de toekomst kan er best gekeken worden naar Recreatie, Zacht commercieel en Zingeving als mogelijke bestemmingsthema's. Hieronder enkele voorbeelden.

Recreatie: sportieve activiteiten, klimmuur (vanwege beperkte toegankelijkheid) of yoga- en meditatiesessies...

Zacht commercieel: kantoorruimte, initiatieven die aansluiten bij de gemeenschap.

Zingeving: ruimte voor bezinning, herdenkingsmomenten, stilteplaats of gedenkplek als link met het kerkhof.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

6. SAMENVATTING

Hieronder volgt een samenvatting van de mate waarin her- of nevenbestemmingen makkelijk of moeilijker te realiseren valt in de kerkgebouwen van Bilzen. De samenvatting is opgesplitst in een overzicht van de kerken te behouden voor eredienst enerzijds, anderzijds van de kerken die opengesteld zijn om te bekijken voor her- of nevenbestemmingen.

<i>SCHOONBEEK</i>	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?	Open grondplan, beheersbare opp., afsluitbare ruimtes met aparte toegangen, geen erfgoedwaarden, parking, bereikbaar... Maar: RUP aanpassen indien nodig
<i>HEES</i>	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?	Makkelijke structuur, open grondplan, beheersbare opp., geen erfgoedwaarden, (beperkte) parking, bereikbaarheid... Maar: RUP aanpassen indien nodig
<i>MOPERTINGEN</i>	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?	Geen zichtlocatie, maar goede bereikbaarheid + parkeergelegenheid. Geen erfgoedwaarden, wel rijkelijk interieur. Combinatie met nieuw volume op locatie parochiezaal kan.
<i>BEVERST</i>	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?	Zichtbaarheid, bereikbaarheid, parking... zit mee Onderhoud, energiekosten... omvangrijk Geen erfgoedwaarden, maar aandacht voor rijkelijk interieur
<i>EIGENBILZEN</i>	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?	Bereikbaarheid, parking... zit mee Onderhoud, energiekosten... omvangrijk Orgel beschermd monument: kerk = klankkast
<i>GROTE-SPOUWEN</i>	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?	Bereikbaarheid moeilijk, weinig parking, aan straat enkel via trappen toegankelijk Orgel beschermd als monument: kerk = klankkast Graven rond de kerk
<i>MUNSTERBILZEN</i>	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?	Beschermd monument, orgel beschermd, museumkerk, kerkschatten, boomstamgraf...
<i>BILZEN</i>	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?	Historische context legt toekomst vast. Nevenfuncties eventueel mogelijk. Gevel = perceelsgrens: rechtstreeks op openbaar domein.

dépot

TE BEHOUDEN VOOR EREDIENST

MEREM	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?		Makkelijke structuur, open grondplan, beheersbare opp., geen erfgoedwaarden, parking, bereikbaar...
EIK	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?		Makkelijke structuur, open grondplan, beheersbare opp., geen erfgoedwaarden, parking, bereikbaar...
HOELBEEK	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?		Open grondplan, beheersbare opp., geen erfgoedwaarden Maar: parking (beperkt), kerkhof achter kerk
RIJKHOVEN	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?		Historische context legt toekomst vast. Herbestemming mogelijk indien akkoord met Vlaamse Gemeenschap
ROSMEER	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?		Toren beschermd als monument, kerkhof rond kerk Centrale ruimte biedt mogelijkheden in kwadranten MAAR: Kerk is enkel via trap toegankelijk: opportuniteit om naastliggend perceel te betrekken?
MARTENSLINDE	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?		Bescherming koor + orgel als monument Kerkhof + graven onder de vloer Toren met funderingsprobleem Niet rolstoeltoegankelijk (trappen)
KLEINE-SPOUWEN	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?		Onmogelijk door huidige stabiliteitsproblemen Als gestabiliseerd kan er veel, maar moeilijk: ligging op heuvel, bereikbaarheid, toren beschermd monument, kerkhof
WALTWILDER	Her- of nevenbestemming makkelijk te realiseren?		Kerkhof, beperkte parking, trappen, geen zichtlocatie, onderhoud van gebouw, scheuren door zetting van toren, vocht, energiekosten...

HER- OF NEVENBESTEMMING

7. PLAN VAN AANPAK

Dit kerkenbeleidsplan geeft de mogelijke richtingen in de toekomst weer. Concrete projecten of uitgewerkte herbestemmingsplannen maken hier nog geen deel van uit. Om hiertoe te komen, zijn deelopdracht 1 en deelopdracht 2 opgenomen in het bestek.

Deelopdracht 1 bestaat uit het in kaart brengen van het socio-cultureel patrimonium (parochiehallen, culturele centra, ontmoetingshuizen...) van de stad Bilzen-Hoeselt. Vervolgens wordt er via een participatief traject naar synergiën tussen het kerkelijke en socio-culturele patrimonium gezocht. Deze studie zal in de loop van 2025 opgemaakt worden.

In deelopdracht 2 kunnen, eveneens na een participatief traject, concrete voorstellen uitgewerkt worden rond neven- of herbestemmingen in de daarvoor opengestelde kerken. Pas vanaf dat moment kan er specifiek naar een nieuwe bestemming van de (voormalige) kerkgebouwen toegewerkt worden.

Men moet er zich dan ook goed van bewust zijn dat de realisatie wel enkele jaren in beslag zal nemen. Ze verloopt ook – geheel volgens de gehanteerde methodiek – in verschillende stappen of deelprojecten. Het is de bedoeling om op korte termijn op het terrein ook effectief dingen in beweging te zetten.

Sommige (deel)projecten kunnen op korte termijn opgezet worden. Andere vereisen eerst een of zelfs meerdere administratieve procedures en zullen pas kunnen worden gerealiseerd als deze procedures volledig zijn doorlopen. Het zal dan ook eerder gaan om een 'realisatieproces' dan om een 'eenmalige' realisatie in de klassieke zin van het woord.

Om die reden is het van belang om bij de verdere uitwerking een nauwgezette planning uit te werken voor ieder deelproject. Daarnaast is er ook nood aan een globaal overzicht, dat we – om het te kunnen onderscheiden van de individuele plannings per project – het stappenplan noemen. Sommige projecten zullen immers pas kunnen aanvatten nadat andere zijn gerealiseerd. Het spreekt voor zich dat het van cruciaal belang is om dergelijke 'bottlenecks' en de 'milestones' te detecteren, m.a.w. die cruciale stappen definiëren die essentieel zijn voor de uitvoering van het proces in zijn geheel.

Waar een planning uitgaat van een logische opeenvolging van de te nemen stappen per deelproject en daarin de cruciale punten in tracht te detecteren, biedt het stappenplan een overzicht van het totale realisatietraject. Het zet het traject uit op korte, middellange en lange termijn. Daarin wordt telkens een onderscheid gemaakt in een studie- en realisatiefase.

Een goed stappenplan in combinatie met een goede projectplanning per deelproject voorkomt dat men in de val trapt van 'er is nog tijd genoeg'. Deze tools moeten alle partners vanaf het begin 'scherp' houden zodanig dat alle stappen tijdig worden genomen. Op die manier verloopt het realisatieproces volgens plan en zonder extra stress.

Een laatste voordeel van een dergelijke aanpak is dat men op deze manier ook op een correcte manier de inwoners van de gemeente kan informeren over het totale traject en de stappen die op korte termijn kunnen worden gerealiseerd. Dit voorkomt valse verwachtingen en geeft mensen een goed beeld wat ze op korte termijn kunnen verwachten.

De uitvoering van een dergelijk stappenplan vereist veel 'teamspirit'. Alle betrokken partijen moeten zich er toe engageren dat ze hun deeltaken tijdig en conform het stappenplan en de deelplanningen zullen uitvoeren. Om dit vlot te laten verlopen is het van het grootste belang dat er **een actieve stuurgroep** wordt opgericht die dit proces begeleidt en die op regelmatige basis vergadert om er op toe te zien dat alle gemaakte afspraken worden nagekomen.

TO-DO KORTE TERMIJN:

- Goedkeuring kerkenbeleidsplan: rapport voorleggen aan CKB Bilzen, de bisschop van Hasselt en de gemeenteraad van Bilzen(-Hoeselt).
- Uitvoeren deelopdracht 1: in kaart brengen van en zoeken naar synergiën met het socio-cultureel patrimonium van Bilzen-Hoeselt.
- Samenstelling actieve stuurgroep (vb. afgevaardigde uit gemeente, CKB, bisdom, IOED en pastoor moderator). Eventueel ondersteund door externe begeleiding.
- Jaarlijks een overleg van de stuurgroep aangevuld met afgevaardigde uit alle betrokken kerkfabrieken met als doel:
 - Stand van zaken bespreken
 - Zicht te krijgen op plannen op korte en langere termijn (uitgaande van financiële mogelijkheden)
 - Bespreken welke ingrepen/onderhoudswerken nog moeten/mogen/kunnen uitgevoerd worden in afwachting van de herbestemming in het kader van het in beheer en goede staat houden van het gebouw en de inboedel
- Nadien meest concrete voorstel verder uitwerken in stuurgroep met aanvulling van afgevaardigde van de betrokken kerkfabriek

8. BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van Hasselt en door de gemeenteraad.

9. GOEDKEURING

Voor het Bisdom Hasselt:

Voor de stad Bilzen(-Hoeselt):

10. BIJLAGEN

- Presentatie analyse kerkgebouwen
- Presentatie terugkoppelmoment